ಅದರ ಅನಂತರ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತ ಕಪಿಲಾತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಿತೃಗಳ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾವಿರ ಕಪಿಲ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಮಾನವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಿವದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವರು ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಎಂಬ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕ ವಿಶ್ರುತನಾದ ಸಾಸಿರಕಿರಣದ ನೇಸರನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ವರನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಭಗವದ್ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವನು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಕನು ಹೀಗೆ ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ಒಂದೊಂದು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಭವಾನೀವನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸಾವಿರ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಗಣಪತಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗಣೇಶ ದೇವಾಲಯವು ಒಂದು ಆಳವಾದ ಅಂತರ್ಗೃಹದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆಇದೆ.

೭೯೭. ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಪಿಬತೋಽಹ್ಯಮೃತಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ಹಿ ।
ಉದ್ಗಾರಾತ್ಸುರಭಿರ್ಜಾತಾ ಸಾ ಚ ಪಾತಾಲಮಾಶ್ರಿತಾ ॥

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಮೃತಪಾನದ ತೃಪ್ತಿಯ ತೇಗಿನಿಂದ ಸುರಭಿ ಎಂಬ ಕಾಮಧೇನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅದು ಮುಂದೆ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸುರಭಿ ಗೋವಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಹಸುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಕಾಮಧೇನುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕಮಾತೆಯೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದವು.

೭೯೮. ತಸ್ಯಾಃಸುರಭಯೋ ಜಾತಾ ಮಾತರೋ ಲೋಕಮಾತರಃ ।
ತಾಭಿಸ್ತತ್ ಸಕಲಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಪಾತಾಲಂ ಸುನಿರಂತರಮ್ ॥

೭೯೯. ಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ಯಜತೋ ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಥಮುಪಾಹೃತಾಃ ।
ಆಹೂತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತೇಚ ವಿಭ್ರಾಂತಾ ವಿವರೇಣ ಹಿ ॥

ಪಾತಾಳ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಇಂಥ ಆಕಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವಾಗ ಗೋದಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತಾಳಲೋಕದಿಂದ ಆ ಹಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು. ಪಾತಾಳದ ಆಳದಿಂದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ತರಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ಆ ದೊಡ್ಡ ರಂಧ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾದರು.

೮೦೦. ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ವಿವರ ದ್ವಾರೇ ಸ್ಥಿತೋ ಗಣಪತಿಃಸ್ವಯಮ್ ।
ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಕಲಾನ್ ಕಾಮಾನಾಪ್ನೋತಿ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ॥

ಈ ಗುಹೆ ಆ ಪಾತಾಳ ರಂಧ್ರದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲದಂತಿದೆ. ಆ ಪಾತಾಳ ಲೋಕದ ಬಾಯಿಯಾದ ಈ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗಣಪತಿಯು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಈ ಗಣಪತಿಯ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮಾನವರ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಗಿನೀ ಎಂಬುದು ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥ. ಇದು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವೀ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಸಮೃದ್ಧ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದ ಸಂತತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಬಯಸಿದ ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳು. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೂಡ ಈ ದೇವೀ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪುರುಷರು ಪಡೆಯುವರು.

೮೦೧. ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತೇ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರಸಂದೇಹಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ಮುಂಚತಿ ಚೇಚ್ಛಯಾ ॥

ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದು ಮತ್ತೂ ಸಾವು ಇಚ್ಛಾಧೀನ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಿನ ಬದುಕಬಹುದು. ಸಾಕು ಎನಿಸಿದಾಗ ಸಾಯಬಹುದು. ಇಂಥ ಜೀವನ ಮರಣ ಸಿದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಬರುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೇ, ಅನಂತರ ರಂತುಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ರಂತುಕ ಎಂಬ ಯಕ್ಷರ ಒಡೆಯನು ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ದೇವರ ಅರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿ ಬಯಸಿದುದೆಲ್ಲ ಲಭಿಸುವದು, ಬೇಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ದೊರಕುವದು.

೮೦೨. ತತೋ ಗಚ್ಛೇಚ್ಚ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಃಸುತೀರ್ಥಕಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ತತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ಪಿತರೋ ದೈವತ್ಯೆಃಸಮಮ್ ॥

ವಿಪ್ರವರ್ಯರೇ, ಅನಂತರ ಸುತೀರ್ಥವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅನುದಿನವೂ ಪಿತೃಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೀಯಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಪುಣ್ಯ. ಪಿತೃಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿ. ಇದಾದ ನಂತರ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ಋಷಿಗಳೇ, ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರ ಅವಂತೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು ಖಂಡಿತ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಾತೃ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂತಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಎರಡೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

೮೦೩. ತತಃ ಸೀತಾ ವನಂ ಗಚ್ಛೇತ್ ನಿಯತೋ ನಿಯತಾಶನಃ
ಪುನಾತಿ ದರ್ಶನಾದೇವ ಪುರುಷಾನೇಕವಿಂಶತಿಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಸೀತಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಆಹಾರವನ್ನು ಮಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ತೀರ್ಥದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತೃಗಳು ಪುನೀತರಾಗುವರು. ಈ ತೀರ್ಥದ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಆ ಪವಿತ್ರ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಸಾಕು. ಯಾತ್ರಿಕರ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅವನ ದೇಹವು ಪವಿತ್ರವಾಗುವದು.

೮೦೪. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೈರ್ನಿರ್ಹರಂತಿ ಸ್ವಲೋಮಾನಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಪೂತಾತ್ಮಾನಶ್ಚ ತೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಪ್ರಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂಗತಿಮ್ ॥

ಅಲ್ಲಿ ಲೋಮಾಪಹ ಎಂಬ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳೆದ ನಾಯಿಗೆ ಕೂಡ ಉದ್ಧಾರ ಉಂಟು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪಂಡಿತರಾದ ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರಿಕರು ಈ ಲೋಮಾಪಹ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಗೈದು ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ದೇಹ ಪರಿಶುದ್ಧ ರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕ ಎಂಬ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮಾನವನು ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾದ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾನುಷ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು?

೮೦೫. ಪುರಾ ಕೃಷ್ಣ ಮೃಗಾಸ್ತತ್ರವ್ಯಾಧೈಸ್ತು ಪರಿ ಪೀಡಿತಾಃ ।
ಅವಗಾಹ್ಯ ಸರಸ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಮಾನುಷತ್ವಮುಪಾಗತಾಃ ॥

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೇಡರು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಹಲವು ಚಿಗರೆಗಳು ಹೆದರಿ ಈ ಮಾನುಷ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡವು. ಈ ಸರೋವರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾನವರಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಹೊಂದಿದವು. ಆ ಚಿಗರೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ ಬೇಡರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಆ ಮಾನುಷ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬೇಡರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು-

೮೦೬. ತತೋವ್ಯಾಧಾಶ್ಚತೇ ಸರ್ವೇ ತಾನಪೃಚ್ಛನ್ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಮೃಗಾಃ ಕ್ವ ಋಷಯೋ ಯಾತಾ ಅಸ್ಮಾಭಿಃಶರಪೀಡಿತಾಃ ॥

''ಋಷಿಗಳೇ, ನಮ್ಮ ಬಾಣಗಳ ಒಡೆತ ತಿಂದು ಹೆದರಿ ಓಡಿದ ಚಿಗರೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು ? ಈ ಸರೋವರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿ ಹಾರಿಕೊಂಡ ಅವೆಲ್ಲವು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದವೇ, ಏನಾದವು?'' ತಿಳಿಸಿರಿ. ಬೇಟೆಗಾರರ ಆ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಸುನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು -

ತೇಽಬ್ರುವಂಸ್ತತ್ರ ವೈ ಪೃಷ್ಟಾ ವಯಂ ತೇ ಚ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಅಸ್ಯ ತೀರ್ಥಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾತ್ ಮಾನುಷತ್ವಮುಪಾಗತಾಃ ॥

''ನಾವೇ ಆ ಚಿಗರೆಗಳು. ಈ ಮಾನುಷ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ನಾವು ಮೃಗ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.''

೮೦೭. ನಿಮಗ್ನಾಸ್ತೇ ಸರಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕಿಂತದ್ಭೂತ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ

ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾತೀರ್ಥ. ನೀವೂ ಇದರ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡಿರಿ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರಿ. ಚಿಗರೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಮತ್ಸರವನ್ನು ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೈತೊಳೆದರೆ ಇದು ನಿಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆಯುವದು. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮದೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವದು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.''

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಾಯಿಂದ ಮಾನುಷ ಸರೋವರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೂ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರ ದೇಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವರು ಭಗವದಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿದರು. ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೇ, ಈ ಮಾನುಷ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೇಳಿದವರು ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ವಾಮನಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಿರಾಮನಿರ್ಮಿಸಿದ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ೩೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವುಮುಗಿದುದು

—○—

ಸಿಂಹ - ಶರಭಗಳ ಹೋರಾಟ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೬

೮೦೮. ಮಾನುಷಸ್ಯ ತು ಪೂರ್ವೇಣ ಕ್ರೋಶಮಾತ್ರೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ।
ಆಪಗಾ ನಾಮ ವಿಖ್ಯಾತಾ ನದೀ ದ್ವಿಜ ನಿಷೇವಿತಾ ।

೮೦೯. ಶ್ಯಾಮಕಂ ಪಯಸಾ ಸಿದ್ಧಮಾಜ್ಯೇನ ಚ ಪರಿಪ್ಲುತಮ್ ।
ಯೇ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯಃ ತೇಷಾಂ ಪಾಪಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ॥

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಮಾನುಷ ತೀರ್ಥದ ಪಡುವಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹರದಾರಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಆಪಗಾ ಎಂಬ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ದ್ವಿಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ನದಿಯ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಪಗಾ ನದಿಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ತುಪ್ಪ ಕೂಡಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಆಪಗಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಅವರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಹರಸುವರು. ಅಜ್ಜಂದಿರು ಸ್ಮರಿಸುವರು.

''ನಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಆಪಗಾ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಗೆ ಎಳ್ಳುನೀರು ಕೊಡುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಎಂದಾದರೂ ಯಾವನಾದರೂ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ನನ್ನ ಮಗ ಅಥವಾ ಮೊಮ್ಮಗನು ಈ ನದೀ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣ ಬಿಡಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ನೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿ ನಮಗೆ ಆಗುವದು'' ಎಂದು ಪಿತೃಗಳು ಹಾರೈಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಚತುರ್ದಶಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಆಪಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವದು. ದ್ವಿಜ ಪುಂಗವರೇ, ಇದರ ಮುಂದಿನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮೋದುಂಬರ. ಇದು ಉತ್ತಮ ವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಋಷಿ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವದು. ಅದರಿಂದ ಏಳು ಸೋಮಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು.

೮೧೦. ಭರದ್ವಾಜೋ ಗೌತಮಶ್ಚ ಜಮದಗ್ನಿಶ್ಚ ಕಶ್ಯಪಃ ।
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ಅತ್ರಿಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ ಮುನಿಃ ॥

೮೧೧. ಏತೈಸ್ಸಮೇತ್ಯ ತತ್ಕುಂಡಂ ಕಲಿತಂ ಭುವಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸೇವಿತಂ ತಸ್ಮಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮೋದುಂಬರ ಮುಚ್ಯತೇ ॥

ಭರಧ್ವಾಜ, ಗೌತಮ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಕಶ್ಯಪ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತೂ ಪೂಜ್ಯ ಅತ್ರಿಮುನಿ ಈ ಏಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಲೆತು ಈ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಕುಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮೋದುಂಬರ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು. ಅವರು ಧರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ದುರ್ಲಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಆರಾಧಕರಿಗೆ ಕರುಣಿಸುವರು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ನೆನೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸಪ್ತ ಲೋಕಗಳ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯೇ ದೊರಕಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕಪಿಲಸ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅದು ಪಾತಕಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರು ವೃದ್ಧಕೇದಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಯತಿಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಸಾವು ತಪ್ಪಿ ಸಶರೀರವಾಗಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿ ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಸಿಸುವಂತಾಗುವದು.

೮೧೨. ಕಪಿಲಸ್ಥೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವಪಾತಕನಾಶನಮ್ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತಃ ಸ್ವಯಂದೇವೋ ವೃದ್ಧಕೇದಾರ ಸಂಜ್ಞಿತಃ ।

೮೧೩. ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾರ್ಚಯಿತ್ವಾಚ ರುದ್ರಂ ದಂಡಿಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಅಂತರ್ಧಾನಮವಾಪ್ನೋತಿ ಶಿವಲೋಕೇ ಸ ಮೋದತೇ ।

ಇಲ್ಲಿಯ ಕಪಿಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು. ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಶಿವನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯಗತಿಯಾಗುವದು.

ಅನಂತರ ಕಲಶೀ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಗಹನವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೇ ದಾಟಬಹುದು. ಅನಂತರ ತ್ರಿಲೋಕ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸರಕ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಮನದ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಡೇರುವದು ಮತ್ತು ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈ ಸರಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತೀರ್ಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ.

೮೧೪. ರುದ್ರಕೋಟಿ ಸ್ತಥಾ ಕೂಪೇ ಸರೋಮಧ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ।
ತಸ್ಮಿನ್ ಸರಸಿ ಯಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ರುದ್ರಕೋಟಿಂ ಸ್ಮರೇನ್ನರಃ॥

ಆ ಸರೋವರದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಚಿಲುಮೆಯೇ ರುದ್ರ ಕೋಟಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ರುದ್ರಕೋಟಿ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕೋಟಿ ರುದ್ರ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ರುದ್ರ ಗಣವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೮೧೫. ರುದ್ರಾಣಾಂಚ ಪ್ರಸಾದೇನ ಸರ್ವದೋಷ ವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಇಂದ್ರಯಾನೇನ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಪರಂ ಪದಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ।

ಅದರಿಂದ ರುದ್ರದೇವರ ಪ್ರಸಾದ ದೊರೆಯುವದು. ಸಕಲ ದೋಷಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಇಂದ್ರದೇವರ ವಿಮಾನವೇ ಬರುವದು. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥ ಇಡಾಸ್ಪದ. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಪದ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ತೀರ್ಥದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು ದೇವತೆಗಳ ಬಳಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಸುವದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾತೀರ್ಥವಾದ ಕೇದಾರವು ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಕಲ ದಾನದ ಫಲ. ಅದೇ ಪರಸರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶ್ವರೂಪ ಎಂಬ ಮಹಾತೀರ್ಥವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಸಕಲ ಯಜ್ಞ ಫಲ. ಸರಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ವಿಶ್ರುತ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಮಾನವರ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ತೀರ್ಥವು ಹುಟ್ಟಿದೆ.

೮೧೬. ನಾರಸಿಂಹಂ ವಪುಃ ಕೃತ್ವಾ ಹತ್ವಾ ದಾನವಮೂರ್ಜಿತಮ್ ।
ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಿಂಹೀಷು ರತಿಮಾಪ್ತವಾನ್ ॥

ಹಿಂದೆ ವಿಷ್ಣುವು ನರಸಿಂಹ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉನ್ಮತ್ತನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಕೊಂದು ಆ ಪಶುಯೋನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಎಲ್ಲ ಸಿಂಹಸಿಂಹಿಣಿಯರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಿಂಹ ಶರೀರದೊಡನೆ ಸೆಣಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು

ಶರಭದ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ನರಸಿಂಹನ ಜೊತೆಗೆ ದೇವಮಾನದ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು.

೮೧೭. ಯುದ್ಧ್ಯಮಾನೌ ತು ತೌ ದೇವೌ ಪತಿತೌ ಹ್ರದಮಧ್ಯತಃ ।
ತಸ್ಮಿನ್ ಸರಸ್ತಟೇ ವಿಪ್ರೋ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಅಶ್ವತ್ಥಸ್ಥಾನಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಸ್ತೌ ದದರ್ಶ ಹ ॥

ಸಿಂಹ ಶರಭ ರೂಪದಿಂದ ಹೋರಾಡುವ ಆ ಹರಿಹರರು ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದರು. ಆ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ ಗಿಡದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕಾಣಿಸಿತು.

೮೧೮. ವಿಷ್ಣುಶ್ಚತುರ್ಭುಜೋ ಜಜ್ಞೇ ಲಿಂಗಾಕಾರಃ ಶಿವಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥

ಆಗ ಕೂಡಲೇ ವಿಷ್ಣುವು ತನ ಚತುರ್ಭುಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾರದನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಶಿವನು ಲಿಂಗಾಕಾರನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಮ ಪುರುಷರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ನಾರದನಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಉದ್ರೇಕವಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅವನು ಸ್ತುತಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು.

''ನಮಃ ಶಿವಾಯ ದೇವಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣವೇ ।
ಹರಯೇ ಚ ಉಮಾಭರ್ತ್ರೇ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲಭೃತೇ ನಮಃ ।
ಹರಾಯ ಬಹುರೂಪಾಯ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವಿಷ್ಣುವೇ ।
ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ಸುಸಿದ್ಧಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಜ್ಞಾನ ಹೇತವೇ ।
ಧನ್ಯೋಽಹಂ ಸುಕೃತೀ ನಿತ್ಯಂ ಯದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮೌ ।
ಮಮಾಶ್ರಮಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯುವಾಭ್ಯಾಂ ವಿಮಲೀಕೃತಂ ।

ದೇವತಾ ವಿಶೇಷನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನಿಗೂ ವಂದನೆ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ. ಬಹುರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಹರನಿಗೂ ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ನಾನು ನಮಿಸುವೆ. ಇಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಮಹಾದೇವನಿಗೂ, ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ನಾನು ವಂದಿಸುವೆ. ಪರಮ ಪುರುಷರಾದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದಿರಿ. ನನ್ನ ಈ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವೂ, ಪವಿತ್ರವೂ ಆಯಿತೆಂದು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ದಾನವೂ, ಇಂದ್ರನಂಥ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ದೊರಕುವದು.

೮೧೯. ಅಶ್ವತ್ಥಸ್ಯತು ಯನ್ಮೂಲಂ ಸದಾ ತತ್ರ ವಸಾಮ್ಯಹಮ್ ।
ಅಶ್ವತ್ಥವಂದನಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಿವಂ ಕೃಷ್ಣಂ ನಮಸ್ಯತಿ ॥

ನಾರದರು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಶ್ವತ್ಥ ಗಿಡದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಅಶ್ವತ್ಥ ಗಿಡಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದರ ಮುಂದೆ ನಾಗಹ್ರದ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಗತೀರ್ಥದ ಕಮಲದಿಂದ ಘಮಘಮಿಸುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದಶಮೀ ದಿನದಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜಪಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಾರಿಯು ಸುಗಮವಾಗುವದು. ಆ ಬಳಿಕ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಸೇವಿಸುವಂತಹ ತೀರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವಹಿಸುವ ವೈತರಣೀ ನದಿಯು ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡಿಸುವದು. ಆ ವೈತರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಕಲುಷಗಳೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ಹೋಗುವವು, ಶರೀರವು ಶುದ್ಧವಾಗುವದು. ಆತ್ಮವು ಪವಿತ್ರವಾಗುವದು. ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ಅನಂತರ ಉತ್ತಮವಾದ ರಸಾವರ್ತನ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

೮೨೦. ಚೈತ್ರಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ತೀರ್ಥೇ ಸ್ನಾತ್ವಾತ್ವಲೇಪಕೇ ।
ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಶಿವಂ ತತ್ರ, ಪಾಪಲೇಶೋ ನವಿದ್ಯತೇ ॥

ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅಲೇಪಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿ ತಿಥಿಯಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಪಾಪಲೇಪವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಬಳಿಕ ಉತ್ತಮವಾದ ಗಂತವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಫಲಕೀವನ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವರು.

೮೨೧. ದೃಷದ್ವತ್ಯಾಂ ನರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ತರ್ಪಯಿತ್ವಾ ಚ ದೇವತಾಃ ।
ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾತಿರಾತ್ರಸ್ಯ ಫಲಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ ॥

ದೃಷದ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತರ್ಪಣ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಅತಿರಾತ್ರ ಎಂಬ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿರಿ -

''ಗಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದೋ ಹಾಗೇ ಈ ಫಲಕೀವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವದರಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಪಿತೃತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈ ಫಲಕೀವನವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.'' ಈ ಫಲಕೀವನದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಣಿಖಾತ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯರಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಹಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವೂ, ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

೮೨೨. ತತ್ರ ತೀರ್ಥಾನಿ ಮುನಿನಾ ಮಿಶ್ರಿತಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ವ್ಯಾಸೇನ ಮುನಿ ಶಾರ್ದೂಲ ದಧೀಚಾರ್ಥಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ಸ ಸ್ನಾತೋ ಮಿಶ್ರಕೇ ಸ್ನಾತಿ ಯೋ ನರಃ॥

ಅನಂತರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಿಶ್ರಕ ಎಂಬ ಮಹಾ ತೀರ್ಥವಿರುವದು. ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಸ ಮುನಿಗಳು, ಋಷಿಸಿಂಹರಾದ ದಧೀಚ ಮುನಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಿಶ್ರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಸಮ್ಮೇಳನದಂತಿರುವ ಮಿಶ್ರಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೀಯುವದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಪಾವನ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುವುದು.

ಇದರ ಮುಂದಿನದೇ ವ್ಯಾಸವನ. ಅಲ್ಲಿರುವದೇ ಮನೋಜವ ತೀರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವವರು ಆಹಾರವನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮನೋನಿಯಾಮಕರಾದ ರುದ್ರದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾನವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೈಗೂಡುವವು. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೇವಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೇವಿಯ ದಯೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ದೃಷದ್ವತೀ ನದಿಯ ಕೌಶಿಕೀಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಉಪವಾಸ ಗೈದು ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜನನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೮೨೩. ತತೋ ವ್ಯಾಸಸ್ಥಲೀಂ ಗಚ್ಛೇದ್ ಯತ್ರ ವ್ಯಾಸೇನ ಧೀಮತಾ ।
ಪುತ್ರಶೋಕಾಭಿಭೂತೇನ ದೇಹತ್ಯಾಗಾಯ ನಿಶ್ಚಯಃ ।
ಕೃತೋ ದೇವಶ್ಚ ವಿಪೇಂದ್ರ ಪುನರುಥ್ಥಾಪಿತಸ್ತದಾ ॥
ಅಭಿಗಮ್ಯ ಸ್ಥಲೀಂ ತತ್ರ ಪುತ್ರಶೋಕಂ ನ ವಿಂದತಿ ॥

ತದನಂತರ ವ್ಯಾಸಸ್ಥಲೀ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಯಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರವಿಯೋಗವಾದಾಗ ಆ ದುಃಖವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅವರು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದ ಅವರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪುತ್ರಶೋಕವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರ ದುಃಖವು ಶಾಂತವಾಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಿಂದತ್ತರೂಪ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳಗ ಎಳ್ಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಪಡೆಯ ಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅನ್ನತೀರ್ಥ, ಸುದೀನತೀರ್ಥ ಎಂಬೆರಡು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಆ ದುರ್ಲಭ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾಗಿ ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಅನಂತರ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಕೃತಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ

ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದು. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಕೋಟಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಕೋಟೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕೋಟಿಯಜ್ಞಗಳ ಪುಣ್ಯವು ದೊರಕುವದು. ಇದರ ಮುಂದಿನದೇ ವಾಮನಕ್ಷೇತ್ರ. ಮೂಲೋರ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಖ್ಯಾತಿ.

೮೭೪. ಯತ್ರ ವಾಮನರೂಪೇಣ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪ್ರಭ ವಿಷ್ಣುನಾ ।
ಬಲೇರಪ್ರಹೃತಂ ರಾಜ್ಯಂ ಇಂದ್ರಾಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಮ್ ॥

ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ವಾಮನ ವೇಷದಿಂದ ಬಲಿರಾಜನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಅವನಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದದ್ದೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಇಂದ್ರನಿಗೆಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುಪದ ಎಂಬತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿವಾಮನದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂಪರಿಹಾರವಾಗಿಮನುಷ್ಯನುಪುನೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇಇರುವ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಶ್ರಮದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇಮನುಷ್ಯನಿಗೆಮೋಕ್ಷವಾಗುವದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ದ್ವಾದಶಿ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಯಾತ್ರಿಕನುನರಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಆಜ್ಞಪ್ತರಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುದೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿವೈಷ್ಣವಮತದಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇತತ್ಪರರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯದಾನಗಳನ್ನು ಇತ್ತರೆಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈಮನ್ವಂತರಪೂರ್ತಿ ಅವರ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯು ಬೆಳಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇಇರುವ ಕೋಟಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆಕೋಟಿಯಜ್ಞಫಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇಕೋಟೇಶ್ವರನದರ್ಶನದಿಂದಮಹಾದೇವರ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿಗಣಾಧಿಪತ್ಯವುದೊರಕುವದು. ಇದರಮುಂದಿನತೀರ್ಥವೆಕುಲೋತ್ತಾರಣ. ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಈತೀರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಜನಾಂಗದಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರೇಆಗಲಿಈಕುಲೋತ್ತಾರಣ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆಬಂದುಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗೈದುಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆಅವನಹಿಂದಿನಇಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಏಳೇಳುತಲೆಮಾರುಗಳು ಉದ್ಧೃತವಾಗುವವುಮತ್ತು ಆಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆಪರಮಪದಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

೮೯೫. ದೂರಸ್ಥೋಽಪಿ ಸ್ಮರೇದ್ಯಸ್ತು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸವಾಮನಮ್।
ಸೋಽಪಿ ಮುಕ್ತಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕಿಂಪುನಸ್ತು ವಸನ್ನರಃ ॥

ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ವಾಮನ ದೇವರನ್ನೂ ನೆನಿಸಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಐದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ ?

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ - ಶರಭಗಳ ಹೋರಾಟಮೂವತ್ತಾರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಮಂಕಣ ಮುನಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯ ತಾಣ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೭

೮೨೬. ಪವನಸ್ಯಹ್ರದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾದೇವಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ।
ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಕಲುಷೈಃ ಶೈವಂ ಪದಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಲೋಮಹರ್ಷಣ - ಪವನಹ್ರದ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಹಾದೇವರ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

೮೨೭. ಪುತ್ರಶೋಕೇನ ಪವನೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಲೀನೋ ಬಭೂವ ಹ ।
ದೇವೈಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಕೈಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ರಕಟೀಕೃತಃ ॥

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದ ವಾಯುದೇವನು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಆ ವಾಯುದೇವನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮನಃ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆದನು. ಅನಂತರ ಶೂಲಪಾಣಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಹನುಮಾನ್ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ದೇವತೆಗಳು ಗಂಧರ್ವರು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಈ ಹನುಮಂತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಅಮರರಾಗುವರು. ಮುಂದಿನ ಕುಲೋತ್ತಾರಣ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಯಾತ್ರಿಕನು ತಾಯಿಯ ಮನೆತನದ ಹಾಗೂ ತಂದೆಯ ಮನೆತನದ ತಾತ ಮುತ್ತಾತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶಾಲಿಹೋತ್ರರಾಜರ್ಷಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ದೇಹ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಮುಂದಿನ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕುಂಬ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನರನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಎಂಬ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭ್ಯವಾಗುವದು. ಇದರ ಮುಂದೆ ನೈಮಿಷ ಕುಂಜವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ನೈಮಿಷ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾದ ಮಾನವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು.

೮೨೮. ತತ್ರತೀರ್ಥಂ ಮಹತ್ ಖಾತಂ ವೇದವತ್ಯಾ ನಿಷೇವಿತಮ್ ।
ರಾವಣೇನ ಗೃಹೀತಾಯಾಃ ಕೇಶೇಷು ದ್ವಿಜ ಸತ್ತಮಾಃ ॥
ತದ್ವಧಾಯ ಚ ಸಾ ಪ್ರಾಣಾನ್ಸುಮುಚೇ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ
ತತೋ ಜಾತಾ ಗೃಹೇ ರಾಜ್ಞೋ ಜನಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥
ಸೀತಾ ನಾಮೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ರಾಮಪತ್ನೀ ಪತಿವ್ರತಾ ।
ರಾಮೇಣ ರಾವಣಂ ಹತ್ವಾ ಅಭಿಷಿಚ್ಯ ವಿಭೀಷಣಂ ।
ಸಮಾನೀತಾ ಗೃಹಂ ಸೀತಾ ಕೀರ್ತಿರಾತ್ಮವತಾ ಯಥಾ ॥

ಈ ನೈಮಿಷ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹಾತೀರ್ಥವಿದೆ. ಹಿಮದ ಈ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾವಣನು ಬಂದು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಮಾಂಧನಾಗಿ ಅವಳ

ಮಿದುಗೂದಲಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದನು. ರಾವಣನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶವಾದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಆ ದೇಹವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮತ್ತೂ ರಾವಣನು ಮಾಡಿದ ಆ ಅಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಜನಕರಾಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜನಿಸಿದಳು. ಸೀತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೈಹಿಡಿದು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಹೆಸರಾದಳು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ರಾವಣನು ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು. ಅದು ಅವನ ಆತ್ಮಘಾತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಆ ದುಷ್ಟ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಅವನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದನು. ಕಳೆದು ಹೋದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ಪಾಪದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹದಿಂದ ಮೈಮುಟ್ಟಿದ ರಾವಣನನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಅವಳ ಸೀತೆಯ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಂಡಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಮಹಾತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ವೇದವತೀ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕನ್ಯಾದಾನ ರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪಾಪಗಳಂತೂ ತಾವಾಗಿ ತೊಲಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಕೊನೆಗೆ ಪರಮ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಹತ್ ಎಂಬ ಮಹಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವರ್ಣಹೀನನಾದ ನರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ದೇಹದಿಂದ ಪುನೀತನಾಗಿ ಪರತ್ರ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಇರುವದೇ ಸೋಮತೀರ್ಥ. ಹಿಂದೆ ಚಂದ್ರನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ದ್ವಿಜರಾಜನಾದನು. ಈ ದುರ್ಲಭವಾದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತರ್ಪಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಂದೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಾಮನ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಂತೆ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗೈದು ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪೂಜಾದಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏಳು ನದಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ರಭಾ, ಕಾಂಚನಾಕ್ಷಿ ವಿಮಲಾ, ಮಾನಸಹ್ರದಾ, ರಸತೋಯ, ಸುವರ್ಣಾ, ವಿಮಲೋದಕಾ ಎಂಬ ಏಳು ನದಿಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಇಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಹರಿದು ಈ ಸಪ್ತ ಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥವು ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಒಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಋಷಿಗಳು ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು -

೮೫. ಅಬ್ರುವನ್ ಋಷಯಸ್ಸರ್ವೇ ನಾಯಂ ಯಜ್ಞೋ ಮಹಾಫಲಃ
ನ ದೃಶ್ಯತೇ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ಪುರಸ್ಥಾ ವೈ ಸರಸ್ವತೀ ॥

''ಪಿತಾಮಹನೇ, ನೀವು ಮಾಡುವ ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಯಾವ ಮಹಾಪುಣ್ಯವೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪವಿತ್ರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.''

೮೩೦. ಪಿತಾಮಹೇನ ಯಜತಾ ಹ್ಯಾಹೂತಾ ಪುಷ್ಕರೇಷು ಚ ।
ಸುಪ್ರಭಾ ನಾಮ ಸಾ ದೇವೀ ತತ್ರ ಖ್ಯಾತಾ ಸರಸ್ವತೀ ॥

ಋಷಿಗಳ ಈ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸ್ಮರಿಸಿ ತಾನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ತಾನಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಬರಲು ಕರೆಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮುತ್ತ ಆ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಐತಂದಿತು. ಅವಳು ಹರಡಿದ ಕಾಂತಿಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರಭಾ ಎಂದು ಹೆಸರೂ ಬಂದಿತು. ವೇಗದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಋಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಮಾತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಇತ್ತು ಕರೆದ ಕೂಡಲೇ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹಿರಿ ಹೊಳೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿತು.

೮೩೧. ಏವಮೇಷಾ ಸರಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ಪುಷ್ಕರಸ್ಥಾ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಸಮಾನೀತಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಬಂದ ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯೇ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೌನಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳೂ ತಪೋಧನರಾದ ಇತರ ಋಷಿಗಳೂ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ಪುರಾತನ ಲೋಮ ಹರ್ಷಣನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ''ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಮಗೆ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ?'' ಆಗ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಆ ಲೋಮಹರ್ಷಣನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ ಶೌನಕ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದನು -

೮೩೨. ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ಥಿತಾ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಫಲಂ ಮಹತ್ ॥

''ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಎಲ್ಲಿರುವದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಯಜ್ಞಫಲವು ದೊರಕುವುದು.''

೮೩೩. ಏತತ್ ಶ್ರುತ್ವಾತು ಮುನಯೋ ಸಂಸ್ಮರಂತಿ ಸರಸ್ವತೀಮ್ ॥

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೇದ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವೇದ ಕೋವಿದರು ಎನಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಲು ಸರಸ್ವತೀನದಿಯು ಆಗಮಿಸಿದಳು. ಮಹಾತೇಜಸ್ವೀ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಮುನಿಗಳ ಕರೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ನೈಮಿಷ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಜಲದಿಂದ ತೊಳೆಯುವ ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಈ ನೈಮಿಷಶಾಖೆಗೆ ಕಾಂಚನಾಕ್ಷೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞ ಕೈಕೊಂಡ ಗಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯಜಮಾನನು ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಆ ಗಯನ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಆಗ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನು ತತ್ಪರರಾದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮುನಿಗಳು ಆ ಸರಸ್ವತಿಯ ಶಾಖೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಾ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಅದೇ ನದಿಯು ಈಗ ಮಂಕಣ ಮಹಾ ಮುನಿಯು ಕರೆದ ಕೂಡಲೇ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬಂದಳು. ಈ ಪಾವನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಮಹಾನದಿ ಎನಿಸಿದಳು. ಉತ್ತರ ಕೋಸಲದೇಶದ ಪರಿಸರ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಅನೇಕ ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ದಾಲಿಕ ಮುನಿಯು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ಆ ಮುನಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಹಿರಿಮೆಯ ಹೊಳೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿದು ಬಂದಿತು. ನಾರು ಉಟ್ಟು ಚಿಗರೆ ದೊಗಲು ಹೊದ್ದ ಮುನಿಗಳ ಗುಂಪು ಆದರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಕೇದಾರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹರಿದ ಈ ಸರಸ್ವತೀ ಶಾಖೆಗೆ ಮನೋಹರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದೆ. ಋಷಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ಈ ಕವಲು ಹೊಳೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರು. ಅದರ ನೀರು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬಲ್ಲದೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ಮನೋಹರಾ ಎಂಬ ಕವಲುತೊರೆಯು ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯಿಂದ ಋಷಿಗಳ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಂತೆ ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಈ ತಿಳಿನೀರಿನ ತೊರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ದಕ್ಷನ ಮೇಲಿನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಶಾಖೆಗೆ ವಿಮಲೋದಕ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

೮೩೪. ಸಮಾಹೂತಾ ಯಯೌ ತತ್ರ ಮಂಕಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇತು ಕುರುಣಾ ಯಜತಾ ಚ ಸರಸ್ವತಿ ।
ಸರೋಮಧ್ಯೇ ಸಮಾನೀತಾ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇನ ಧೀಮತಾ ।

ಹೀಗೆ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯಿಂದ ಆಹೂತಳಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಕುರುರಾಜನಿಂದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅನಂತರ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳು ಆ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ತಂದು ತುಳುಕಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸುಪ್ರಭಾ, ಕಾಂಚನಾಕ್ಷಿ, ವಿಮಲಾ, ಮಾನಸಹ್ರದಾ, ಸರತೋಯಾ, ಸುವರ್ಣಾ, ವಿಮಲೋದಕ ಎಂಬ ಏಳುನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಪುಣ್ಯ ಪಯಸ್ವನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಮಂಕಣಮುನಿಯು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯ ತಾಣ ಎಂಬ
ಮೂವತ್ತೇಳನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಮಂಕಣನ ಅಕಾಂಡ ತಾಂಡವ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೮

೮೩೫. ಕಥಂ ಮಂಕಣಕಃ ಸಿದ್ಧಃ ಕಸ್ಮಾಜ್ಜಾತೋ ಮಹಾನ್ ಋಷಿಃ ।
ನೃತ್ಯಮಾನಸ್ತು ದೇವೇನ ಕಿಮರ್ಥಂ ಸ ನಿವಾರಿತಃ ॥

ಋಷಿಗಳು : ಈ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯು ಯಾರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು? ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನು? ಅವನು ಮಹರ್ಷಿಯಾದುದು ಎಂತು? ಅವನು ಕುಣಿಯುವಾಗ ಮಹಾದೇವರು ಅವನನ್ನು ತಡೆದುದೇಕೆ ?

ಲೋಮಹರ್ಷಣ: ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯ ಮಾನಸಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಈ ಮಂಕಣ ಮುನಿ. ಒಂದು ದಿನ ಮಂಕಣನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾರು ಬಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೮೩೬. ತತ್ರಾಗತಾಹ್ಯಪ್ಸರಸಃ ರಂಭಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ ।
ಸ್ನಾಂತ್ಯೇವ ರುಚಿರಾಕಾರಾಃ ಮುಕ್ತವಸ್ತ್ರಾ ಅನಿಂದಿತಾಃ ॥

ಅಲ್ಲಿ ರಂಭೆ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮೈತೊಳೆಯಲು ಆಗಮಿಸಿದರು. ನೋಡಲು ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಚೆಲುವೆಯರು. ಆ ಸುಂದರಿಯರೆಲ್ಲ ತಾವು ತೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದರು.

೮೩೭. ತತೋ ಮುನೇಸ್ತದಾ ಕ್ಷೋಭಾ ದ್ರೇತಃಸ್ಕನ್ನಂ ಯದಂಭಸಿ ।
ವ್ಯಾಧೋ ಜಗ್ರಾಹ ತದ್ರೇತಃ ಕಲಶೇ ನ್ಯಕ್ಷಿಪತ್ತದಾ ॥
ಸಪ್ತಧಾ ಪ್ರವಿಭಾಗಂ ತು ಕಲಶಸ್ಥಂ ಜಗಾಮಹ
ತತ್ರರ್ಷಯ ಸಪ್ತ ಜಾತಾಃ ವಿದುರ್ಯಾನ್ ಮರುತೋಗಣಾನ್॥

ಆ ಚೆಲುವಿನ ಬೊಂಬೆಗಳ ಮನೋಹರವಾದ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಅನಿಂದ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮಂಕಣ ಮುನಿಯ ಮನ ಕದಡಿತು. ವೀರ್ಯ ಕರಗಿತು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಖಲಿತವಾಯಿತು. ನೀರು ಪಾಲಾದ ಮುನಿಯ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ತೆಗೆದು ಒಂದು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಅದು ಏಳು ಭಾಗವಾಯಿತು. ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಮುನಿವೀರ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಋಷಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಅವರಿಗೆ ವಾಯುವೇಗ, ವಾಯುಬಲ, ವಾಯುಹಾ, ವಾಯುಮಂಡಲ, ವಾಯು ಕಾಲ, ವಾಯುಕೇತು, ವಾಯುಚಕ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಯಿತು. ಮಂಕಣ ಮುನಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳೇ ಮುರುದ್ಗಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂಕಣ ಮುನಿಯ ಈ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳೇ ವಾಯುದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಒಂದು ದರ್ಭದ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

೮೩೮. ಕ್ಷತಾತ್ ಕಿಲ ಕರೇ ವಿಪ್ರಾಃ ತಸ್ಯ ಶಾಕರಸೋಽಸ್ರನತ್ ।
ಸ ವೈ ಶಾಕರಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರ್ಷಾವಿಷ್ಟಃ ಸ ನೃತ್ತವಾನ್ ॥

ಒಂದು ದಿನ ದರ್ಭೆಯ ತುದಿ ತಾಕಿ ಅವನ ಕೈಗೆ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಗಾಯಗೊಂಡ ಕೈಯಿಂದ ರಕ್ತ ಸೋರುವದರ ಬದಲು ಶಾಕರಸ ಎಂದರೆ ತರಕಾರಿಯ ರಸವು ಸೋರ

ತೊಡಗಿತು. ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಶಾಕರಸ ಸೋರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮುನಿಯ ಮನ ಹರ್ಷಗೊಂಡಿತು. ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅವನು ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿದನು.

೮೩೯. ತತಃಸರ್ವಂ ಪ್ರನೃತ್ತಂ ಚ ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ಚ ಯತ್ ।

ಆ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನು ಕುಣಿಯುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚವೇ ಆ ಮಹಾ ಮುನಿಯ ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಹುಚ್ಚು ಕುಣಿತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಋಷಿಗಳೂ, ತಾಪಸರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹಾದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

೮೪೦. ''ನಾಯಂ ನೃತ್ಯೇದ್ ಯಥಾದೇವ ತಥಾ ತ್ವಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ''

''ದೇವನೇ, ಪ್ರಪಂಚದ ಈ ಕುಣಿತವು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಈ ಮಂಕಣನ ನೃತ್ಯವು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವನು ಈ ಅಕಾಂಡ ತಾಂಡವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.''

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಭವಾನೀ ಪತಿಯು ಮಂಕಣನ ಬೇಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಹರ್ಷೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ಅವನ ನಲ್ಲುಗೆಣತ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಮಹಾದೇವರು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು -

೮೪೧. ಹರ್ಷ ಸ್ಥಾನಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ಚ ತವ್ಯೇವಂ ಮುನಿಸತ್ತಮ ।
ತಪಸ್ವಿನೋ ಧರ್ಮಪಥೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮುನಿಪುಂಗವ ॥

''ಮುನಿವರ್ತನೇ, ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಮಹದಾನಂದವಾಗಲು ಏನು ಕಾರಣ ? ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕದಿಂದ ವಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವು ಈಗ ಒದಗಿದೆ?''

೮೪೨. ಕಿಂ ನ ಪಶ್ಯಸಿ ಮೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕರಾತ್ ಶಾಕರಸಂ ಸ್ರುತಮ್
ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಪ್ರನೃತ್ತೋ ವೈ ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾನ್ವಿತಃ।

''**ಮಂಕಣ** - ಪೂಜ್ಯನೇ, ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ! ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಪಲ್ಯ ಕಾಯಿಗಳ ರಸವೇ ಸೋರುತ್ತಲಿದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಬೇರಾರ ಕೈಯಿಂದ ಶಾಕರಸವು ಸೋರುವದು ಶಕ್ಯವಿದೆ! ಇದು ನನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಿದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಮಹದಾನಂದವಾಗಿದೆ. ಆ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ನಾನು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.''

೮೪೩. ಮಹಾ-''ಅಹಂ ನ ವಿಸ್ಮಯಂ ವಿಪ್ರ ಗಚ್ಛಾಮೀಹ ಪ್ರಪಶ್ಯತಾಮ್॥

''**ಮಹಾದೇವ** - ಇದರಲ್ಲಿ ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನನಗಂತೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೌತುಕ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇಕೋ ಇತ್ತ ನೋಡು.''

೮೪೪. ''ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರೇಣ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಃ ಸ್ವಾಂಗುಷ್ಠಃ ತಾಡಿತೋಽಭವತ್॥

ಎಂದು ನುಡಿದು ಮೈತುಂಬ ಕಾಂತಿಪೂರವೇ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಮಹಾದೇವರು ತನ್ನ ಒಂದು ಕಿರಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಬ್ಬೆರಳಿಗೆ ಒಂದು ಏಟು ಹಾಕಿದನು.

೮೪೫. ತತೋಭಸ್ಮ ಕ್ಷತಾತ್ ತಸ್ಮಾನ್ನಿರ್ಗತಂ ಹಿಮಸನ್ನಿಭಮ್ ।
ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾವ್ರೀಳಿತೋ ವಿಪ್ರಃ ಪಾದಯೋ ಪತಿತೋಽಬ್ರವೀತ್ ।

ಆಗ ಆ ಬೆರಳಿಗೆ ತುಸು ಗಾಯವಾಯಿತು. ಗಾಯಗೊಂಡಾ ಬೆರಳಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಮಂಜಿನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವು ಉದುರತೊಡಗಿತು. ಭವನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬೀಳುವ ಬಿಳಿ ಬೂದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಂಕಣನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಗರ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಆಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಶಂಕರನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದ. ದೀನನಾಗಿ ಆ ಶಿವನಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದು ನುಡಿದ -

೮೪೬. ''ನಾನ್ಯದ್ದೇವಾದಹಂ ಮನ್ಯೇ ಶೂಲಪಾಣೇರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಚರಾಚರಸ್ಯ ಜಗತೋ ಗುರುಸ್ತ್ವಮಸಿ ಶೂಲಧೃಕ್ ॥''

''ಈಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದಮಹಾದೇವನಹೊರತು ಅವನಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ದೇವತೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶಿವಸ್ವಾಮಿನ್, ನೀನೇಗುರುಆಗಿರುವಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂನಿನ್ನನ್ನೇಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಮಾಡಿಸುವವನೂನೀನೇಆಗಿರುವಿ.

೮೪೭. ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ಮೋದಂತೇ ಹ್ಯಕುತೋಭಯಾಃ ।
ಸುರಾಸುರಸ್ಯ ಚಾಧೀಶ ನ ತಪೋ ಮೇ ಕ್ಷರೇನ್ಮಹತ್ ॥

ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಭಯಾಪಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ನಲಿದಾಡುವರು. ಸುರಾಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಅಧೀಶ್ವರನಾದ ಶಿವಪ್ರಭುವೇ, ನನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಹ್ರಾಸವಾಗದಂತೆ ತಾವು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.''

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಆ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯು ಮಹೇಶ್ವರನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಈ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಶಿವನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸಾವಿರಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ. ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಈ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೆಲೆಸುವೆನು. ಈ ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊರಕದಿದ್ದ ಸೌಖ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಮರಣಾನಂತರ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಶಿವನಪ್ರಸಾದ ಪಡೆದು ಪರಮಪದವನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು.''

ವಾಮನ ಪುರಾಣ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೇಯ ಮಂಕಣನ ಅಕಾಂಡ ತಾಂಡವ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ದಾಲ್ಭ್ಯನ ಯಜ್ಞ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೯

೮೪೮. ತತಶ್ಚೌಶನಸಂ ತೀರ್ಥಂ ಗಚ್ಛೇತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಃ ।
ಉಶನಾ ಯತ್ರ ಸಂಸಿದ್ಧೋ ಗ್ರಹತ್ವಂ ಸಮವಾಪ್ತವಾನ್ ॥

ಲೋಮಹರ್ಷಣ: ಆ ಬಳಿಕ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಕನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಔಶನಸ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ತಪಂಗೈದು ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಆಗಸದ ಗ್ರಹಗಳ ಗಣದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ, ಮುನಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದರು.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಈ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಜಪತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳ ಕಲ್ಮಷಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದಿಗೂ ಮರಳಿಬಾರದ ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರದ ಮಾರ್ಗವು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ರಹೋದರ ಎಂಬ ಮುನಿಯು ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ತಲೆಯಿಂದ ಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು.

೮೪೯. ಕಥಂ ರಹೋದರೋ ಗ್ರಸ್ತಃ ಕಥಂ ಮೋಕ್ಷಮವಾಪ್ತವಾನ್ ।
ತೀರ್ಥಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಸ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಹೇ ವಯಮ್

ಋಷಿಗಳು: ರಹೋದರನು ಹೇಗೆ ತಲೆಬುರುಡೆಯಿಂದ ಆಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ತಲೆಪರಟೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದುದೆಂತು! ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನಾಯಿತು! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ತಾವು ಅರುಹಬೇಕು.

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಹಿಂದೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೇ, ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅನೇಕ ಜನ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

೮೫೦. ತತ್ರೈಕಸ್ಯ ಶಿರಶ್ಛಿನ್ನಂ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ।
ಕ್ಷುರೇಣ ಶಿತಧಾರೇಣ ತತ್ಪಪಾತ ಮಹಾಮುನೇ ॥

ಆಗ ಒಂದು ದಿನ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಹದನವಾದ ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಓರ್ವ ದುರುಳ ದಾನವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ರಾಮನಿಂದ ಕಡಿದೊಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ದೈತ್ಯನ ತಲೆಯು ಅದೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಲಿರುವ ರಹೋದರ ಎಂಬ ಮುನಿಯ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.

೮೫೧. ರಹೋದರಸ್ಯ ತಲ್ಲಗ್ನಂ ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಚ ಯದೃಚ್ಛಯಾ
ವನೇ ವಿಚರತಸ್ತಸ್ಯ ಹ್ಯಸ್ಥಿ ಭಿತ್ವಾ ವಿವೇಶ ಹ

ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಂಬದಿಯ ಎಲುಬನ್ನು ಸೀಳಿ ಸಹೋದರನ ಕೊರಳಿಗೆ ಆ ದೈತ್ಯನ ಶಿರವು ಅಂಟಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತು.

೮೫೨. ಸ ತೇನ ಲಗ್ನೇನ ತದಾ ವಿಹರ್ತುಂ ವ ಶಶಾಕ ಹ ।
ಅಭಿಗಮ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಜ್ಞ ಸ್ತೀರ್ಥಾನ್ಯಾಯತನಾನಿ ಚ ॥

ಅದರಿಂದ ಆ ರಹೋದರಋಷಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಓಡಾಡಲು ಬಾರದಾಯಿತು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಅವನು ಆ ದೈತ್ಯಶಿರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಳುಗುಹಾಕಿದನು. ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಏನಾದರೂ ಆ ದೈತ್ಯ ಕಪಾಲವು ಇವನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ರಕ್ತವು ಸೋರುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕಂಠದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ನೆಟ್ಟುಹೋದ ಆ ದಾನವನ ತಲೆಬುರುಡೆಯಿಂದ ಆ ರಹೋದರ ಮುನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ವೇದನೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತನಾದ ಆ ಋಷಿಯು ಭೂಮಂಡಲದ ತುಂಬ ಅಂಡಲೆದನು. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಮುಗಿದವು. ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿದು ಈ ದೈತ್ಯಮಸ್ತಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ಎಂದು ದೀನವಾಗಿ ಕೇಳಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಋಷಿಗಳು ರಹೋದರ ಮುನಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರು-

''ರಹೋದರನೇ, ನೀನು ಔಶನಸ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಅಂಟಿದ ರಕ್ಕಸನ ತಲೆ ತಾನಾಗಿ ತೊಲಗಿ ಹೋಗುವದು.''

೮೫೩. ತತ ಔಶನಸಂ ತೀರ್ಥಂ ತಸ್ಯಾಪಃಸಪೃಶತಃ ತದಾ ।
ತಚ್ಛಿರಃ ಶರಣಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪಪಾತಾಂತರ್ಜಲೇ ದ್ವಿಜಾಃ ॥

ಋಷಿಗಳ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ರಹೋದರ ಋಷಿಯು ಔಶನತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ತೀರ್ಥ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದನು. ಆ ಪವಿತ್ರ ಜಲವು ತಾಕುವದೊಂದೇ ತಡ ದಾನವನ ತಲೆಯು ಕೂಡಲೇ ಕೈಯಿಂದ ಕಳಚಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

೮೫೪. ತೇ ಶ್ರುತ್ವಾ ಋಷಯಃ ಸರ್ವೇ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುತ್ತಮಮ್।
ಕಪಾಲ ಲೋಚನ ಮಿತಿ ನಾಮ ಚಕ್ರುಃ ಸಮಾಗತಃ ॥

ರಹೋದರನು ತಲೆಬುರುಡೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ದುರದೃಷ್ಟವೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿದಿತ್ತು. ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾದವು. ದೇಹವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮಕವಾದ ಅವನು ತನಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ ಮುನಿಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಔಶನಸ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ದೈತ್ಯಕಪಾಲವು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಹೋದರ ಮುನಿಯ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಹೇಳಿದ ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಪಾಲ ಮೋಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇತ್ತರು.

೮೫೫. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಲಬ್ಧವಾನ್ ಯತ್ರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಮಹಾಮುನಿಃ
ತಸ್ಮಿನ್ ತೀರ್ಥವರೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಲಭತೇ ಧ್ರುವಮ್।

ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತರವಾದ ದೊಡ್ಡ ತೀರ್ಥವೆಂದರೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತೀರ್ಥ. ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಕೌಶಿಕನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತಪಂಗೈದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಅನಂತರ ಮಹಾಮುನಿಯು ಆದನು. ಇಂಥ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವದು. ಹೀನಕುಲದವನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದರ ನಂತರ ಪೃಥೂದಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮಿತ ಆಹಾರದಿಂದ ನಿಯಮಬದ್ಧನಾಗಿ ದೇವತಾರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಋಷಂಗು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮುಂದೆ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಗಂಗಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಮಹರ್ಷಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ನೆನಹು ಅಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವವು ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು-

೮೫೬. ಸರಸ್ವತ್ಯುತ್ತರೇ ತೀರ್ಥೇ ಯಸ್ತ್ಯಜೇದಾತ್ಮನಸ್ತನುಮ್ ।
ಪೃಥೋದಕೇ ಜಪ್ಯ ಸರೋ ನೈತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಭವೇತ್ ॥

"ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪೃಥೂದಕ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವರ ದಿವ್ಯ ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಮರಳಿ ಸಾಯುವದೂ ಇಲ್ಲ.

ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಯಿತು.

೮೫೭. ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥ ಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪರೋಽಭವತ್ ।
ತಸ್ಯಾಭಿಧ್ಯಾಯತಃ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽವ್ಯಕ್ತಜನ್ಮನಃ।

ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜನಿಸಿದರು. ತೋಳುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ತೊಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯರು, ಪಾದಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದವರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೮೫೮. ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಆಶ್ರಮಾಃ ಸ್ಥಾಪಿತಾಸ್ತತಃ
ಏವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ತೀರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಮ್ ॥
ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಮುಕ್ತಿಕಾಮಃ ಪುನರ್ಯೋನಿಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ ॥

ಹೀಗೆ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಗೈದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಮುಕ್ತಿ ಬೇಕಾದವರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ತಾಯಿಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವಕೀರ್ಣ ಎಂಬ ಬೇರೊಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಕದಾಲ್ಭ್ಯ ಎಂಬ ಮುನಿಯು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜನಿಂದ ಆಕ್ಷಿಪ್ತನಾಗಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಆ ದೊರೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತು.

ಋಷಿಗಳು : ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವಕೀರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಕುಪಿತನಾದ ಆ ದಾಲ್ಭ್ಯನನ್ನು ದೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಏಕೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ?

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಹಿಂದೆ ನೈಮಿಷ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ದೊರೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಆ ಋಷಿಮಂಡಲದ ಧುರೀಣನಾದ ಬಕದಾಲ್ಭ್ಯನು ದೊರೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ''ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ರಾಜನು ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬದಲು ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀಗಳೆದು ಬೈದುಕಳಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾದ ಬಕದಾಲ್ಭ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಈ ಪೃಥೋದಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಕೀರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಹೋಮವನ್ನು ಶುರು ಮಾಡಿದನು.

೮೫. ತತಃಕ್ರೋಧೇನ ಮಹತಾ ಮಾಂಸಾನುತ್ಕೃತ್ಯತತ್ರಹ ।
ಪೃಥೂದಕೇ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ಅವಕೀರ್ಣೇತಿನಾಮತಃ ।
ಜುಹಾವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ನರಪತೇಸ್ತತಃ ।
ಹೂಯಮಾನೇ ತದಾ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಪ್ರವರ್ತ್ತೇ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಿ ।
ಅಕ್ಷೀಯತ ತತೋ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ನೃಪತೇರ್ದುಷ್ಕೃತೇನ ವೈ ॥
ಪುರೋಹಿತೇನ ಸಹಿತೋ ರತ್ನಾನ್ಯಾದಾಯ ಸರ್ವಶಃ ॥
ಪ್ರಸಾದನಾರ್ಥಂ ವಿಪ್ರಸ್ಯಹ್ಯವಕೀರ್ಣೇ ಯಯೌ ತದಾ ॥
ಪ್ರಸಾದಿತ ಸ್ಸ ರಾಜ್ಞಾ ಚತುಷ್ಟಃ ಪ್ರೋವಾಚ ತಂ ನೃಪಮ್॥

ಅದರಲ್ಲಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಮಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ಕಡಿಕಡಿದು ಆಹುತಿ ಕೊಡತೊಡಗಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞವು ಮುಂದುವರೆಯಲು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಹೋಮದ ಆಹುತಿಯಾಗಿ ಕ್ಷಯಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಅನಂತರ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಷಯವು ತನ್ನಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಹೋಬಕ ದಾಲ್ಭ್ಯನ ಕೃತ್ಯವೇ ಸರಿ ಎಂದು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಅವಕೀರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಬಕದಾಲ್ಭ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು -

೮೬. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾವಮಂತವ್ಯಾಃ ಪುರುಷೇಣ ವಿಜಾನತಾ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ಚೇದವಜ್ಞಾತೋ ಹನ್ಯಾತ್ರಿ ಪುರುಷಂ ಕುಲಮ್ ।

''ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮ ತಿಳಿದವರನ್ನು ಎಂದೂ ಅವಮಾನಿಸ ಕೂಡದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ತಲೆ, ಮುಂದಿನ ತಲೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಲೆ ಈ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವವು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಬಕದಾಲ್ಬ್ಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಮಾಂಸದ ಆಹುತಿಯಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಅನೇಕ ರಾಜ ಪರಿವಾರ ದವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ತುಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಹಾಲುಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿ ಮರಳಿ ಬದುಕಿಸಿದನು. ಸತ್ತವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ರಾಜನಿಗೆ ಆ ಮುನಿಯು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದನು.

೮೬೧. ಏವ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ನೃಪತಿಂ ಆಜ್ಯೇನ ಪಾಯಸಾ ಪುನಃ ।
ಉತ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಮೃತಾಂಸ್ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ಹಿತೇ ಸ್ಥಿತಃ ॥

ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮಾನವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು.

೮೬೨. ತತ್ರ ತೀರ್ಥಂ ಸುವಿಖ್ಯಾತಂ ಯಾಯಾತಂ ನಾಮ ನಾಮತಃ
ಯಸ್ಯೇಹ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಮಧು ಸುಸ್ರಾವ ವೈ ನದೀ ॥

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಯಾಯಾತ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಜೇನು ತುಪ್ಪವೇ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ದೊರಕುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಧುಶ್ರವ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದಲೇ ತರ್ಪಣಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವಶಿಷ್ಠೋದ್ವಾಹ ಎಂಬ ಮಹಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ವಾಶಿಷ್ಠಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಾಲ್ಭ್ಯನ ಯಜ್ಞ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಅರುಣ ಸರಸ್ವತೀ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೦

೮೬೩. ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯಾಪವಾಹೋಽಸೌ ಮಹಾವೇಗೋ ಬಭೂವ ಹ ।
ಕಿಮರ್ಥಂ ಸಾ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ತಮೃಷಿಂ ಪ್ರತ್ಯವಾಹಯತ್ ॥

ಋಷಿಗಳು : ವಶಿಷ್ಠೋದ್ವಾಹ ತೀರ್ಥ ಎಂದರೆ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ವೈದ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವದು. ಆ ಹಿರಿ ಹೊಳೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಗಳೇ ಹರಿದು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಸೆಳೆವು ಉಳ್ಳದ್ದು ಏಕೆ ಆಯಿತು ? ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗದಿಂದ ಆ ಮಹಾನ್‌ಋಷಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕಾರಣವೇನು?

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ರಾಜರ್ಷಿವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೂ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವಶಿಷ್ಠರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾರೀ ವೈರವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ವಶಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮವು ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಅದರ ಪಡುವಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಶ್ರಮ. ಈ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಗೈದರು. ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠರು ಅತ್ಯುಗ್ರಹವಾದ ತಪಃ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ತಪಸ್ಸು ವಶಿಷ್ಠರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು.

೯೬೪. ವಶಿಷ್ಠಂ ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲಂ ಸ್ವೇನ ವೇಗೇನ ಚಾನಯ ।
ಇಹಾಯಾತಂ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ ।

''ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯಂತಿದ್ದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಆ ಮುನಿವರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹಬೇಡ.'' ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸರಸ್ವತೀನದಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ವ್ಯಥೆಗೊಂಡು ನಡುಗತೊಡಗಿದ ಆ ಮಹಾನದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಿತು. ''ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಕರೆದು ತಾ. ನಿನ್ನ ಹೊಳೆಯ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಬರಲಿ. ನಿನ್ನ ಹೊಳೆಯ ಹುಚ್ಚು ಪ್ರವಾಹದ ಓಘ ವೇಗದಿಂದ ಇತ್ತ ಹರಿದುಬರಲಿ'' ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಆಗ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಶಿಷ್ಠರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಳುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಆಡಿದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಕಳೆಗೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು ಆ ಪುಣ್ಯನದಿ. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೊದಲೇ ಕೃಶವಾದ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿಯ ಆದೇಶದಿಂದ ಮನನೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ನದೀನಾಯಕಿಗೆ ವಶಿಷ್ಠರು ಹೇಳಿದರು - ''ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆ.''

೮೬೫. ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೃಪಾಶೀಲಸ್ಯ ಸಾ ಸರಿತ್ ।
ಪ್ಲಾವಯಾಮಾಸ ತತ್‌ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರವಾಹೇಣಾಂಭಸಸ್ತದಾ ॥

ಕರುಣಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅವರ ಆಶ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತೋಯಿಸಿ ಜಲಮಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದಳು.

೮೬೬.ಸ ಚ ಕೂಲಾಪಹಾರೇಣ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿರುದ್ಧೃತಃ ।
ವಹಮಾನಶ್ಚ ತುಷ್ಟಾವ ತದಾ ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್ ।

ದಂಡೆಯಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ವಶಿಷ್ಠರೂ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಲತೊಡಗಿದರು. ತೇಲತೇಲುತ್ತಲೇ ಅವರು ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

೮೬೭.ತ್ವಮೇವ ಕಾಮಗಾ ದೇವೀ ಮೇಘೇಷು ಸೃಜಸೇ ಪಯಃ ।
ಸರ್ವಾಸ್ತ್ವಾಪಸ್ತ್ವಮೇವೇತಿ ತ್ವತ್ತೋವಯಂ ವಹಾಮಹೇ ।

''ಬ್ರಹ್ಮ ಸರೋವರದಿಂದ ಹೊರಟ ಸರಸ್ವತಿಯೇ, ನೀನು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಜಲದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಿ. ನೀನೇ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆವಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಿ. ಆ ಮೋಡದ ನೀರೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸುರಿದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಜಲಮಯಳು, ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಮಯಳೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ಈಗ ನಾನು ಈ ಪೆರ್ದೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ತೇಲುತ್ತ ಲಿರುವದು ನಿನ್ನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದಲೇ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆ, ಧೈರ್ಯ, ಯಶಸ್ಸು, ಸಿದ್ಧಿ, ಶಾಂತಿ, ಕ್ಷಮೆ, ಸ್ವಧಾ, ಸ್ವಾಹಾ ಮತ್ತು ನುಡಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತವೆ.

೮೬೭.ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ವಾಣೀರೂಪೇಣ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ।

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಣಿಯ ರೂಪದಿಂದ ನೀನೇ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಲಿರುವೆ.''

೮೬೮.ಸುಖೇನೋವಾಹ ತಂ ವಿಪ್ರಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ ।
ನ್ಯವೇದಯತ್ತದಾರ್ಚಿತ್ವಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಯ ತಂ ಮುನಿಮ್ ॥

ಹೀಗೆ ವಶಿಷ್ಠರ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅವರನ್ನು ಅನಾಯಾಸ ದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೇಲಿಸಿಗೊಂಡು ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಡ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೂಗಾಡುತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು.

೮೬೯.ಸಮಾನೀತಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೋಪಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಅಥಾನ್ವಿಷಿತ್ ಪ್ರಹರಣಂ ವಶಿಷ್ಠಾಂತಕರಂ ತದಾ ।

ಹೊಳೆಯ ಹರಿ ಗುಂಟ ಹರಿದು ಬಂದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಕೋಪದ ಕಿಚ್ಚು ಭುಗಿಲ್ ಎಂದಿತು. ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಘೋರ ಆಯುಧವನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು.

೮೭೦.ತಂ ತು ಕ್ಷುದ್ರಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಭಯಾನ್ವಿತಾ ।
ಆಪೋವಾಹ ವಶಿಷ್ಠಂ ಚ ಮಧ್ಯೇನ ಸ್ವಾಂಭವಸ್ತುತಃ ।

ಆ ಕೌಶಿಕ ಮುನಿಯ ಕೋಪಾಟೋಪವನ್ನು ಕಂಡು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಗೇ ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಯಿತು. ನಾನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯು ಕೊಂದು

ಹಾಕಿದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವು ತನಗೆ ತಟ್ಟುವುದೆಂದು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ನೀರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಸೆಳವಿನ ಸುಳಿಯಿಂದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ದೂರ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಯ ತೀರದವರೆಗೆ ತೇಲುತ್ತ ಬಂದ ವಶಿಷ್ಠರು ಸರಸ್ವತಿಯ ತರಲ ತರಂಗಗಳ ಆಕಸ್ಮಿಕ ತೂರಾಟ ತೇಲಾಟದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನದಿಯ ನಟ್ಟ ನಡುವಿನ ಮಹಾಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗತೊಡಗಿದರು.

೮೭೧. ಉಭಯೋಃ ಕುರ್ವತೀ ವಾಕ್ಯಂ ವಂಚಯಿತ್ವಾ ಚ ಗಾಧಿಜಮ್।
ತತೋಽಪವಾಹಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಶಿಷ್ಠಂ ಋಷಿ ಸತ್ತಮಮ್ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಕ್ರೋಧರಕ್ತಾಕ್ಷೋ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಮಹಾತಪಾಃ ।

ಇದರಿಂದ ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಉಭಯ ಮುನಿಗಳೂ ನಿಷ್ಠಳಾಗಿ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಅವರ ಆಶ್ರಮದವರೆಗೆ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರು ಸಾಯದಂತೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೆಳವಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ತೀರದವರೆಗೆ ತಂದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೂರ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದುದು ತಮ್ಮ ವಂಚನೆಯೆಂದೇ ಅವರು ಬಗೆದರು. ಕೋಪದಿಂದ ಆ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಡರಿ ನುಡಿ ಕಿಡಿಯನ್ನು ದುರಿಸಿದರು.

೮೭೨. ಯಸ್ಮಾನ್ಮಾಂ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ವಂಚಯಿತ್ವಾ ವಿನಿರ್ಗತಾ ।
ಶೋಣಿತಂ ವಹ ಕಲ್ಯಾಣೀ ರಕ್ಷೋಗ್ರಾಮಸುಸಂಯುತಾ ॥

೮೭೩. ತತಃ ಸರಸ್ವತೀ ಶಪ್ತಾ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ ।
ಅವಹತ್ ಶೋಣಿತೋನ್ಮಿಶ್ರಂ ತೋಯಂ ಸಂವತ್ಸರಂ ತದಾ ॥

''ನದೀ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಹೋದಿಯಲ್ಲವೇ! ಅದರಿಂದ ಇನ್ನು ನೀನು ನೆತ್ತರಿನ ನೀರನ್ನೇ ಪ್ರವಹಿಸು. ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ರಕ್ತ ನದಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿ.'' ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಶಾಪದಿಂದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಅಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ರಕ್ತಮಿಶ್ರಿತವಾದ ನೀರನ್ನೇ ಹೊತ್ತು ಹರಿದಳು.

೮೭೪. ಅಥರ್ಷಯಶ್ಚ ದೇವಾಶ್ಚ ಗಂದರ್ವಾಪ್ಸರಸಸ್ತಥಾ ।
ಸರಸ್ವತೀ ತದಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬಭೂವುಃ ಭೃಶದುಃಖಿತಾಃ ।
ತಸ್ಮಿಂ ಸ್ತೀರ್ಥವರೇ ರಮ್ಯೇ ಶೋಣಿತಂ ಸಮುಪಾವಹತ್ ॥

೮೭೫. ದೃಷ್ಟ್ವಾಶ್ಚ ತೇನ ಸುಭೃಶಂ ಸುಖಿತಾ ವಿಗತಜ್ವರಾಃ ।
ನೃತ್ಯಂತಶ್ಚ ಹಸಂತಶ್ಚ ಯಥಾಸ್ವರ್ಗಜಿತಃತಥಾ ।

ಅನಂತರ ಪುಣ್ಯ ನದಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ರಕ್ತವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ದುಃಖಿತರಾದರು, ಗಂಧರ್ವರು ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ಶೋಕಾಕ್ರಾಂತರಾದರು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸರಸ್ವತೀ ನೀರೆಲ್ಲವೂ ರಕ್ತ ರಂಜಿತವಾಗಿಯೇ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

ಇದರಿಂದ ಭೂತ, ಪಿಶಾಚ ಹಾಗೂ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ನೆತ್ತರನ್ನು ಕುಡಿದು ಆನಂದದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ರಕ್ತಪಾನದಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ರಕ್ಕಸರ ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ಸುಖದಿಂದ ಅವರ ಶರೀರಗಳೆಲ್ಲ ಸೊಕ್ಕಿದವು. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಆನಂದದಿಂದ ಅವರು ಹಾಡಿಪಾಡಿದರು. ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದರು.

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ನೂರಾರು ಯೋಜನ ದೂರದಿಂದ ಹಲವು ತಪಸ್ವಿಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಈ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸರೇ. ನೀರಂತೂ ನೆತ್ತರವೇ ನೆತ್ತರ. ಆನಂದದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ತಪಸ್ವಿಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ವ್ರತನಿಷ್ಠರಾದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಆ ಮಹಾನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

೮೭೬. ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ಸರಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠೇ ಶೋಣಿತೇನ ವಹಿಸ್ಯಹೋ ।
ಏವ ಮಾಕುಲತಾಂ ಯಾತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪೃಚ್ಛಾಮಹೇವಯಮ್।

೮೭೭. ತತಸ್ಸಾ ಸರ್ವಮಾಚಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ॥

''ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸರಸ್ವತಿಯೇ, ನೀನು ನೆತ್ತರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹರಿಯುತ್ತಲಿರುವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ನಿನ್ನ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.'' ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯು ಆ ತಪೋಧನರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ''ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಚೇಷ್ಟೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸರಸ್ವತೀ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು.

೮೭೮. ತತಸ್ತೇ ಮುನಯಃ ಪ್ರೀತಾಃ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಸಮಾನಯನ್ ।
ಅರುಣಾಂ ಪುಣ್ಯತೋಯೌಘಾಂ ಸರ್ವದುಷ್ಕೃತನಾಶಿನೀಮ್ ॥

ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೂ ಅತ್ಯಂತ ಶುಚಿ ರುಚಿಯೂ ಆದ ನೀರು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯ ನೆತ್ತರಿನ ಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಕೇವಲ ಅದರ ಹೊಂಬಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಸರಸ್ವತಿಯ ನೀರು ಎಂದಿನಂತೆ ಪಾಪ ಪರಿಹರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಋಷಿಗಳ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸರಸ್ವತಿ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರಿನ ಬದಲು ನೀರು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆ ರಕ್ತದ ಜಲಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಆ ತಪಸ್ವಿ ಮುನಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

''ಪೂಜ್ಯರೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿದಿದ್ದೇವೆ, ಹಿಂದೆ ನಾವು ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರಾದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

೮೭೯. ನ ಚ ನಃ ಕಾಮಕಾರೋಽಯಂ ಯದ್ವಯಂ ಪಾಪಕಾರಿಣಃ ।
ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಚಾಪ್ರಸಾದೇನ ದುಷ್ಕೃತೇನ ಚ ಕರ್ಮಣಾ ॥

ಹಿಂದೆ ನಾವು ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂತ ಮಹಾತ್ಮರ ಅನುಗ್ರಹವು ಇಲ್ಲದಿರುವದು ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ದುರಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದವು.

೮೮೦. ಪಕ್ಷೋಽಯಂ ವರ್ಧತೇಽಸ್ಮಾಕಂ ಯತಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಏವಂ ವೈಶ್ಯಾಶ್ಚ ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಶ್ಚ ವಿಕರ್ಮಭಿಃ ।

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಬಳಗವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಇತರ ರಾಕ್ಷಸರೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಗುಂಪುಗೂಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರೂ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

೮೮೧. ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಪ್ರದ್ವಿಷಂತಿ ತೇ ಭವಂತೀಹ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಆಚಾರ್ಯಂ ಮಾತರಂ ಚೈವ ಪಿತರಂ ಯೇ ದ್ವಿಷಂತಿ ಹ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವವರೂ, ಗುರುಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವರೂ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವರೂ, ಅವಮಾನಿಸುವವರೂ, ರಾಕ್ಷಸರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

೮೮೨. ವೃದ್ಧಾನಾಮವಮಾನೇನ ತೇ ಭವಂತೀಹ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಯೋಷಿತಾಂ ಚೈವ ಪಾಪಾನಾ ಯೋನಿದೋಷೇಣ ವರ್ಧತೇ ॥

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷದಿಂದ ಈ ರಾಕ್ಷಸಕುಲವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಿಗಳನ್ನೂ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಸಮರ್ಥರಾದ ನೀವು ಮಾತ್ರ ಪಾವನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲಿರಿ. ದಯಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಉದ್ಧಾರದ ದಾರಿ ತೋರಿರಿ.'' ಆ ಪಾಪಾತ್ಮರ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಎಲ್ಲ ತಪೋಧನರಿಗೂ ಕರುಣೆ ಬಂದಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿದರು. ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವು ಬರಲು ಕಾರಣವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು.

೮೮೩. ಕೇಶಾವಪನ್ನಮಾಧೂತಂ ಮಾರುತ ಶ್ವಾಸದೂಷಿತಂ ।
ಏತೈಃ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಮನ್ನಂ ಚ ಭಾಗೋ ವೈ ರಾಕ್ಷಸೋ ಭವೇತ್ ॥

''ಶೀನು ಬಂದಾಗ ಬಾಯಿ ಮೂಗಿನ ಎಂಜಲು ಸಿಡಿದ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಂಡರೆ ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವು ಬರುವದು. ಹಳಸಿ ಹುಳವಾದ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ದುರ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ದೂಷಿತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ಕೂದಲು ಒಳಸೇರಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ನೀಚ ಊಟ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಉಂಡರೆ ರಾಕ್ಷಸಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವರು.

೮೮೪. ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸದಾ ವಿಸ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ಯೇತಾನಿ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ ।
ರಾಕ್ಷಸಾನ್ವೈ ಭೋಜಯತೇ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ್ವಯಮೀದೃಶಃ ।

ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲವರು ಇಂಥ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಇಂಥ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ.

೮೮೫. ಶೋಧಯಿತ್ವಾತು ತತ್ತೀರ್ಥಮೃಷಯಸ್ತೇ ತಪೋಧನಾಃ ।

ಹೀಗೆ ಆ ತಪೋಮೂರ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಆ ಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಕಸ ಜನ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಗಮ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

೮೮೬. ಅರುಣಾಯಾಃ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ಸಂಗಮೇ ಲೋಕವಿಶ್ರುತೇ ।
ತ್ರಿರಾತ್ರೋಪೋಷಿತಃ ಸ್ನಾತೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ॥

ಸರಸ್ವತೀ ಅರುಣಾ ಸಂಗಮದ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನ ಹಾಗೂ ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಘೋರವಾದ ಕಲಿಯುಗ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಅಧರ್ಮವು ಹಬ್ಬಿದಾಗ ಈ ಅರುಣಾ ಸಂಗಮ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಿಂದು ಹೋದ ಮಾನವನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುವವನು.

ಸಂಗಮ ತೀರ್ಥದ ಈ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ನೀಚ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಕ್ಕಸರೆಲ್ಲರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರು. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಘೋರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರಿಂದ ತೊಲಗಿಹೋದವು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತರು. ದಿವ್ಯ ಮಾಲೆ ಹಾಗೂ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—o—

ಕುರುವಿನ ಉಗ್ರ ತಪಸ್

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೧

ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಉವಾಚ

೮೮೭. ಸಮುದ್ರಾಸ್ತತ್ರ ಚತ್ವಾರಃ ಋಷಿಣಾ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ಪುರಾ ।
ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಚ ನರಃ ಸ್ನಾತೋ ಗೋಸಹಸ್ರ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಅದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಋಷಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವಿರ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಬರುತ್ತದೆ.

೮೮೮. ಯತ್ಕಿಂಚಿಕ್ಕ್ರಿಯತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಸ್ತಪಸ್ತೀರ್ಥೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಹಿ ತತ್ಸರ್ವಮಪಿ ದುಷ್ಕೃತ ಕರ್ಮಣಃ ॥

ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣ ಫಲವು ಬರುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶತಕ ಮತ್ತೂ ಶತಸಾಹಸ್ರಕ ಎಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಗೋದಾನದ ಪುಣ್ಯ. ಅದೇ ಸರಸ್ವತಿಯು ತಟಾಕ ದಲ್ಲಿರುವ ಸೋಮತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದಿಂದ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದ ಫಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ರೇಣುಕಾಷ್ಟಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಯಾವ ಜನ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೇವಿಸುವ ಋಣಯೋಚನ, ಕುಮಾರಭಿಷೇಕ, ಓಜಸ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಮುಂದೆ ಸ್ಕಂದಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎರಡೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಷಷ್ಠಿ ದಿನ ಇಲ್ಲಿಯ ಓಜಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಗಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಫಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ವಾಯುದೇವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಸನ್ನಿಹತಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕುಮಾರ ಅಭಿಷೇಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಚೈತ್ರ ಷಷ್ಠಿಯ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅಕ್ಷಯೋದಕವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಪಂಚವಟಿ ಎಂಬ ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರು ಯೋಗ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವದೇವನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಗಣಾಧಿಪತಿ ಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವದು. ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವೂ ದೊರಕುವದು.

೮೮೯. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಚ ವಿಖ್ಯಾತಂ ಕರುಣಾ ಯತ್ರವೈ ತಪಃ ।
ತಪ್ತಂ ಸುಘೋರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಯ ಕರ್ಷಣಾರ್ಥಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ॥

ಅಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದೇ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕುರುರಾಜನು ಧರ್ಮದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಘೋರ ತಪವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು.

೮೯೦. ತಸ್ಯ ಘೋರೇಣ ತಪಸಾ ತುಷ್ಟ ಇಂದ್ರೋಽಬ್ರವೀದ್ವಚಃ ।
ರಾಜರ್ಷೆ ಪರಿತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ತಪಸಾನೇನ ಸುವ್ರತ ॥

ಅವನ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೋದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು- ''ವ್ರತಬದ್ಧನಾದ ರಾಜರ್ಷಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಈ ದಾರುಣ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

೮೯೧. ಯಜ್ಞಂ ಚ ಯೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಶತಕ್ರತುಂ ।
ತೇ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಸುಕೃತಾನ್ ಲೋಕಾನ್ಪಾಪವಿವರ್ಜಿತಾನ್ ॥

ನಿನ್ನ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದರೂ ನೂರು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋಗುವವು. ಅವರು ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೮೯೨. ಅಪಹಸ್ಯ ತತ ಶ್ಶಕ್ರೋ ಜಗಾಮ ತ್ರಿದಿವಂ ಪ್ರಭುಃ ।
ಆಗಮ್ಯಾಗಮ್ಯ ಚೈವೈನಂ ಭೂಯೋ ಭೂಯೋಽಪಹಸ್ಯಚ ।
ಶತಕ್ರತುರನಿರ್ವಿಣ್ಣಃ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗಾಮ ಹ ॥

ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಕುರುರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ನಕ್ಕು ನುಡಿದು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಕುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿ ಇಂದ್ರನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೮೯೩. ಯದಾತು ತಪಸೋಗ್ರೇಣ ಸಂತಪ್ತಂ ದೇಹಮಾತ್ಮನಃ ।
ತತಃ ಶಕ್ರೋಽಬ್ರವೀತ್ಪ್ರೀತಃ ಬ್ರೂಹಿ ಯತ್ತೇ ಚಿಕೀರ್ಷಿತಂ ।

ಕುರುರಾಜನ ತಪಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಉಗ್ರವಾಯಿತು. ಅದರ ಕಾವಿನಿಂದ ಅವನ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಬೆಂದುಹೋಯಿತು. ಇಂದ್ರ ಮತ್ತೆ ಬಂದ ಕುರುರಾಜನ ಆ ಸಂತಪ್ತ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕೇರಿ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ''ಕುರುರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಇರುವದು? ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿರುವೆ? ಹೇಳು.

೮೯೪. ಯೇ ಶ್ರದ್ಧದಾನಾಸ್ತೀರ್ಥೇಽಸ್ಮಿನ್ ಮಾನವಾ ನಿವಸಂತಿ ಹಿ ।
ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಸದನಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ॥

ಕುರುರಾಜ : ಈ ಕುರು ತೀರ್ಥದ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ದೊರಕುವಂತಾಗಲಿ.

೮೯೫. ಅನ್ಯತ್ರ ಕೃತಪಾಪಾ ಯೇ ಪಂಚಪಾತಕ ದೂಷಿತಾಃ ।
ಅಸ್ಮಿಂಸ್ತೀರ್ಥೇ ನರಾ ಸ್ನಾತಾ ಮುಕ್ತಾ ಯಾಂತು ಪರಾಂಗತಿಂ ॥

ಬೇರೆಕಡೆ ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕದಂಥ ಘೋರ ಪಾಪಗೈದ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳು ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಅಳಿದು ದಿವ್ಯ ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕು.

೮೯೬. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಪುಣ್ಯತಮೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ॥
ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುಕ್ತಪಾಪಸ್ತು ಪರಂ ಪದಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಪುಣ್ಯಪ್ರದೇಶ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕುರುತೀರ್ಥವು ಪುಣ್ಯತಮ. ಇದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಜನರ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲ ದೂರಾಗಿ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನವು ದೊರಕುವಂತಾಗಲಿ.'' ಕುರುರಾಜನ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ವರವಿತ್ತನು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನರನು ಕಲುಷ ದೂರನಾಗಿ ಪರಪದವನ್ನು ಐದುವನು. ಅನಂತರ ಅನರಕ ಎಂಬ ಲೋಕಖ್ಯಾತವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದರ ಮೂಡಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ತೆಂಕಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನೂ, ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ, ಬಡಗು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭನೂ ನೆಲೆಸಿರುವವನು. ಈ ನಾಲ್ಕರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅನರಕ ತೀರ್ಥವು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ದುರ್ಲಭ ಎನಿಸಿದೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿಯ ತಿಥಿಯಂದು ಮಂಗಳವಾರ ಬಂದಾಗ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ತಾವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಚಿನ್ನದ ಬೆಲೆಯ ಕಾಲು ಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಶವನ್ನು ಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ವಡೆ, ಅನಾರಸ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ರತ್ನಾಭರಣ ಮುಕ್ತಾಭರಣಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ದಾಳಿಂಬ ಫಲವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸರ್ವಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಕಲಶಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಣಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಪದಕ್ಕೆ ಅವನು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಂಗಳವಾರ ದಿನ ಷಷ್ಠೀತಿಥಿ ಮೇಲನವಾದಾಗ ಈ ಅನರಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುವದು. ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಲಭಿಸುವದು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ಉಚ್ಚಪದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವರು. ಇದೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮ್ಯಕವನವು ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವದು. ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಮಷವೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹೋಗುವದು. ಈ ಬನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಯೇ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬನದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವು ಸುಗಮವಾಗುವದು. ರವಿವಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವನ ಅಂತಃಕರಣವು ಶುದ್ಧವಾಗುವದು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕುರುವಿನ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ ಎಂಬ ೪೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—— ○ ——

ಕುಂಜ ತೀರ್ಥದ ಹಿರಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೨

೯೯೭. ಕಾಮ್ಯಕಸ್ಯ ತು ಪೂರ್ವೇಣ ಕುಂಜಂ ದೇವೈರ್ನಿಷೇವಿತಂ ।
ತಸ್ಯ ತೀರ್ಥಸ್ಯ ಸಂಭೂತಿಂ ವಿಸ್ತರೇಣ ಬ್ರವೀತು ನಃ ॥

ಋಷಿ : ಕಾಮ್ಯಕವನದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದೇವತಾ ಸೇವ್ಯವಾಗಿರುವ ಕುಂಜ ತೀರ್ಥವಿದೆ ಯಷ್ಟೇ! ಅದರ ಉದ್ಭವದ ಕತೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಲೋಮಹರ್ಷಣ ಉವಾಚ

೯೯೮. ಶೃಣ್ವಂತು ಮುನಯಸ್ಸರ್ವೇ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮುತ್ತಮಂ ।
ಋಷೀಣಾಂ ಚರಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ ಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ॥

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಮುನಿಗಳೇ ಈ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆಲಿಸಿರಿ. ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುವವು.

೯೯೯. ನೈಮಿಷೇಯಾಶ್ಚ ಋಷಯಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಗತಾಃ ।
ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಚ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರವೇಶಂ ನ ಚ ಲೇಭಿರೇ ॥

ನೈಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಋಷಿಗಳು ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವೇ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ.

೧೦೦೦. ತತಸ್ತು ಕಲ್ಪಯಾಮಾಸುಸ್ತೀರ್ಥಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿನಂ ।
ಶೇಷಾಸ್ತು ಮುನಯಸ್ತತ್ರ ನ ಪ್ರವೇಶಂ ಹಿ ಲೇಭಿರೇ ॥

ಆಗ ಆ ಮುನಿಗಳು ಯಜ್ಞೋಪವೀತಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ತೀರ್ಥ ಒಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಯಾತ್ರಿಕರ ವಿಪರೀತ ಸಮ್ಮರ್ದದಿಂದ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವು ದೊರಕದ ಉಳಿದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇದೇ ಹೊಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು.

೧೦೦೧. ರಂತುಕಸ್ಯಾಶ್ರಮಾದ್ಯಾವತ್ತಾವತ್ತೀರ್ಥಂ ಚ ಚಕ್ರಕಂ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ॥

ರಂತುಕ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದವರೆಗೆ ಇರುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿತ್ತು. ಹೊಸ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

೧೦೦೨. ಹಿತಾರ್ಥಂ ಸರ್ವವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕುಂಡಾನಿ ಸಾ ನದೀ ।
ಪ್ರಯಾತಾ ಪಶ್ಚಿಮಂ ಮಾರ್ಗಂ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ಸ್ಥಿತಾ ॥

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯು ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದಳು. ಈ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪೂರ್ವದಿಶೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ

ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಫಲವುಂಟು. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಯಮುನೆಯು ಆಶ್ರಯಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇದೇನದಿಯುಹರಿದುಈಸರಸ್ವತಿಯೇಸಿಂಧುನದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆನಾಕುನಿಟ್ಟಿನತನ್ನ ಪುಣ್ಯಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದನಾಲ್ಕುಮಹಾನದಿಗಳರೂಪತಾಳಿದಈಸರಸ್ವತಿಯುಅತ್ಯಂತಪುಣ್ಯ ಪಯಸ್ವಿನಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಪುಣ್ಯವುಬರುವದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ಅನಂತರಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವಿಹಾರಎಂಬ ಕಾಮನತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಹಿಂದೆದೇವತೆಗಳುಎಲ್ಲರೂಕೂಡಿಮಹಾದೇವರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನೂಇಲ್ಲ. ಸತಿಯೂಇಲ್ಲ.

೯೦೩. ತೇಽಸ್ತುವಂತ ಮಹಾದೇವಂ ನಂದಿನಂ ಗಣನಾಯಕಂ ।
ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋ ನಂದೀಶಃ ಕಥಯಾಮಾಸ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ॥

ಆಗ ಆ ಸುರರು ಗಣಾಧೀನಾಥನಾದ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ನಂದಿಯು ''ವಿಹಾರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಮಾಡಲು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೯೦೪. ಭವಸ್ಯ ಉಮಯಾ ಸರ್ವವಿಹಾರೇ ಕ್ರೀಡಿತಂ ಮಹತ್ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ದೇವತಾಸ್ಸರ್ವಾಃ ಪತ್ನೀಮಾಹೂಯ ತೇ ಗತಾಃ ॥

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ಅವರೊಡನೆ ಕಾಮನ ಈ ವಿಹಾರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

೯೦೫. ತೇಷಾಂ ಕ್ರೀಡಾವಿನೋದೇನ ತುಷ್ಟಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಶಂಕರಃ ।
ಯೋಽಸ್ಮಿಂಸ್ತೀರ್ಥೇ ನರಃ ಸ್ನಾತಿ ವಿಹಾರೇ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಃ ॥
ಧನಧಾನ್ಯ ಪ್ರಿಯೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಜಾಯತೇ ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ ॥

ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯತಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವದಂಪತಿಗಳೂ ಜಲ ವಿಹಾರ ವಿಲಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಶಂಕರನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು - ''ಈ ಮದನನ ವಿಹಾರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಧನ ಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಇಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯಿಂದಲೇ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ದುರ್ಗತಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸರಸ್ವತೀ ಕೂಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಪಾಪಹಾನಿ. ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣದಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಫಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಘಾತಿಸಿದವನೂ, ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದವನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದವನೂ, ಗುರುಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸರಸಕ್ಕೆ ಇಳಿದವನೂ, ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು ವದರಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವರು. ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಪಾಪ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಉದ್ಧಾರ ಉಂಟು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ. ಈ ಸರಸ್ವತೀ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ವಾಸ ಮಾಡಿ, ಮೂರು ಹಗಲು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ದುರಿತ ಎಂಬುದೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಈ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ನರನಾರಾಯಣರೂ ಸೇವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾದೇವರೂ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸರಸ್ವತಿಯು ಈ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರಸ್ವತಿಯು ಈ ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊರಕದ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪೂರ್ವ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸರ್ವದಾ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಪಂಚಮೀತಿಥಿಯಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಔಶನಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ದಿವ್ಯಗತಿ ದೊರಕುವದು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗ್ರಹಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತದ್ದು ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಉದ್ಧೃತರಾಗುವರು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಡಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಎಂದೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಾರದ ಶಾಶ್ವತ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅದರನಂತರ ಸಾವಿರಲಿಂಗಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಾಣುವಟದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವು ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಂಜ ತೀರ್ಥದ ಹಿರಿಮೆ ಎಂಬ
ನಲವತ್ತೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಗರಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೩

ಮುನಿಪುಂಗವನೇ, ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಸ್ಥಾಣು ವಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ಸನ್ನಿಹತಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಧೂಳಿ ಪೂರಣದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ, ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ, ಸ್ಪರ್ಶನದಿಂದ ಆಗುವ ಫಲವನ್ನೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತೂ ಸರೋವರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ಭೂದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಹತ್ತರವಾದ ವಾಮನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿರಿ. ಇದರಿಂದ ವಾಮನದೇವರ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕುವದು. ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ವಟದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ವಾಲಖಿಲ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಆಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿಗಳು ಬಂದರು. ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಸರೋವರದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಆಳ ಅಗಲದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ : ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾರದರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಸನತ್ಕುಮಾರರೇ, ಪಾಪಗಳ ಭೀತಿ ಕಳೆಯುವ ಆ ಸರೋವರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತೀರ್ಥಗಳು ಯಾವುವು? ಗುಪ್ತ ತೀರ್ಥಗಳು ಎಷ್ಟು? ಮತ್ತು ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಶಿವಲಿಂಗಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಇರುತ್ತವೆ? ಸ್ಥಾಣುವಟದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವೇನು? ಅದರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು? ಅದರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಏನು ಪುಣ್ಯ? ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಏನು ಫಲ? ದೇವತೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುವ ರಹಸ್ಯಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ಎಂಥ ಪುಣ್ಯ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಮಹಾದೇವರು ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿಂತರು? ಇಂದ್ರನು ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದೇಕೆ ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥ, ಚಕ್ರತೀರ್ಥ, ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥ ಸೋಮತೀರ್ಥಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲವನ್ನೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಸರಸ್ವತೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿಯ ಶಂಕರನ ಗುಪ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳು ಯಾವವು ? ವಿಷ್ಣುವಿನ ರಹಸ್ಯ ಸ್ಥಾಣುಗಳು ಯಾವುವು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ. ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಭಗವಂತನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವಿ.

ಲೋಮಹರ್ಷಣ : ನಿರಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಮಯನೇ ಆದ ಆ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದನು. ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನಮಿಸಿದನು. ಕುಳಿತ ಆಸನದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಸಡಲಿಸಿದನು. ಹಿಂದೆ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ : ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರವನ್ನು ಜಗದೊಡೆಯನಾದ, ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ವರವನ್ನು ನೀಡುವ ಮಹಾದೇವರು ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿರಿ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀರೇ ನೀರು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಘೋರ ಶೂನ್ಯತೆ. ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಬರಿದೋ ಬರಿದು. ತೆರವೋ ತೆರವು. ಆ ಏಕಾರ್ಣವ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಂದು ಮೊದಲು ಉದಿಸಿತು. ಆ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇದ್ದವನು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ. ಅವನು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣದ ಉದ್ರೇಕವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ತುಂಬಿದ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ರಜೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಗುಣವೆಂದರೆ ರಜೋಗುಣ. ಸತ್ವಗುಣದಿಂದ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಪಾಲನ. ಉಪಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವೇ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅತೀತನಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ. ಅವನು ಜೀವ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಚೇತನ ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ ಗೋವಿಂದ ನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಶಾಸಕ ನಿಯಾಮಕನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಸತ್ಯ ಸನಾತನನು. ಆ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಂತೆ. ಅವನು ಗುಣತ್ರಯಾತೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅನಾದಿ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ನದಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವೇ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥ. ಸತ್ಯವೇ ಆದರ ನೀರು. ಶೀಲಶಮದಮಗಳೇ ಅಲ್ಲಿಯ ತೆರೆಗಳು. ಇಂಥ ಪವಿತ್ರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನೇ ಪುಣ್ಯವಂತ. ಬರೀ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹಾಕಿದರೆ ದೇಹವು ಶುದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಶಮ ಶೀಲ ಸತ್ಯ ಸಂಯಮ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೆ ನಿಜವಾದ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಶುದ್ಧಿ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ.

ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಗುವ ಪರಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಕರ್ಮವೇ ಮಾನವರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞೇಯ ವಸ್ತು ಎಂದರೆ ಆ ಭಗವತ್ತತ್ವವೇ ಸರಿ. ಆ ಪರ ತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜಗತ್ ಕಾರಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಮುಖ್ಯವೂ, ಅದ್ವಿತೀಯವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅಸತ್ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೇ ನಿರ್ದೋಷನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದೊಡ್ಡ ಧನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವದರಿಂದ ಪುರುಷ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನೂ ಅವನೇ. ಅವನಿಂದ ನಿಯಮ್ಯನಾದವನು ಜೀವಾತ್ಮ. ಆ ನಿಯಾಮಕ ಚೇತನವೇ ಪರಮಾತ್ಮ, ಅವನೇ ಸನಾತನ. ಆ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಈ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ಅನಾದಿ ಅನಂತನಾದ ಆ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರೋ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ! ಯಾವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ! (ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳ ಫಲವೂ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.)

ಒಳ್ಳೇ ಶೀಲ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬುದ್ಧಿ, ದೇಹದಂಡನೆ, ಋಜುಸ್ವಭಾವ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಭಾಗ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಪರಮಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು - ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೯೦೬. ಆಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಆಪೋ ವೈನರಸೂನವಃ ।
ತಾಸು ಶೇತೇ ಸ ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥

ನೀರುಗಳಿಗೆ ''ನಾರಾ'' ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಯ ಜಲಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಯನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೆಸರು. ಮತ್ತು ಅರ ಎಂದರೆ ದೋಷಗಳು ನ+ಅರ=ನಾರ ಎಂದರೆ ಸದ್ಗುಣಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಯನ=ಆಶ್ರಯ. ಅರ್ಥಾತ್ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂದು ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ನಾರಾಯಣನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಆ ಪ್ರಲಯ ಜಲಧಿಯಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಅಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು 'ಓಂ' ಎಂದು ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಜಗದಂಡವನ್ನು ಒಡೆದು ಹೊರಬಂದರು.

ಅನಂತರ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭೂಃ ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಎಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒಂದು ತೇಜಃ ಕಿರಣವು ಹೊರಬಂದು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪರಂಪಾರ ನೀರಿನ ರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಸತೊಡಗಿತು. ಶೋಷಿತವಾದ ಜಲವು ಘನೀಭೂತವಾಗುತ್ತ ಕಲಲವಾಯಿತು. ಕಲಲ ಎಂದರೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಆ ನೀರು ಗುಳ್ಳೆಗುಳ್ಳೆಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತ ಬಿರುಸಾದ ನೆಲದ ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಜನರು ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು. ನೆಲೆಸುವಂತಾಯಿತು. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಧರಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು ''ಧರತಿ ಇತಿ ಧರಣೀ''.

ಪ್ರಲಯ ಜಲದಲ್ಲಿಯ ಅಪಾರ ನೀರಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ತೇಜಃ ಕಿರಣವೇ ಆದಿತ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಸೂರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜಗದಂಡವನ್ನು ಒಡೆದು ಓಂ ಎಂದು ಹೊರಬಿದ್ದು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಪುರುಷನೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಪ್ರಪಂಚದ ಆದಿ ಅಜ್ಜ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪ ಶಿಶುವಿಗೆ ಮೇರು ಪರ್ವತವೇ ಗರ್ಭದ ಹೊದಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಪರ್ವತಗಳು ಗರ್ಭಕೋಶದ ಪರಿಗಳು. ಆ ಗರ್ಭದ ಒಳಗಿನ ನೀರೇ ಸಾವಿರಾರು ನದೀ ಸಮುದ್ರಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹೊಕ್ಕಳಿನಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ಜಲವೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಾಣು ರೂಪಿಯಾದ ವಟ ವೃಕ್ಷವು ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯರೂ ಹಾಗೂ ದ್ವಿಜರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಶೂದ್ರರೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಅನಂತರ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ದಯದಿಂದ ಜನ್ಮತಾಳಿದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗಲೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾದ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಸಾವಿರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಸನಾತನ ಮುಂತಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರ ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆ ಏಳು ಜನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದರು.

ರಜೋಗುಣ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜುಗಿಸಿದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ತಪಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಗಲಿರುಳೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಉದ್ಯೋಗವೆಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದು, ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು, ಜಪ ಜಪಿಸುವದು, ತಪ ಗೈಯುವದು, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವದು. ತೀವ್ರತರವಾದ ವ್ರತ ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಅವರ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಕೊರಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತಾದ ಅವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬರೀ ನರಗಳು ಮಾತ್ರ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಮಾನದಿಂದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಅವರು ದೇವೇಶನಾದ ಮಹೇಶನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ಈ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವರು ಒಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಸಾವಿರ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಆ ಮಹಾದೇವಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಪತಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ತಪೋಧನರು ಪಡುವ ಕಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಾಯ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅವಳ ಕರುಳು ಕರಗಿ ಕೈಲಾಸಪತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನುಡಿದಳು-

೯೦೭. "ಕಿಂ ದೇವ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾನಾಮನಂತಂ ದೇವ ದುಷ್ಕೃತಂ ।
ನಾದ್ಯಾಪಿ ಯೇನ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಶುಷ್ಯನ್ನಾಯ್ವಸ್ಥಿಶೋಷಿತಾಃ ॥

''ಪ್ರಭುದೇವ, ಈ ದಾರು ವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಮುನಿಗಳು ಬಹಳ ಕ್ಲೇಶ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರಿ ಆ ಋಷಿಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿರಿ. ಸ್ವಾಮಿ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವಾದರೂ ಏನು? ಇಂಥ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಿ ಏಕಿಲ್ಲ! ಘೋರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಅವರ ಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಮಾಂಸವೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಹೋಗಿದೆ. ಎಲಬು ಕೂಡ ಸವೆದುಹೋಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಅವರನ್ನು ತಡೆದಿದೆ?

೯೦೮. ತತ್‌ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚನಂ ದೇವ್ಯಾಃ ಪಿನಾಕೀ ಪಾತಿತಾಂತಕಃ ।
ಪ್ರೋವಾಚ ಪ್ರಹಸನ್ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಚಾರುಚಂದ್ರಾಂಶುಶೋಭಿತಃ ॥

ಭವಾನಿಯ ಕೃಪಾಪೂರಿತ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಪಿನಾಕಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಸುನಕ್ಕನು. ಅವನು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಆಂದೋಲಿತವಾದ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಚಂದ್ರಚಕೋರವು ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಸೂಸಿತು. ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಪರಶಿವನು ನುಡಿದನು.

೯೦೮. ನ ವೇತ್ಸಿ ದೇವಿ ತತ್ವೇನ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗಹನಾಂ ಗತಿಂ ।
ನೈತೇ ಧರ್ಮಂ ವಿಜಾನಂತಿ ನ ಚ ಕಾಮವಿವರ್ಜಿತಾಃ ॥
ನ ಚ ಕ್ರೋಧೇನ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಕೇವಲಂ ಮೂಢಬುದ್ಧಯಃ ।
ದೇವ ಪ್ರದರ್ಶಯಾತ್ಮಾನಂ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ ॥

''ದೇವಿ, ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗತಿ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ವಾಲಖಿಲ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಕಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಲ್ಲ. ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇವರು ಕೇವಲ ಮೂಢಮತಿಗಳು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂತು ದೊರೆವುದು!'' ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಅವಳು ಶಂಕರನಿಗೆ ''ಇದರ ರಹಸ್ಯವೇನು! ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಯಥಾರ್ಥ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು. ದೇವಿಯ ಕೌತುಕದ ಬಯಕೆ ಕೇಳಿ ದೇವನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ''ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಆ ಮುನಿ ಪುಂಗವರು ತಂಗಿ ತಪಂಗೈಯುವಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆನು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಅವರ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಣ್ಣವು ಬಯಲಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ''ಹಾಗಾದರೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿಬನ್ನಿ'' ಎಂದು ಸಂತಸದಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿ ದಳು ಆ ಗಿರಿಜೆ. ಕೂಡಲೇ ಕೈಲಾಸಪತಿಯು ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ತಾಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಅಗ್ನಿಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ನಿರಂತರ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಹೋಮ ಹವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ರನ್ನ, ಚಿನ್ನ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ. ನಿರಂತರ ಸಾಗಿತ್ತು ಅವರ ಅತ್ಯುಗ್ರತಪೋನುಷ್ಠಾನ.

೯೦೯. ತಾನ್ವಿಲೋಕ್ಯ ತತೋದೇವಃ ನಗ್ನಃ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಃ ।
ವನಮಾಲ ಕೃತಾಪೀಡೋ ಯುವಾ ಭಿಕ್ಷಾಕಪಾಲಧೃಕ್ ॥

ಅದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಗೌರೀಪತಿಯು ಓರ್ವ ದಿಗಂಬರನ ರೂಪ ತಳೆದನು. ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು ಶಿವನ ಆ ನಗ್ನ ರೂಪ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಕಪಾಲ, ಮೈತುಂಬ ಮಿಂಚುವ ಹರೆಯದ ಸಿರಿ, ಮೈಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಿನಷ್ಟೂ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ. ಕಪ್ಪು ಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಮುಡಿ ಮಾಡಿ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಡು ಹೂಗಳ ಸರದಿಂದ ದುಂಡು ಸುತ್ತಲಾಗಿತ್ತು.

೯೧೦. ಆಶ್ರಮೇಪರ್ಯಟನ್ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಮುನೀನಾಮಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ ।
ದೇಹಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ತತಶ್ಚೋಕ್ತ್ವಾ ಸಂಭ್ರಮನ್ನಾಶ್ರಮಾನ್ ಯಯೌ॥

ಈ ದಿಗಂಬರ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಯದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ಎಲೆ ಮನೆಯಿಂದ ಎಲೆ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪರ್ಣಕುಟೀರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ''ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ'' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ, ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ.

೯೧೧. ತಂ ವಿಲೋಕ್ಯಾಶ್ರಮಗತಂ ಯೋಷಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಾಮ್ ।
ಸಕೌತುಕ ಸ್ವಭಾವೇನ ತಸ್ಯ ರೂಪೇಣ ಮೋಹಿತಾಃ ॥

ಅವನ ಈ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಡದಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಸಂತಸವೋ ಸಂತಸ. ಕೌತುಕವೋ ಕೌತುಕ. ಕಾಮಿನೀ ಸಹಜವಾದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹರ್ದೆಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಿಕ್ಕೆಬೇಡುವ ಆ ತರುಣ ನೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಅವನ ಹರೆಯ ಸಿರಿ, ತಿರಿದುಂಬುವ ಪರಿ, ಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಂತಿ, ಚಿಮ್ಮುವ ಚೆಲುವು ಮುನಿ ಮಾನಿನಿಯರ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡವು. ಅವನ ತಾರುಣ್ಯ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಆ ಮುಗುದೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ''ಸಖಿಯರೇ, ಬನ್ನಿರಿ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದ ಭಿಕ್ಷುಕ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನೋಡೋಣ ನಡೆಯಿರಿ'' ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಏನಿತ್ತೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಬೀದಿಯ ಬದಿಗೆ ಬಂದರು. ನಾಚುತ್ತ ನುಡಿದರು.

''ಭಿಕ್ಷುಕ, ಇತ್ತಬಾ, ಈ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಳ್ಳು.''

೯೧೨. ಸ ತು ಭಿಕ್ಷಾಕಪಾಲಂ ತತ್ ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಬಹುಸಾದರಂ ।
ದೇಹಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಶಿವಂ ವೋಸ್ತು ಭವತೀಭ್ಯಃ ತಪೋಧನಾಃ ।

ಆಗ ಆ ತರುಣನು ಆದರದಿಂದ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರೆದುರು ಚಾಚಿದ. ''ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ, ಶಿವಂ ವೋಸ್ತು'' ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ ಎಂದು ನುಡಿದ.

೯೧೩. ಹಸಮಾನಸ್ತು ದೇವೇಶಃ ತತ್ರ ದೇವ್ಯಾ ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ ॥

ಆ ತಾಪಸಿಯರು ಬೊಗಸೆ ತುಂಬ ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ಆ ದಿಗಂಬರ ಯುವಕನ ತುಟಿಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಮಿಂಚಿತು. ಮಂದ ಹಾಸದಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಆ ಭವ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಮುಖವನ್ನು ಮಹಾದೇವಿಯು ನೋಡಿದಳು.

೯೧೪. ತತ್ರದತ್ತ್ವೈವ ತಾಂ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಪಪ್ರಚ್ಛುಸ್ತಾಃ ಸ್ಮರಾತುರಾಃ ॥

ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದ ನಾರಿಯರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮದನ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಳು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದವ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ರಾಗಾಲಸರಾಗಿ ಆ ರಮಣಿಯರು ಕೇಳಿದರು.

೯೧೫. ಕೋಸೌ ನಾಮ ವ್ರತವಿಧಿಃ ತ್ವಯಾ ತಾಪಸ ಸೇವ್ಯತೇ ।
ಯತ್ರ ನಗ್ನೇನಲಿಂಗೇನ ವನಮಾಲಾ ವಿಭೂಷಿತಃ ।
ಭವಾನ್ ವೈ ತಾಪಸೋ ಹೃದ್ಯೋ ಬ್ರೂಹಿ ಸ್ಮ ಯದಿ ಮನ್ಯಸೇ॥

ತಪಸ್ವಿಯೇ, ನೀನು ಮಾಡುವ ಈ ವ್ರತವು ಯಾವದು? ಬತ್ತಲೆಮೈ, ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದ ಲಿಂಗ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ? ಇದೆಂಥ ವ್ರತ? ಇದರ ಹೆಸರೇನು? ನೀನಂತೂ ಚೆಲುವ ಚೆನ್ನಿಗ. ಈ ನಗ್ನವೇಷದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಯೇ! ಈ ವ್ರತದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ನಿನಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಸು.''

೯೧೬. ಇತ್ಯುಕಸ್ತಾಪಸಸ್ತಾಭಿಃ ಪ್ರೋವಾಚ ಹಸಿತಾನನಃ
ಇದಂ ಮಮ ವ್ರತಂ ಕಿಂಚಿನ್ನ ರಹಸ್ಯಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ ॥
ಶೃಣ್ವಂತಿ ಬಹವೋ ಯತ್ರ ತತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿದ್ಯತೇ
ಅಸ್ಯ ವ್ರತಸ್ಯ ಸುಭಗಾ ಇತಿ ಮತ್ವಾ ಗಮಿಷ್ಯಥ ॥
ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತದಾ ತೇನ ಪ್ರತ್ಯೂಚುಃ ತಂ ತದಾ ಮುನಿಮ್ ।
ತತೋಭ್ಯೇಹಿ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಃ ಮುನೇನಃ ಕೌತುಕಂ ಮಹತ್ ॥

ಆ ಮುಗ್ಧ ಮಹಿಳೆಯರ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕು ನುಡಿದನು. ''ಸುಂದರಿಯರೇ, ಇದೊಂದು ನನ್ನ ವ್ರತ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ಗೂಢ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ನೋಂಪಿಯಲ್ಲ. ಈ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಿ'' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷುಕನು ಮತ್ತೂ ಮಧುರಮುಗ್ಧವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಗೂಢಗುಂಜನ ವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ನುಡಿಯಲು, ಆ ಕಾಮಿನಿಯರ ಕಾಮ ಕೆರಳಿ ಕೌತುಕವು ನೂರ್ಮಡಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ''ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಈ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಭಾರೀ ಕೌತುಕ ಎನಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಗ್ನನಾಗಿ ಅನಾವೃತ ಲಿಂಗದಿಂದ ಕಂಡಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವದೇ ನಿನ್ನ ವ್ರತವಾದರೆ ಇತ್ತ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಬಾ. ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.''

೯೧೭. ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತಾಸ್ತದಾ ತಂ ವೈ ಜಗೃಹುಃ ಪಾಣಿಪಲ್ಲವೈಃ ।
ಕಾಚ್ಚಿತ್ ಕಂಠೇಸಕಂದರ್ಪಾಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ಕಾಮ ಪರಾಸ್ತಥಾ ॥

ಎಂದಂದು ಕೆಲವು ಭಾಮಿನಿಯರು ಆ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದರು. ಹಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರು ಕಾಮದಿಂದ ಉತ್ಕಂಠಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಳ್ಳಿದೋಳುಗಳಿಂದ ಅವನ ಕೊರಳನ್ನು ಬಳಿಸಿದರು.

೯೧೮. ಜಾನುಭ್ಯಾಮಪರಾ ನಾರೀ ಕೇಶೇಷು ಲಲಿತಾ ಪರಾ ।
ಅಪರಾತು ಕಟೀರಂಧ್ರೇ ಹ್ಯಪರಾ ಪಾದಯೋರಪಿ ।

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಾನಿನಿಯರು ಮೋಹಮತ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಂಡೆಗಳಿಂದ ಅವನ ಮಂಡೆಗಳನ್ನು ಅಮುಕಿದರು. ಕೆಲವರು ಅವನ ಸುರಳಿಗೂದಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆರಳಾಡಿಸಿದರು. ಹಲವರು ಅವನ ನಡುವಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದರು.

೯೯. ಕ್ಷೋಭಂ ವಿಲೋಕ್ಯ ಮುನಯಃ ಆಶ್ರಮೇ ತುಸ್ವಯೋಷಿತಾಮ್।
ಹನ್ಯತಾಮಿತಿ ಸಂಭಾಷ್ಯ ಕಾಷ್ಠ ಪಾಷಾಣ ಪಾಣಯಃ ॥

ಋಷಿ ರಮಣಿಯರು ಹೀಗೆ ಕಾಮಾಂಧರಾಗಿ ಅಪರಿಚಿತ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನೊಡನೆ ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸುರು ಮಾಡಿದ್ದು ನೋಡಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯರ ಮನೋಮೋಹಕ್ಕೂ ಈ ಉಚ್ಛೃಂಖಲ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೂ ಈ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನೇ ಕಾರಣ. ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಬಡೆಯಿರಿ, ಕೊಲ್ಲಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆಯ ತೊಡಗಿದರು.

೯೨೦. ಪಾತಯಂತಿ ಸ್ಮ ದೇವಸ್ಯ ಲಿಂಗಮೂರ್ಧ್ವಂ ವಿಭೀಷಣಮ್ ।
ಪಾತೀತೇ ತು ತತೋ ಲಿಂಗೇ ಗತೋಂತರ್ಧಾನ ಮೀಶ್ವರಃ ॥

ಕ್ರೋಧಾಂಧರಾದ ಋಷಿಗಳ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಬಲವಾದ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ರೂಪಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನ ಭೀಕರವಾದ ಲಿಂಗವು ಮುರಿದು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರಿ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಲಿಂಗವು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಆ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

೯೨೧. ದೇವ್ಯಾ ಜಹಾಸ ಭಗವಾನ್ ಕೈಲಾಸಂ ನಗಮಾಶ್ರಿತಃ ।

ಹೀಗೆ ಮಹಾದೇವನು ತನ್ನ ನಗ್ನ ಭಿಕ್ಷುಕ ವೇಷವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾದೇವಿಯು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಡನೆ ನಕ್ಕು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರ ಲಿಂಗ ಪಾತವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಋಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ಆ ನಗ್ನ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕಂತೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲ ರಾದರು.

೯೨೨. ಉವಾಚೈಕೋ ಮುನಿವರಸ್ತತ್ರ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಃ ।
ನ ವಯಂ ವಿದ್ಮಃ ಸದ್ಭಾವಂ ತಾಪಸಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ವಿರಿಂಚಿಂ ಶರಣಂ ಯಾಮಃ ಸಹಿ ಜ್ಞಾಸ್ಯತಿ ಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ॥

ಅವರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಮಹಾದೇವನು ತಾಪಸ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗೋಣ. ಈ ಶಿವನ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲವೂ ಆ ವಿಧಾತನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮತಿಮಂತನಾದ ಮುನಿಯೊಬ್ಬನು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳೂ ಅನುಮೋದಿಸಿದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಐತಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಸತ್ಯಲೋಕದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅವನ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದರು, ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹೀತಲದ ಮುನಿಗಳು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಖಗಳು ಕೆಳಗಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ದೀನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು-

೯೨೩. ಅಥ ತಾನ್ ದುಃಖಿತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್।
ಅಹೋ ಮುಗ್ಧಾ ಯದಾ ಯೂಯಂ ಕ್ರೋಧೇನ ಕಲುಷೀಕೃತಾಃ॥

''ಎಲೋ ಮೂಢ ಮುನಿಗಳೇ, ಕೋಪದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಮಂಕಾಗಿದೆ.

೯೨೪. ನ ಧರ್ಮಂ ಚ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕಾಂಚಿದ್ ಜಾನತೇ ಮೂಢ ಬುದ್ಧಯಃ।
ಶ್ರೂಯತಾಂ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವಂ ತಾಪಸಾಃ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮಣಃ ॥

ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ನೋಡಲು ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವೂ ಆಗಿವೆ, ಘೋರವೂ ಆಗಿವೆ. ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವು ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಧರ್ಮಸರ್ವಸ್ವದ ಜ್ಞಾನವಾದರೂ ಸಾಕು ಆ ಧರ್ಮಾಚರಣದ ಪೂರ್ಣ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಇಂಥ ಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿರಿ. ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆತ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅನಾದಿ. ಶಾಶ್ವತ. ಅವನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈ ಜೀವಜಡಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಅವನು ಭಿನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

೯೨೫. ಯೋಸಾವಾತ್ಮನಿ ದೇಹೇಸ್ಮಿನ್ ವಿಭುಃ ನಿತ್ಯೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।
ಸೋನಾದಿಃ ಸ ಮಹಾಸ್ಥಾಣುಃ ಪೃಥಕ್ತ್ವೇ ಪರಿಸೂಚಿತಃ ॥

ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ರೂಪಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಾದಿ ಕರ್ಮವಾಸನಾ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮನಃ ಕಾಲುಷ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮನೋದೋಷದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಜನನ, ಮರಣ, ಸುಖ, ದುಃಖ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸೇ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನ ಯೋಗದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದು ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವೋಚಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಇಂಥ ಮನಃಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಬರೀ ವ್ರತ ಉಪವಾಸ ರೂಪವಾದ ದೇಹದಂಡನೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗದೇ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡುವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳು ಮನೋಮಾಲಿನ್ಯಮೂಲಕವಾದ ದೈಹಿಕ ಅಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು

ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಮುಖ್ಯ. ಆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾರಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅವನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವೇದೋಕ್ತವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಇವೆರಡರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗುವುದು.

೬೨೭. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವಿಭಾಗೋಽಯಂ ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ಕೇನಚಿತ್ ।
ನಿಮಿತ್ತಂ ಮೋಹಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ನಿಹ್ನವೋತ್ತಮ ಭಾಗಿನಾಮ್ ॥

ವೇದೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಅನುವಾಗಲಿ ಎಂದು ಲೋಕಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನಿಮ್ಮಂಥ ಮುನಿಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದೂ ತಮ್ಮ ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವದು ಮೋಹ ಮೂಲಕವಾಗಿದೆ.

೬೨೮. ಭವಂತಃ ಕ್ರೋಧ ಕಾಮಾಭ್ಯಾಂ ಅಭಿಭೂತಾಶ್ರಮೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಜ್ಞಾನಿನಾಮಾಶ್ರಮೋ ವೇಶ್ಮ ವೇಶ್ಮಾ ಶ್ರಮಮಯೋಗಿನಾಮ್ ॥

ನೀವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಮನೆ ಮಾರುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೀರಿ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀವು ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಆಹಾರವಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಮನೆಯೇ ಆಶ್ರಮ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಮವೇ ಮನೆ.

೬೨೯. ಕ್ವ ಚ ನ್ಯಸ್ತಸಮಸ್ತೇಚ್ಛಾ ಕ್ವಚ ನಾರೀಮಯೋ ಭ್ರಮಃ ।
ಕ್ವ ಕ್ರೋಧ ಈದೃಶೋ ಘೋರಃ ಯೇನಾತ್ಮಾನಂ ನ ಜಾನಥ॥

ಸರ್ವ ಸಂಗವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಮುನಿವೃತ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ! ನಿಮ್ಮ ಈಗಿನ ಮಡದಿಯರ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವೆಲ್ಲಿ! ಅವರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಕಾಮ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಈ ಭಯಂಕರ ಕೋಪಾಟೋಪವೆಲ್ಲಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನೀವು ಮರೆತು ದೇವರನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆತು ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ.

೬೩೦. ಯತ್ ಕ್ರೋಧನೋ ಯಜತಿ ಯಚ್ಚ ದದಾತಿ ನಿತ್ಯಂ ।
ಯದ್ವಾ ತಪಸ್ತಪತಿ ಯಚ್ಚ ಜುಹೋತಿ ತಸ್ಯ ।
ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನೈವ ಕಿಮಪೀಹ ಫಲಂ ಹಿ ಲೋಕೇ ।
ಮೋಘಂ ಫಲಂ ಭವತಿ ತಸ್ಯ ಹಿ ಕೋಪನಸ್ಯ ।

ಕೋಪಿಷ್ಠನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಏನೇ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮಾಡಿದರೂ, ದಾನ ಧರ್ಮ ನೀಡಿದರೂ ಹೋಮ ಹವನ ಗೈದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವ ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಪಿಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಕುಪಿತ ಮನುಷ್ಯನ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಗರಿಮೆ ಎಂಬ ೪೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ರುದ್ರನ ಲಿಂಗ ಪ್ರವೇಶ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೪

೯೩೧. ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಋಷಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ ।
ಪುನರೇವ ಚ ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಜಗತಃ ಶ್ರೇಯಕಾರಣಮ್ ॥

ಪುನಃ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಚತುರ್ಮುಖನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ''ಆಗತಕ್ಕ ಕೆಲಸವು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು! ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನ ನಲ್ಲಿಯೇ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನೀವು ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬೇಕು'' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡಗೂಡಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವತಾ ಗ್ರೇಸರನೂ, ಲೋಕಗಳಿಗೆ ವರಪ್ರದನೂ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಭುವಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

೯೩೨. ಅನಂತಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ವರದಾಯ ಪಿನಾಕಿನೇ ।
ಮಹಾದೇವಾಯ ದೇವಾಯ ಸ್ಥಾಣವೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ
ನಮೋಽಸ್ತು ಭುವನೇಶಾಯ ತುಭ್ಯಂ ತಾರಕ ಸರ್ವದಾ ।
ಜ್ಞಾನಾನಂದಾಯ ಕೋ ದೇವಃ ತ್ವಮೀಶಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ
ನಮಸ್ತೇ ಪದ್ಮಗರ್ಭಾಯ ಹೃತ್ ಪದ್ಮಶಯಿನೇ ನಮಃ ।
ಶೂಲಪಾಣೇ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ನಮಸ್ತೆ ವಿಶ್ವಭಾವನ ।
ನಮಸ್ತೇ ದೇವ ವಿಶ್ವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಶೂರ ನಾಯಕ ।
ಘೋರ ಶಾತಿತ ಪಾಪಾಯ ಚಂಡ ಕ್ರೋಧ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನಾಗಿಯೂ ವರಪ್ರದನಾಗಿಯೂ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯಾಗಿಯೂ ಶಾಶ್ವತನಾಗಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಆಶ್ರಿತರ ಸಂಸಾರ ಬಂಧವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಎಲೈ, ದೇವನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರದನಾಗಿರುವ ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದರೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ. ಪದ್ಮ ಗರ್ಭನೂ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಪದ್ಮವಾಸಿಯೂ, ಘೋರ ಪಾಪನಾಯಕನೂ, ಚಂಡ ಕೋಪಿಯೂ ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದಿಯೇ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಎಲೈ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ, ಶೂರಾಗ್ರಗಣ್ಯನೇ, ಶೂಲಪಾಣಿಯೇ, ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರ. ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶಂಕರನು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು.

''ಬನ್ನಿರಿ ಆ ಲಿಂಗವು ಪುನಃ ನಿಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಮನೋರಥವೂ ದುರ್ಲಭವಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಈ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಿಂದ ಅವನು ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೯೩೩. ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ ಪಾತಿತಂ ಲಿಂಗಂ ತಾರಯಿತ್ವಾ ಮಹತ್ಸರಃ ।
ಸನ್ನಿಹತ್ಯಾಂ ತು ವಿಖ್ಯಾತಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಶೀಘ್ರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್।

ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೆಡಹಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಆ ಲಿಂಗವು ಸರೋವರವನ್ನು ದಾಟಿ ಸನ್ನಿಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಸಹ ಸ್ಥಾಣು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸ್ಥಾಣೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಣ್ವೇಶ್ವರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವರು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಶುದ್ಧ ದೇಹರಾಗಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೯೩೪. ತಸ್ಮಾದ್ದಾರು ವನಾಲ್ಲಿಂಗಂ ನೇತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮಃ ।
ಅಶಕ್ತಾಃ ತಂ ಚಾಲಯಿತುಂ ತಂ ದೇವಾಃ ಋಷಿಭಿಃ ಸಹ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಂಕರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಆ ದಾರುವನದಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಒಯ್ಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಋಷಿಗಳು ಸಹ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಆಗ ಬಹಳ ಶ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಚತುರ್ಮುಖನು ''ನಿಮ್ಮ ಈ ಶ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

೯೩೫. ಕಿಂ ವಾ ಶ್ರಮೇಣ ಮಹತಾ ನ ಯೂಯಂ ವಹನಕ್ಷಮಾಃ ।
ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಪತಿತಂ ಲಿಂಗಂ ದೇವ ದೇವೇನ ಶಂಭುನಾ ॥

ನೀವು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟರೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಇದನ್ನು ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ದೇವದೇವನಾದ ಶಂಕರನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಈ ಲಿಂಗವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಅವನೇ ಸಮರ್ಥ. ಅವನಲ್ಲೇ ನಾವು ಶರಣಾಗತರಾಗೋಣ. ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಇದನ್ನು ಒಯ್ಯಬಲ್ಲನು.'' ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

೯೩೬. ನ ಚ ಪಶ್ಯಂತೀ ತೇ ದೇವಂ ತತಶ್ಚಿಂತಾ ಸಮಾನ್ವಿತಾಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ ಮೂಚುರ್ಮುನಯಃ ಕ್ವ ಸ ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ॥

ಆಗ ಬಹಳ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದ ಆ ಋಷಿಗಳು ''ಮಹೇಶ್ವರನೆಲ್ಲಿ? ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಚರನಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ!'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

೯೩೭. ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಚಿರಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ದೇವ ದೇವಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್।
ಹಸ್ತಿ ರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠಂತಂ ಮುನಿಭಿರ್ಮಾನಸಂ ಸ್ತುತಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಆನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಜನಗಳ ಮಾನಸಗೋಚರನಾದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ತಿಳಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚತುರ್ಮುಖನೊಡನೆ ಆ ಶಂಕರನು ತಾನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಆ ದೇವನನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದ ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿಯೂ, ಕಮಂಡಲು ಭೂಷಿತಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಋಷಿಗಳು ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- ''ಎಲೈ ತಾಯಿಯೇ, ನಾವು ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೇವೇಶನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಿಯು ದಯೆಯಿಂದ-

೯೩೮. ಅತ್ರೈವಾದ್ಯ ಮಹಾಭಾಗಾಸ್ತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಥ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ।
ಪೀಯತಾಮಮೃತಂ ದೇವಾಸ್ತತೋ ಜ್ಞಾಸ್ಯಥ ಶಂಕರಮ್ ॥

ಎಲೈ, ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೀವು ಅವನನ್ನು ನೋಡುವಿರಿ. ಈ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿರಿ. ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ನಿಮಗೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ಆ ದೇವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ದೇವಿಯಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿದರು.

೯೩೯. ಕ್ವ ಸ ದೇವ ಇಹಾಯಾತೋ ಹಸ್ತಿರೂಪಧರಃ ಸ್ಥಿತಃ ।
ದರ್ಶಿತಶ್ಚ ತದಾ ದೇವ್ಯಾ ಸರೋಮಧ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

ಹೀಗೆ ಅಮೃತಪಾನದಿಂದ ಸುಖಿತರಾದ ಆ ಋಷಿಗಳು ದೇವಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಸ್ತಿಯ (ಆನೆಯ) ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಆ ದೇವನು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ದೇವಿಯು ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಶಂಕರನನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ''ಎಲೈ ಮಹಾದೇವನೇ ಲೋಕ ಸೇವ್ಯವಾದ ಆ ಲಿಂಗವು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ತರಲು ನೀನೇ ಸಮರ್ಥನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರಿಂದಲೂ ಆ ಕೆಲಸವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ'' ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶಂಕರನು ಋಷಿಗಳೊಡನೆ ಅದೇ ದಾರುವನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾನು ಗಜರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸೊಂಡಲಿನಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಲೀಲಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತ ಸರೋವರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಋಷಿಗಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ನಮಸ್ತೇ ಪರಮಾತ್ಮನ್, ಅನಂತಯೋನೇ, ಲೋಕ ಸಾಕ್ಷಿನ್, ಪರಮೇಷ್ಠಿನ್ ಭಗವನ್, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ಮಹಾ ವಿರಿಂಚೇ, ಮಹಾವಿಭೂತೇ, ಮಹಾಪುರುಷ, ಸರ್ವಭೂತಾವಾಸ, ಮನೋನಿವಾಸ, ಆದಿದೇವ, ಮಹಾದೇವ, ಸದಾಶಿವ, ಈಶಾನ, ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯ, ದುರಾರಾಧ್ಯ, ಮಹಾಭೂತೇಶ್ವರ, ಪರಮೇಶ್ವರಿ.

ಮಹಾ ಯೋಗೇಶ್ವರ, ತ್ರ್ಯಂಬಕ, ಮಹಾಯೋಗಿನ್, ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಮ ಜ್ಯೋತಿಃ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದುತ್ತಮ, ಓಂಕಾರ, ವಷಟ್‌ಕಾರ, ಸ್ವಾಹಾಕಾರ, ಸ್ವಧಾಕಾರ, ಪರಮಕಾರಣ, ಸರ್ವಗತ, ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವ ದೇವ, ಅಜ, ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಃ, ಸುಧಾಮನ್, ಹರಧಾಮ, ವಂಶವರ್ತ, ಸಂವರ್ತ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ವಡವಾನಲ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಾತ್ಮಕ, ಪವಿತ್ರ, ಮಹಾಪವಿತ್ರ, ಮಹಾಮೇಘ, ಮಹಾಕಾಮಹನ್, ಹಂಸ, ಪರಮಹಂಸ, ಮಹಾರಾಜಿಕ, ಮಹೇಶ್ವರ, ಮಹಾಕಾಮುಕ, ಮಹಾ ಹಂಸ, ಭವಕ್ಷಯಕರ, ಸುರಸಿದ್ಧಾರ್ಚಿತ, ಹಿರಣ್ಯವಾಹ, ಹಿರಣ್ಯರೇತಃ, ಹಿರಣ್ಯನಾಭ, ಹಿರಣ್ಯಾಗ್ರಕೇಶ ಮುಂಜಿಕೇಶಿನ್. ಸರ್ವಲೋಕವರಪ್ರದ, ಸರ್ವಾನುಗ್ರಹಕರ, ಕಮಲೇಶಯ, ಹೃದಯೇಶಯ, ಜ್ಞಾನೋದಧೇ, ಶಂಭೋ, ಚ ವಿಭೋ, ಮಹಾಯಜ್ಞ, ಮಹಾಯಾಜ್ಞಿಕ, ಸರ್ವಯಜ್ಞಮಯ, ಸರ್ವಯಜ್ಞ ಸಂಸ್ತುತ, ನಿರಾಶ್ರಯ, ಸಮುದ್ರೇಶ, ಅತ್ರಿಸಂಭೂತ, ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಕ, ಅಭಗ್ನಯೋಗ, ಯೋಗಧರ, ವಾಸುಕಿಮಹಾವಿದ್ಯೋತಿತ ವಿಗ್ರಹ, ಹರಿತನಯನ, ತ್ರಿಲೋಚನ, ಜಟಾಧರ, ನೀಲಕಂಠ, ಚಂದ್ರಾರ್ಧಧರ, ಉಮಾಶರೀರಾರ್ಧಧರ.

೯೪೦. ಶೂಲಧರ ಪಿನಾಕಧರ ಖಡ್ಗ ಚರ್ಮಧರ ಗಜ ಚರ್ಮಧರ ।
ದುಸ್ತರ ಸಂಸಾರ ಮಹಾ ಸಂಹಾರಕರ ಪ್ರಸೀದ ಭಕ್ತಜನ ವತ್ಸಲ ॥

ಎಲೈ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೇ, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೇ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ, ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನವಾಸಿಯೇ, ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನೇ, ಸರ್ವಜ್ಞನೇ, ಶರೀರಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವವನೇ, ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಗಮ್ಯನೇ, ಸರ್ವ ನಿಯಾಮಕನೇ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೇ, ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಯೇ, ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರರೂಪನೇ, ಪುರುಷಾಗ್ರಗಣ್ಯನೇ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸುವವನೇ, ಸದಾ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ಪ್ರಭುವೇ, ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕದಿರುವ ಅಪರಿಮಿತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯೇ ಕ್ಲೇಶ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನೇ, ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕ ನಾಗಿರುವವನೇ, ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಎಲೈ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೇ, ತ್ರಿನೇತ್ರನೇ, ಅಪರಿಮಿತ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಯೇ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ಪವಿತ್ರ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೇ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ ಗ್ರೇಸರನೇ ಓಂಕಾರ, ವಷಟ್ಕಾರ ಸ್ವಾಹಾಕಾರ ಸ್ವಧಾಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೂರ್ತಿಯೇ, ಕಾರಣ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೇ, ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಶಾಲಿಯೇ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯೇ, ಸರ್ವದೇವ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ಕರ್ಮಕೃತ ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನೇ. ಅನಂತ

ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೇ, ಸುಂದರ ದೇಹಶಾಲಿಯೇ, ಹರಸ್ವರೂಪನೇ, ವಂಶ ಪ್ರವರ್ತಕನೇ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪನೇ, ಬಡಬಾಗಿಯಂತೆ ದುಸ್ಸಹ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಯೇ, ಮೇಘದಂತೆ ಸರ್ವಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳವನೇ ಅಥವಾ ಮಹೋದಾರನೇ, ಅಜೇಯನಾದ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವನೇ, ಹಂಸಸ್ವರೂಪನೇ, ಪರಮಹಂಸ ಸ್ವರೂಪನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಎಲೈ ಗಣದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ, ಮಹಾ ಕಾಮುಕ ಸ್ವಭಾವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ಸಂಸಾರ ನಾಶಕನೇ, ಸುರಸಿದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವವನೇ, ಸಕಲ ದ್ರವ್ಯಪ್ರದನೇ, ರೇತೋರೂಪದಿಂದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪನೇ, ಹಿತವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಾಭಿಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳವನೆ, ಸ್ವರ್ಣದಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಕೇಶಾಗ್ರಹವುಳ್ಳವನೇ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೀರ್ಘಕೇಶವುಳ್ಳವನೇ, ಸಕಲ ಜನ ವರಪ್ರದನೇ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಗ್ರಹಪ್ರದನಾಗಿರುವವನೇ, ಕಮಲಶಾಯಿಯೇ, ಎಲ್ಲರ ಅಥವಾ ಯೋಗಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನೇ, ಮಂಗಲ ರೂಪನೇ, ಸರ್ವಸಮುಚ್ಚಯ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಪ್ರಭುವೇ, ಯಜ್ಞ ರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯುಳ್ಳವನೇ, ಯಾಜ್ಞಿಕ ಸ್ವರೂಪನೇ, ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತಾರೂಪದಿಂದ ತನ್ಮಯನಾಗಿರುವವನೇ, ಎಲ್ಲಾ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನೇ, ಜ್ಞಾನ ಸಮುದ್ರನೇ, ಆಶ್ರಯಾಂತರ ರಹಿತನೇ, ಸಮುದ್ರ ನಾಯಕನೇ, ಅತ್ರಿಯಿಂದ ಅವತರಿಸಿದವನೇ, ವಾಸುಕಿ ರೂಪನೇ, ಅಗ್ನಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೇ, ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೇ, ಜಟಾಧಾರಿಯೇ, ಕಂಠಗತವಾದ ವಿಷದಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಕತ್ತುಳ್ಳವನೇ, ಅರ್ಧಚಂದ್ರಧಾರಿಯೇ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಶರೀರಾರ್ಧಧಾರಿಯೇ, ಅಸಾಧಾರಣ ಶೂಲಾಯುಧಧಾರಿಯೇ, ಪಿನಾಕ ಧನುರ್ಧಾರಿಯೇ, ಖಡ್ಗ ಮೃಗದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನೇ, ಗಜ ಚರ್ಮಧಾರಿಯೇ, ದಾಟಲಶಕ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನೇ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

೬೪೧. ಏವಂ ಸ್ತುತೋದೇವಗಣೈಃ ಸುಭಕ್ತ್ಯಾ ।
ಸ ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ಪಿತಾಮಹೇನ ॥
ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ತದಾ ಹಸ್ತಿರೂಪಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ।
ಲಿಂಗಂ ತದಾ ಸನ್ನಿಧಾನಂ ಚಕಾರ ॥

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾ ವೃಂದವು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಆನೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತೊರೆದು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನ ಲಿಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಎಂಬ
ನಲತ್ನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೫

೯೪೧. ಅಥೋವಾಚ ಮಹಾದೇವೋ ದೇವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಗಮಾನ್।
ಋಷೀಣಾಂ ಚೈವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ತೀರ್ಥ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮುತ್ತಮಮ್॥

ಅನಂತರ ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹಾದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಿಂತು ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ''ನನ್ನ ಈ ಲಿಂಗದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಈ ಸರೋವರವು ಸನ್ನಿಹಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಈಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗರದವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಸರೋವರಗಳೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸೂರ್ಯನು ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪರಸ್ಪರ ಮೇಲನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರಿಗೆ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಸುಲಭನಾಗಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯ ಬೇಡ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅನಂತರ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

೯೪೨. ತತೋ ನಿರಂತರಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮಾನುಷೈರ್ಮಿಶ್ರಿತಂ ಕೃತಮ್ ।
ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ಸ್ವರ್ಗಮಾಪ್ನುಯುಃ ॥

ಆ ಸನ್ನಿಹಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗ ತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲಿಂಗ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಧುಮಕತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವರ್ಗದ ತುಂಬ ಮಾನವರದೇ ಕೋಲಾಹಲವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಸಂದಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವೃಂದಾರಕರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕರು.

''ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದ ವೃಂದಾರಕರಿಗೆ ಆ ವಾಣೀಪತಿ. ''ಪಿತಾಮಹನೇ ನಮಗೆ ನರರಿಂದ ಭಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ಮಾನುಷ ಭಯದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಇಂದ್ರನೇ, ನಿಮಗೆ ಹಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಸನ್ನಿಹಿತ ಸರೋವರವನ್ನು ಧೂಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಡು'' ಎಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

೯೪೩. ತತೋ ವವರ್ಷ ಭಗವಾನ್ ಪಾಂಸುನಾ ಪಾಕ ಶಾಸನಃ ।
ಸಪ್ತಾಹಂ ಪೂರಯಾಮಾಸ ಸೇಂದ್ರಾ ದೇವಾಸ್ತದಾಸ್ಮೃತಾಃ ।

ವಿಧಾತನ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮಹೇಂದ್ರನು ಸಂತತವಾಗಿ ಧೂಳಿಯ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಿರಂತರ ಧೂಳಿ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಸರವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟನು.

೯೪೪. ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಂಸು ವರ್ಷಂ ಚ ದೇವದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ
ಕರೇಣ ಧಾರಯಾಮಾಸ ಲಿಂಗಂ ತೀರ್ಥವಟಂ ತದಾ ॥

ಹಗಲಿರುಳೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆದ ಈ ಹುಡಿಪುಡಿಯ ಜಡೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹೇಶ್ವರನು ಧೂಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗದಂತೆ ಆ ವಟುವನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ತನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು. ಆಗ ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನೀರು ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಪಾದ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಈ ಶಿವ ಪಾದೋದಕ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಟ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮತ್ತೂ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೂ ನಡುವಿನ ಮಧ್ಯಂತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಪಿತೃಗಳು ಪರಿತುಷ್ಟರಾಗಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

೯೪೫. ಪಾಂಸುನಾ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾಣಿ ಸ್ಪೃಶಂತಿ ಶ್ರದ್ಧಯಾನ್ವಿತಾಃ ।
ತೇಽಪಿ ನಿರ್ಧೂತ ಪಾಪಾಶ್ಚ ಪ್ರಯಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್॥

ಆ ಸರೋವರವೆಲ್ಲವೂ ಹುಡಿಪುಡಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತಾಕಿದ ಧೂಳಿರಾಶಿಯ ಕಣಕಣಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಳಿದುಕೊಂಡರು. ಆ ಧೂಳಿಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಋಷಿಗಳ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದುಹೋದವು. ಲಿಂಗಸ್ಪೃಷ್ಟವಾದ ಧೂಳೀ ಕಣಗಳನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧರು ಆ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಎಂದೂ ಮರಳಿಬಾರದ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

೯೪೬. ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಲಿಂಗಂ ಶೈಲಮಯಂ ತದಾ ।
ಆದ್ಯಂ ಲಿಂಗಂ ತದಾ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತಸ್ಯೋಪರಿ ನ್ಯಧೀಯತ ॥

ಈ ಲಿಂಗ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಚತುರ್ಮುಖನು ಕಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮೊದಲಿನ ಆದ್ಯಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಮೂಲ ಶಿವಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನಗಳು ಜನರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜನರ ದಟ್ಟಣೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

೯೪೭. ತತಃ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ತೇಜಸಾ ತಸ್ಯ ರಂಜಿತಮ್ ।
ತಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ಪರ್ಶನಾತ್ ಸಿದ್ಧಾಃ ಪರಂ ಪದಮವಾಪ್ನುಯುಃ ॥

ಆದರೆ ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ಮೂಲಲಿಂಗದ ಸಂತತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಾದ ಶಿಲಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ಭುತವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಮೆರೆಯ

ತೊಡಗಿತು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕರಾರ್ಚಿತ ಶಿಲಾಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಪಾವನ ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಸಂದಣಿ.

೯೪೮. ತತೋ ದೇವೈಃ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಜ್ಞಪ್ತೋದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ ।
ಏತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಲಿಂಗ ಸಂದರ್ಶನಾತ್ವರಮ್ ॥

ಆಗ ಮತ್ತೆ ಸುರೇಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ''ಸ್ವಾಮಿ ನೀವೇನೋ ಮೂಲಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಶೈಲ ಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆದರೆ ಅದರಂತೆ ಇದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಜನ ಧೂತಪಾಪರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ನಾಕಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲದೆದೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದ ನರಮಾನುಷರ ನಿರಂತರ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು. ಇದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಸುರವರರ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಬೊಮ್ಮನು ಮೂಲಲಿಂಗದ ಮೇಲಿನ ಶೈಲಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಅದರದೂ ಅದೇ ಹಾಡು. ಮೂಲಲಿಂಗ ಸ್ಪೃಷ್ಟ ಶೈಲಲಿಂಗದಿಂದ ಆಲಿಂಗಿತವಾದ ಈ ಮೂರನೇಯ ಮಹಾದೇವನ ಲಿಂಗದಿಂದಲೂ ಜನರ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಅದರಿಂದ ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ ಸಮ್ಮರ್ದ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಗಿತು. ಪುನಃ ಸುರರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮೂರನೆ ಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ. ಅದರದೂ ಇದೇ ಕತೆ. ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈವಲ್ಯ ನೋಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ನಾಕಲೋಕ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಐದನೆಯ ಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆ.

೯೪೯. ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ।
ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಲಿಂಗಾನಿ ಸಪ್ತ ತತ್ರ ಚಕಾರ ಹ ।

ಹೀಗೇಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಕ್ರಮ. ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಏಳು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಆ ಆದಿಶಿವಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು.

೯೫೦. ಲಿಂಗಸ್ಯ ದರ್ಶನಾನ್ಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ಪರ್ಶನಾಚ್ಚ ವಟಸ್ಯ ಚ ।
ತತ್ಸನ್ನಿಧೌ ಜಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಭಿಮತಂ ಫಲಮ್ ॥

ಈಗಲೂ ಈ ಸಪ್ತಮ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ವಟವೃಕ್ಷದ ಸ್ಪರ್ಶನ ದಿಂದಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತ ಸರೋವರ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಯಾತ್ರಿಕರು ತಮಗೆ ಅಭೀಪ್ಸಿತವಾದ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೯೫೧. ತತೋ ಯೇ ಮುಕ್ತಿಕಾಮಾಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮ ಪರಾಯಣಾಃ ।
ಸೇವ್ಯ ಪಾಂಸು ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪ್ರಯಾತಾಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್॥

ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಮೆತ್ತಿದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

೯೫೭. ಪಾಂಸವೋಽಪಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಾಯುನಾ ಸಮುದೀರಿತಾಃ ।
ಮಹಾದುಷ್ಕೃತ ಕರ್ಮಾಣಃ ಪ್ರಾಪಯಂತಿ ಪರಂಪದಮ್ ।

ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ತೂರಿ ಬಂದ ಧೂಳಿಯ ಕಣಗಳೂ ಕೂಡ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಗಂಡಸಾಗಲಿ ಹೆಂಗಸಾಗಲಿ, ತಿಳಿದಾಗಲೀ ತಿಳಿಯದೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಗಾಳಿ ಧೂಳಿಯ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪರಿಹೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟ ನೀರಿನ ಒಂದೊಂದು ಹನಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯವುಂಟು. ಈ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕರಿ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತರ್ಪಣ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮೂರು ಯುಗಗಳ ಕಾಲ ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಆನಂದಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮನ್ವಂತರದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಈ ಲಿಂಗವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ವಂಶಜನು ಈ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಯಿಂದ ಅಮೃತರಸ ಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವಾಯುತೀರ್ಥ, ಕಲಿಯುಗ ಹಾಗೂ ದ್ವಾಪರಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಹ್ರದ ಎಂದು ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ಹೆಸರುಗಳು ಬರುವವು. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನದಂದು ಈ ರುದ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ದಿವ್ಯ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೯೫೮. ವಟೇ ಯಸ್ತು ಸ್ಥಿತೋ ರಾತ್ರೌ ಧ್ಯಾಯತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್
ಸ್ಥಾಣೋರ್ವಟ ಪ್ರಸಾದೇನ ಮನಸಾ ಚಿಂತಿತಂ ಫಲಮ್ ।

ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಆ ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮತ್ತೂ ವಟೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ
ನಲವತ್ತೈದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಕೋಟಿಲಿಂಗ ದರ್ಶನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೬

೯೫೪. ಸ್ಥಾಣೋರ್ವಟಸ್ಯೋತ್ತರತಃ ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ ।
ಸ್ಥಾಣೋರ್ವಟಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ವ್ಯೋಮ ತೀರ್ಥಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ।

ಸ್ಥಾಣುವಟದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥವಿದೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯೋಮ ತೀರ್ಥವಿದೆ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೀರ್ಥವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ನಕುಲಗಣವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಪ್ರದೇಶವೇ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರವೂ ಪರಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಮೀ ಚತುರ್ದಶೀ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಲಿಂಗರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ ಹರನ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಬಿಡದೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪಾರ್ವತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಟದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪ್ರದವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಟದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗ ಒಂದಿರುವದು. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಆ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವು ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರಿಗೇ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸರಸ್ವತಿಯು ದೇವಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದವನು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೇಧಾವಿತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಟದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಲಿಂಗವೊಂದಿದೆ. ವಟೇಶ್ವರವೆಂಬ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನು ಪರಮಪದ ಗಾಮಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಸ್ಥಾಣು ವಟವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದವನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪವುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಫಲವನ್ನೇ ಹೋ೦ವುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸ್ಥಾಣುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಕುಲೀಶ ಗಣವಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಸೇವಿಸಿದವನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕರವೆಂಬ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

೯೫೫. ತಸ್ಯ ಚೋತ್ತರ ದಿಗ್ಭಾಗೇ ರಾವಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಗೋಕರ್ಣಂ ನಾಮ ನಾಮತಃ ॥

ಅದರ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಗೋಕರ್ಣ ವೆಂಬಃ ಮಹಾಲಿಂಗವಿರುವದು. ಆಷಾಢಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತದಿಂದ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಾಪ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮೋಚನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಘನಾದನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗ ವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕರ್ಣನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವಿದೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಶುಕ್ಲ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಯಜ್ಞಫಲವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಿಂಗ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಧ್ಯರಿಂದಲೂ, ಆದಿತ್ಯರು ವಸುಗಳು ಮರುತ್ತೆಂಬ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಈ ಸ್ಥಾಣು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಮ ಪದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ದೇವದೇವನಾದ ಈಶ್ವರನ ಲಿಂಗವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಉಮಾದೇವಿಯೂ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತ ಆ ಹರನ ಸಮೀಪವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೋಕರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರವೂ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹರನನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಂಥವನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಅಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಸಂಚಿತವಾಗಿರುವ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಕೌಮಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಹೊಂದಿದವನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೋ ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ಪೂಜಿಸಿದವನು ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಆ ಕೌಮಾರೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೯೫೬. ತಸ್ಯ ಚೋತ್ತರದಿಗ್ಭಾಗೇ ಲಿಂಗಂ ಪೂಜ್ಯ ವಿಭೀಷಣಃ ।
ಅಜರಾಶ್ಚಾಮರಶ್ಚೈವ ಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ ಬಭೂವ ಹ ॥

ಅದರ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನು ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅಜರಾಮರನಾದನು. ಆಷಾಢಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ವಿಭೀಷಣ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಉಪವಾಸ ವ್ರತದಿಂದಿರುವವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಲಿಂಗದ ಪೂರ್ವಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದವನು ಎಲ್ಲಾ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ದೂಷಣ ಮತ್ತು ತ್ರಿಶರಸ್ಸು ದಾನವರೂ ಅಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಚೈತ್ರ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಯಾವನು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಆ ಲಿಂಗಗಳು ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಾಣೂಟದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿಪಾದೇಶ್ವರನಿರುವನು. ಅವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಕೃತವಾದ ಪಾಪಗಳು ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾರೀತ ಮುನಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಣಾಮವೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದುದು. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಕೊಳವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವೂ ಸರ್ವಪಾಪ ನಾಶಕವಾದದ್ದು.

೯೫೭. ಕಂಕಾಲ ರೂಪಿಣಾ ಚಾಪಿ ರುದ್ರೇಣ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶನಮ್ ॥

ಆ ಲಿಂಗವು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೃಶನಾಗಿ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರಮಾತ್ರದಿಂದಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವನಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದದ್ದು.

೯೫೮. ಭುಕ್ತಿದಂ ಮುಕ್ತಿದಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷ ನಾಶನಮ್ ।
ಲಿಂಗಸ್ಯ ದರ್ಶನಾದೇವ ಹ್ಯಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥

ಅದು ಭೋಗಪ್ರದವೂ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವೂ ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೯೫. ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಾಗೇ ಮೃಕಂಡೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ತತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಲಿಂಗಂ ದರ್ಶನಾತ್ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕಮ್ ॥

ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆ ಲಿಂಗವು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೃಕಂಡು ಮುನಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನವೂ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದೂ ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವಾಗಿದೆ.

೯೮. ಚಿತ್ರಾಂಗದಸ್ತು ಗಂಧರ್ವೋ ರಂಭಾ ಚಾಪ್ಸರಸಾಂ ವರಾ ।
ಪರಸ್ಪರಂ ಸಾನುರಾಗೌ ಸ್ಥಾಣುದರ್ಶನ ಕಾಂಕ್ಷಿಣೌ ॥

೯೯. ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ಥಾಣುಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಸಾನುರಾಗೌ ಪರಸ್ಪರಮ್ ।
ಆಗಮ್ಯ ವರದಂ ದೇವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ॥

ಗಂಧರ್ವನಾದ ಚಿತ್ರಾಂಗದನೂ, ಅಪ್ಸರ ಶ್ರೇಷ್ಠೆಯಾದ ರಂಭೆಯೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗಿಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಾಣು ದರ್ಶನ ಹೊಂದಲು ಆಸೆಪಟ್ಟು ಸ್ಥಾಣುವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಪರಸ್ಪರಾನುಕ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವರಪ್ರದನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೇಶ್ವರನೆಂದೂ ರಂಭೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನು ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಸುಂದರನೂ ಆಗಿ ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು.

೯೦. ಪರಾಶರೇಣ ಮುನಿನಾ ತಥೈವಾರಾಧ್ಯ ಶಂಕರಂ ।
ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕವಿತ್ವಂ ಪರಮಂ ದರ್ಶನಾತ್ ಶಂಕರಸ್ಯ ಚ ॥

ಪರಾಶರ ಮುನಿಯೂ ಕೂಡ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅವನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೯೧. ವೇದ ವ್ಯಾಸೇನ ಮುನಿನಾ ಆರಾಧ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ ।
ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದೇವ ಪ್ರಸಾದತಃ ॥

ವೇದ ವ್ಯಾಸ ಮುನಿಯೂ ಕೂಡ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿಯೇ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದನು. ಆ ಸ್ಥಾಣುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮವಂತನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದುವರು.

೯೨. ತಸ್ಯಾಪಿ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯೇಣ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ।
ಲಿಂಗಂ ಪಾಪಹರಂ ಸದ್ಯೋದರ್ಶನಾತ್ ಪುಣ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

೯೬. ತಸ್ಯಾಪ್ಯುತ್ತರತೋ ಭಾಗೇ ಸುಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥಾಪಿತಂ ಪುನಃ ।
ಆರಾಧ್ಯ ಹನುಮಾಂಶ್ಚೈವ ಸಿದ್ಧಿಂ ದೇವಪ್ರಸಾದತಃ ॥

ಅದಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಪಾಪನಾಶವೂ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಹನುಮಂತನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೯೬೭. ತಸ್ಯಾಪಿ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗೇ ಇಂದ್ರೇನ ವರುಣೇನ ಚ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ ಲಿಂಗವರೇ ಸರ್ವಕಾಮ ಪ್ರದಾಯಕೇ ॥

ಅದರ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಚಕ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಂದಲೂ ವರುಣನಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಸರ್ವ ಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರದವಾದ ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಿವೆ. ಈ ಲಿಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಧ್ಯರಿಂದಲೂ, ಆದಿತ್ಯ ವಸ್ವಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂಜಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಯಂಭು ಲಿಂಗದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಆ ಋಷಿಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠ ಮಾಡಿರುವ ಆ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ದೇವಲಿಂಗದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಉತ್ತರದ ಓಘವತೀ ನದಿಯವರೆಗೂ ಸಾವಿರದ ಒಂದು ಲಿಂಗಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ಸರೋವರದ ದೀರ್ಘತೆಯಿರುವವರೆಗೂ ಕೋಟಿಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರುವರು.

೯೬೮. ತಿಸ್ರಃ ಕೋಟ್ಯೋರ್ಧ ಕೋಟೀ ಚ ಲಿಂಗಾನಾಂ ವಾಯುರಬ್ರವೀತ್
ಅಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಯದ್ರುದ್ರ ಸ್ಥಾನ ಮಾಶ್ರಿತಾಃ

ಆ ದೇವಲಿಂಗದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷ ಕಿನ್ನರಾದಿಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರುವರು. ವಾಯುವು ಇಲ್ಲಿ ಮೂರುವರೆಕೋಟಿ ಲಿಂಗಗಳಿವೆ ಎಂದು ಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಮದಿಂದ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಸಾವಿರಾರು ಲಿಂಗಗಳು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿರಲಿ, ಸಕಾಮನಾಗಿರಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವನು ಘೋರವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮ ಪದಗಾಮಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ತ್ರಯೋದಶಿಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗವನ್ನು ಚಕ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಇವುಗಳ ಯೋಗವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಆ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಶುಭ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಅನಂತರ ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಹಳ ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಚೈತ್ರ ತ್ರಯೋದಶಿಯಲ್ಲಿ) ಉಪವಾಸ ವ್ರತದಿಂದಿದ್ದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಾರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪವುಳ್ಳ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಲಿಂಗ ದರ್ಶನ ಎಂಬ ನಲವತ್ತಾರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ತಂದೆಯ ಭಂಜನ ಮಗನ ರಂಜನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೭

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ

೬೬೯. ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥಪ್ರಭಾವಂ ತು ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಹೇ ವಯಮ್।
ಕೇನ ಸಿದ್ಧಿರಿಹ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸರ್ವಪಾಪ ಭಯಾಪಹಾ ॥

ಈ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಯಾರು ಪಡೆದರು ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಭೀತಿ ಕಳೆಯುವ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೇಳ ಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸನತ್ಕುಮಾರ - ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು - ''ಹಿಂದೆ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ನೀರೇನೀರಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೊಕ್ಕಳ ಕಮಲದಿಂದ ಸರ್ವ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜನಿಸಿದನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮರೀಚಿ, ಮರೀಚಿಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪ ಕಶ್ಯಪನಿಂದ ಸೂರ್ಯ, ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಮನು ಮಹಾರಾಜನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಮನು ಮಹಾರಾಜನು ಶೀನುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಖದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಎಂದು ಹೆಸರು. ನಾಕು ಸಾಗರಗಳವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದ ಧರಾಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅವನು ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದನು.

೯೬೯. ತಸ್ಯ ಪತ್ನೀ ಬಭೂವಾಥ ಭಯಾ ನಾಮ ಭಯಾವಹಾ ।
ಮೃತ್ಯೋಃ ಸಕಾಶಾದುತ್ಪನ್ನಾ ಕಾಲಸ್ಯ ದುಹಿತಾ ತದಾ ॥

ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನಾದಆಮಹಾರಾಜನಿಗೆಭಯಾಎಂಬಹೆಸರಿನಮಡದಿಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಮೃತ್ಯುವಿನಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಾಲಕನ್ನಿಕೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಯಂಕರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಂದ ದುರಾತ್ಮನಾದವೇನಎಂಬಮಗನುಹುಟ್ಟಿದನು.

೯೭೦. ತಸ್ಯಾಂ ಸಮಭವದ್ವೇನೋ ದುರಾತ್ಮಾ ವೇದನಿಂದಕಃ ।
ಸ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರ ವದನಂ ಕ್ರುದ್ಧೋ ರಾಜಾ ವನಂಯಯೌ॥

ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂಥ ದುಷ್ಟ ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿತನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಎಂದೂ ಮರಳಿಬಾರದ ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅನಂತರ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ವೇನನೇ ಅಧಿರಾಜನಾದನು. ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದೌಷ್ಟ್ಯ ದುರ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವನಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದವು.

೯೭೧. ಘೋಷಯಾಮಾಸ ನಗರೇ ದುರಾತ್ಮಾ ವೇದನಿಂದಕಃ ।
ನ ದಾತವ್ಯಂನ ಹೋತವ್ಯಂನ ಯಷ್ಟವ್ಯಂ ಕದಾಚನ ॥

ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಡಂಗುರದ ಮೂಲಕ ಸಾರಿದನು. ''ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಬಾರದು, ಹೋಮ ಹವನ ಹೂಡಬಾರದು. ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.''

೯೭೨. ಅಹಮೇಕೋತ್ರ ವೈ ವಂದ್ಯಃ ಪೂಜ್ಯೋಹಂ ಭವತಾಂ ಸದಾ
ಮಯಾ ಹಿ ಪಾಲಿತಾ ಯೂಯಂ ನಿವಸಧ್ವಂ ಯಥಾ ಸುಖಮ್

''ಮಾಡುವದೇ ಆದರೆ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ನನಗೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುವವನು ನಾನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ಪೂಜ್ಯ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ತ್ಯಾಜ್ಯ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ದೇವರಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರ್ರಿ.'' ವೇದ ನಿಂದಕನಾದ ವೇನರಾಜನ ಈ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಗುಡಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಆ ವೇದ ದ್ರೋಹಿ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

೯೭೩. ಶ್ರುತಿಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತತೋ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ।
ಯಜ್ಞೈರ್ವಿನಾ ನ ಪ್ರೀಯಂತೆ ದೇವಾಃ ಸ್ವರ್ಗ ನಿವಾಸಿನಃ ।
ಅಪ್ರೀತಾ ನ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಸಸ್ಯಸ್ಯ ಚ ವಿವೃದ್ಧಯೇ ॥
ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞೈಶ್ಚ ದೇವೈಶ್ಚ ಧಾರ್ಯತೇ ಸಚರಾಚರಮ್ ॥

ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳು ವೇದ ವಿಹಿತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕರ್ತವ್ಯತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದವೇ ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣ. ಆ ವೇದೋಕ್ತವಾದುದರಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಯಜ್ಞಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಬೆಳೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೇ ಚರಾಚರ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತದೆ.'' ಋಷಿಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೇನ ರಾಜನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು, ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ ತುಂಬಿತು. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿ ಒದರಿ ಕೂಗತೊಡಗಿದನು. ''ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು, ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀಡಕೂಡದು''. ಹೀಗೆ ಸಿಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಗೇರಿ ಕೂಗಾಡುವ ವೇನನನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಕೋಪ ಬಂದಿತು.

೯೭೪. ತತಃ ಕ್ರೋಧ ಸಮಾವಿಷ್ಟಾಃ ಋಷಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ತೇ ॥
ನಿರ್ಜಘ್ನುರ್ಮಂತ್ರ ಪೂತೈಸ್ತೇ ಕುಶೈರ್ವಜ್ರ ಸಮನ್ವಿತೈಃ ॥

ಆಗ ಅವರು ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನೇ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ವೇನನು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ವೇದ ವಿದ್ವೇಷದ ಫಲವಾಗಿ ವೇನ ರಾಜನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಅರಾಜಕವಾಯಿತು. ಆ ಅನಾಯಕವಾದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಕಾಕರು ನುಗ್ಗಿ

ಕಳವು ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಪರಿಪೀಡಿತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋದರು. ಆಗ ಆ ಋಷಿಗಳು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಹೋದ ವೇನ ರಾಜನ ಶರೀರದ ಕೈಯನ್ನು ಕಡೆದರು. ಆ ಎಡಗೈ ಮಂಥನದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕುಳ್ಳಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಎದ್ದು ಬಂದನು.

೯೭೫. ತಮೂಚೂ ಋಷಯಸ್ಸರ್ವೇ ನಿಷೀದತು ಭವಾನಿತಿ
ತಸ್ಮಾನ್ನಿಷಾದಾ ಉತ್ಪನ್ನಾ ವೇನ ಕಲ್ಮಷ ಸಂಭವಾಃ ॥

ಅವನಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ''ನಿಷೀದತು ಭವಾನ್'' ''ನೀನು ಕುಳಿತುಕೋ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ನಿಷಾದ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೆಸರಾಯಿತು. ವೇನನ ಎಡಗೈ ತೋಳಿನ ಮಂಥನದಿಂದ ವೇನನ ಕಾಲುಷ್ಯ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ನಿಷಾದನೇ ಮುಂದೆ ನಿಷಾದ ಜಾತಿಗೆ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದನು. ಈ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ಆ ವೇನ ದೇಹದ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಕಡೆಯ ತೊಡಗಿದರು. ಅದರಿಂದ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬೃಹದಾಕಾರವುಳ್ಳ ದಿವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಕ್ರಧ್ವಜ ಮುಂತಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ಉದ್ಭೂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಭೂಮಂಡಲದ ಪರಿಪಾಲಕನಾದ ಮಹಾರಾಜನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು.

೯೭೬. ತತಃ ರಂಜಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮೇಣ ಪೃಥವೀಂ ತದಾ ।
ಪಿತ್ರಾ ವಿರಂಜಿತಾಸ್ತಸ್ಯ ತೇನ ಸಾ ಪರಿಪಾಲಿತಾ ॥
ತತೋ ರಾಜೇತಿ ಶಬ್ದೋಽಭೂತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ರಂಜನಾದಿಹ ॥

ಅನಂತರ ಅವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಂಜಿಸಿದನು. ತಂದೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಭಂಜನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಗನು ರಂಜನೆ ಮಾಡಿ ರಂಜಯತೀತಿ 'ರಾಜಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು. ರಾಜ್ಯಾರೂಢನಾದ ಬಳಿಕ ಆ ವೇನ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆ ಯಾಯಿತು. ''ನನ್ನ ತಂದೆ ವೇದ ದ್ವೇಷಿ. ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿ. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ಅಂಥ ಅಧಾರ್ಮಿಕ ತಂದೆಯ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಹೇಗೆ? ವೇದೋಕ್ತ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವದೆಂತು? ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಹಾರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದರು ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಆಸನಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಒಳ್ಳೇದನ್ನೂ ಬಲ್ಲಿರಿ, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಲ್ಲಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ದುರಾಚಾರಿಯೂ, ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿಂದಕನೂ ಆದ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ? ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಅವನು ಯಾವ ಗತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ? ತಿಳಿಸಿರಿ.

೯೭೭. ತತೋಽ ಬ್ರವೀನ್ನಾರದಸ್ತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ ।
ಮ್ಲೇಂಛ ಮಧ್ಯೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನಃ ಕ್ಷಯಕುಷ್ಠ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥

ಆಗ ನಾರದರು ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ''ಮಹಾರಾಜಾ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಈಗ

ಮ್ಲೇಂಛ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗ ಹತ್ತಿದೆ. ಮೇಲೆ ಕುಷ್ಠರೋಗವೂ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಎರಡು ರೋಗಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರನಾಗಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾರದರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಪೃಥುರಾಜನ ಚಿಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು, ದುಃಖ ಮುಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಅವನು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.

೯೭೮. ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ದುಃಖಾರ್ತಃ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಮಯಾಭವೇತ್ ।
ಪುತ್ರಃ ಸ ಕಥ್ಯತೇ ಲೋಕೇ ಯಃಪಿತ್ರೃನ್ ತ್ರಾಯತೇ ಭಯಾತ್॥

''ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ತಂದೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮಗನಾಗಿದ್ದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ! ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಲೋಕದ ಭಯದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ ಪುತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪುತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುವದು ನನಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾಯಿತಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕೇನು ಉಪಾಯ!'' ಇಂತು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ''ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಹೇಳಬೇಕು'' ಎಂದು ನಾರದರನ್ನೇ ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ನಾರದರು ''ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಈಗಲೇ ಹೊರಡು. ನಿನ್ನ ಮ್ಲೇಂಛ ತಂದೆಯ ದೇಹವನ್ನು ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸು. ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಪುಣ್ಯ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಾರದರಿಂದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಈ ಹೊಸ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜನು ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

೯೭೯.ಸ ಗತ್ವಾ ಚೋತ್ತರಂ ದೇಶಂ ಮ್ಲೇಂಚ್ಛ ಮಧ್ಯೇ ದದರ್ಶಹ
ಕುಷ್ಠರೋಗೇಣ ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಕ್ಷಯೇಣ ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥

ಅಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಉತ್ತರ ದೇಶದ ಮ್ಲೇಂಛ ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯು ಕ್ಷಯ ಹತ್ತಿ ನವೆದು ನೆರಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಮ್ಲೇಛ್ಛ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

೯೮೦. ಹಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾ ನೌಮಿ ಪುರುಷಂ ಸ್ವಗೃಹಂ ಚ ನಯಾಮ್ಯಹಂ
ತತ್ರಾಹಮೇನಂ ನಿರುಜಂ ಕರಷ್ಯೇ ಯದಿ ಮನ್ಯಸೇ ॥

''ಬಾಂಧವರೇ, ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೋಗಿಷ್ಠ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರಿ. ನೀವು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಈ ರೋಗಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಔಷಧ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಇವನ ಬೇನೆಯನ್ನು ಗುಣ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

೯೮೧. ತಥೇತಿ ಸರ್ವತೋ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಃ ಪುರುಷಂ ತಂ ದಯಾಪರಮ್
ಊಚುಃ ಪ್ರಣತಸರ್ವಾಂಗಾಃ ಯಥಾ ಜಾನಾಸಿ ತತ್ಕುರು ॥

ತಮ್ಮ ಬೇನೆಕೊಳಕ ಬಂಧುವಿನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ದಯೆ ತೋರುವ ಈ ಕರುಣಾಳು ಮಹಾಪುರುಷನ ಬಗೆಗೆ ಆ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೇ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ

ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಕುಲದ ಬಂಧು ಬಳಗದವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈತುಂಬ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟನು.

೯೮೨. ತತಃ ಆನೀಯ ಪುರುಷಾನ್ ಶಿಬಿಕಾವಾಹನೋಚಿತಾನ್
ದತ್ವಾ ಶುಲ್ಕಂ ಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ಸುಖೇನಾನೀಯಾತಾಂ ದ್ವಿಜ ॥

ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹೊರಲು ಕೆಲವು ಸಮರ್ಥ ಜನರನ್ನು ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದನು. ಆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ರೋಗಿಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ತನು.

೯೮೩. ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶಿಬಿಕಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇಣ ಯಾಂತಿ ತೇ ।
ತತ್ರ ನೀತ್ವಾ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥಂ ಅವತೀರ್ಯಾ ತತೋ ಗತಾಃ॥

೯೮೪. ಮಾ ತಾತ ಸಾಹಸಂ ಕಾರ್ಷೀಃ ತೀರ್ಥಂ ರಕ್ಷ ಪ್ರಯತ್ನಕಃ ।
ಅಯಂ ಪಾಪೇನ ಘೋರೇಣ ಸರ್ವತಃ ಪರವೇಷ್ಟಿತಃ ॥

೯೮೫. ವೇದ ನಿಂದಾ ಮಹತ್ಪಾಪಂ ತಸ್ಯಾಂತೋ ನೈವ ಲಭ್ಯತೇ ।
ಸೋಽಯಂ ಸ್ನಾತೋ ಮಹತ್ತೀರ್ಥಂ ನಾಶಯಿಷ್ಯತಿ ತಕ್ಷಣಾತ್॥

ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ಬೋವಿಗಳು ಪಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಇಳಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ರೋಗಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವವಾಣಿಯಾಯಿತು. ''ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಇಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡ. ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸು. ನೀನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾಪಾಪಿ. ವೇದ ನಿಂದಕ. ವೇದ ನಿಂದೆಯಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಇತಿಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪಾಪಿ ಪುರುಷನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಈ ತೀರ್ಥವೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಇಂಥ ಘೋರ ದುರಂತ ಅಸಂಖ್ಯ ಅಪರಿಮಿತ ಪಾಪರಾಶಿಗಳು ಈ ವೇದ ನಿಂದಕನನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ದಯಮಾಡಿ ಇವನನ್ನು ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತರಬೇಡ.'' ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು ನುಡಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಅವನು ಆರ್ತನಾಗಿ ನುಡಿದನು.

೯೮೬. ಏಷ ಘೋರೇಣ ಪಾಪೇನ ಹ್ಯತೀವ ಪರಿವೇಷ್ಠಿತಃ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಕರಿಷ್ಯೇಹಂ ಯದ್ವದಿಷ್ಯಂತಿ ದೇವತಾಃ ॥

೯೮೭. ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚ ತೀರ್ಥೇ ತ್ವಮಭಿಷಿಂಚಸ್ವ ವಾರಿಣಾ ।
ಆಗಸೋ ಲುಂಪನಂ ಯಾವತ್ ಪ್ರತಿಕೂಲಾಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್ ॥

''ಇವನು ಘೋರ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲವೇ? ಎಂಥ ಪಾಪಕ್ಕಾದರೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬುದು ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ

ಹೇಳಿರಿ.'' ಆಗ ಗಗನಚಾರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಮೊದಲು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಇವನನ್ನು ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ನೀರು ತಂದು ಇವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರುವಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸು. ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳಿರುವವೋ ಆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ಇವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ತನಕ ಇವನ ದೇಹವನ್ನು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಜಲಗಳಿಂದ ತೊಳೆತೊಳೆದು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸು. ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದೂಷಿಸಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ದ್ರೋಹಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾದ ಈ ದುರಾತ್ಮನು ಎಂದೂ ತಾನಾಗಿ ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಳುಗಿ ತೀರ್ಥೋದಕವನ್ನು ತಂದು ಇವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಯ್ದು ಸರ್ವತೀರ್ಥಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಇವನು ಶುದ್ಧಿ ಪಡೆದು ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೯೮೮. ಸ ತೇಷ್ವಾಪ್ಲವನಂ ಕುರ್ವನ್ ತೀರ್ಥೇಷು ಚ ದಿನೇ ದಿನೇ
ಅಭ್ಯಷಿಂಚತ್ ಸ್ವಪಿತರಂ ತೀರ್ಥತೋಯೇನ ನಿತ್ಯಶಃ ।

ಈ ದೇವತೆಗಳ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೃಥುರಾಜನು ಅದರಂತೆ ನಡೆದನು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದನು. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮುಳುಗಿದನು. ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಈ ರೋಗಿಯನ್ನು ಎರೆದನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಸ್ನಾನ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

೯೮೯. ಸ್ಥಾಣೋರ್ಮಠೇ ಕೌಲಪತಿಃ ದೇವದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ ।

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ನಾಯಿಯು ಬಂದಿತು. ಆ ನಾಯಿಯು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಹಂತವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವರಿಗೆ ಬಂದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಆವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು.

೯೯೦. ಕಾಲೇನ ಚಲಿತಾ ಬುದ್ಧಿಃ ದೇವ ದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ನಾಶನೇ

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ಅವನು ಬೇಗ ಮರಣಹೊಂದಿ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

೯೯೧. ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯಮೋಽಬ್ರವೀದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ವಯೋನೀಂ ವ್ರಜ ಮಾಚಿರಮ್ ॥

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಯಮದೇವನು ''ದೇವಸ್ವ ತಿಂದದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹೋಗು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಂದೆ ಅವನು ಸೌಗಂಧಿಕವನದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು ಆ ನಾಯಿಯ ಬಳಗ. ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಜೋಡಿ ನಾಯಿಗಳೇ ಇದರೊಡನೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿದವು. ಸ್ವಕೀಯರಿಂದಲೇ ಏಟುತಿಂದು ಸೋತು ಸುಣ್ಣವಾದ ಆ ನಾಯಿಯು ದ್ವೈತವನಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನ ಸುತ್ತಾಡಿ ಸನ್ನಿಹತ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರ ದಲ್ಲಿರುವ ರುದ್ರಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು.

೯೧. ಅತೀವ ತೃಷಯಾಯುಕ್ತಃ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ನ್ಯಮಜ್ಜಹ ।
ತತ್ರ ಸಂಪ್ಲುತ ದೇಹಸ್ತು ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವ ಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ॥

ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಮುಳುಗಿತು. ಆ ನದೀ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ಅದ್ದುವದೊಂದೇ ತಡ ಅದರ ಪಾಪರಾಶಿ ಎಲ್ಲ ತೊಳೆದುಹೋಯಿತು.

೯೨. ಆಹಾರ ಲೋಭೇನ ತದಾ ಪ್ರವಿವೇಶ ಕುಲಂ ಮಠಮ್ ।
ಪ್ರವಿಶಂತಂ ತದಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ವಾನಂ ಭಯಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥

ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಸಿವೆ ಅನಿಸಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದು ಸ್ಥಾಣು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿತು. ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿ ಹೊಡೆದಾರು ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಆಚೆ ಈಚೆ ನೋಡಿ ಅದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಠದೊಳಗೆ ಹೋಗತೊಡಗಿತು.

ಮಹಾರಾಜನು ಕರೆತಂದ ರೋಗಿಷ್ಠ ಮ್ಲೇಚ್ಛನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಮಠದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

೯೪. ಸ ತಂ ಪಸ್ಪರ್ಶ ಶನಕೈಃ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥೇ ಮಮಜ್ಜ ಚ ।
ಪತಿತಃ ಪೂರ್ವ ತೀರ್ಥೇಷು ವಿಪ್ರುಷೈಃ ಪರಿಷೇಚಿತಃ ।

೯೫. ಶುನೋಽಸ್ಯ ಗಾತ್ರ ಸಂಭೂತೈಃ ಅಬ್ಬಿಂದುಭಿಃ ಸಸಿಂಚಿತಃ ।
ವಿರಕ್ತದೃಷ್ಟಿಃ ಸಶುನಕಃ ಕ್ಷಣೇನ ಚ ತತಃ ಪರಮ್ ॥

೯೬. ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾತ್ ಸಪುತ್ರೇಣ ಚ ತಾರಿತಃ ।
ನಿಯತಸ್ತಕ್ಷಣಾಜ್ಜಾತಃ ದಿವ್ಯದೇಹ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥

ಹೆದರುತ್ತ ಬೆದರುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವ ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮ್ಲೇಂಛನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೆತ್ತಗೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದನು. ಆಗ ನಾಯಿಯು ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ಮ್ಲೇಂಛನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಮೈ ಜಾಡಿಸಿತು. ಚಳಿಗೆ ನಿಮಿರಿದ ಅದರ ಮೈಗೂದಲುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಹನಿಗಳು ಈ ಮ್ಲೇಛನ ಮೈಗೆ ಸಿಡಿದವು. ಆ ತೀರ್ಥ ಜಲ ಬಿಂದುಗಳ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣದಿಂದ ಮ್ಲೇಂಛನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾದವು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನು ಹೋಗಿ ಆ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ದೂರ ಕುಳಿತೇ ಸ್ನಾನ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಅವನು ಇಂದು ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಅವನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಉದಿಸಿತು. ಮಗನು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಾಭಿಷೇಕದಿಂದಲೂ, ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಆ ಮ್ಲೇಂಛನು

ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಆ ಪಾಪಿಜನ್ಮ ದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ದೇಹ ಪಡೆದು ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ದೈವೀ ದೇಹ ಪಡೆದು ವೇನನು ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಸ್ಥಾಣ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಇಂತು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

ವೇನ ಉವಾಚ

೯೯೭. ಪ್ರಪದ್ಯೇ ದೇವಮೀಶಾನಂ ತ್ವಾಮಜಂ ಚಂದ್ರಭೂಷಣಮ್
ಮಹಾದೇವಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪತಿಮ್ ॥

ಎಲ್ಲರ ಶಾಸಕನೂ ಜನ್ಮ ರಹಿತನೂ ಚಂದ್ರಭೂಷಣನೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ.

೯೯೮. ನಮಸ್ತೇ ದೇವ ದೇವೇಶ ಸರ್ವಶತ್ರು ನಿಷೂದನ
ದೇವೇಶ ಬಲಿ ವಿಷ್ಟಂಭಿನ್ ದೇವೈರ್ದೈತ್ಯೈಶ್ಚ ಪೂಜಿತ ॥

ಸರ್ವಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿದ ದೇವದೇವೇಶನೇ, ದೇವದೈತ್ಯರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ.

೯೯೯. ಶರೀರೇ ತವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸೋಮಮಗ್ನಿಂ ಜಲೇಶ್ವರಮ್
ನಾರಾಯಣಂ ತಥಾ ಸೂರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಮ್

ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯ ಅಗ್ನಿ ವರುಣ ಹರಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

೧೦೦೦. ನಮೋದಂಡಾಯ ಚಂಡಾಯ ಅಂಡಾಯೋತ್ಪತ್ಯ ಹೇತವೇ
ಡಿಂಡಿಮಾಸಕ್ತ ಹಸ್ತಾಯ ದಂಡಿ ಮುಂಡಾಯ ತೇನಮಃ
ನಮೋಭವಾಯ ಶರ್ವಾಯ ವರದಾಯೋಗ್ರರೂಪಿಣೇ ।
ಅಂಧಕಾಸುರ ಹಂತ್ರೇ ಚ ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ।

೧೦೦೧. ನಮೋ ನಾನಾಭಿರಾಮಾಯ ನಮಃ ಪಟುತರಾಯ ಚ ।
ನಮೋ ಗಜೇಂದ್ರನಾಥಾಯ ವೃಷಸ್ಕಂಧಾಯ ಧನ್ವಿನೇ ॥

೧೦೦೨. ಸಂಕ್ರಂದನಾಯ ಚಂಡಾಯ ಪರ್ಣಧಾರ ಪುಟಾಯ ಚ ।
ನಮೋ ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಕನಕವರ್ಚಸೇ ॥

೧೦೦೩. ನಮೋಜ್ಯೇಷ್ಠಾಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ಬಲಾತಿ ಬಲಘಾತಿನೇ।
ಕಾಲನಾಶಾಯ ಕಾಲಾಯ ಸಂಸಾರಕ್ಷಯ ರೂಪಿಣೇ ॥

೧೦೦೪. ಗಂಗಾಲುಲಿತ ಕೇಶಾಯ ಮುಂಜಿಕೇಶಾಯ ವೈ ನಮಃ ।
ನಮಃಷಟ್ಕರ್ಮತುಷ್ಟಾಯ ತ್ರಿಕರ್ಮನಿರತಾಯ ಚ ॥

೧೦೦೫. ದುರ್ವಾರಣೋ ದುರ್ವಿಷಹೋ ದುಸ್ಸಹೋದುರತಿಕ್ರಮಃ
ದುರ್ಧರ್ಷೋ ದುಷ್ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಅಧಿಹಾ ವ್ಯಾಧಿನಾಶನಃ ॥

೧೦೦೬. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನೋತ್ತರೀಯಾಯ ಹೃಷಿಕೇಶ ನಮೋಸ್ತುತೇ।
ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಂಬಿಕಾನಾಥ ವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತಾಯ ತೇ ನಮಃ ।

೧೦೦೭. ನಮಃ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ ಸಹಸ್ರ ಚರಣಾಯ ಚ ।
ಸಹಸ್ರೋದ್ಯತ ಶೀಲಾಯ ಸಹಸ್ರಾಭರಣಾಯ ಚ ॥

೧೦೦೮. ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಘಟ್ಟ ಘಂಟಾಯ ನಮಃ ಕಿಲಕಿಲ ಪ್ರಿಯ ।
ಹುಂ ಹುಂ ಕಾರಾಯ ಪಾರಾಯ ಹುಂಕಾರಾಯ ಪ್ರಿಯಾಯಚ॥

೧೦೦೯. ಸಹಸ್ರಚಿತ್ರೋರುಘಂಟಾಯ ಘಂಟಾ ಘಂಟ ನಿಘಂಟವೇ
ಸಹಸ್ರಶಿತ ಘಂಟಾಯ ಘಂಟಾಮಾಲಾ ವಿಭೂಷಿಣೇ ॥

೧೦೧೦. ಚಿತಾ ಭಸ್ಮಪ್ರಿಯಾಯೈವ ಕಪಾಲಾಸಕ್ತ ಪಾಣಯೇ ।
ವಿಭೀಷಣಾಯ ಭೀಷ್ಮಾಯ ಹಿಮವ್ರತಧರಾಯ ಚ ॥

೧೦೧೧. ಯೇಷಾಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಂ ರೂಪಮೇವ ಚ।
ಅಸಂಖ್ಯಾಯೇಗಣಾ ರುದ್ರಾಃ ನಮಸ್ತೇಭ್ಯೋಽಸ್ತು ನಿತ್ಯಶಃ

೧೦೧೨.ಪ್ರಸೀದ ಮಮ ಭದ್ರಂ ತೇ ತವ ಭಾಗವತಸ್ಯ ಚ
ತ್ವಯಿ ಮೇ ಹೃದಯಂ ದೇವ ತ್ವಯಿ ಬುದ್ಧಿಃ ಮತಿಸ್ತ್ವಯಿ।
ಸ್ತುತ್ವೈವಂ ಸ ಮಹಾದೇವಂ ವಿರರಾಮ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ॥

ಹೀಗೆ ವೇನನು ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಭಂಜನ ಮಗನ ರಂಜನ ಎಂಬ
ನಲವತ್ತೇಳನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—o—

ನಾಯಿಜನ್ಮ ನೀಗಿತು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೮

೧೦೧೩. ಅಥೈವಮಬ್ರವೀದ್ದೇವಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತಿರ್ಭವಃ ।
ಆಶ್ವಾಸನಕರಂ ಚಾಸ್ಯ ವಾಕ್ಯವಿದ್ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತಮಮ್ ॥

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಇಂತು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವ ವೇನನನ್ನು ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ಹಿತಕರವಾಗುವಂತೆ ನುಡಿದನು.

೧೦೧೪. ಅಹೋ ತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ತೇ ರಾಜನ್ ಸ್ತವೇನಾನೇನ ಸುವ್ರತ
ಬಹುನಾತ್ರ ಕಿಮುಕ್ತೇನ ಮತ್ಸಮೀಪೇ ವಸಿಷ್ಯಸಿ ॥

''ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನರೂಪವಾದ ವ್ರತ ಮಾಡಿದ ವೇನನೇ, ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾನು ತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬಹಳ ಮಾತಿನಿಂದೇನು! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುವಿ, ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೇ ನೀನು ಜನಿಸುವಿ. 'ಅಂಧಕ' ಎಂದು ಆಗ ನಿನಗೆ ಹೆಸರಾಗುವದು. ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುವಾದ ನೀನು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವಿ. ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಘೋರ ಪಾಪ ಹಾಗೂ ವೇದ ನಿಂದೆಯ ಪಾತಕಗಳು ಇನ್ನೂ ಸವೆದಿಲ್ಲ. ಆ ದುಷ್ಟಕರ್ಮದಿಂದ ನೀನು ಜಗನ್ಮಾತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವೆ. ಆಗ ನನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಇರಿದು ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನು. ಆ ನನ್ನ ಶೂಲಪ್ರಹಾರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋಮಾಲಿನ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವವು. ಅನಂತರ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಗಣಾಧೀಶರಲ್ಲಿ ಭೃಂಗಿರಿಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗುವಿ. ಅನಂತರ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.

ವೇನನು ಹೇಳಿದ ಈ ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿದವನೂ ಕೇಳಿದವನೂ ಯಾವದೇ ಅಶುಭವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅವನ ಶಿವಸ್ತುತಿಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೇನನು ರಚಿಸಿದ ಈ ಹರಸ್ತುತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಕೀರ್ತಿ, ರಾಜ್ಯ ಸುಖ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಧನಮಾನಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವರೂ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬಯಸುವವರೂ ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೆ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಈಡೇರುತ್ತವೆ. ಅಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವನು, ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗುವನು. ಅವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರೂ ವಿಘ್ನ ಮಾಡರು. ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ ಈ ಶಿವಸ್ತುತಿಯ ಪಠಣ ಪಾರಾಯಣಗಳು ನಡೆದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಈ ಶಿವಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ನಾರಿಯು ದೇವಿಯಂತೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯಳಾಗುವಳು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ ಮಾಡಿದವರ ಕಾಯಿಕ ವಾಚಿಕ ಮಾನಸಿಕ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ವೇನರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು, ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ವೇನ : ದೇವಗಣ ಶಾಸಕನೇ, ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮತ್ತೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಾನು ಸರ್ವಪಾತಕಗಳಿಂದಲೂ ಈಗ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ವರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ನಿನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಕ್ತನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ಅವನು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೇಲೆಯೂ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರು. ಇವನ ನಾಯಿ ಜನ್ಮದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಯೋಗವು ಒದಗಿತು. ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ದೊರಕಿತು. ಈ ನಾಯಿಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ದಯಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ವೇನನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವರು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ನುಡಿದರು. ''ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ವವನ್ನು ತಿಂದು ನಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಆ ನನ್ನ ಸೇವಕನಾದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಶಿವ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆ, ನನ್ನ ಲಿಂಗದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಶ್ವವಂದ್ಯನಾದ ಶಂಕರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಆ ನಾಯಿಗೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸ್ಮರಣೆ ಬಂದಿತು. ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ನಾಯಿ ಜನ್ಮ ನೀಗಿ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಮತ್ತೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಪೃಥುರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಪೃಥುರಾಜನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿದಿನದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ರೋಗಿಷ್ಠನಾದ ತನ್ನ ಆ ಮ್ಲೇಚ್ಛ ತಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯನಾದ ತನ್ನ ಎಲೆಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕಡುದುಃಖವಾಗಿ ಶೋಕಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಒಬ್ಬ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಅತ್ಯಾನಂದಪರವಶನಾಗಿ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದನು. ''ಸತ್ಪುತ್ರನೇ, ಏಕೆ ಶೋಕ ಮಾಡುವೆ ? ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಘೋರ ನರಕದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಈ ದೈವೀ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೀರ್ಥಗಳ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಳಲ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡ್ರಿಸಿ ತೀರ್ಥೋದಕದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ತೀರ್ಥಜಲವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ನನಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದಲೂ, ಹಾಗೂ ನಾಯಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆದ ಈ ಸಾಧು ಪುರುಷನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ, ಈ ಸ್ಥಾಣ್ವೀಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ನಾನು ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದೆ. ದಿವ್ಯ ದೇಹದಿಂದ

ಯುಕ್ತನಾದೆ. ಇನ್ನು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿದ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ದಿವ್ಯ ದೇಹ ಧರಿಸಿದ ಆ ವೇನರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದನು. ದುಷ್ಟನಾದ ವೇನರಾಜನು ಸತ್ಪುತ್ರನಿಂದ ಘೋರ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಭೀಕರ ಪಾಪ ಮತ್ತು ಉಲ್ಬಣ ರೋಗಗಳಿಂದ ಪಾರಾದನು. ದೇವಸ್ವವನ್ನು ತಿಂದು ನಾಯಿಪಾಡಿಗೆ ಈಡಾದ ಆ ಶಿವಭಕ್ತನೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ನಿವಾಸವಾದ ಕೈಲಾಸಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದನು.

ಇತ್ತ ವೇನನ ಮಗನಾದ ಪೃಥುರಾಜನು ಪಿತೃಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಧರ್ಮದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟನು. ಸ್ವಯಂ ತಾನಾದರೂ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನ ಕನಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದನು. ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ಭೋಗ ಅನುರಾಗಗಳಿಂದ ಆನಂದಪಡಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ತಾನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯರು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಜನ್ಮ ನೀಗಿತು ಎಂಬ
ನಲವತ್ತೆಂಟನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೪೯

೧. **ಚತುರ್ಮುಖಾನಮುತ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಸ್ತರೇಣ ಮಮಾನಘ ।**
ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಚರಿತಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ : ಪೂಜ್ಯರೇ, ಚತುರ್ಮುಖರೂಪಶಿವನ ಹಾಗೂ ಪೊಡವಿ ಯೊಡೆಯರಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಬಯಕೆಯಾಗಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

೨. **ಶೃಣು ಸರ್ವಮಶೇಷೇಣ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇನಘ ।**
ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಮಸ್ಯ ಯದ್‌ವೃತ್ತಂ ಪದ್ಮಜನ್ಮನಃ ॥

ಸನತ್ಕುಮಾರ : ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೇ, ನೀನು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಆಲಿಸು.

೩. **ಉತ್ಪನ್ನ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ ।**
ಸಸರ್ಜ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸ್ಥಾವರಾಣಿ ಚರಾಣಿಚ ॥

ನಾರಾಯಣನ ಹೊಕ್ಕಳದ ಹೊಂದಾವರೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಿತಾಮಹನು ತಾನು ಜನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾವರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಜಂಗಮ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.

೪. **ಪುನಶ್ಚಿಂತಯತಃ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಜಜ್ಞೆಕನ್ಯಾ ಮನೋರಮಾ ।**
ನೀಲೋತ್ಪಲದಲ ಶ್ಯಾಮಾ ತನು ಮಧ್ಯಾ ಸುಲೋಚನಾ ॥

ಮತ್ತೆ ಹೊಸಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಆಲೋಚಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವನಿಂದ ಓರ್ವ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಚೆಲುವಿನ ಕನ್ಯೆ ಜನಿಸಿದಳು. ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಕೆಂಪಗಿತ್ತು ಅವಳ ದೇಹದ ಬಣ್ಣ. ನಡು ಸಣ್ಣ ಕಣ್ಣು ಸುಂದರ.

೫. **ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಭಿಮತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮೈಥುನಾಯಾಜುಹಾವ ತಾಮ್।**
ತೇನ ಪಾಪೇನ ಮಹತಾ ಶಿರೋಽಶೀರ್ಯತ ವೇಧಸಃ ॥

ಅವಳ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಹ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪಿತಾಮಹನು ಆ ಮನ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಕಾಮಕೇಳಿಗಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದನು. ಇದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಪವೇ! ವಿಧಾತನ ತಲೆಯೇ ಸೀಳಿ ಹೋಯಿತು ಆ ಪಾಪದಿಂದ.

೬. **ತೇನ ಶೀರ್ಣೇನ ಸ ಯಯೌ ತೀರ್ಥಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಮ್।**
ಸಾನ್ನಿಹತ್ಯಂ ಸರಃ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವಪಾಪಕ್ಷಯಾವಹಮ್ ॥

ಆ ಶೀಳಿದ ಶಿರದೊಂದಿಗೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸನ್ನಿಹತಿ ಎಂಬ ಮೂರುಲೋಕ ದಲ್ಲಿಯೇ ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತ ಪಾವನ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಐತಂದನು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಾವನ ಜಲವು ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ವಿನಾಶಕವಾಗಿದ್ದಿತು.

೭. ತತ್ರ ಪುಣ್ಯೇ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥೇ ಋಷಿ ಸಿದ್ಧ ನಿಷೇವಿತೇ ।
ಸರಸ್ವತ್ಯುತ್ತರೇ ತೀರ್ಥೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಃ ॥

ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥವನ್ನು ಋಷಿಗಳೂ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಚಂದ್ರಶೇಖರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದನು.

೮. ಆರಾಧಯಾಮಾಸ ತದಾ ಧೂಪೈರ್ಗಂಧೈರ್ಮನೋರಮೈಃ ।
ಉಪಹಾರೈಸ್ತಥಾ ಹೃದ್ಯೈ ರುದ್ರ ಸೂಕ್ತೈರ್ದಿನೇ ದಿನೇ ॥

ಮನೋಹರವಾದ ಧೂಪದಿಂದ ಬೆಳಗಿದನು. ದೀಪದಿಂದ ಆರತಿ ಎತ್ತಿದನು. ಸುಗಂಧಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿದನು. ರುಚಿಕರವಾದ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

೯. ತಸ್ಯೈವಂ ಭಕ್ತಿಯಕ್ತಸ್ಯ ಶಿವಪೂಜಾರತಸ್ಯ ಚ ।
ಸ್ವಯಮೇವಾಜಗಾಮಾಥ ಭಗವಾನ್ನೀಲ ಲೋಹಿತಃ ॥

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರುದ್ರ ಸೂಕ್ತಗಳ ಮಂತ್ರ ಪಠಣ ಪರಾಯಣಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಶಿವಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಂಕರನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಪಂಚದ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನೆಲದುದ್ದಕ್ಕೂ, ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರಗೈಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಉವಾಚ

೧೧. ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಮಹಾದೇವ ಭೂತಭವ್ಯಭವಾಶ್ರಯ ।
ನಮಸ್ತೇ ಸ್ತುತಿನಿತ್ಯಾಯ ನಮಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಪಾಲಿನೇ ॥

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಲಿರುವ ಈಗ ಬದುಕಿ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಿರಂತರವೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ನಿನಗೆ ನಮೋನಮಃ

೧೨. ನಮಃ ಪವಿತ್ರದೇಹಾಯ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶಿನೇ
ಚರಾಚರಗುರೋ ಗುಹ್ಯ ಗುಹ್ಯಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಕಾಶಕೃತ್ ॥

ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಪವಿತ್ರ ದೇಹವುಳ್ಳ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಾನು ನಮಿಸುವೆ. ಚರಾಚರ ಗುರುವಾದ ನೀನು ಗಹನ ಗೂಢವಾದ ಅನೇಕ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಿ.

೧೩. ರೋಗಾ ನ ಯಾಂತಿ ಭಿಷಜೈಃ ಸರ್ವರೋಗವಿನಾಶನ ।
ರೌರವಾಜಿನಸಂವೀತ ವೀತಶೋಕ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

ವೈದ್ಯರುಗಳು ಗುಣಪಡಿಸಲಾರದ ರೋಗಗಳನ್ನು ನೀನು ಪರಿಹರಿಸುವಿ. ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ಶೋಕ ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಶಂಕರನೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.

೧೪. ವಾರಿಕಲ್ಲೋಲ ಸಂಕ್ಷುಬ್ಧ ಮಹಾಬುದ್ಧಿ ವಿಘಟ್ಟನ ।
ತ್ವನ್ನಾಮ ಜಾಪಿನೋ ದೇವ ನ ಭವಂತಿ ಭವಾಶ್ರಯಾಃ ॥

ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದ ಹೆದ್ದರೆಗಳಂತೆ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯ, ಸ್ವೈರಗತಿಯ ಅಲೆತ ಒಲೆತಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಸ್ಥೈರ್ಯ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಪರಶಿವನೇ ನಿನ್ನ ಶುಭನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೫. ನಮಸ್ತೇ ನಿತ್ಯ ನಿತ್ಯಾಯ ನಮಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ನಾಶಿನೇ ।
ಶಂಕರಾಯಾಪ್ರಮೇಯಾಯ ವ್ಯಾಧೀನಾಂ ಶಮನಾಯಯಚ ॥

ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ರುದ್ರರೂಪಿಯೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮೋಽಸ್ತು. ರೋಗರುಜಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ಯನಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ.

೧೬. ಪರಾಯಾ ಪರಿಮೇಯಾಯ ಸರ್ವಭೂತಪ್ರಿಯಾಯ ಚ ।
ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ ದೇವಾಯ ಸರ್ವಪಾಪಕ್ಷಯಾಯ ಚ ॥

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರ ವಸ್ತು ಎಂದರೆ ಶಿವನೇ ಸರಿ. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆ. ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯತಮವಾದ ಪದಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಒಬ್ಬನೇ. ಇಂಥ ಸಕಲರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಾನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧೭. ನಮಃಸ್ಥಾಣ್ವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಯ ಸಿದ್ಧ ಬಂದಿಸ್ತುತಾಯ ತೇ ।
ಭೂತಸಂಸಾರ ದುರ್ಗಾಯ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ಥಾಣು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಈ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಗೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ದುರ್ಗ ರೂಪವಾಗಿ ಇರುವ ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ಮಹೇಶನೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

೧೮. ಫಣೀಂದ್ರೋಕ್ತ ಮಹಿಮ್ನೇ ತೇ ಫಣಿಂದ್ರಾಂಗದ ಧಾರಿಣೇ ।
ಫಣೀಂದ್ರ ವರಹಾರಾಯ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮೋನಮಃ ॥

ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿವಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವ ನಿನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾವುಗಳ ಇಂದ್ರನಾದ ಆದಿಶೇಷನು ಹಾಡಿ ಹೊಗುಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಾವಿನ ಅರಸನನ್ನು ಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಳೆಯುವ ಹರನೇ ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮಃ.

೧೯. ಏವಂ ಸ್ತುತೋ ಮಹಾದೇವಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಪ್ರಾಹ ಶಂಕರಃ
ನ ಚ ಮನ್ಯುಸ್ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯೋ ಭಾವಿನ್ಯರ್ಥೇ ಕದಾಚನ॥

ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬಿನ್ನಪಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರೀತ ಚಿತ್ತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನುಡಿದನು.

೨೦. ಪುರಾ ವರಾಹಕಲ್ಪೇತೇ ಯನ್ಮಯಾಪಕೃತಂ ಶಿರಃ
ಚತುರ್ಮುಖಂಚ ತದಭೂನ್ನ ಕದಾಚಿನ್ನಾಶಿಷ್ಯತಿ ॥

''ಚತುರ್ಮುಖನೇ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಲೇಬೇಕಾದ ಭವಿತವ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ಹಿಂದೆ ವರಾಹ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪಂಚಮುಖನಾಗಿದ್ದಿ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಐದನೇ ತಲೆಯನ್ನು ನಾನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಉಳಿದ ನಿನ್ನ ಚತುರ್ಮುಖಗಳಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲ.

೨೧. ಅಸ್ಮಿನ್ ಸನ್ನಿಹಿತೇತೀರ್ಥ ಲಿಂಗಾನಿ ಮಮ ಭಕ್ತಿತಃ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಪಾಪ್ಯೈಃ ಭವಿಶ್ಯಾಸಿ ॥

ಯಾವುದೇ ತರಹ ಭಯಾಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿಹಿತಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡು. ಆದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ದುರಿತಗಳೂ ದೂರಾಗುವವು.

೨೨. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಮೇನ ಚಯತಃ ತ್ವಯಾಹಂ ಪ್ರೇರಿತಃ ಕಿಲ ।
ತೇನಾಹಂ ತ್ವಾಂ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭೂತೇಭ್ಯೋ ದರ್ಶನು ಗತಃ

ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಯಸಿದ ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿದೆಯಷ್ಟೆ! ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಅನಂತರ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಈ ಸನ್ನಿಹಿತ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಾನು ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಚಿರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

೨೩. ಸೃಷ್ಟಾಹಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮನಸಾ ಕಲ್ಪಿತಸ್ತ್ವಯಾ ।
ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ವಾ ತವಾದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾಂ ಮಗ್ನಂಚ ತತೋಽಭಸಿ

ಆಗ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಾರನಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅಹೇಯನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಅಹಂ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ನೆನೆದು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದೆ. ಆಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಲಿರುವ ನಿನಗೆ ''ಶಿವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

೨೪. ಯದಿ ನೈವಾಗ್ರಜಸ್ತೇಭ್ಯಃ ತತಃ ಸೃಕ್ಷ್ಯಾಮಹೇ ಪ್ರಜಾಃ ।
ತ್ವಯ್ಯೈವೊಕ್ತಶ್ಚ ನೈವಾಸ್ತಿ ತ್ವದನ್ಯಃ ಪುರುಷೋಽಗ್ರಜಃ ॥

''ಮುಂದೆ ನೀನು ಮತ್ತು ಶಿವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಹಿರಿಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಂತು ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆ -

''ಪೂಜ್ಯನೇ, ನಿನಗಿಂತ ಜ್ಯೇಷ್ಠನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ನೀನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ.''

೨೫. ಸ್ಥಾಣುರೇಷ ಜಲೇಮಗ್ನಃ ವಿವಶಃ ಕುರು ಮದ್ಧಿತಂ ।
ಸಸರ್ವಭೂತಾನಸೃಜದ್ದಕ್ಷಾದೀಂಶ್ಚ ಪ್ರಜಾಪತೀನ್ ॥

ಈ ಮಹಾದೇವನಂತೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೂ ಪರಾಧೀನ. ನಿನಗೇ ಅಧೀನ. ನನಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸಾಲದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಮುಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡು, ನನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡು.'' ಚತುರ್ಮುಖನ ಈ ಬಿನ್ನಪವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ದಕ್ಷನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು.

೨೬. ಯೈರಿಮಂ ಪ್ರಾಕರೋತ್ಸರ್ವಂ ಭೂತಗ್ರಾಮಂ ಚತುರ್ವಿಧಮ್
ತಾಃ ಸೃಷ್ಟಮಾತ್ರಾಃ ಕ್ಷುದಿತಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಮ್।

ಆ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದರು.

೨೭. ಜಿಘತ್ಸವಸ್ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಹಸಾ ಪ್ರಾದ್ರವಂಸ್ತದಾ
ಸಂಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಸ್ತ್ರಾಣಾರ್ಥಿ ಪಿತಾಮಹಮುಮಪಾದ್ರವತ್ ॥

ಅವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಏನೂ ದೊರಕದಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನೇ ಕಬಳಿಸಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಧಾವಿಸಿದರು. ಆಗ ಗಾಬರಿಯಾದ ಆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೆದರಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾದ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದನು.

೨೮. ಅಥಾಸಾಂಚ ಮಹಾವೃತ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾನಂ ಸಂವಿಧೀಯತಾಮ್ ।
ದತ್ತಂ ತಾಭ್ಯಸ್ತ್ವಯಾಹ್ಯನ್ನಂ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಮಹೌಷಧೀಃ ॥

ಮತ್ತು ''ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬದುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡು'' ಎಂದು ಆ ಭಗವಂತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

೨೯. ಜಂಗಮಾನಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ದುರ್ಬಲಾನಿ ಬಲೀಯಸಾಂ ।
ವಿಹಿತಾನ್ನಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ಸರ್ವಾಃ ಪುನರ್ಜಗ್ಮುರ್ಯಥಾಗತಮ್ ॥

ಆಗ ನೀನು ಆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ಥಾವರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಚರಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತಮಗಿಂತ ದುರ್ಬಲ ಜೀವ ಜಂತುಗಳನ್ನೂ ಆಹಾರವೆಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಉಣ್ಣಲು ಅನ್ನವನ್ನು ಪಡೆದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಬಂದದಾರಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಹೋದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಪಂಚವು ಬೆಳೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿನಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದ ಬಳಿಕ ಈ ಸನ್ನಿಹಿತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದೆನು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತದ್ದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ದೇಶದ ತುಂಬ ದೃಷ್ಟಿ ಚೆಲ್ಲಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವ ಎಂದು ನಾನು ಅರಿತೆ.

೩೧. ಕ್ರೋಧೇನ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತೋಲಿಂಗಮುತ್ಪಾಟ್ಯಚಾಪಕ್ಷಿಪಮ್
ತತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸರಸೋ ಮಧ್ಯೇ ಊರ್ಧ್ವಮೇವ ಯದಾ ಸ್ಥಿತಮ್॥

ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟೆ. ಅದು ಈ ಸರೋವರದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹಾಗೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು.

೩೨. ತದಾ ಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇऽಸ್ಮಿಂಸ್ಥಾಣುರಿತ್ಯೇವ ವಿಶ್ರುತಃ ।
ಸಕೃದ್ದರ್ಶನಮಾತ್ರೇಣ ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ॥

ಅಂದಿನಿಂದ ಇದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆ 'ಸ್ಥಾಣು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಾಣು ಲಿಂಗವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಸಾಕು. ಎಲ್ಲ ಪಾಪ ಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಆ ದರ್ಶಕನು ಎಂದಿಗೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲಾರ ದಂಥ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೩೩. ಪ್ರಯಾತಿ ಪರಮಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾವರ್ತತೇ ಪುನಃ ।
ಯಶ್ಚೇಹ ನಿವಸೇತ್ತೀರ್ಥೆ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಸಮಾಹಿತಃ ।

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನ ಜಪ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೩೪. ಸ ಮುಕ್ತ ಪಾತಕೈಃ ಸರ್ವೈऽ ಅಗಮ್ಯಾಗಮುಮನೋದ್ಭವೈಃ
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ದೇವಃ ತತ್ರೈವಾಂತರಧೀಯತ ॥

''ನೋಡಬಾರದ ನಾರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

೩೫. ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಶುದ್ಧಪಾಪಸ್ತು ಪೂಜ್ಯ ದೇವಂ ಚತುರ್ಮುಖಮ್ ।
ಲಿಂಗಾನಿ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸಸೃಜೇ ಶರಮಧ್ಯತಃ ॥

ಪಾಪವಿಮೋಚನೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಾಲ್ಕು ಮುಖದವ ನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆ ದೇವ ದೇವನ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ನಡುವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು.

೩೬. ಆದ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಸರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಹರೇಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್
ದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಲಿಂಗಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ತಟೇ ಸ್ಥಿತಮ್॥

ಮೊದಲನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಸರ ಎಂಬ ಲಿಂಗವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನು. ಸರಸ್ವತಿಯ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಲಿಂಗವನ್ನು ತಾನಿರುವ ತಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿದನು.

೩೭. ತಸ್ಯೈವ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗೇ ತೃತೀಯಂ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।
ಚತುರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಲಿಂಗಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಸ್ತಟೇಽಸ್ಥಿತಮ್ ॥

ಅದರ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸರಸ್ವತೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

೩೮. ಕೃತಾನ್ಯೇತಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಪಾವನಾನಿ ಚ ।
ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿರಾಹಾರಾಸ್ತೇ ಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ ॥

ಸ್ವಯಂ ಪವಿತ್ರವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿತ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಊಟ ಮಾಡದೇ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಪರಗತಿಯನ್ನು ಐದುವರು.

೩೯. ಕೃತೇ ಯುಗೇ ಹರೇಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಶ್ರಮೇ।
ದ್ವಾಪರೇ ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವೇಣ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಸ್ತಟೇ ಕಲೌ ॥

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವಪ್ರಥಮಲಿಂಗವನ್ನು, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವದ್ವಿತೀಯಲಿಂಗವನ್ನು, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವತೃತೀಯಲಿಂಗವನ್ನು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚತುರ್ಥಲಿಂಗವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು.

೪೦. ಏತಾನಿ ಪೂಜಾಯಿತ್ವಾತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಾಃ ।
ವಿಮಲಾಃ ಸರ್ವಕಲುಷೈಃ ಪ್ರಯಾಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ ॥

ಅದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾನವನು ಪರಗತಿ ಹೊಂದುವನು.

೪೧. ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ಭಗವತಾ ಪೂಜಿತಸ್ತು ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ಸರಸ್ವತ್ಯುತ್ತರೇ ತೀರೇ ನಾಮ್ನಾಖ್ಯಾತಶ್ಚತುರ್ಮುಖಃ ॥

ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸರಸ್ವತೀಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಹಾದೇವನಿಗೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

೪೨. ತಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಯತ್ನೇನ ಸೋಪವಾಸೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ।
ಅಗಮ್ಯಾಗಮನೈರ್ದೋಷೈರ್ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥

ಈ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮನುಜನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೪೩. ತತಸ್ತ್ರೇತಾಯುಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸ್ಥಾಣೋರ್ದೇವ ಸಮೀಪತಃ ॥
ಪೂಜಿತಂ ಸುಮಹಲ್ಲಿಂಗಂ ತತ್ರಾಪಿ ಚ ಚತುರ್ಮುಖಮ್ ।

ಅನಂತರ ಇದೇ ಸ್ಥಾಣುರೂಪಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತ್ರೇತಾ ಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಿಪೂಜಿತವಾದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಚತುರ್ಮುಖ ಲಿಂಗ ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

೪೪. ತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಧಾನೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ।
ಲೀಲಾಶಂಕರ ಸಂಭೂತಂ ತಥಾ ವೈ ಭಾನು ಶಂಕರಮ್ ॥

ಇದರಂತೆ ದ್ವಾಪರ ಯುಗವು ಬಂದಾಗ ಲೀಲಾಶಂಕರ ಭಾನುಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಶಂಕರ ಮುಂತಾದ ಭಗವಲ್ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರು ವರ್ಣ ಸಂಕರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ರಾಜಸ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

೪೫. ತಥೈವ ದ್ವಾಪರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸ್ವಾಶ್ರಮೇ ಪ್ರಾಚ್ಯಶಂಕರಮ್ ।
ವಿಮುಕ್ತೋ ರಾಜಸೈರ್ಭಾವೈ ವರ್ಣಸಂಕರಸಂಭವೈಃ ॥

....
....
....

೪೬. ತತಃ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ತು ಮಾನವಃ
ವಿಮುಕ್ತಃ ಪಾತಕೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಅಭೋಜ್ಯಸ್ಯಾನ್ನಸಂಭವೈಃ

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನದಂದು ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ನಿಷಿದ್ಧ ಅನ್ನವನ್ನೂ ನೀಚಾನ್ನವನ್ನೂ ಉಣ್ಣುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

೪೭. ಕಲಿಕಾಲೇ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ವಶಿಷ್ಠಾಶ್ರಮಮಾಸ್ಥಿತಃ ।
ಚತುರ್ಮುಖಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ಯಾತಿ ಸಿದ್ಧಿಮನುತ್ತಮಾಮ್ ।

ಕಲಿ ಕಾಲವು ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ವಶಿಷ್ಠಾಶ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ಚತುರ್ಮುಖ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆಹಾರ ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮಗತಿಯಾಗುವದು.

೪೮. ಇತ್ಯೇತತ್ ಸ್ಥಾಣು ತೀರ್ಥಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಕೀರ್ತಿತಂ ತವ
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತೋ ಭವತಿ ಮಾನವ॥

ಇದೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾಣುತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿಸ್ಥಾಣುಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ
ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೦

೫೦. ತತೋಽಬ್ರವೀದ್ದೇವವರಸ್ತು ತೀರ್ಥಂ ಯಸ್ಮಾದ್ಭವಾನೇಕತಯಾ ಪ್ರಯಾತಿ।
ಪೃಥೂದಕೇತ್ಯೇವ ಚ ನಾಮ ತುಭ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತೇತೇ
ತೀರ್ಥವರಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್ ॥

ಸನತ್ಕುಮಾರ: ಅನಂತರ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ''ನೀನು ಒಬ್ಬನೇ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವದರಿಂದ ಇದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪೃಥೂದಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೫೧. ಏವಂ ಪೃಥೂದಕಂ ದೇವಾಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪಾಪಭಯಾಪಹಮ್ ।
ತಂ ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಮಹಾತೀರ್ಥಂ ಯಾಚಿಷ್ಯಂತೋ ನಿಬೋದತ ॥

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ, ಈ ಪೃಥೂದಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪಾಪಗಳ ಭಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವದು. ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದು. ಇಂಥ ಈ ಮಹಾತೀರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿರಿ. ಇದರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

೫೨. ಯದಾ ಮೃಗಶಿರೋಋಕ್ಷೇ ಶಶಿಸೂರ್ಯೌರ್ನ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ।
ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸಾತಿಥಿಪೂರ್ವಾ ತ್ವಕ್ಷಯಾ ಪರಿಗೀಯತೇ ॥

ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುರು ಗ್ರಹಗಳು ಇದ್ದಾಗ ಆ ತಿಥಿಯ ಪೂರ್ವಭಾಗವು ಅಕ್ಷಯ ತಿಥಿಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೫೩. ತದ್ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಯತ್ರ ಪ್ರಾಚೀ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಪಿತೃನಾರಾಧಯಧ್ವಂ ಚ ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧೇನ ಭಕ್ತಿತಃ ॥

''ಇಂಥ ಶುಭ ಮಹುರ್ತದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮರೇ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪೂರ್ವ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ಆರಾಧಿಸಿರಿ.''

೫೪. ತತೋ ಮುರಾರಿ ವಚನಂ ಶೃದೇವಾಸ್ಸವಾಸವಾಃ ।
ಸಮಾಜಗ್ಮುಃ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಪುಣ್ಯಂ ತೀರ್ಥಂ ಪೃಥೂದಕಮ್ ॥

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ಉಪದೇಶ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

೫೫. ತತ್ರಸ್ನಾತ್ವಾ ಸುರಾಸ್ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹಸ್ಪತಿಮಚೋದಯನ್ ।
ವಿವಸ್ವನ್ ಭಗವನ್ ಋಕ್ಷಮಿದಂ ಮೃಗಶಿರಃ ಕುರು ॥

ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅಮರರು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

೫೬. ಪುಣ್ಯಾಂತಿಥಿಂ ಪಾಪಹರಾಂ ತವ ಕಾಲೋಽಯಮಾಗತಃ
ಪ್ರವರ್ತತೇ ರವಿಸ್ತತ್ರ ಚಂದ್ರಮಾಪಿ ವಿಶತ್ಯಸೌ ॥

''ದೇವಗುರುವೇ, ನಿನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಮಾಡು. ಎಲೈ ಸೂರ್ಯನೇ, ಈ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಪಾಪಹರವಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ತಿಥಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಾಲವೂ ಒದಗಿದೆ.

೫೭. ತವಾಯತ್ತಂ ಗುರೋ ಕಾರ್ಯಂ ಸುರಾಣಾಂತತ್ಕುರುಷ್ವನಃ ।
ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೋದೇವೈಸ್ತು ದೇವಾಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರವೀದಿದಮ್॥

ಎಲೈ ಗುರುವೇ, ಸೂರ್ಯನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ಚಂದ್ರನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಮೃಗಶಿರಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿರುವ ಪುಣ್ಯಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸು.'' ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ನುಡಿದನು.

೫೮. ಯದಿ ವರ್ಷಾಧಿಪೋಹಂ ಸ್ಯಾಂ ತತೋ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ದೇವತಾಃ ।
''ಬಾಢಮೂಚುಃ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ತತೋಽಸೌ ಪ್ರಾಕ್ರಮನ್ ಮೃಗಮ್॥''

''ದೇವತೆಗಳೇ, ನಾನೇ ವರ್ಷಾಧಿಪತಿಯಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ತಿಥಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.'' ಗುರುವಿನ ಈ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಗುರುವು ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಮೇಲನ ಹೊಂದಿದನು.

೫೯. ''ತತಃ ಪ್ರೀತಾಸ್ತು ಪಿತರಃ ತಾಂ ಪ್ರಾಹುಃ ತನಯಾಂನಿಜಾಮ್''।
ಮೇನಾಂ ದೇವಾಶ್ಚ ಶೈಲಾಯ ಹಿಮಯುಕ್ತಾಯ ವೈ ದದುಃ ॥

ಆಗ ಅಷಾಢಮಾಸದ ಮೃಗಶಿರಾ ನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಚಂದ್ರನಕ್ಷಯತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಹಿತ ಪಿಂಡವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನೂ ಪ್ರದಾನಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತಳಾದ ಆ ಮೇನಾದೇವಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ನುಡಿದರು.

೬೦. ತಾಂ ಮೇನಾಂ ಹಿಮವಾನ್ ಲಬ್ಧವಾ ಪ್ರಮುದಾದ್ದೇವತೇಷ್ವಾಥ ।
ಪ್ರೀತಮನಾಭವಚ್ಚ ಸೌರೇಮೇವ ಸ ತು ಯಥೇಚ್ಛಯಾ ॥

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಮೇನಾ ಎಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಮತುಂಬಿದ ಹಿರಿ ಪರ್ವತನಾದ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು.

೬೧. ತತೋ ಹಿಮಾದ್ರಿಃ ಪಿತೃಕನ್ಯಯಾಸಮಂ ಸಂತರ್ಪಯನ್ ವೈವಿಷಯಾನ್ ಯಥೇಷ್ಟಮ್ ॥
ಅಜೀಜನತ್ಸಾ ತನಯಾಶ್ಚ ತಿಸ್ರೋ ರೂಪಾತಿಯುಕ್ತಾಃ ಸುರಯೋಷಿತಸ್ತು ॥

ಆ ಮೇನಾ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಮಾಚಲಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತಿ

ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಆ ಪಿತೃಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಪರ್ವತ ಪತಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಆ ಹೇಮಾದ್ರಿಯು ಪಿತೃಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೇನಾಮಾನಿನಿಯೊಂದಿಗೆ ಯಥೇಷ್ಟ ವಾದ ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಚಾರು ಚೆಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮೂವರು ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಮೇನಾದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳ ವೃತ್ತಾಂತ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೧

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

೧. **ಮೇನಾಯಾಂ ಕನ್ಯಕಾಸ್ತಿಸ್ರೊ ಜಾತಾ ರೂಪಗುಣಾನ್ವಿತಾಃ**
ಸುನಾಭ ಇತಿ ಚ ಖ್ಯಾತಶ್ಚತುರ್ಥಸ್ತನಯೋಽಭವತ್ ॥

ಮೇನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ ಹಿಮಾಲಯನಿಗೆ ಮೂವರು ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಮೂರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಸುಂದರ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ್ದರು. ಆ ಮೇನಾ ಹಿಮಾಚಲ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸುನಾಭ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗಂಡು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನೇ ಆ ಶೈಲ ದಂಪತಿಗಳ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂತಾನ.

೨. **ರಕ್ತಾಂಗೀ ರಕ್ತನೇತ್ರಾ ಚ ರಕ್ತಾಂಬರವಿಭೂಷಿತಾ ।**
ರಾಗಿಣೀ ನಾಮ ಸಂಜಾತಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಮೇನಾಸುತಾ ಮುನೇ ॥

ಅವಳ ಹಿರಿಯ ಮಗಳ ಹೆಸರು ರಾಗಿಣೀ. ಈ ಮೇನೆಯ ಮಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ರಕ್ತಾಂಬರವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಎರಡೂ ಕಣ್ಣಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರಿನ ಲಾಲಿಮೆ ಮಿಂಚುತಿತ್ತು. ಇವಳೇ ಮೇನೆಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರಿ.

---

೩. **ಶುಭಾಂಗೀ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಕ್ಷೀ ನೀಲ ಕುಂಚತಮೂರ್ಧಜಾ ।**
ಶ್ವೇತಮಾಲ್ಯಾಂಬರ ಧರಾ ಕುಟಿಲಾ ನಾಮ ಚಾಪರಾ ॥

ಎರಡನೆಯ ಮಗಳ ಹೆಸರು ಕುಟಿಲಾ. ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ಬಿಳಿದಾವರೆಯಂತೆ ಶುದ್ಧ, ಸ್ವಚ್ಛ. ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲಕಾಂತಿ. ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾದ ಗುಂಗುರು ಗೂದಲು. ಉಟ್ಟಿದ್ದು ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಬಟ್ಟೆ. ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದು ಬಿಳಿ ಹೂಗಳ ಹಾರ. ಈ ಶುಭಾಂಗಿಯು ಮೇನಾದೇವಿಯ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರಿ.

೪. **ನೀಲಾಂಜನ ಚಯ ಪ್ರಖ್ಯಾ ನೀಲೇಂದೀವರ ಲೋಚನಾ ।**
ರೂಪೇಣಾನುಪಮಾ ಕಾಲೀ ಜಘನ್ಯಾ ಮೇನಕಾಸುತಾ ॥

ಕೊನೆಯವಳೇ ಕಾಲೀದೇವಿ. ಅವಳ ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ಸರಿಸಮರಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿಗೆ ಬಣ್ಣ, ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಕಣ್ಣು. ಈ ಶ್ಯಾಮ ಸುಂದರಿಯೇ ಮೇನಾದೇವಿಯ ಮೂರನೇ ಮಗಳು.

೫. ಕುಟಿಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂತು ನೀತಾ ಶಶಿಕರ ಪ್ರಭಾ
ಅಥೋಚುರ್ದೇ ತಾಸ್ಸರ್ವಾಃ ಕಿಂತ್ವಿಯಂ ಜನಯಿಷ್ಯತಿ
ಪುತ್ರಂ ಮಹಿಕ್ಷಹಂತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತು ಮರ್ಹಸಿ ॥

ಈ ಗಿರಿರಾಜ ದಂಪತಿಗಳ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳೂ ಆರು ವರ್ಷದವರಾದ ಕೂಡಲೇ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ವನಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ತೆರಳಿದರು. ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೇ ಶುಭಲಕ್ಷಣವೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ಆದರದಿಂದ ಆ ಶೈಲ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ನೋಡಿದರು. ನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸೂರ್ಯರು ಎಂಟು ವಸುಗಳು ಕೂಡಿ ಚಂದ್ರ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯಂತೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳ ಕಾಂತಿಯನು ತುಳುಕಿಸುವ ಕುಟಿಲೆಯೆಂಬ ಆ ತಪಸ್ವಿನಿ ಬಾಲಕಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಆ ಚೆಲುವೆಯನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

''ಪೂಜ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ, ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಮುಂದೆ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥನಾದ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆಯುವಳೇ ? ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಣೆಬರಹವನ್ನು ಬರೆಯುವ ನಿಮಗೆ ಇವಳ ಭವಿತವ್ಯವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ದಯ ಮಾಡಿ ಇವಳು ಮಹಿಷನನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವ ಮಗನನ್ನು ಹೆರಬಲ್ಲಳೇ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.'' ಆಗ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು-

೬. ತತೋಬ್ರವೀತ್ಸುರಪತಿರ್ನೇಯಂ ಶಕ್ತಾ ತಪಸ್ವಿನೀ ।
ಶಾರ್ವಂ ಧಾರಯಿತುಂ ತೇಜೋ ವರಾಕೀ ಮುಚ್ಯತಾಮಿಯಂ॥

''ಪಾಪ, ಈ ತಪಸ್ವಿನಿಯು ಅಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥಳಲ್ಲ. ಶಿವನ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇವಳಿಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಡಪಾಯಿ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ.'' ಆಗ ಆ ಕುಮಾರಿ ಕುಟಿಲೆಗೆ ಕೋಪಬಂದಿತು. ಅವಳು ರೋಷವೇಶದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಎದುರು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧಾರದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈದಳು.

೭. ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ತೇಜಃ ತಥೈವ ಶೃಣು ಸತ್ತಮ ।
ತಪಸಾಹಂ ಸುತಪ್ತೇನ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ಜನಾರ್ದನಂ ॥

''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಧರಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಧೂರ್ಜಟಿಯ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ.

೮. ಯಥಾ ಹಾರಸ್ಯ ಮೂರ್ಧಾನಂ । ನಮಯಿಷ್ಯೇ ಪಿತಾಮಹ
ತಥಾದೇವ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಮಯೋದಿತಮ್ ॥

ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾದೇವನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಮಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಿತಾಮಹನೆ. ನನ್ನ ಈ ನುಡಿ ಹುಸಿ ಅಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಕುಟಿಲೆಯ ಕಟುಕುಟಿಲವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಧಾತನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೂಲತಃ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸರ್ವಶಾಸಕನಲ್ಲವೇ! ಕುಪಿತರಾದ ಅವರು ಕ್ರೂರ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿದ ಕುಟಿಲಾ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು.

೯. ಯಸ್ಮಾನ್ಮದ್ವಚನಂ ಪಾಪೇ ನ ಕ್ಷಾಂತಂ ಕುಟಿಲೇ ತ್ವಯಾ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮಚ್ಛಾಪನಿರ್ದಗ್ಧಾ ಸರ್ವಾಸ್ವಾಪೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ - ''ಪಾಪಿಕುಟಿಲೆಯೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ತಾಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಕ್ರ ಬುದ್ಧಿಯವಳಾದ ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಶಾಪದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುವಿ. ನನಗೆ ಎದುರು ಮಾತನಾಡಿದ ಜಡಮತಿಯೇ ನೀನು ಜಲಮಯಳಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುವಿ.'' ಹೀಗೆ ಕುಪಿತನಾದ ಪಿತಾಮಹನಿಂದ ಶಪಿತಳಾದ ಆ ಕುಟಿಲಾ ಕನ್ಯೆಯು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಕರಗಿ ನೀರುನೀರಾಗಿ ನದೀರೂಪದಿಂದ ಹರಿಯತೊಡಗಿದಳು. ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಆ ಹಿಮಾಲಯ ಪುತ್ರಿಯು ನದಿಯಾದ ಬಳಿಕವೂ ರೋಷ ರಭಸದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದ ತಡಸಲನ್ನು ತುಳುಕಿಸಿ ತೂರಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು.

೧೦. ತಾಮುದ್ಧತಜಲಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಬಬಂಧ ಪಿತಾಮಹಃ ।
ಋಕ್ ಸಾಮಾಥರ್ವಯಜುರ್ಭಿರ್ಬಂಧನೈಃ ಸರ್ವತೋದೃಢಮ್ ।

ಉನ್ಮತ್ತ ಪ್ರವಾಹದ ಮಹಾಪೂರದಿಂದ ಮೇರೆ ಮೀರಿ ಹರೆಯುವ ಆ ಮಹಾನದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದ ಅಥರ್ವಣ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಕುಲಟೆಯ ನದೀ ನೀರಿನ ಮಹಾಪೂರಿನ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಮಾಡಿದರು.

೧೧. ಸಾ ಬದ್ಧಾ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ತತ್ರೈವ ಗಿರಿಕನ್ಯಕಾ ।
ಅಪೋಮಯೀ ಪ್ಲಾವಯಂತೀ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿಮಲಾಲಯಮ್॥

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಿಗಿಯಾದ ಮಂತ್ರಬಂಧನದಿಂದ ಆ ಕುಟಿಲೆಯ ನದಿಯ ನೀರಿನ ರಾಶಿಗೆ ಆಚೀಚೆ ಹರಿದು ಹಂದಾಡಲು ಬಾರದಂತಾಯಿತು. ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಗಿರಿಕನ್ನೆಯು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧನದಲ್ಲಿಯೇ ನದೀರೂಪದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಚತುರ್ಮುಖನ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಚ್ಛ ಶುದ್ಧವಾದ ಸೌಧವನ್ನು ತನ್ನ ತೋಯ ರಾಶಿಯ ತೆರೆಗಳಿಂದ ತೊಳೆಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಿದಳು.

೧೨. ಯಾ ಸಾ ರಾಗವತೀ ನಾಮ ಸಾಪಿ ನೀತಾ ಸುರೋತ್ತಮೈಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ತಾಂ ನಿವೇದ್ಯೈವ ತಾಮಪ್ಯಾಹ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

ಹಿಮಾಚಲದ ಚೊಚ್ಚಿಲ ಮಗಳ ಹೆಸರು ರಾಗಿಣಿ ಎಂದಿರುವದಷ್ಟೇ! ಅವಳನ್ನು ಕೂಡ ದೇವತೆಗಳು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ''ಮಹಿಷಾಂತಕನನ್ನು ಇವಳು ಹಡೆಯಬಲ್ಲಳೇ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು, ಅದಕ್ಕೆ ಪಿತಾಮಹನು ಮೊದಲಿನಂತೆ,

''ಇವಳೂ ಅಂತ ವೀರಪುತ್ರನನ್ನು ಹೆರಲಾರಳು. ಹರನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಲಾರಳು'' ಎಂದು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ರಾಗಿಣಿಗೂ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎದುರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಗೈದಳು, ''ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಯಾರೇ ಸಂಹರಿಸಲಿ, ಅವನು ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದು ವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ''.

೧೩. ತಾಂ ಶಶಾಪಾಥ ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ।
ಯಾ ಮದ್ವಾಕ್ಯಮಲಂಘ್ಯಂ ವೈ ಸುರೈರ್ಲಂಘಯಸೇ ಬಲಾತ್॥

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತನ್ನ ಎದುರು ನಿಂತು ವಾದಿಸುವ ಆ ರಾಗಿಣಿಗೆ ''ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೀರಲು ಬಾರದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಮೀರಿನಿಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಬಣ್ಣದ ಬದುಕು ನಿನ್ನದಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತರು. ವಿಧಾತನ ಶಾಪಾನುಸಾರ ಆ ರಾಗಿಣಿಯು ಕೃತ್ತಿಕೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಗಿಣಿ ರೂಪವನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿ ರಾಗರಂಜಿತ ಸಂಧ್ಯೆಯಾದಳು.

೧೪. ತಪಸೇ ವಾರಯಾಮಾಸ ಉಮೇತ್ಯೇವಾಬ್ರವೀಚ್ಚ ಸಾ ।
ತದೇವ ಮಾತಾ ನಾಮಾಸ್ಯಾಚಕ್ರೇ ಪಿತೃ ಶ್ರುತಾ ಇತಿ ॥

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ತಾಯಿ ಮೇನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಮಗಳಾದ ಕಾಳಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಉಳಿದಳು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೂ ತಪಸ್ಸಿನ ಹಂಬಲ. ತಪೋನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಗಿರಿಜೆಯೂ ಬನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುನಿಂತಳು. ಪಾಪ ತಾಯಿ ಮೇನೆಯು ಮಾಡಬೇಕೇನು? ತನ್ನ ಕನಿಷ್ಠ ಕುಮಾರಿಗೆ ಅವಳು ಕನಿಕರದಿಂದ ''ಊ-ಮಾ'' ''ಮಗಳೇ ಬೇಡ ಬೇಡ, ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಬೇಡ'' ಎಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಿದಳು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ''ಉ-ಮಾ, ಉ-ಮಾ'' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ಕೊನೆಗೆ 'ಉಮಾ' ಎಂದೇ ತಂದೆಯ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಳು. ಕೊನೆಗೆ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಯೇಬಿಟ್ಟಳು.

೧೫. ತತೋಽಬ್ರಹ್ಮಾಬ್ರವೀದ್ದೇವಾನ್ । ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಹಿಮವತ್ಸುತಾಮ್ ।
ಇಹಾನಯಧ್ವಂ ತತ್ಕಾಲಂ ತಪಸ್ಯಂತೀಂ ಹಿಮಾಲಯೇ ॥

ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ವೃಷಭಧ್ವಜನಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ''ನೀವೆಲ್ಲ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಮವಂತನ ಕೊನೆಯ ಕನ್ನಿಕೆಯಾದ ಕಾಳಿದೇವಿ ಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತನ್ನಿರಿ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ತರು. ಅನಂತರ ಸುರರೆಲ್ಲರು ಪಾರ್ವತಿಯ ತಪೋಭೂಮಿಗೆ ಐತಂದರು. ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ನಿರತಳಾದ ಆ ಶೈಲ ಸುತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವಳ ದೇಹದ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೋತು ಹೋದರು. ಅವಳ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೬. ಇಂದ್ರೋ ಮರುದ್ಗಣೈಸ್ಸಾರ್ಧಂ ನಿರ್ಧೂತಸ್ತೇಜಸಾ ತಯಾ
ತೇಜಸಾ ವಿಜಿತಾಸ್ತಸ್ಯಾ ನ ಶೇಕುರುಪಸರ್ಪಿತುಮ್ ॥

ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಮರುದ್ಗಣದ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವಳ ತೇಜಃಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಧರ್ಷಿತರಾದರು. ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಶೈಲ ನಂದಿನಿಯ ಅತ್ಯಧಿಕ ತೇಜಃಪುಂಜದ ದಿವ್ಯದೀಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

೧೭. ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಬ್ರವೀದ್ದೇವಾನ್ ಧ್ರುವಂ ಶಂಕರವಲ್ಲಭಾ
ಯೂಯಂ ಸತೇಜಸೋ ನೂನಂ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಾಸ್ತು ಹತಪ್ರಭಾಃ ॥

''ಓಹ ! ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳೇ ನಿಜವಾದ ಶಂಕರನ ಪ್ರೇಯಸಿ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅವಳ ತೇಜಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಳೆಗೆಟ್ಟು ನಿಸ್ತೇಜರಾಗಿ ಹೋಗಿರುವಿರಿ. ಆ ಗಿರಿಸುತೆಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಶಿವ ವಲ್ಲಭೆ.

೧೮. ತಸ್ಮಾದ್ ವ್ರಜಧ್ವಂ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ಹಿ ಸ್ಥಾನಂ ಭೋ ವಿಗತಜ್ವರಾಃ
ಸತಾರಕಂ ಹಿ ಮಹಿಷ ವಿದಧ್ವಂ ನಿಹತಂ ರಣೇ ॥

ಆದುದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ಇಂದೇ ಆ ಮಹಿಷಾಸುರನು ಮಡಿದನೆಂದೂ, ತಾರಕಾಸುರನು ತೀರಿಕೊಂಡನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿರಿ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಸಂತೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಎಲ್ಲ ಸುರಸತ್ತಮರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಠಾಣಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಚಿಂತೆ ಕಳೆದ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂತಸವು ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತ ತಪವನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಲಿರುವ ತನ್ನ ತರಳೆ ಉಮೆಯನ್ನು ಶೈಲರಾಜನಾದ ಹಿಮಾಲಯನು ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಬಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿದನು.

೧೯. ದೇವೋಪ್ಯಾಶ್ರಿತ್ಯ ತದ್ರೌದ್ರಂ ವ್ರತಂ ನಾಮ ನಿರಾಶ್ರಯಂ ।
ವಿಚಚಾರ ಮಹಾಶೈಲಾನ್ ಮೇರುಪ್ರಾಗ್ರ್ಯಾನ್ ಮಹಾಮತಿಃ ॥

ಅತ್ತ ಮಹಾದೇವನು ನಿರಾಶ್ರಯ ಎಂಬ ಕಠಿಣವ್ರತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದನು. ನಿರಾಶ್ರಯ ವ್ರತ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಠಾಣದಲ್ಲಿ ತಂಗದೆ, ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಸತತವೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವದು. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಮರಣಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಾದೇವನು ಈ ಉಗ್ರವಾದ ರೌದ್ರವ್ರತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅಡವಿ ಅಡವಿ ಅಲೆದನು. ಮೇರು ಮೊದಲಾದ ಮಹಾರಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿದನು. ಹೀಗೆ ವನವನ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಒಂದು ದಿನ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಗಿರಿರಾಜನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದನು. ಮಾರನೆಯದಿನ ಅಡವಿಗಳ ಅರಸನಾದ ಹಿಮಾಲಯನು ಆ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

''ಪ್ರಭು, ತಾವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದೇ ನನ್ನ ಈ ಹಿಮಶೈಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಾಧನೆಗೆ ಇದು ಒಳ್ಳೇ ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಳ.''

೨೦. ತಥಾಚಾಶ್ರಮಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸ ಸ್ವಂ ನಿರಾಶ್ರಮಮ್
ವಸತೋಽಪ್ಯಾಶ್ರಮೇ ತಸ್ಯ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶೂಲಿನಃ ॥

ಅಂದಿಗೆ ಮಹಾದೇವರ ''ನಿರಾಶ್ರಯ ವ್ರತ''ವು ಕೊನೆಗೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಹಿಮಗಿರಿಯ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶಿವನು ಆ ಹಿಮಶೈಲದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆನಿಂತನು. ಅವನಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

೨೧. ತಾಮುಗತಾಂಹರೋದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭೂಯೋಜಾತಾಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ಸತೀಮ್।
ಸ್ವಾಗತೇನಾಭಿಸಂಪೂಜ್ಯ ತಸ್ಥೌ ಯೋಗರತೋ ಹರಃ॥

ಹೀಗೆ ಹೈಮಾಚಲದ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಆ ತ್ರಿಶೂಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಗಿರಿರಾಜನಂದಿನಿಯಾದ ಕಾಲಿಯೂ ಬಂದಳು. ಹರನು ಆ ಕಾಲೀ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವಳು ಬೇರಾರೂ ಆಗದೆ ಮರಳಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆ ಸತೀದೇವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಶಂಕರನು ಅವಳಿಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ತಾನು ಮತ್ತೆ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.

೨೨. ಸಾ ಚಾಭ್ಯೇತ್ಯ ವರಾರೋಹಾ ಕೃತಾಂಜಲಿಪರಿಗ್ರಹಾ ।
ವವಂದೇ ಚರಣೌ ಶೈಲಸಖೀಭಿಃ ಸಹಭಾಗಿನೀ ॥

ಆ ಸುಂದರಿಯಾದ ಕಾಲೀದೇವಿಯು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ಗಿರಿಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದನು.

೨೩. ತತಸ್ತು ಸುಚಿರಾತ್ ಶರ್ವಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಗಿರಿಕನ್ಯಕಾಮ್ ।
''ನಯುಕ್ತಂ'' ಚೈವ ಮುಕ್ತ್ವಾಥ ಸುಗಣೋಽಂತರ್ದಧೇ ತತಃ ॥

''ಛೇ, ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ'' ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನುಡಿದು ತನ್ನ ಗಣದೊಂದಿಗೆ ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೨೪. ಸಾಪಿ ಶರ್ವವಚೋ ರೌದ್ರಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಜ್ಞಾನಸಮನ್ವಿತಾ ।
ಅಂತರ್ದುಃಖೇನ ದಹ್ಯಂತೀ ಪಿತರಂ ಪ್ರಾಹ ಪಾರ್ವತೀ ॥

ರುದ್ರನ ಅರೆನುಡಿಯೇ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ರುದ್ರಭೀಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವಳು ಒಳ್ಳೇ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು. ಶಿವ ತನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದ ದುಃಖದ ಕಿಡಿ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಅವಳ ಒಳ ಮನವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೨೫. ತಾತ ಯಾಸ್ಯೇ ಮಹಾರಣ್ಯಂ ತಪ್ತುಂ ಘೋರಂ ಮಹತ್ತಪಃ ।
ಆರಾಧನಾಯ ದೇವಸ್ಯ ಶಂಕರಸ್ಯ ಪಿನಾಕಿನಃ ॥

''ತಾತ, ಘೋರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆ. ಘೋರ ತಪ ಕೈಗೊಳ್ಳುವೆ. ಪಿನಾಕ ಪಿಡಿದ ಶಂಕರನ್ನು, ಮೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಆರಾಧನೆಯೇ ನನ್ನ ಗುರಿ.'' ಹಿಮಗಿರಿಯು ಮಗಳ ಈ ಮನೋನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದನು. ಅದೇ ಹೈಮಾಚಲದ ಬಿತ್ತರದ ತಪ್ಪಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಳು ಉಮೆ.

೨೬. ತಥೇತ್ಯುಕ್ತಂ ವಚಃ ಪಿತ್ರಾ ಪಾದೇ ತಸ್ಯೈವ ವಿಸ್ತೃತೇ ॥
ಲಲಿತಾಖ್ಯಾ ತಪಸ್ತೇಪೇ ಹರಾರಾಧನಕಾಮ್ಯಯಾ ॥

ತಪೋನಿರತಳಾದ ಕಾಲೀದೇವಿಯ ಆ ತಾಪಸೀ ರೂಪಕ್ಕೆ 'ಲಲಿತಾ' ಎಂದು ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಯೇ ಅದರ ಅರಸುಗುರಿ.

೨೭. ವಿನೋಧನಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಮೃಣಯಃ ಶೂಲಧೃಗ್ವರಃ ।
ಕೃತಶ್ಚ ತೇಜೋಯುಕ್ತಶ್ಚ ರುದ್ರೋ ಮೇಽಸ್ತ್ವಿತಿ ಸಾಬ್ರವೀತ್॥

ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ಅವಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ದರ್ಭೆ, ಸಮಿಧೆ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮನೋವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮಹಾದೇವರ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಳ ಮುಂದೆ ತಂದು ಇರಿಸಿದರು. (೨೭). ಗಿರಿಜೆಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು ಮಿಂಚಾಡತೊಡಗಿತು. ''ಈ ರುದ್ರನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಕಾಳಿಯು ನುಡಿದಳು. ಶೈಲಸುತೆಯು ಇಂಥ ಮಾರ್ಮಿಕ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡುತ್ತ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

೨೮. ಪೂಜಾಂ ಕರೋತಿ ತಸ್ಯೈವ ತಂ ಪಶ್ಯಂತೀ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ।
ತತೋಽಸಾ ಸ್ತುಷ್ಟಿಮಗಮತ್ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೃತ್ ॥

ಅವಳ ಈ ಭಕ್ತಿಗೆ ತ್ರಿಪುರಾರಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಪರಶಿವನು ಒಂದು ದಿನ ಅವಳಿಗಾಗಿ ವಟುವೇಶವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡೆ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಜನಿವಾರ. ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಂಜಿ. ಗೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಉಡುದಾರ. ಮೈಮೇಲೆ ಮಿಗದೊಗಲು. ಆ ವಟು ವೇಷದ ಶಿವನ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಟಕ್ಕೆ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಸಂಬಾಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಭಸ್ಮಲೇಪನದಿಂದ ಮೈತುಂಬ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹೊಳಪು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಆ ವಟು ಕಾಲೀ ಕುಮಾರಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ನಾರದನೇ, ಆ ದಿಟ್ಟ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಲೀದೇವಿಯು ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

೨೯. ಕಸ್ಮಾದಾಗಮ್ಯತೇ ಭಿಕ್ಷೋ ಕುತ್ರ ಸ್ಥಾನೇ ತವಾಶ್ರಮಃ ।
ಕುತಸ್ಸಂಪರಿಗಂತಾಸಿ ಮಮ ಶೀಘ್ರಂ ನಿವೇದಯ ॥

ಉಮಾ : ''ಭಿಕ್ಷುಕನೇ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ? ನೀನು ನೆಲೆಸಿದ ನೆಲ ಯಾವುದು? ನೀನು ಇರುವ ಆಶ್ರಮವು ಎಲ್ಲಿ? ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿರುವೆ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೇಳು. ತಡ ಮಾಡದೇ ಹೇಳು. ಬೇಗ ತಿಳಿಸು.

೩೦. ಮಮಾಶ್ರಯಪದಂ ಬಾಲೇ ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ಶುಚಿವ್ರತೇ ।
ಅಥೈತತ್ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಪೃಥೂದಕಮ್ ।

ಭಿಕ್ಷು : ಬಾಲಿಕೆಯೇ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮವು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಕುಮಾರಿಯೇ, ನಾನೀಗ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದೆ ಪೃಥೂದಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

೩೧. ಕಿಂ ಪುಣ್ಯಂ ತತ್ರ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಯದ್ಯಾಸಿ ತ್ವಂ ಪೃಥೂದಕೇ
ಪಥಿ ಸ್ನಾನೇನ ಚ ಕಿಂ ಫಲಂ ಕೇಷು ಕಿಂ ಲಬ್ಧವಾನಸಿ ॥

ಕಾಲಿ : ನೀನು ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ, ಅದರಿಂದ ಏನು ಫಲ! ಎಂಥ ಪುಣ್ಯ! ಆ ಪೃಥೂದಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದೇವತಾ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಫಲ! ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಈಗಾಗಲೇ ಪಡೆದದ್ದು ಎಷ್ಟು ?''

೩೨. ಇಹಸ್ಥಾಂ ತ್ವಾಂ ಸಮಾಭಾಕ್ಯಾ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಪೃಥೂದಕಮ್ ।
ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಯದಹಂ ತ್ವಾಂ ವೈ ತತ್ರ ಕ್ರೋದ್ಧುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಭಿಕ್ಷು : ನಾನು ಮೊದಲು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದೆನು. ಅನಂತರ ಕುಬ್ಜಾಮ್ರ ಜಯಂತ, ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆನು. ಬಂಧೂವೃಂದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಕಂಧು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕನಖಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದೆ. ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಭದ್ರಾ ನದಿಯ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದೆ. ಹಾಗೇ ಕೌನಟ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ತಕ್ಷಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಫಲಾಶೆ ಇಲ್ಲದೇ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಈ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ನಿನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ತಳೋದರಿಯೇ, ನಾನು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಕೋಪಿಸಕೂಡದು.

೩೩. ಅಹಂ! ಕಾ ಯಸ್ತಪಸಾತ್ಮಾನಂ ಶೋಷಯಾಮಿ ಕೃಶೋದರಿ ।
ಬಾಲ್ಯೇಽಪಿ ಸಂಯತತನುಃ ತತಃ ಶ್ಲಾಘ್ಯಂ ದ್ವಿಜನ್ಮನಾಮ್ ॥

ಕೃಶೋದರಿ, ನಾನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಎಳೆತನದಿಂದಲೂ ಯಮ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸುವದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇದು ಶ್ಲಾಘ್ಯವೇ ಸರಿ.

೩೪. ಕಿಮರ್ಥಂ ಭವತೀ ರೌದ್ರಂ ಪ್ರಥಮೇ ವಯಸಿ ಸ್ಥಿತಾ ।
ತಪಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಾ ಭೀರು ಸಂಶಯಃ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ ॥

ಆದರೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಇಂಥ ರುದ್ರ ಭೀಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಏಕೆ ಕೈಕೊಂಡಿರುವಿ? ಮೊದಲೇ ಹೆಂಗಸರದು ಹೆದರುವ ಸ್ವಭಾವ. ನೀನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿಯೂ ಇಂಥ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಈ ಎಳಮೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನಿರ ಬಹುದು? ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತಲಿದೆ.

೩೫. ಪ್ರಥಮೇ ವಯಸಿ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸಹಭರ್ತ್ರಾ ವಿಲಾಸಿನಿ ।
ಸುಭೋಗಾ ಭೋಗಿತಾಃ ಕಾಲಾ ವ್ರಜಂತಿ ಸ್ಥಿರಯೌವನೇ ॥

ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಥಮ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ಅವರ ಯೌವನದ ಕಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುವದು.

೩೬. ತಪಸಾ ವಾಂಛಯಂತೀಹ ಗಿರಿಜೇ ಸಚರಾಚರಾಃ ।
ರೂಪಾಭಿಜನಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ತಚ್ಚ ತೇ ವರ್ತತೇ ಬಹು ॥

ವಿಲಾಸಿನಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಪಡೆಯುವ ವಸ್ತು ಮೂರು. ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜನನ, ವಿಪುಲ ಐಶ್ವರ್ಯ. ಹಿಮರಾಜನಂದಿನಿಯೇ ಈ ಮೂರು ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೇ ಹತ್ತಿ ಬಂದಿವೆ. ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಇದೆ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಈ ಕಠೋರ ತಪಸ್ಸು ಏತಕ್ಕಾಗಿ!

೩೭. ತತ್ಕಿಮರ್ಥಮಪಾಸ್ಯೈತಾನಲಂಕಾರಾನ್ ಜಟಾ ಧೃತಾಃ ।
ಚೀನಾಂಶುಕಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಕಿಂ ತ್ವಂ ವಲ್ಕಲಧಾರಿಣೀ ॥

ಚಿನ್ನ ರನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ದೂರ ಎಸೆದು ಈ ತಪೋದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡದ್ದು ಏಕೆ? ಕೋಮಲವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಕೇಶಪಾಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೌಮಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಜಡೆಗಟ್ಟಿಸಿರುವ ಕಾರಣವೇನು? ಪಟ್ಟೆ ಪಿತಾಂಬರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ನಾರು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿರುವದು ಏಕೆ ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನೇ ಆ ತರುಣಭಿಕ್ಷುಕನು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮಾಡಿದನು,

೩೮. ತತಸ್ತು ತಪಸಾ ವೃದ್ಧಾ ದೇವ್ಯಾಃ ಸೋಮಪ್ರಭಾ ಸಖೀ ।
ಭಿಕ್ಷವೇ ಕಥಯಾಮಾಸ ಯಥಾವತ್ ಸಾ ಹಿ ನಾರದ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಅದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಳೀಕುಮಾರಿಯ ಗೆಳತಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲ್ಲ-ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಗೆಳತಿಯರು. ತಪತಪಸಿ ಹಣ್ಣಾದ ಸೋಮಪ್ರಭೆ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಪಾರ್ವತಿಯ ಎಳೆವರೆಯದ ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಗೆಳೆತನ ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕಾಳೀ ದೇವಿಯ ಈ ಮುದಿ ಗೆಳತಿಯು ವಟುವೇಷದ ಆ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು.

೩೯. ತಪಶ್ಚರ್ಯಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಯೇನ ಹೇತುನಾ ।
ತಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಮಹಾಕಾಲೀ ಹರಂ ಭರ್ತಾರಮಿಚ್ಛತಿ ॥

''ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ, ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಈ ಮಹಾಕಾಳಿಯು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.''

೪೦. ಸೋಮಪ್ರಭಾಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಂಕಂಪ್ಯ ವೈ ಶಿರಃ ।
ವಿಹಸ್ಯ ಚ ಮಹಾಹಾಸಂ ಭಿಕ್ಷುರಾಹ ವಚಸ್ತ್ವಿದಮ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಸೋಮಪ್ರಭೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕ ಯುವಕನಿಗೆ ಭಾರೀ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕನು. ತಲೆಯನ್ನು ಜಾಡಿಸಿದನು. ಅಟ್ಟ ಹಾಸಗೈದನು. ಅನಂತರ ನುಡಿದನು. (೪೧)

೪೧. ವದಾಮಿ ತೇ ಪಾರ್ವತಿ ವಾಕ್ಯಮೇಕಂ ಕೇನ ಪ್ರದತ್ತಾ ತವ
ಬುದ್ಧಿರೇಷಾ । ಕಥಂ ಕರಃ ಪಲ್ಲವಕೋಮಲಸ್ತೇ ಸಮೇಷ್ಯತೇ
ಶಾರ್ವಕರಂ ಸಸರ್ಪಮ್ ॥

''ಪಾರ್ವತಿ ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಿನಗೆ ಯಾರು ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು? ಎಂಥ ವಿಸಂಗತವಾದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಬನ್ನಪಡುತ್ತಿರುವಿಯಲ್ಲ! ತುಸು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನೀನು ಶಂಕರನ ಕೈಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವಿ. ಚಿಗುರೆಲೆಯಂತೆ ಚೆಲುವಾದ ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಾವಿನಕಡಗ ತೊಟ್ಟ ಹರನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದೆಂತು? ನೀನೇ ವಿಚಾರಿಸು.

೪೨. ತಥಾ ದುಕೂಲಾಂಬರಧಾರಿಣೀ ತ್ವಂ ಮೃಗಾರಿ
ಚರ್ಮಾಭಿವೃತಸ್ತು ರುದ್ರಃ ।
ತ್ವಂ ಚಂದನಾಕ್ತಾ ಸ ಚ ಭಸ್ಮಭೂಷಿತೋ ನ
ಯುಕ್ತರೂಪಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇತ್ವಿದಮ್ ॥

ನೀನು ಉಟ್ಟದ್ದು ಪೀತಾಂಬರ, ತೊಟ್ಟಿದ್ದುದು ಕೂಲಾಂಬರ. ಆದರೆ ಆ ರುದ್ರನು ಮಾತ್ರ ಹಸಿಹುಲಿದೊಗಲನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹಾಗೇ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಚೆಲುವಿನ ಮೈ ಚಂದನಚರ್ಚಿತವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಆ ಭಾವೀಪತಿ ಭವನು ಮಾತ್ರ ಮೈತುಂಬ ಬೂದಿಬಳಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವೇಷಭೂಷಣಗಳುಳ್ಳ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಯಾಗುವದೆಂತು! ನನಗಂತೂ ಆ ಶಿವನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಆ ತರುಣ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ನುಡಿಯಲು ಪಾರ್ವತಿಯು ಅವನನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಡೆದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು -

೪೩. ಏವಂ ವಾದಿನಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಪಾರ್ವತೀ ಭಿಕ್ಷುಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಮಾಮ ಮೈವಂ ವದ ಭಿಕ್ಷೋ ತ್ವಂ ಹರಃ ಸರ್ವಗುಣಾಧಿಕಃ॥

''ಭಿಕ್ಷುಕನೇ ಇದು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಕೂಡದು ಮತ್ತು ನೀನು ಹಾಗೆ ನುಡಿಯಕೂಡದು. ಶಿವನು ಸರ್ವ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೪೪. ಶಿವೊ ವಾಪ್ಯಥವಾ ಭೀಮಃ ಸಧನೋ ನಿರ್ಧನೋಽಥವಾ ।
ಅಲಂಕೃತೋ ವಾ ದೇವೇಶಸ್ತಥಾ ವಾಪ್ಯನಲಂ ಕೃತಃ ।
ಯಾದೃಶಸ್ತಾದೃಶೋ ವಾಪಿ ಸ ಮೇ ನಾಥೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ಅವನು ಶಂಕರನೇ ಇರಲಿ, ಭಯಂಕರನೇ ಇರಲಿ, ಧನವಂತನೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದರಿದ್ರನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವನು ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ತೊಟ್ಟರೂ ಅಷ್ಟೇ ಬಿಟ್ಟರೂ ಅಷ್ಟೇ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟರೂ ಸರಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ಸರಿ. ಹೇಗೇ ಇರಲಿ. ಹರನೇ ನನಗೆ ವರ. ಎಂತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನೇ ನನ್ನ ನಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಾಥ.

೪೫. ನಿರ್ವಾರ್ಯತಾಮಯಂ ಭಿಕ್ಷುಃ ವಿವಕ್ಷುಃ ಸ್ಫುರಿತಾಧರಃ ।
ನ ತಥಾ ನಿಂದಕಃ ಪಾಪೀ ಯಥಾ ಶ್ರೋತಾ ಶಶಿಪ್ರಭೇ ॥

''ಸೋಮಪ್ರಭೆಯೇ. ಈ ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು. ಮತ್ತೆ ಇವನು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಲು ಬಾಯ್ಬಿಡುವ ಲಕ್ಷಣ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಮುಂದುಟಿ ಹಂದಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಮಾತನಾಡುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ ನಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಮಹನ್ನಿಂದಕನನ್ನು ದೂರಕಳಿಸು. ದೊಡ್ಡವರ ನಿಂದೆ ಮಾಡು ವವನಿಗಿಂತ, ಅದನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕೇಳುವವನೇ ಮಹಾಪಾಪಿ.

೪೬. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ವರದಾ ಸಮುತ್ಥಾ ತಾಮುತ್ಥೈಚ್ಛತ ।
ತತೋಽತ್ಯಜದ್ ಭಿಕ್ಷುರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪಸ್ಥೋಽಭವದ್ ಭವಃ

ಅಥವಾ ಈ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಹರನಿಂದೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ನಾನೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವರಪ್ರದಳಾದ ಆ ಕಾಳೀಕುಮಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಏಳ ಹೊರಟಳು. ಕೂಡಲೇ ಆಗ ಆ ಮಹಾದೇವನು ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷುಕ ರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಳೆದುರು ಭವಾಕಾರದ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು. ಆಗ ನಲುಮೆದುಂಬಿ ಆ ನೀಲಕಂಠನು ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

೪೭. ಭೂತ್ವೋವಾಚ ಪ್ರಿಯೇ ಗಚ್ಛ ಸ್ವಮೇವ ಭವನಂ ಪಿಪುಃ
ತವಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರಹೇಷ್ಯಾಮಿ ಮಹರ್ಷೀನ್ ಹಿಮವದ್ಗೃಹೇ ॥

''ಪ್ರೇಯಸಿಯೇ, ನೀನು ಇನ್ನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನನಗಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

೪೮. ಯಚ್ಚೇಹ ರುದ್ರಮೀಹಾಂತ್ಯಾ ಮೃಣ್ಮಯಶ್ಚೇಶ್ವರಃ ಕೃತಿಃ ।
ಅಸಾ ಭದ್ರೇಶ್ವರೇತ್ಯೇವಂ। ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ॥

ರುದ್ರದೇವನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾಥನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ನೀನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಹಾದೇವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮೃಣ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಮಹಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಭದ್ರೇಶ್ವರ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದು.

೪೯. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ದೇವೇನ ಗಿರಿರಾಜ ಸುತಾ ಮುನೇ ।
ಜಗಾಮಾಂಬರ ಪೂವಿಶ್ಯ ಸ್ವಮೇವ ಭವನಂ ಪಿತಃ ॥

ಶುಭವನ್ನು ಬಯಸುವ ದೇವದಾನವರು ಗಂಧರ್ವ ಯಕ್ಷರು ಪನ್ನಗ ಕಿನ್ನರರು ಮನುಜದನುಜರು ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವೂ ನನ್ನ ಈ ಭದ್ರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು.

ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನುಡಿಯಲು ಶೈಲಕುವರಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೇ ನೆಗೆದಳು. ಹಾಗೇ ಆ ಸಮಾರ್ಗದಿಂದ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ನಡೆದಳು.

೫೦. ಶಂಕರೋಽಪಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ವಿಸೃಜ್ಯ ಗಿರಿಕನ್ಯಕಾಂ ।
ಪೃಥೂದಕಂ ಜಗಾಮಾಥ ಸ್ನಾನಂ ಚಕ್ರೆ ವಿಧಾನತಃ ॥

ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಶಂಕರನೂ ಕೂಡ ಆ ಗಿರಿಬಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೃಥೂದಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು.

ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪೃಥೂದಕದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಕಲ್ಮಷವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಎತ್ತಲಾದ ಎತ್ತನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಣಂಗಳಿಂದ ಸಹಿತದಿಂದ ಮಂದರ ಮಹಾಗಿರಿಗೆ ಬಂದನು.

೫೧. ಯಾತಿ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೇ ಸಹಗಣೈಃ ಪರ್ಯಾಯತಸಪ್ತಭಿಃ ।
ಆರೋಹತ್ಪುಲಕೋ ಬಭೌ ಗಿರಿವರಃ ಸಂಹೃಷ್ಟ ಚಿತ್ತಃ ಕ್ಷಣಾತ್॥
ಚಕ್ರೇದಿವ್ಯಫಲೈರ್ಜನೇನ ಶುಚಿನಾ ಮೂಲೈಶ್ಚ ಕಂದಾದಿಭಿಃ ।
ಪೂಜಾಂ ಸರ್ವಗುಣೇಶ್ವರೈಃ ಸಹ ವಿಭೋರದ್ರಿಸ್ತ್ರೀನೇತ್ರಸ್ಯತು॥

ತ್ರಿಪುರನಾಶಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಂದರರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅದರ ಏಳು ಶಿಖರಗಳೂ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪುಲಕಗೊಂಡು ನಿಂತವು. ದಿವ್ಯ ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲು, ಶುಚಿರುಚಿಯಾದ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಸವಿಕಟ್ಟಾದ ನೀರುಗಳಿಂದ ಸಪರಿವಾರನಾದ ಆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನನ್ನು ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾದ ಆ ಮಂದರಾಚಲವು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೊಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಮಹಾದೇವನ ಮದುವೆಯ ಮಾತು

ಅಧ್ಯಾಯ- ೫೨

೫೨. ಸಂಸ್ಮೃತಾಸ್ತೇತು ಋಷಯಃ ಶಂಕರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸಮಾಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾಶೈಲಂ ಮಂದರಂ ಚಾರುಕಂದರಮ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಅನಂತರ ಮಂದರಬೆಟ್ಟವು ಮಾಡಿದ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾದ ಅರ್ಚನೆಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಅರುಂಧತೀಸಹಿತರಾದ ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳ ಸ್ಮರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮಹಾದೇವನು ನೆನೆಯುವದೊಂದೇ ತಡ. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅನೇಕ ಕಂದರಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಶುಭಾಗಮನವನ್ನು ಕಂಡು ತ್ರಿಪುರಾರಿಯು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದನು. ಆದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೫೩. ಧನ್ಯೋಽಯಂ ಪರ್ವತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶ್ಲಾಘ್ಯಃ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ದೈವತೈಃ।
ಧೂತಪಾಪಸ್ತಥಾ ಜಾತೋ ಭವತಾಂ ಪಾದ ಪಂಕಜೈಃ ॥

''ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ, ತಮ್ಮ ಅಡಿದಾವರೆಗಳ ಸೋಕಿನಿಂದ ಈ ಗಿರಿರಾಜ ಮಂದರನು ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದೇವತೆಗಳೂ ಇಂದು ಇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಶ್ಲಾಘಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಇವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ತೊಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ರಮಣೀಯವಾದ ಈ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾವರೆಯಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದೆ. ನುಣುಪಾದ ಮತ್ತು ಮಿದುವಾದ ಈ ಶಿಲಾಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಶಂಕರದೇವನ ಈ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಹರನು ತೋರಿದ ಪಾಷಾಣಪೀಠಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೇ ದೇವಗಣದ ಮುಂದಾಳೂ ನಂದೀಶ್ವರನು ಬಂದು ಶಿಲಾಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು.

೫೪. ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ಸುರಪತಿರ್ಧರ್ಮ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹಿತಂ ಸುರಾನ್ ।
ಆತ್ಮನೋ ಯಶಸೋ ವೃದ್ಧ್ಯೈ ಸಪ್ತರ್ಷಿನ್ ವಿನಯಾನ್ವಿತಾನ್ ॥

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಶಂಭುವು ಸುರ ಸಂದೋಹಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆನಂದ ದಾಯಕವಾದ ಹಾಗೂ ತನಗೂ ಯಶಸ್ಕರವಾದ ಧರ್ಮಾನು ರೂಪ ವಚನವನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

೫೫. ಕಶ್ಯಪಾತ್ರೇ ವಾರುಣೇಯ ಗಾಧೇಯ ಶೃಣು ಗೌತಮ ।
ಭರದ್ವಾಜ ಶೃಣುಷ್ವ ತ್ವಂ ಅಂಗಿರಸ್ತ್ವಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಚ

''ಎಲೈ, ಕಶ್ಯಪನೇ, ಅತ್ರಿಮುನಿಯೇ, ವಶಿಷ್ಠ ಋಷಿಯೇ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಗೌತಮ, ಭರದ್ವಾಜ, ಅಂಗಿರಸ ಮುಂತಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿರಿ.

೫೬. ಮಮಾಸೀದ್ದಕ್ಷತನಯಾ ಪ್ರಿಯಾ ಸಾ ದಕ್ಷಕೋಪತಃ ।
ಉತ್ಸಸರ್ಜ ಸತೀ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಯೋಗಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರಾ ಕಿಲ॥

ನಾನು ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೂ ಅಹುದು. ಅವಳು ದಕ್ಷನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದೆಯಷ್ಟೇ!

೫೭. ಸಾದ್ಯ ಭೂಯಃ ಸಮುದ್ಭೂತಾ ಶೈಲರಾಜ ಸುತಾ ಉಮಾ ।
ತಾಂ ಮದರ್ಥಾಯ ಶೈಲೇಂದ್ರೋ ಯಾಚ್ಯತಾಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ॥

ಅದೇ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯು ಈಗ ಉಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ ಹಿಮಾಲಯದ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನೀವು ಹಿಮಗಿರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನಗಾಗಿ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿರಿ.

೫೮. ಸಪ್ತರ್ಷಯಶ್ಚೈವ ಮುಕ್ತಾಃ ಬಾಢಮಿತ್ಯಬ್ರುವನ್ ವಚಃ ।
ಓಂ ನಮಃ ಶಂಕರಾಯೇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತ್ವಾ ಜಗ್ಮುರ್ಹಿಮಾಲಯಮ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಚಂದ್ರಚೂಡನ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಾಗಿ ''ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ''ಓಂ ನಮಃ ಶಂಕರಾಯ'' ಎಂದು ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.'' ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಅರುಂಧತೀದೇವಿಗೆ ಶಿವನು ನುಡಿದನು.

೫೯. ತತೋಽಸ್ಯರುಂಧತೀಂ ಶರ್ವಃ ಪ್ರಾಹ ಗಚ್ಛಸ್ವ ಸುಂದರಿ ।
ಪುರಂಧ್ರ್ಯೋಹಿ ಪುರಂಧ್ರೀಣಾಂ ಗತಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವೈ ವಿದುಃ ॥

''ಮುನಿ ಮಾನಿನಿಯೇ, ನೀನೂ ಹಿಮವಂತನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮಜ್ಞಳಾದ ಹೆಂಗಸೇ ಬೇಕು'' ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು.

೬೦. ಇತ್ಯೇವ ಮುಕ್ತಾ ದುರ್ಲಂಘ್ಯ ಲೋಕಾಚಾರಾ ಹ್ಯರುಂದತೀ।
'ನಮಸ್ತೇ ರುದ್ರ' ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಜಗಾಮ ಪತಿನಾ ಸಹ ॥

ಮಹಾದೇವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಋಷಿರಮಣೀಯು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ನಿಂತಳು. ಅನೂಚಾನವಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಲೋಕಾಚಾರವನ್ನು ಆ ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಳಲ್ಲವೇ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಕೂಡಲೇ ''ನಮಸ್ತೇ ರುದ್ರ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಪಶುಪತಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು ತನ್ನ ಪತಿ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು.

೬೧. ತತಸ್ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಶೈಲಯೋಷಿದ್ಭಿರಾದರಾತ್ ।
ಸುನಾಭಾದಿಭಿರವ್ಯಗ್ರೈಃ ಪೂಜ್ಯಮಾನಾಶ್ಚ ಪಾರ್ವತೈಃ ॥

ಅರುಂಧತೀ ಸಹಿತರಾದ ಆ ಏಳು ಜನ ಋಷಿಗಳು ಹಿಮಾಚಲದ ಶಿಖರ ಸೀಮೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯಂತೆ ಎಸೆಯುವ ಔಷಧಿಪ್ರಸ್ಥ ಎಂಬ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಶೈಲಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಗಿರಿಪುರಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ವನಸುಂದರಿಯರು ಅವರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು.

ಸುನಾಭ ಮೊದಲಾದವರು ಬಂದು ಮುನಿವೃಂದವನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಆ ನಗೋತ್ತಮನ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರ, ಯಕ್ಷ, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ನಾಗರೀಕರೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಭಕ್ತರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಹಿಮರಾಜನ ರಮ್ಯವಾದ ಹೊನ್ನಿನ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದರು. ಅರಮನೆಯ ತಲೆಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸುಂದರಗಿರಿಯಾದ ಗಂಧಮಾದನನು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆಯುವ ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು.

೬೨. ತತಃಸರ್ವೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ತಪಸಾ ಧೌತಕಲ್ಮಷಾಃ ।
ದ್ವಾರ ಸಂಸ್ಥ ಗಿರಿಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಗತ್ವಾ ಶೈಲಪತಿಂಶುಭಮ್ ।
ನಿವೇದಯಾಸ್ಮಾನ್ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾನ್
ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿನೋವಯಮ್ ।

"ಶೈಲರಾಜನಿಗೆ ನಾವು ಬಂದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳು."

೬೩. ನಿಷಣ್ಣೋ ಭುವಿ ಜಾನುಭ್ಯಾಂ ದತ್ವಾ ಹಸ್ತೌ ಮುಖೇ ಗಿರಿಃ।
ದಂಡಂ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕಕ್ಷಾಯಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಮಯವಾದ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಗಂಧಮಾದನನು ಶೈಲರಾಜ ಹಿಮಾಲಯನು ಇರುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಒಳಗೆ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಗಿರಿಸಾರ್ವಭೌಮನ ಎದುರು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಯು ಮಂಡೆ ಮಡಿಚಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ರನ್ನದ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ವಿನಯದಿಂದ ಬಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ಉಸಿರು ಅದ್ರಿರಾಜನಿಗೆ ಬಡಿಯಬಾರದು ಎಂದು ತನ್ನ ಮುಖದ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು. "ಗಿರಿರಾಜರೇ, ತಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಿದೆಯಂತೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಕಾತುರರಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ."

೬೪. ಧ್ವಾಸ್ಥವಾಕ್ಯಂ ಸಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಸಮುತ್ಥಾಯಾಚಲೇಶ್ವರಃ ।
ಸ್ವಯಮಭ್ಯಾಗ್ಯಗಮದ್ವಾರಿ ಸಮಾದಾಯಾರ್ಘ್ಯಮುತ್ತಮಮ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಧರಣೀಧರನಾದ ಗಂಧಮಾದನನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಹಿಮವಂತನು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತನು. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಸಭಾಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದನು. ಎತ್ತರದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಮಾತಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ಆ ಶೈಲೇಶನು ಮಾತನಾಡಿದನು.

೬೫. ಅನಭ್ರವೃಷ್ಟಿಃ ಕಿಮಿಯಮುತಾಹೋಽ ಕುಸುಮಂ ಫಲಮ್ ।
ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮಚಿಂತ್ಯಂ ಚ ಭವದಾಗಮನಂ ತ್ವಿದಮ್ ।

ಹಿಮಾಲಯ : ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೇನು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ! ಇದೊಂದು ಮೋಡವಿಲ್ಲದೇ ಮಳೆ ಬಂದಂತೆ ಆಯಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಹೂ ಬಿಡದೇ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಣ್ಣೇ ಕೈಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಈ ಶುಭಾಗಮನ. ಹೀಗೆ ತಾವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ದಯೆದೋರಿ ಇತ್ತ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸುವಿರೆಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. (೬೫)

೬೬. ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಧನ್ಯೋಸ್ಮಿ ಶೈಲರಾಜೋಽಸ್ಮಿ ಸತ್ತಮಾಃ ।
ಸಮಶುದ್ಧದೇಹೋಸ್ಮ್ಯದ್ಯೈವ ಯದ್ಭವಂತೋ ಮಮಾಜಿರಮ್॥

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗುಡ್ಡಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಜವಾದ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕಾಯವು ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು.

೬೭. ಅಸತ್ಸಂಸರ್ಗ ಸಂಶುದ್ಧಂ ಕೃತವಂತೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ದೃಷ್ಟಿಪೂತಂ ಪದಾಕ್ರಾಂತಂ ತೀರ್ಥಂ ಸಾರಸ್ವತಂ ಯಥಾ ॥

ಇಂದು ತಾವು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದ ನೆಲವನ್ನು ತುಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೇಹವೂ ದೇಹದೊಡನೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತು. ಜೀವನವೂ ಪಾವನವಾಯಿತು. ಅಸತ್ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅಶುದ್ಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಈ ಆಗಮನವು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದೆ. ತಮ್ಮಂಥವರ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಕಾಲನ್ನಿರಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ತೀರ್ಥ. ಮಾತನಾಡಿದರಂತೂ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದಂತೆ.

೬೮. ಸದಾರೋಽಹಂ ಸಮಂ ಪುತ್ರೈರ್ಭೃತ್ಯೈರ್ನ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ
ಕಿಂಕರೋಽಸ್ಮಿಸ್ಥಿತೊ ಯುಷ್ಮದಾಜ್ಞಾಕಾರೀ ತದುಚ್ಯತಾಮ್ ।

ನಾನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಫಲ ಇಂದು ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ದಯ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ದಾಸ. ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ನಾನು ನನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಭೃತ್ಯ ಪರಿವಾರದವರು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಶೈಲರಾಜನಾದ ಹಿಮಗಿರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮರಾದ ಋಷಿಗಳು ವೃದ್ಧರಾದ ಅಂಗಿರಸ ಮುನಿಗೆ ತಾವು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಗಿರಿರಾಜನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಕಶ್ಯಪಾದಿ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅಂಗಿರಸ ಋಷಿಗಳು ಅದ್ರಿಗಳ ಅರಸನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತು ಮಾತಾಡಿದರು.

ಅಂಗಿರಸ : ಶೈಲಸಾರ್ವಭೌಮನೇ, ಅರುಂಧತೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು-

೬೯. ಯೋಽಸೌ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಕ್ಷಯಂಕರಃ ।
ಶಂಕರಃ ಶೂಲಭೃತ್ ಶರ್ವಃ ತ್ರಿನೇತ್ರೋ ವೃಷವಾಹನಃ ॥

ಯಮೀಶ್ವರಂ ವದಂತ್ಯೇಕೇ ಶಿವಂ ಸ್ಥಾಣುವರಂ ಹರಮ್ ।
ವಯಂ ತೇನ ಪ್ರೇಷಿತಾಃ ಸ್ಮಃ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಂ ಗಿರೀಶ್ವರ ।

''ಸರ್ವಾತ್ಮನೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಶೂಲಪಾಣಿ ಶಂಕರನನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೇ! ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವ ಆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಿಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಸರ್ವರಿಗೂ ವಿದಿತವೇ ಇದೆ.

೨೦. ಇಯಂ ಯಾ ತ್ವತ್ಸುತಾ ಕಾಲೀ ಸರ್ವಲೋಕೇಷು ಸುಂದರೀ ।
ತಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಿ ದೇವೇಶಃ ತಾಂ ಭವಾನ್ ದಾತುಮರ್ಹತಿ॥

ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಮಹಾಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ವಯಂಯಜ್ಞ ಭೋಕ್ತಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಶಿವನನ್ನು ಕೆಲವರು ಈಶ್ವರ, ಸ್ಥಾಣು ಹರ, ಭೀಮ ಉಗ್ರ, ಮಹೇಶ, ಪಶುಪತಿ, ಮಹಾದೇವ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವು ನಾಮಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨೧. ಏಷ ಧನ್ಯೋ ಹಿ ಪಿತಾ ಯಸ್ಯ ಪುತ್ರೀ ಪತಿಂ ಶುಭಮ್ ।
ರೂಪಾಭಿಜನಸಂಪತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಗಿರಿಸತ್ತಮ ।

ಗಿರೀಶ್ವರ, ನಿನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕಾಳಿದೇವಿಯು ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಮಹಾದೇವರು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶುಭಾಂಗಿಯನ್ನು ಆ ಶಿವನಿಗೆ ನೀನು ಕೊಡುವದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ, ಸತ್ಕುಲಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಒಳ್ಳೆ ವರನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರೆತರೆ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರು ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಶಿವನಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರನು ತಾನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಪುಣ್ಯ.

೨೨. ಯಾವಂತೋ ಜಂಗಮಾಽಗಮ್ಯಾ ಭೂತಾಃ ಶೈಲ ಚತುರ್ವಿಧಾಃ ।
ತೇಷಾಂ ಮಾತಾ ತ್ವಿಯಂ ದೇವೀ ಯತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪಿತಾ ಹರಃ॥

ಶೈಲರಾಜನೇ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾದ ಜೀವ ಜಂತುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದೇವ, ಮಾನವ, ತಿರ್ಯಕ್ (ಪಶುಪಕ್ಷಿ) ಮತ್ತು ಸ್ಥಾವರ ಅರ್ಥಾತ್ ಗಿಡಗಂಟಿ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಅವನ ಮಡದಿಯಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಜಂತು ಜಂಗುಳಿಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಮಾತೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಜಗದಂಬೆ ಎನಿಸುವಳು.

೨೩. ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಂಕರಂ ದೇವಾಃ ಪ್ರಣಮಂತು ಸುತಾಂ ತವ ।
ಕುರುಷ್ವ ಪಾದಂ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಭಸ್ಮ ಪರಿಪ್ಲುತಮ್ ।

ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಶಿವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ನಂತರ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ನೀನು ಶಂಕರನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಮಾವನಾದರೆ, ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಬೂದಿ ಬಳಿದ ಚರಣವನ್ನು ಇರಿಸುವಂತಾಗುವದು.

೭೪. ಯಾಚಿತಾರೋ ವಯಂ ಶರ್ವಃ ಪರೋ ದಾತಾ ತ್ವಮಪ್ಯುಮಾ ।
ವಧೂಃ ಸರ್ವಜಗನ್ಮಾತಾ ಕುರು ಯಚ್ಛ್ರೇಯಸೇ ತವ ।

ಎಲ್ಲ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೂ ಆ ಪರಶಿವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಆ ವಿಶ್ವವಂದ್ಯನಾದ ಹರನು ಮಾವನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಿಸುವನು. ಭಸ್ಮ ಗುಂಠಿತವಾದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದವೂ ಭಸ್ಮಲೇಪಿತವಾಗಿ ವೈರಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಮಣಿಸಿ ಮರ್ದಿಸುವದು. ಯಾಚನೆ ಮಾಡುವವರು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾವು. ಹರನೇ ವರ. ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಉಮೆಯೇ ವಧು. ಕನ್ಯೆ ಕೊಡುವವನು ನೀನು. ನಿನಗೆ ಸರಿಕಂಡಂತೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು.

೭೫. ತದ್ವಚೋಽಙ್ಗಿರಸಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕಾಲೀ ತಸ್ಥೌ ಅಧೋಮುಖೀ ।
ಹರ್ಷಮಾಗಮ್ಯಾ ಸಹಸಾ ಪುನರ್ದೈನ್ಯಮುಪಾಗತಾ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಅಂಗಿರಸ ಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಳೀದೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಈ ಮುನಿಗಳ ಮಾತಿಗೆ ತಂದೆ ಏನು ಅನ್ನಬಹುದು ಎಂಬ ಚಿಂತಾದೈನ್ಯವು ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಶೈಲಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಹಿಮವಂತನು ಗಂಧಮಾಧದ ಗಿರಿಯನ್ನು ಕರೆದು ''ಹೋಗು ಹಿಮಗಿರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದನು.

೭೬. ತೇಪ್ಯಾಜಗ್ಮುಃ ತ್ವರಾವಂತಃ ಕಾರ್ಯಂ ಮತ್ವಾ ಮಹತ್ತದಾ ।
ವಿವಿಶುರ್ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟಾಃ ಸೌವರ್ಣೇಷ್ವಾಸನೇಷು ಚ ॥

ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಗಂಧಮಾದನನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದನು. ಬನ ಬನಗಳ ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಗಾಧಿ ರಾಜನ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ತಲ್ಪಿಸಿ ಕೂಡಲೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದನು. ಅದ್ರಿರಾಜನ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಕುಲಗಿರಿಗಳಾದ ಮೇರುಮಂದಾರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪರ್ವತಗಳು ಕಾರ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದವು. ಹಿಮಗಿರಿಯು ಇಷ್ಟು ತ್ವರೆಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಕಳಿಸಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಎಂಬ ಕುತೂಹಲ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ.

೭೭. ತತೋ ಗಿರೀಶಃ ಸ್ವಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಮೇನಾಮಾಹೂತವಾನ್ ತದಾ ।
ಸಮಾಗಚ್ಛತು ಕಲ್ಯಾಣೀ ಸಮಂ ಪುತ್ರೇಣ ಭಾಮಿನೀ ॥

ಎಲ್ಲರೂ ಆತುರದಿಂದ ಅದ್ರಿರಾಜನ ಅರಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ ಬಂಗಾರದ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಶೈಲರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದ ಸುವರ್ಣ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಉದಯಾಚಲ, ಹೇಮಕೂಟ, ರಮ್ಯಕ, ಮಂದಗಿರಿ, ಉದ್ದಾಲಕಾದ್ರಿ, ವರುಣಗಿರಿ, ವರಾಹ ಶೈಲ, ಗರುಡಾಸನ, ಶಕ್ತಿಮಂತ, ವೇಗಸಾನು, ದೃಢಶೃಂಗ, ಚಿತ್ರಕೂಟ, ತ್ರಿಕೂಟ ಮುಂತಾದ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಹಾಪರ್ವತಗಳು ಮಂಡಿಸಿದ್ದವು. ಉಳಿದ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಬೆಟ್ಟಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಶೈಲ ಸಭಾಸದರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಮೊದಲು ವಂದಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಗಿರಿರಾಜನಾದ ಹಿಮವಂತನು ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮೇನಾದೇವಿಗೆ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಸಭಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು.

೭೮. ಸಾಭಿವಂದ್ಯ ಋಷೀಣಾಂ ಚ ಶರಣಾಂಶ್ಚ ತಪಸ್ವಿನೀ ।
ಸರ್ವಾನ್ ಜ್ಞಾತೀನ್ ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ವಿವೇಶ ಸಸುತಾ ತದಾ ॥

ಆ ಶೈಲರಾಜನ ಶುಭಾಂಗಿಯೂ ತನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಏಳು ಜನ ಋಷಿಗಳ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಜ್ಞಾತಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಪರ್ವತ ಪತಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ಅಭ್ಯಾಗತರಾದ ಪರ್ವತ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲರೂ ತಮ ತಮಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪರ್ವತ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಹಿಮಾಲಯನು ತನ್ನ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ನುಡಿದನು.

೭೯. ಇಮೇ ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ ಪುಣ್ಯಾಃ ಯಾಚಿತಾರಃ ಸುತಾಂ ಮಮ ।
ಮಹೇಶ್ವರಾರ್ಥಂ ಕನ್ಯಾಂ ತು ತಚ್ಚಾವೇದ್ಯಂ ಭವತ್ಸು ವೈ ॥

ಹಿಮಾಲಯ : ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗಿರಿಗೆಳೆಯರೇ, ಪವಿತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಈ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಉಮೆಯನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ''ಕಾಳಿಯನ್ನು ಕೈಲಾಸಪತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

೮೦. ತದ್ವದಧ್ವಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಜ್ಞಾತಯೋ ಯೂಯಮೇವ ಮೇ ।
ನೋಲ್ಲಂಘ್ಯ ಯುಷ್ಮಾನ್ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ತತ್‌ಕ್ಷಮಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಥ ॥

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ ಬಂಧುಗಳ ಸಲಹೆ ಸಮ್ಮತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾತಿಗಳೆಂದರೆ ನೀವೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ನಾನು ಏನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ''ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನ್ಯಾಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ನುಡಿಯಿರಿ. ಯೋಗ್ಯ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಚಿತ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಬೇಡ.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :-ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇರು ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಮಹಾಚಲಗಳು ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೇ ಮಾತನಾಡಿದರು -

೮೧. ಯಾಚಿತಾರಶ್ಚ ಮುನಯೋ ವರಸ್ತ್ರಿಪುರಹಾ ಹರಃ ।
ದೀಯತಾಂ ಶೈಲ ಕಾಲೀಯಂ ಜಾಮಾತಾಭಿಮತೋ ಹಿ ನಃ ॥

''ಮಹಾರಾಜ, ಯಾಚಿಸುವವರು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು. ವರ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನಾದ ಹರ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಶೈಲೇಂದ್ರನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳುವದೇನಿದೆ! ಈ ಕಾಳಿ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ನಿನ್ನ ಅಳಿಯನಾಗುವದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ.'' ಕುಲಗಿರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಿಳಾ ಮಣಿಯಾದ ಮೇನೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೮೨. ಮೇನಾಥ ಪ್ರಾಹ ಭರ್ತಾರಂ ಶೃಣು ಶೈಲೇಂದ್ರ ಮೇ ವಚಃ ।
ಪಿತೃಭಿಃ ತನಯಾ ಮಹ್ಯಂ ದತ್ತಾ ತೇನೈವ ಹೇತುನಾ ॥

''ಶೈಲ ಸಾರ್ವಭೌಮರೇ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪಿತೃಗಳು ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಈ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಕರುಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

೮೩. ಯಸ್ತಸ್ಯಾಂ ಭೂತಪತಿನಾ ಪುತ್ರೋ ದತ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಸ ಹನಿಷ್ಯತಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಂ ಮಹಿಷಂ ತಾರಕಂ ತಥಾ ॥

ಇವಳಲ್ಲಿ ಭೂತನಾಥನಾದ ಭವನಿಂದ ಜನಿಸುವ ಮಗನು ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು, ತಾರಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ಹೀಗೆ ಈ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ವಿವಾಹವು ಒಂದು ದೈವೀ ಸಂಕೇತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಡದಿ ಮೇನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ಶೈಲ ಮಿತ್ರರ ಸಲಹೆ-ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅದ್ರಿಗಳ ಅಧಿರಾಜನಾದ ಹಿಮವಂತನು ತನ್ನ ಕನ್ಯೆ ಕಾಳೀ ದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು -

೮೪. ಇತ್ಯೇವಂ ಮೇನಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಶೈಲೈ-ಶೈಲೇಶ್ವರಃ ಸುತಾಮ್ ।
ಪ್ರೋವಾಚ ಪುತ್ರಿ ದತ್ತಾಸಿ ಶರ್ವಾಯ ತ್ವಂ ಮಯಾಧುನಾ॥

''ಮಗಳೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದೇ ನಾನು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.''

೮೫. ಋಷೀನುವಾಚ ಕಾಲೀಯಂ ಮಮ ಪುತ್ರೀ ತಪೋಧನಾಃ ।
ಪ್ರಣಾಮಂ ಶಂಕರವಧೂಃ ಭಕ್ತಿನಮ್ರಾ ಕರೋತಿ ವಃ ।

ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಡಿಸಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, ''ತಪೋಧನರೇ, ನನ್ನ ಮಗಳಾದ ಈ ಕಾಳೀ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದೇ ಅವಳು ಶಿವವಧು. ಭಕ್ತಿ ನಮ್ರಳಾದ ಈ ನವ ಭವ ಭಾಮಿನಿಯು ಈಗ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೮೬. ತತೋಽಪ್ಯರುಂಧತೇ ಕಾಲೀಮಂಕಮಾರೋಪ್ಯ ಚಾಟುಕೈಃ ।
ವಿಲಜ್ಜಮಾನಾಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ಹರನಾಮೋಚಿತೈಃ ಶುಭೈಃ ॥

ಕೂಡಲೇ ಅರುಂಧತೀದೇವಿಯು ಕಾಳಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ''ಕಾಳಿ, ಇನ್ನು ನೀನು ಹರನ ಹೆಂಡತಿ. ಶಿವಸತಿ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾವು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಣ್ಣು. ಮೈ ತುಂಬ ಭಸ್ಮ. ನೀನಿನ್ನು ಬರೀ ಪರ್ವತ ಪುತ್ರಿಯಲ್ಲ. ಜಗದಂಬೆ. ಶಿವಶಿವೆ. ಭವ ಭವ ಭವಾನಿ'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಿನೋದದ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿದಳು. ಹರನ ಹೆಸರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅರುಂಧತಿ ಆಡುವ ನವೋನಕ್ತಿ ಮವೋನಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಿತವೆನಿಸಿ ಹಿಗ್ಗನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ''ಬೇಗನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹರನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಏನೂ

ಚಿಂತಿಸಬೇಡ'' ಎಂದು ನಗೆನುಡಿ ನಿಜನುಡಿಗಳಿಂದ ಆ ಹಿರಿಯಳಾದ ಋಷಿರಮಣಿಯು ಕಾಳಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತು ಸಂತೈಸಿ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿದಳು.

೮೭. ಉತ್ತರಾ ಫಲ್ಗುಣೀ ಯೋಗಂ ತೃತೀಯೇಽಹ್ನಿ ಹಿಮಾಂಶುಮಾನ್।
ಗಮಿಷ್ಯತಿ ಚ ತತ್ರೋಕ್ತೋ ಮುಹೂರ್ತೋ ಮೈತ್ರನಾಮಕಃ ।

ಅನಂತರ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ''ಮಹಾರಾಜ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆಗೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಎಲ್ಲ ಶುಭಯೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಳ್ಳೇ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ಮುಂದಿನ ತೃತಿಯಾ ದಿನ ಚಂದ್ರನು ಉತ್ತರಾ ಫಲ್ಗುಣೀ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆಗಿನ ಮೈತ್ರ ಎಂಬ ಮುಹೂರ್ತ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಮಂಗಳಕರ ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೮೮. ತಸ್ಯಾಂ ತಿಥೌ ಹರಃ ಪಾಣಿಂ ಗ್ರಹೀಷ್ಯತಿ ಸಮಂತ್ರಕಮ್ ।
ತವ ಪುತ್ರ್ಯಾ ವಯಂ ಯಾಮಃ ತದನು ಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಆ ಮೈತ್ರ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನೂ, ನಿನ್ನ ಮಗಳಾದ ಈ ಕಾಳೀ ಕುಮಾರಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವವನು. ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶೈಲ ಸಮ್ರಾಟನು ಋಷಿ ಪುಂಗವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಕಂದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಹಾರ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದರಿಸಿದನು. ಪ್ರಣಾಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ಆ ನಗನಾಥನಿಗೆ ನಿರೋಪ ಹೇಳಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ಹೈಮಾಚಲದ ಶೈಲ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಂಕರನ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದರು -

೮೯. ಪ್ರಣಮ್ಯೋಚುರ್ಮಹೇಶನಂ ಭವಾನ್ ಭರ್ತಾಽದ್ರಿಜಾವಧೂಃ।
ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾಸ್ತ್ರಯೋ ಲೋಕಾಃ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಘನವಾಹನಮ್ ॥

''ಭಗವನ್ ನೀನೇ ವರ. ಗುಡ್ಡದ ಮಗಳಾದ ಆ ಕಾಳಿಯೇ ಕನ್ಯೆ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮೂರು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಮಾನವರೂ ಬೇಗನೇ ನೋಡುವರು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯಾದ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೇಘಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವದನ್ನು ಬೇಗನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಣುವರು. ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮಹದಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನು ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿ ಮಾನ್ಯರನ್ನು ಸರತಿಯಂತೆ ಸತ್ಕರಿಸಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು.

೯೦. ತತಃ ಸಂಪೂಜಿತಾ ಜಗ್ಮುಃ ಸುರಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಣಾಯ ತೇ ।
ತೇಽಥಾಜಗ್ಮುಃ ಹರಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣ್ವಿಂದ್ರಭಾಸ್ಕರಾಃ ॥

ಹೀಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ದೇವಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೂ ಮದುವೆಯ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ

ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೈಲಾಸ ಪರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬಂದರು.

೯೧. ದೇವೈರ್ಗಣ್ಯೈಶ್ಚಾಪಿ ವೃತೋಗಣೇಶಃ
ಸಂಶೋಭತೆ ಮುಕ್ತಜಟಾಗ್ರಭಾರಃ ॥
ಯಥಾವನೆ ಸರ್ಜಕದಂಬ ಮಧ್ಯೇ
ಪ್ರರೋಹ ಮೂಲೋಽಥವನಸ್ಪತಿರ್ವಾ ॥

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ನಂದಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಾಧೀಶರನ್ನು ನೆನೆದನು. ಕೂಡಲೇ ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಅವನ ಎದಿರು ಆಸೀನರಾದರು. ಹೀಗೆ ದೇವವೃಂದದಿಂದಲೂ ಮತ್ತೂ ತನ್ನ ಭೃತ್ಯ ಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತು ವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಆ ಮಹಾದೇವರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಜ, ಕದಂಬಾದಿ ಮರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಳಲು ಬಿಟ್ಟ ಆಲದ ಮರದಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ಎಂಬ
ಐವತ್ತೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—o—

ಶಿವನ ಶೋಭಾಯಾತ್ರೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೩

೯೨. ಸಮಾಗತಾನ್ ಸುರಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಂದಿರಾಖ್ಯಾತವಾನ್ ವಿಭೋಃ ।
ಅಥೋಥ್ಥಾಯ ಹರಿಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ನ್ಯಪೀಡಯತ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ದೇವತೆಗಳು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಂದಿಯು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಕೈಲಾಸಪತಿಯು ಎದ್ದು ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದನು. ಬಲವಾಗಿತ್ತು ಆ ನೇಹದ ಅಪ್ಪುಗೆ.

೯೩. ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶಿರಸಾ ನತ್ವಾ ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಶತಕ್ರತುಮ್ ।
ಆಲೋಕ್ಯಾನ್ಯಾನ್ ಸುರಗಣಾನ್ ಸಂಭಾವಯತುಸ್ಸಶಂಕರಃ।

ಆ ಬಳಿಕ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರನನ್ನು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿ ದೃಷ್ಟಿಕ್ಷೇಪದಿಂದಲೇ ಗೌರವಿಸಿದನು.

೯೪. ಗಣಾಶ್ಚ ಜಯ ದೇವೇತಿ ವೀರಭದ್ರಪುರೋಗಮಾಃ ।
ಶೈವಾಃ ಪಾಶುಪತಾದ್ಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಶುಃ ಮಂದರಾಚಲಮ್ ॥

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ವೀರಭದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳು ಅನೇಕ ಶೈವರು ಪಾಶುಪತರು ''ಜಯ ಜಯ ಮಹಾದೇವ'' ''ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ'' ಎನ್ನುತ್ತ ಮಂದರಾಚಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು.

೯೫. ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಶೈಲೇ ದೇವಮಾತಾಽದಿತಿಃ ಶುಭಾ ।
ಸುರಭಿಃ ಸುರಮಾ ಚಾನ್ಯಾಃ ಚಕ್ರುರ್ಮಂಡನಮಾಕುಲಾಃ ॥

ಅನಂತರ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆ ಎಲ್ಲ ಅಮರ ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾನಿದ್ದ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಮಾಲಯ ಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಗೈದನು. ಆ ಮಹಾಶೈಲದಲ್ಲಿ ದೇವಮಾತೆಯಾದ ಅಧಿದೇವತೆಯೂ ಸುರಭಿ ಸುರಮಾ ಮುಂತಾದ ಇತರ ದೇವಮಹಿಳೆಯರೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವೈವಾಹಿಕ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು.

೯೬. ಮಹಾಸ್ಥಿಶೇಖರೀ ಚಾರು ರೋಚನಾತಿಲಕೋ ಹರಃ ।
ಸಿಂಹಾಜಿನೀ ಚಾತಿನೀಲ ಭುಜಂಗಕೃತಕುಂಡಲಃ ॥
ಮಹಾಹಿರತ್ನ ವಲಯ ಹಾರ ಕೇಯೂರನೂಪುರಃ ।
ಸಮುನ್ನತ ಜಟಾಭಾರಃ ವೃಷಭಸ್ಥೋ ವಿರಾಜತೇ ॥

ಮದುಮಗನಾದ ಮಹೇಶನ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಾರು ಚಂದ್ರನು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೋರೋಚನಾ ತಿಲಕವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕರಿಹಾವಿನ ಕುಂಡಲಗಳು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಿಂಹದ ಚರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು, ವರನಾದ ಆ ಹರ. ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಹಾರ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಪದ ಕಡಗ, ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ತೋಳುಬಳೆ. ಕಾಲ್ಗಡಗವೂ ಹಾವುಗಳದೇ. ಕಪ್ಪು ಕೂದಲಿನ ಜಡೆ ಮುಡಿಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಹಾವಿನ ಹಾರದಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು.

೯೭. ವೈನತೇಯಂ ಸಮಾರೂಢಃ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಜನಾರ್ದನಃ ।
ಪ್ರಯಾತಿ ದೇವಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥೋ ಹಂಸೇನ ಚ ಪಿತಾಮಹಃ ।

ಇಂಥ ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾದ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಡಗರದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಗಣಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಚಲಿಸಿದರು. ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಗರುಡನನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮದುಮಗನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಂಸಾರೂಢನಾಗಿ ಶಿವನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದರು.

೯೮. ಗಜಾಧಿರೂಢೋ ದೇವೇಂದ್ರಃ ಛತ್ರಂ ಶುಕ್ಲಪಟಂ ವಿಭೋಃ ।
ಧಾರಯಾಮಾಸ ವಿತತಂ ಸಹೇಂದ್ರಾಣ್ಯಾ ಸಹಸ್ರದೃಕ್ ॥

ಶೂಲಪಾಣಿಯ ಹಿಂದೆ ಐರಾವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದೇವೇಂದ್ರ ದಂಪತಿಗಳು ಶ್ವೇತಛತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಶಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಸುರನಾಥನು ಶಿವನ ಹಿಂದೆ ಛತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಸಾವಿರಗಣ್ಣಿನ ನವಿಲುಗರಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

೯೯. ಯಮುನಾ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ವಾಲವ್ಯಜನಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಶ್ವೇತಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಹಸ್ತೇನ ಕಚ್ಛಪೇ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ಯಯೌ ।

ಹಂಸಕುಂದೇಂದುಸಂಕಾಶಂ ವಾಲವ್ಯಜನಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಸರಸ್ವತೀ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ಗಜಾರೂಢಾ ಸಮಾದಧೇ

ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹೊಳೆ ಎನಿಸಿದ ಯಮುನೆಯು ಆಮೆಯ ಮೇಲೆ ಆರೂಢಳಾಗಿ ಬಿಳಿ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನದಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

೧೦೦. ಋತವಃ ಷಟ್ ಸಮಾದಾಯ ಕುಸುಮಂ ಗಂಧಸಂಯುತಮ್ ।
ಪಂಚವರ್ಣಂ ಮಹೇಶಾರ್ಥೇ ಜಗ್ಮುಸ್ತೇ ಕಾಮಚಾರಿಣಃ ॥

ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಕುಂದಕುಸುಮದಂತೆ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಂತೆ ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ್ದಿತ್ತು ಅವಳು ಬೀಸುವ ಬಿಳಿ ಚಾಮರ. ಆರೂ ಋತುಗಳು ಸುಗಂಧ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಐದು ಬಣ್ಣದ ಪಂಚರಂಗೀ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಮಹಾದೇವರ ಮೇಲೆ ಎರಚುತ್ತ ಸ್ವೈರಗತಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರು.

೧೦೧. ಗಂಧರ್ವಾಸ್ತುಂಬುರುಮುಖಾಃ ಗಾಯಂತೋ ಮಧುರಸ್ವರಮ್
ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾದೇವಂ ವಾದಯಂತಶ್ಚ ಕಿನ್ನರಾಃ ॥

ತನ್ನ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಪೃಥೂದಕ ತೀರ್ಥವು ಎತ್ತರ ಐರಾವತ ದಂತಿರುವ ಮತ್ತಗಜವನ್ನು ಏರಿ ಚಂದನ ಗಂಧವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹರನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಧರ್ವರ ಗಾಯನ, ತುಂಬುರರ ತಂಬೂರಿ, ಕಿನ್ನರರ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯ. ಹೀಗೆ ಮಧುರ ಸಂಗೀತದ ರಂಗಮಂಟಪವೇ ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿವನ ಹಿಂದೆ.

೧೦೨. ನೃತ್ಯಂತ್ಯಪ್ಸರಸಶ್ಚೈವ ಸ್ತುವಂತೋ ಮುನಯಸ್ತಥಾ ।
ಗಂಧರ್ವಾ ಯಾಂತಿ ದೇವೇಶಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಂ ಶೂಲಪಾಣಿನಮ್ ॥

ಅವರ ಮುಂದೆಯೇ ಕುಣಿಯುವ ಅಪ್ಸರೆಯರು. ಸ್ತುತಿಸುವ ಮುನಿಗಳು, ಹಾಡುವ ಗಂಧರ್ವರು. ಪಾಡಿ ಪಠಿಸುವ ಸಿದ್ಧ ತಾಪಸರು. ಎಲ್ಲರೂ ಶೂಲಪಾಣಿ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿ ಪಾಡಿ ಭಜಿಸಿ ಒಲಿದು ಉಲಿದು ನಲಿದಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದರು ಆ ಮದುವೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ.

೧೦೩. ಅಸಂಖ್ಯಾತಾನಿ ಯಾನಾನಿ ಯಕ್ಷಕಿನ್ನರರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹೇಶಾನಂ ವಿವಾಹಾಯ ಸಮಾಕುಲಾಃ ॥

ಹನ್ನೊಂದು ಕೋಟಿ ರುದ್ರಗಣಗಳು ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಷ್ಟವಸುಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಅರವತ್ತೇಳು ಕೋಟಿ ಪ್ರಮಥಗಣ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಿವನ ಶೋಭಾಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರಾದ ಬಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಋಷಿಪುಂಗವರು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಅಸಂಖ್ಯ ಯಕ್ಷರು ರಾಕ್ಷಸರು ಕಿನ್ನರರು ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಮದುವೆಗೆ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಮೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಮದುವೆಯ ಮಹೋತ್ಸವದ ಹುರುಪು ತುಂಬಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಸಂಭ್ರಮ ಸಂತಸಗಳು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು.

೧೦೪. ತತೋ ನನಾಮ ಭಗವಾನ್ ತ್ರಿನೇತ್ರಃ ಸ್ಥಾವರಾಧಿಪಮ್ ।
ಶೈಲಾಃ ಪ್ರಣೇಮುರೀಶಾನಂ ತತೋಽಸೌ ಮುದಿತೋಽಭವತ್॥

ಹೀಗೆ ಹೊರಟ ಮಹಾದೇವನು ಪರ್ವತಗಳ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಹಿಮಾಚಲದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದನು. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಅನೇಕ ಪರ್ವತಾಭಿಮಾನಿ ಪುರುಷರು ಆನೆಗಳನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದರು. ಅನಂತರ ಮೂರುಗಣ್ಣಿನ ಮಹಾದೇವರು ಶೈಲಸಾಮ್ರಾಟನಾದ ಹಿಮಾಚಲನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರ್ವತಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವು. ಇದರಿಂದ ಶಂಕರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಎತ್ತನ್ನು ಆರೋಹಣಮಾಡಿದ ಶಂಭುವು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಅನುಚರ ಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹಿಮಾಚಲದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ನಂದೀಶ್ವರನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೧೦೫. ಜಿಮೂತಕೇತುರಾಯಾತ ಇತ್ಯೇವಂ ನಗರಸ್ತ್ರಿಯಃ
ನಿಜಕರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ದರ್ಶನಾಯಾದೃತಾಭವನ್ ॥

ಆ ನಗರಾಜನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲಿರುವ ಶಿವನನ್ನು ನೋಡಲು ಆ ಊರಿನ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ''ಮೋಡಗಳ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುವವ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು'' ಎಂಬ ಕುತೂಹಲ ಆ ಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ.

೧೦೬. ಮಾಲ್ಯದಾಮ ಸಮಾದಾಯ ಕರೇಣೈಕೇನ ಭಾಮಿನೀ ।
ಕೇಶಪಾಶಂ ದ್ವಿತೀಯೇನ ಶಂಕರಾಭಿಮುಖೀ ಸತೀ ॥

ಹೆರಳು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವರ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ ಹಾಗೇ ಓಡಿ ಬಂದು ಹರನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಮಾಲೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗೆದರಿದ ಹಿಡಿಕೂದಲು. ಬಾಚಣಿಕೆ.

೧೦೭. ಅನ್ಯಾ ಸರಶನಂ ನಾಸಃ ಪಾಣೇನಾದಾಯ ಸುಂದರೀ ।
ಉನ್ಮತ್ತೇವಾಗಮನ್ನಗ್ನಾ ಹರದರ್ಶನಲಾಲಸಾ ॥

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಾರಿಯು ತನ್ನ ಒಂದು ಅಡಿದಾವರೆಗೆ ಅಲತಿಗೆ ರಸವನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲು ಒಣ ಒಣಗಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮುಗುದೆಯು ಮಹಾದೇವರ ಮೆರವಣಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಡ್ಡಿ ಕಾಡಿಗೆ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಓಡಿ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಜನದ ರಂಜನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣು ಬರಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಭಣ ಭಣ. ಮಗದೊಬ್ಬ ಮಾನಿನಿಯು ಸೀರೆಯುಡುವಾಗ ಶಿವ ಬಂದ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಪಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಹರನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಳು.

೧೦೮. ಅನ್ಯಾತಿಕ್ರಾಂತಮೀಶಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ್ತನಭರಾಲಸಾ ।
ಅನಿಂದತ ಕುಚೌ ಬಾಲಾ ಯೌವನಂ ಸ್ವಂ ಕೃಶೋದರೀ॥

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಬಲೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಶೋಚನೀಯ. ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬ ಸುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ನೋಡಲು ಭರದಿಂದ ಹೊರಟಳು. ಆದರೆ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾದ ಎದೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಆ ಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಅವಸರದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೇ ಶಿವನ ಸವಾರಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ದುಃಖಿತಳಾದ ಆ ತರಳೆಯು ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು, ಉಬ್ಬಿದ ಎದೆಯನ್ನೂ ನಿಂದಿಸಿದಳು.

೧೦೯. ಇತ್ಥಂ ಸ ನಾಗರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕ್ಷೋಭಂ ಸಂಜನಯನ್ ಹರಃ
ಜಗಾಮ ವೃಷಭಾರೂಢಃ ದಿವ್ಯಂ ಶ್ವಶುರಮಂದಿರಮ್ ॥

ಹೀಗೆ ಚೆಲುವಿನ ಚಂದ್ರಮನಂತಿರುವ ಚಂದ್ರಚೂಡನನ್ನು ನೋಡಲು ತವಕಿಸುವ ಆ ಪರ್ವತ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಮದೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮವೋ ಸಂಭ್ರಮ. ಸಂತಸವೋ ಸಂತಸ. ಹೀಗೆ ಸಡಗರದಿಂದ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ವೃಷಭವಾಹನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಸುಂದರವಾದ ತಮ್ಮ ಮಾವನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೧೧೦. ತತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಶಂಭುಃ ।
ಶೈಲೇಂದ್ರವೇಶ್ಮನ್ಯಬಲಾ ಬ್ರುವಂತಿ ॥
ಸ್ಥಾನೇ ತಪೋ ದುಶ್ಚರಮಂಬಿಕಾಯಾ ।
ಶ್ಚೀರ್ಣಂ ಮಾಹಾನೇಷ ಸುರಸ್ತು ಶಂಭುಃ ॥

ಹಿಮಗಿರಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಕೈಲಾಸಪತಿಯನ್ನು ಅಂತಃಪುರದ ಅಂಗನೆಯನ್ನು ನೋಡಿನುಡಿದರು-''ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಂಬಿಕೆಯು ಸರಿಯಾದ ವರನನ್ನು ನೋಡಿಯೇವರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವುಇವನಿಗೆಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಕಾಳೀಕುಮಾರಿಯುಇವನಿಗಾಗಿತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಉಚಿತವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಆ ತಪಸ್ಸು. ಆತಪಸ್ಸಿಗೆತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾನೆಈವರ. ದೇವಗಣದಲ್ಲಿಯೂಇವನಸ್ಥಾನ-ಮಾನ ಹಿರಿದಾದುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇಮಹಾದೇವಎಂದುಇವನಿಗೆಹೆಸರು.

೧೧೧. ಸ ಏಷ ಯೇನಾಂಗಮನಂಗತಾಂ ಕೃತಂ ।
ಕಂದರ್ಪನಾಮ್ನಃ ಕುಸುಮಾಯುಧಸ್ಯ ॥
ಕ್ರತೋಃ ಕ್ಷಯಿ ದಕ್ಷವಿನಾಶಕರ್ತಾ ।
ಭಗಾಕ್ಷಿಹಾ ಶೂಲಧರಃ ಪಿನಾಕೀ ॥

ಹೂವಿನ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳುಳ್ಳ ಕಾಮನ ಅಂಗಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಅನಂಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಧೀರನು ಇವನೇ. ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಿಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ ಭಗನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಿದ ಇವನಿಗೆ ಶೂಲಧರ ಪಿನಾಕಿ ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳು.

೧೧೨. ಇತ್ಥಂ ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನಃ ಸುರಪತಿ ವಿಧ್ಯೇನಾತಪತ್ರೇಣ ಶಂಭುಃ
ಸಿದ್ಧೈರ್ವದ್ಯಸ್ಸ್ವಕ್ಷೈರಹಿಕೃತವಲಯಃ ಚಾರುಭಸ್ಮೋಪಲಿಪ್ತಃ ।

ಅಗ್ರಸ್ಥಾನಾಗ್ರಜೇನ ಪ್ರಮುದಿತಮನಸಾ ವಿಷ್ಣುನಾ ಚಾನುಗೇನ ।
ವೈವಾಹೀಂ ಮಂಗಲಾಢ್ಯಾಂ ಹುತವಹಸಹಿತಾಮಾರುರೋಹಾಥವೇದಿಮ್॥

"ಹುಲಿದೊಗಲನ್ನು ಹೊದ್ದು ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಲಾಂತಕನಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹಿರಿಹಾವುಗಳ ಹಾರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಈ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ." ಹೀಗೆ ವಧೂಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶಂಭುವನ್ನು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ಕಾಮಿನಿಯರು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಇಂದ್ರನು ಬಿಡಿಸಿ ಹಿಡಿದ ಕೊಡೆ. ಮುಂದೆ ವಂದಿಸುವ ಸಿದ್ಧ ಸುರೇಶ್ವರರು. ಕೈತುಂಬ ಹಾವು. ಮೈತುಂಬ ಭಸ್ಮ. ಸಂತಸ ತುಂಬಿದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದು ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಏರಿದನು.

೧೧೩. ಆಯಾತಃ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಃ ಸಹಚರೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಚ ಸಪ್ತರ್ಷಿಭಿಃ
ವ್ಯಗ್ರೋಽಭೂದ್ಗಿರಿರಾಜವೇಶ್ಮನಿ ಜನಃ ಕನ್ಯಾ ಸಮಾಲಂಕೃತಾ।
ವ್ಯಾಕುಲ್ಯಂ ಸಮುಪಾಗತಾಶ್ಚ ಗಿರಯಃ ಪೂಜಾದಿನಾ ದೇವತಾಃ
ಪ್ರಾಯೋ ವ್ಯಾಕುಲಿತಾ ಭವಂತಿ ಸುಹೃದಃ ಕನ್ಯಾವಿವಾಹೋತ್ಸುಕಾಃ ॥

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಶಂಕರನು ವಿವಾಹ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಅರಮನೆಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಸಿಂಗರಿಸತೊಡಗಿದ ಸಖೀ ಸೇವಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗಡಿಬಿಡಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಗಿರಿಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡವು. ವೈವಾಹಿಕ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಸಂಭ್ರಮಗೂಡಿದರು. ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕಿತರಾದ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತಾರೋಪಣ ಸಮಯವು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಇಂಥ ಗೊಂದಲ ಗಡಿಬಿಡಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವದು ಸಹಜವೇ ತಾನೆ? ಅನಂತರ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಆ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟೆ ಪೀತಾಂಬರ ಆಭರಣ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದರು. ಆ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೋದರ ಸುನಾಭನು ಬಳ್ಳಿಮೈಯಿಂದ ಬಳುಕುವ ಆ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಶಂಕರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದನು.

೧೧೪. ತತಃ ಶುಭೇ ಹರ್ಮ್ಯತಲೇ ಹಿರಣ್ಮಯೇ ।
ಸ್ಥಿತಾಃ ಸುರಾಃ ಶಂಕರಕಾಲಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ॥
ಪಶ್ಯಂತಿ ದೇವ್ಯೋಽಪಿ ಸಮಂ ಕೃಶಾಂಗ್ಯಾ ।
ಲೋಕಾನುಜುಷ್ಟಂ ಪದಮಾಸಸಾದ ॥

ಅನಂತರ ಅರಮನೆಯ ಹೊನ್ನಿನ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳು ನವವಧೂ-ವರರಾದ ಶಿವಸತಿಯರ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ದೇವ ದೇವಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಲೋಕ ವಿಡಂಬನೆ ಗೈಯುತ್ತ ಕಡೆ ನೋಟ ಕುಡಿ ನೋಟಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡಿ ನಾಚಿ ನಕ್ಕುನಲಿದು ಉಲಿದಾಡಿದರು.

೧೧೫. ಯತ್ರ ಕ್ರೀಡಾವಿಚಿತ್ರಾಃ ಸಕುಸುಮತರವೋ ವಾರಿಣೋ ಬಿಂದುಪಾತೈಃ।
ಗಂಧಾಢ್ಯೈಃ ಗಂಧಚೂರ್ಣೈಃಪ್ರವಿರಲಮವನೌ ಗುಂಠಿತೈರ್ಗುಂಡಿಕಾಯಾಂ ॥
ಮುಕ್ತಾದಾಮ್ನೈಃ ಪ್ರಕಾಮಂ ಹರಗಿರಿತನಯಾಕ್ರೀಡನಾರ್ಥಂ ತದಾಘ್ನನ್
ಪಶ್ಚಾತ್ ಸಿಂಧೂರಪುಂಜೈರವಿರತವಿತತೈಶ್ಚಕ್ರತುಃ ಕ್ಷ್ಮಾಂ ಸುರಕ್ತಾಮ್ ॥

ಆಗ ಆ ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹರ ಪಾರ್ವತಿಯರ ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವಿಧ ಕ್ರೀಡಾ ಭವನಗಳೂ, ಕುಸುಮಿತವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ, ಜಲ ಯಂತ್ರಗಳೂ ಸುಗಂಧಿ ಚೂರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೆಗ್ಗು ತವರಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳಗಳೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆ ವಿಹಾರ ಭವನಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಹಿಡಿಹಿಡಿಯಾಗಿ ಕೆಂಪುಡಿಯನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿ ನೆಲವೆಲ್ಲವೂ ಪರಾಗ ರಂಗಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಶಿವನು ಆ ಗಿರಿಬಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೀಲಾ ವಿನೋದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಋಷಿಗಳು ಕುಳಿತಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದನು.

ಆಗ ಹಿಮಗಿರಿಯು ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು, ಬೆರಳಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ಇಟ್ಟು ಮಧುಪರ್ಕವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಶಿವನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಹಿಮವಂತನು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗೌರವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನಮಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

೧೧೬. ಮತ್ಸುತಾಂ ಭಗವನ್ ಕಾಲೀಂ ಪೌತ್ರೀಂ ಚ ಪುಲಹಾಗ ಜೇ ।
ಪಿತೃಣಾಮಪಿ ದೌಹಿತ್ರೀಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛೇಮಾಂ ಮಯೋದಿತಾಮ್ ॥

''ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೊಮ್ಮಗಳೂ, ಪಿತೃಗಳ ದೌಹಿತ್ರಿಯೂ, ನನ್ನ ಮಗಳೂ ಆದ ಈ ಕಾಲಿಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯನಾದ ಶಿವನೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.''

೧೧೭. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ಶೈಲೇಂದ್ರೋ ಹಸ್ತಂ ಹಸ್ತೇನ ಯೋಜಯನ್ ।
ಪ್ರಾದಾತ್ಪ್ರತೀಚ್ಛ ಭಗವನ್ ಇದಮುಚ್ಚೈರುದೀರಯನ್ ॥

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶೈಲರಾಜನು ಹರ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಕೈ ಕೈ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಮಗಳ ಕೈಯನ್ನು ಮಹೇಶ್ವರನ ಕೈಯಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತ ''ಭಗವಂತನೇ, ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಪಾಡು'' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದನು.

೧೧೮. ನ ಮೇಽಸ್ತಿ ಮಾತಾ ನ ಪಿತಾ ತಥೈವ ।
ನ ಜ್ಞಾತಯೋ ವಾಪಿ ಚ ಬಾಂಧವಾದ್ಯಾಃ ।
ನಿರಾಶ್ರಯೋಽಹಂ ಗಿರಿಶೃಂಗವಾಸೀ ।
ಸುತಾಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛಾಮಿ ತವಾದ್ರಿರಾಜ ॥

ಮಹಾದೇವ - ''ನನಗೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ. ತಂದೆ ಇಲ್ಲ. ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇರಲು ಮನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಲ್ಲಲು ನೆಲೆಇಲ್ಲದ ನಾನು ಬೆಟ್ಟದ

ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಖರದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಡವಿಗಳ ಅರಸನೇ, ಇಂಥ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ.''

೧೧೯. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೋ ವರದೋಽ ವಪೀಡಯತ್ ।
ಕರಂ ಕರೇಣಾದ್ರಿಕುಮಾರಿಕಾಯಾಃ ॥
ಸಾ ಚಾಪಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಮವಾಪ್ಯ ಶಂಭೋಃ ।
ಪರಾಂ ಮುದಂ ಲಬ್ಧವತೀ ಸುಖೇನ ॥

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬೇಡಿದ ವರ ನೀಡುವ ಹರನು ಶೈಲ ಕುಮಾರಿಯ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಮಿದುವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಒತ್ತಿದನು. ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಕೂಡ ಶಂಕರನ ಸುಖಕರವಾದ ದೇಹಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಹಾಗೆ ವಿವಾಹ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಶಂಕರನು ಗಿರಿಜೆಯೊಡನೆ ಮಧುಪರ್ಕವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಭತ್ತರಳುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದನು. ಆಗ ಚತುರ್ಮುಖನು ಆ ಗಿರಿಬಾಲೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

೧೨೦. ತತೋಂಬಿಕಾ ಹರಮುಖೇ ದೃಷ್ಟೇಶೈತ್ಯಮುಪಾಗತಾ ।
ಯಥಾರ್ಕ ರಶ್ಮಿ ಸಂತಪ್ತಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೃಷ್ಟಿಮಿವಾವನಿಃ ॥

''ಕಾಲಿ, ಚಂದ್ರನಂತೆ ಚಲುವಾದ ಶಿವನ ಸುಂದರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡು. ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಂಕರನನ್ನು ನೋಡಿ ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು.'' ಆಗ ಅಂಬಿಕೆಯು ಮಹಾದೇವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬೆಂದುಹೋದ ಭೂಮಿಗೆ ಮಳೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಶಿವ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಶೈಲ ಬಾಲೆಗೆ ತಂಪು ತಣಿವುಗಳು ಉಂಟಾದವು.

೧೨೧. ಭೂಯಃ ಪ್ರಾಹವಿಭೋರ್ವಕ್ತ್ರಮೀಕ್ಷಸ್ವೇತಿ ಪಿತಾಮಹ ।
ಲಜ್ಜಯಾ ಸಾಪಿ ದೃಷ್ಟೇತಿಶನೈಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪಾರ್ವತಿಗೆ 'ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ 'ನೋಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೇ ನುಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಧೂರ್ಜಟಿಯು ಗಿರಿಜೆಯೊಡನೆ ಮೂರು ಸಲ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹವಿಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಭತ್ತರಳುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಕಾಳಿಯ ಗೆಳತಿಯಾದ ಮಾಲಿನಿಯು ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಿವನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಆಗ ಹರನು ''ಮಾಲಿನೀ, ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಮಾಲಿನಿಯು ಶಂಕರನಿಗೆ ''ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನನಗೂ ದಯಪಾಲಿಸು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.''

೧೨೨. ಯೋಽಸೌ ಪೀತಾಂಬರಧರಃ ಶಂಖಧೃಕ್ ಮಧುಸೂದನಃ
ಏತದೀಯಂ ಹಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ದತ್ತಂ ಮದ್ಗೋತ್ರಮೇವ ಹಿ ॥

ಆಗಮಹಾದೇವನು ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿಯಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೂಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದರೆಪೀತಾಂಬರಧಾರಿಯಾದಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನುಧರಿಸಿದ

ಆ ಮಧುಸೂಧನನೇ ಸರಿ. ಭಗವದ್ ಭಕ್ತಿಯು ನನಗೂ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಪಿತೃಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ನಿನಗೂ ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

೧೨೩. ಯದಾ ಹರೋ ಹಿ ಮಾಲಿನ್ಯಾ ಗೃಹೀತಃ ಚರಣೇ ಶುಭೇ ।
ತದಾ ಕಾಲೀಮುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮದದರ್ಶ ಶಶಿನೋಽಧಿಕಮ್ ॥

ಮಹಾದೇವನು ಹೀಗೆ ವಚನ ಕೊಡಲು ಮಾಲಿನಿಯು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ಶಿವನ ಈ ವರದಿಂದ ಅವಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಶೀಲ ಭಕ್ತಿ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳು ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಸರಗಟ್ಟಿ ಬೆಳಗುವಂತಾಯಿತು. ಮಾಲಿನಿಯು ಶಿವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮುಖವು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಂದ್ರನಿಗಿಂತ ಚಲುವಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

೧೨೪. ತದ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೋಹಮಗಮತ್ ಶುಕ್ರಚ್ಯುತಿಮವಾಪ ಹ ।
ತಚ್ಛುಕ್ರಂ ವಾಲುಕಾಯಾಂ ಚ ಖಲೀಚಕ್ರೇ ಸಸಾಧ್ವಸಃ ॥

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಕಾಳಿಯ ಆ ಚಾರುಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅದರ ಚಲುವು ಚಾರಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿರಿಂಚಿಯ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಯಿತು. ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ವೀರ್ಯ ಪಾತವಾಯಿತು. ಆಗ ಭಯಭ್ರಾಂತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸೆದು ತುಳಿದು ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅದು ಹರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ವಿಧಾತನಿಗೆ -

೧೨೫. ತತೋಽಬ್ರವೀದ್ ಹರೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ನ ದ್ವಿಜಾನ್ ಹಂತುಮರ್ಹಸಿ।
ಅಮೀ ಮಹರ್ಷಯೋ ಧನ್ಯಾಃ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾಃ ಪಿತಾಮಹ ॥

''ಪಿತಾಮಹನೇ, ನಿನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಒದೆದು ಒಡೆದು ಮರಳು ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ತುಳಿದು ತುಣುಕು ಮಾಡಿ ಹಾಳು ಮಾಡಬೇಡ. ಅದರಿಂದ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮೈದಾಳಿದ್ದಾರೆ. ಮರಳು ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಚಿ ಹಾಕಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.''

೧೨೬. ತತೋ ಮಹೇಶವಾಕ್ಯಾಂತೇ ಸಮುತ್ತಸ್ಥುಃ ತಪೋಧನಾಃ ।
ಅಷ್ಟಾಶೀತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥

ಮಹೇಶನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳಲು ರಾಶಿಯಿಂದ ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಸಾವಿರ ಮುನಿಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ವಾಲುಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಖಿಲರಾಗಿ ಎಂದರೆ ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ವಿವಾಹ ಸಮಾರಂಭವು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಉಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದನು. ಸುಪ್ರಭಾತವಾಯಿತು. ಶಿವನು ಶೈಯ್ಯಾಗಾರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಶೈಲಸುತೆಯೊಡನೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಶುಪತಿಯು ಹಿಮಾಲಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು.

೧೨೭. ತತೋಽದ್ರಿಪುತ್ರೀಂ ಸಮವಾಪ್ಯ ಶಂಭುಃ ।
ಸರ್ವೈಃ ಸಮಃ ಭೂತಗಣೈಶ್ಚ ಹೃಷ್ಟಃ ॥

ಸಂಪೂಜಿತಃ ಪರ್ವತಪಾರ್ಥಿವೇನ ।
ಸ್ವಮಂದಿರಂ ಶೀಘ್ರಮುಪಾಜಗಾಮ ॥

ಪರ್ವತೇಶ್ವರನು ಪ್ರಮಥಪರಿವಾರ ಸಹಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಹರನು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ಮಂದಿರವಿರುವ ಮಂದರಾಚಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಆದರಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ತಾನು ತನ್ನ ಭೂತಗಣದೊಂದಿಗೆ ಆ ಮಂದರ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಶೋಭಾಯಾತ್ರೆ, ಎಂಬ
ಐವತ್ತಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಗಿರಿಕನ್ಯೆಯ ಜನ್ಮಾಂತರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೪

''ತತೋ ಗಿರೌ ವಸುಃ ರುದ್ರಃ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ವಿಚರನ್ ಮುನೇ ।
ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಣಮಾಹೂಯ ಅವೋಚತ್ ಕುರು ಮೇ ಗೃಹಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಮಂದರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಶಂಕರನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು ''ನನಗೊಂದು ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣದ ಸುವರ್ಣ ಮಂದಿರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

೧೨೮. ಪಂಚತೋರಣನಿರ್ಯೂಹಂ ಮುಕ್ತಾಕಾಲಾಂತರಂ ಶುಭಮ್
ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕಸೋಪಾನಂ ವೈಡೂರ್ಯಕೃತರೂಪಕಮ್ ॥
ಸಪ್ತಕಕ್ಷಂ ಸುವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಸರ್ವಂ ಸಮುದಿತಂ ಗುಣೈಃ ॥

ಐದು ಬಾಗಿಲುಗಳು ಆ ಮನೆಗೆ. ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೂ ಇಂದ್ರಚಾಪದ ತೋರಣ, ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುತ್ತಿನ ಪರದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೈಢೂರ್ಯದ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳು, ಏಳು ತೊಟ್ಟಿಗಳುಳ್ಳ ಆ ದಿವ್ಯಭವನವು ಬೃಹದಾಕಾರವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಸೌಕರ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಮಾಂಗಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಮಹಾನ್ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವ ಕುಲಲಲಾಮನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞವೇ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೇ! ಹೀಗೆ ಆ ತ್ರಿಲೋಚನನು ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದನು.

೧೨೯. ರಮತಃ ಸಹ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಧರ್ಮಾವೇಕ್ಷೀ ಜಗತ್ಪತಿಃ ।
ತತಃ ಕದಾಚಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಂ ಕಾಲೀತ್ಯುಕ್ತಾ ಭವೇನ ಹಿ ॥
ಪಾರ್ವತೀ ಮನ್ಯುನಾವಿಷ್ಟಾ ಶಂಕರಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ವಿವಿಧ ಕೇಲೀವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವಿಹಾರ ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಶಂಕರನು ಯಾವುದೋ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮೈಬಣ್ಣವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ''ಕಾಳೀ'' ಎಂದು ಕರೆದನು. ''ತನ್ನ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಂಡು ಮೂದಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ, ತನ್ನ ಮನದನ್ನ'' ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತು. ಅವಳು ರೋಷದುಂಬಿ ನುಡಿದಳು-

೧೩೦. ಸಮುರೋಹತೀಷುಣಾ ವಿದ್ಧಂ ವನಂ ಪರಶುನಾ ಹತಮ್ ॥

''ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕಡಿದರೆ ವನವು ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಮರವು ಪುನಃ ಚಿಗುರುತ್ತದೆ. ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಡಿದ ದೇಹದ ಭಾಗವೂ ಮತ್ತೆ ಗುಣವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಿರುನುಡಿಯಿಂದ ಛಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಗಾಯ ಮಾಯದೆ ಎಂದೂ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಗುಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

೧೩೧. ವಾಚಾ ದುರುಕ್ತಂ ಭೀಭತ್ಸಂ ಚ ಪರೋಹತಿ ವಾಕ್‌ಕ್ಷತಮ್ ॥
ವಾಕ್‌ಸಾಯಕಾ ವದನಾ ನ್ನಿಷ್ಪತಂತಿ ತೈರಾಹತಃ ಶೋಚತಿ
ರಾತ್ರ್ಯಹಾನಿನ ತಾನ್ವಿಮುಂಚೇತ ಹಿ ಪಂಡಿತೋ ಜನಃ ತದದ್ಯ
ಧರ್ಮಂ ವಿತಥಂ ತ್ವಯಾ ಕೃತಮ್ ।

ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ನುಡಿಬಾಣಗಳು ತಾಕಿ ತಾಡಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಃಖದಿಂದ ಅಳುತ್ತಾನೆ. ಪಂಡಿತರಾದ ಪರರ ಮರ್ಮಾಂತಕವಾದ ಇಂಥ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಎಸೆಯಕೂಡದು.

೧೩೨. ತಸ್ಮಾದ್ವ್ರಜಾಮಿ ದೇವೇಶ ತಪಸ್ತಪ್ತುಮನುತ್ತಮಮ್
ತಥಾ ಯತಿಷ್ಯೇ ನ ಯಥಾ ಭವಾನ್ ಕಾಲೀತಿ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ॥

ಈ ನೀತಿಯ ತತ್ವವನ್ನು ನೀವು ಮೀರಿ ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ. ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮ ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವೇಶನೇ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ನೀನು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಕಾಡುಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಳೀ ಎಂದು ಎಂದೂ ಕರೆಯದಂತೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಿರಿಜೆಯು ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದಳು. ತನ್ನ ರಮಣಿಯ ರೋಷಾವೇಶದ ರಭಸವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಮೌನದಿಂದಲೇ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಕಾಳಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಮುಗಿಲಿಗೇ ಜಿಗಿದಳು. ಆಗಸಕ್ಕೆ ಏರಿದಳು.

೧೩೩. ಸಮಮುತ್ಪತ್ಯ ಚ ವೇಗೇನ ಹಿಮಾದ್ರೇಃ ಶಿಖರಂ ಶಿವಮ್
ಟುಕಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ವಿಧಾತ್ರಾ ನಿರ್ಮಿತಂ ಯಥಾ ॥

ಹೀಗೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ವೇಗ ಗತಿಯಿಂದ ಹಿಮವತ್‌ಪರ್ವತದ ಶಾಂತ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಂದಳು. ವಿಧಾತನು ಉಳಿಗಳಿಂದ ಕೊರೆದು ಕೊಚ್ಚಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾಗಿತ್ತು ಕಡಿದಾದ ಆ ಗಿರಿಶಿಖರ.

೧೩೪. .... ವರ್ತೀಯ ಸಸ್ಮಾರ ಜಯಾಂ ಚ ವಿಜಯಾಂ ತಥಾ
ಜ.................. ಪುಣ್ಯಾಂ ಚತುರ್ಥೀಮಪರಾಜಿತಾಮ್ ॥

ಹೈಮಾಚಲದ ಆ ರಮ್ಯವಾದ ಉತ್ತುಂಗಶೃಂಗಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಪಾರ್ವತಿಯು ಜಯಾ ಎಂಬ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ನೆನೆದಳು, ವಿಜಯೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಳು. ಮಹಾಪುಣ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಜಯಂತೀ ಎಂಬ ಸಖಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅಪರಾಜಿತ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನೆನೆಸಿದಳು. ಅವಳು ನೆನೆಯುವುದೊಂದೇತಡ, ಅವಳ ಆ ನಾಲ್ಕು ಒಡನಾಡಿಯಾದ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಕಾಳೀದೇವಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಅವಳ ಸೇವೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ಹೀಗೆ ಆ ಪರ್ವತಪುತ್ರಿಯು ಉಗ್ರವಾದ ತಪೋಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಆ ಹಿಮಕಂದರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಕಾಡಿನ ಕೊಳ್ಳದಿಂದ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ಎದ್ದು ಬಂದಿತು. ಹದನವಾದ ಹಲ್ಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಉಗುರುಗಳು ಆಯುಧಗಳಂತೆ ಇದ್ದವು.

''ಏಕಪಾದಸ್ಥಿತಾಯಾಂ ವೈ ದೇವ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ತ್ವಚಿಂತಯತ್ ॥

ಆಗ ಕಾಳೀದೇವಿಯು ಒಂಟಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹುಲಿಯು-

೧೩೫. ''ಯದಾ ಪತಿಷ್ಯತೇಽಪ್ಸ್ಟಂ ತದಾದಾಸ್ಯಾಮಿ ವೈ ಅಹಮ್ ॥

''ಒಂಟಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ತೂಕತಪ್ಪಿ ಜೋಲಿಹೋಗಿ ಹೊರಳಿ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಇವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದು ತಿಂದುಹೋಗಬೇಕು'' ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಹುಲಿಯು ಕಣ್ಣು ಪಿಳಿಕಿಸಿದೆ ತಪಃ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ತಪತಪಿಸುವ ಜಪ ಜಪಿಸುವ ಆ ಗಿರಿಬಾಲೆಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೆ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಹುಲಿಯು ಆ ಹರಪತ್ನಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಸತಿಯೊಡನೆ ಏಕದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ತಾನೂ ಒಂದು ತಪಸ್ವಿಯಾದಂತೆ, ಸ್ಥಿರ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು.

೧೩೬. ''ತತೂ ವರ್ಷಶತಂ ದೇವೀ ಗೃಣಂತೀ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದಮ್ ॥
ತಪೋಽತಪತ್ತತೋಽಗಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಃ ॥

ಹೀಗೆ ಆ ಕಾಳೀದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಜಪಿಸುತ್ತ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

೧೩೭. ಪಿತಾಮಹಸ್ತದೋವಾಚ ದೇವಿಂ ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಶಾಶ್ವತೇ ।
ತಪಸಾ ಧೂತ ಪಾಪಾಸಿ ವರಂ ವೃಣುಯ ಥೇಪ್ಸಿತಮ್ ॥

ಆಗ ಮೂರುಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನುಡಿದನು- ''ಸ್ಥಿರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯೇ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೂ ಪವಿತ್ರಳಾಗಿರುವಿ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.'' ಆಗ ಕಾಳಿಯು ಹೇಳಿದಳು -

೧೩೮. ಅಥೋವಾಚ ವಚಃ ಕಾಲೀ ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ಯ ಕಮಲೋದ್ಭವ ।
ವರದೋ ಭವ ತೇನಾಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ಪ್ರೀತಿಮನುತ್ತಮಾಮ್ ॥

''ಕಮಲೋದ್ಭವನೇ, ಮೊದಲು ನನ್ನೆದುರು ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಈ ಹೆಬ್ಬುಲಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಸಂತೋಷ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಗುವದು'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಹಿಸಿದಳು.

೧೩೯. ತತಃ ಪ್ರಾದಾದ್ವರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ಯಾದ್ಭುತಕರ್ಮಣಃ
ಗಾಣಪತ್ಯಂ ವಿಭೌ ಭಕ್ತಿಂ ಅಜೇಯತ್ವ ಚ ಧರ್ಮಿತಾಮ್॥

ಅವಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಆ ಹುಲಿಗೆ ಮೊದಲು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ನೂರುವರ್ಷ ನೆಟ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಳಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ಹುಲಿಯ ಗೈಮೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಶತಮಾನ ಶತಮಾನಗಳ ದೇವೀದರ್ಶನದ ಅದರ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಶಿವಗಣದ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಹರನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಗೆಲ್ಲಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಅಜೇಯತ್ವವನ್ನೂ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ವರರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಗಿರಿಜೆಯು ತನಗಾಗಿ ಆ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು-

೧೪೦. ತತೋ ವರಂ ಗಿರಿಸುತಾ ಪ್ರಾಹ ದೇವೀ ಪಿತಾಮಹಮ್ ।
ವರಃ ಪ್ರದೀಯಾತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವರ್ಣಂ ಕನಕಸನ್ನಿಭಮ್ ॥

''ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೊನ್ನಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಹೊಂಬಣ್ಣವನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಆ ಪಿತಾಮಹನು ''ಅಸ್ತು'' ಆಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಮೈ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ್ದಾಗುವದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ವಿಧಾತನ ವರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸತಿಯು ಮೈ ಮೇಲಿನ ಕಪ್ಪು ಕೋಶದಂತೆರುವ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾಕಿದಳು. ಕನಕದಂತೆ ಕೆಂಪುಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅವಳ ಶರೀರವು ಕಳೆಗೊಂಡು ನಳನಳಿಸಿತು.

೧೪೧. ಕೋಶಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪದ್ಮಕಿಂಜಲ್ಕ ಸನ್ನಿಭಾ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಕೋರಾಚ್ಚ ಸಾ ಜಾತಾ ಭೂಯಃ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ಶುಭಾ ॥

ಕಮಲಕೋಶದಲ್ಲಿಯ ಪರಾಗದಿಂದ ಮೈತುಂಬ ಲೇಪಿಸಿದಂತೆ ಕಮನೀಯವಾದ ಕಾಂತಿಯು ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಸೂಸತೊಡಗಿತು. ತನ್ನ

ಮೊದಲಿನ ಕೃಷ್ಣಕೋಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹೊಸಹುಟ್ಟನ್ನು ಅದೇ ಕಾತ್ಯಾಯನಿಯು ಪಡೆದು ಬಂದಳು. ಕೋಶದಿಂದ ಮರಳಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಗಿರಿಬಾಲೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ರೂಪದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನುಡಿದನು -

೧೪೨. ಇಯಂ ಪ್ರದೀಯತಾಂ ಮಹ್ಯಂ ಭಗಿನೀ ಮೇಽಸ್ತು ಕಾಳಿಕೇ ।
ತ್ವತ್‌ಕೋಶಸಂಭವಾ ಚೇಯಂ ಕೌಶಿಕೀ ಕೌಶಿಕೋಽಪ್ಯಹಮ್ ॥

''ಇವಳು ಸುರರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ನನಗೆ ಸೋದರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಇವಳನ್ನು ನನಗೆ ಭಗಿನಿಯಾಗಿ ಕೊಡಿರಿ. ಇವಳು ನಿನ್ನ ಕೋಶದಿಂದ ಸುವರ್ಣವರ್ಣ ಭಾಸುರಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಕೌಶಿಕೀ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೌಶಿಕ ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಿಕನಾದ ನನ್ನ ಸೋದರಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವಳ ಕೌಶಿಕೀ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ'' ಎಂದು ಗಿರಿಜೆಯ ಎದುರು ಅವಳಿಗೆ ಕೋಶದ ಮೂಲಕ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನಿತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನು ತನಗೆ ಈ ಸೋದರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಬಗೆದನು. ಅನಂತರ ಆ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಕೌಶಿಕಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ಸಾಸಿರಗಣ್ಣಿನ ಸುರೇಶನು ವೇಗದಿಂದ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

೧೪೩. ತತ್ರ ಗತ್ವಾಥೋವಾಚ ತಿಷ್ಠ ಪಾತ್ರ ಮಹಾ ಚಲೇ
ಪೂಜ್ಯಮಾನಾ ಸುರೈರ್ನಾಮ್ನಾ ಖ್ಯಾತಾ ತ್ವಂ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನೀ ।

ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಕ್ಕೆಹೋಗಿಆಕೌಶಿಕಿಗೆ''ಸೋದರಿಯೇ, ನೀನುಇಲ್ಲಿಯೇವಾಸಮಾಡು. ದೇವತೆಗಳುನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನೀಎಂಬಹೆಸರಿನಿಂದನೀನುಜಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾಗುವಿ'' ಎಂದುಹೇಳಿಆಗಿರಿಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನುಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದನು.

೧೪೪. ತತ್ರಸ್ಥಾನಂ ಹರಿರ್ದೇವೀಂ ದತ್ವಾಸಿಂಹಂ ಚ ವಾಹನಮ್
ಭವಾಮರಾರಿಹಂತ್ರೀ ಚರೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಮುಪಾಗಮತ್ ॥

ಅವಳಿಗೆ ವಾಹನವೆಂದು ಒಂದು ಸಿಂಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಈ ಸುರರ ಶತ್ರುಗಳಾದ ದಾನವರನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

೧೪೫. ಉಮಾಪಿ ತಂ ವರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾಮಂದಿರಂ ಪುನರೇತ್ಯ ಚ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ ಮಹೇಶಾನಂ ಸ್ಥಿತಾ ಸವಿನಯಂ ಮುನೇ ॥

ಉಮಾದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರವನ್ನೂ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದಳು.

೧೪೬. ತತೋಽ ಮುಗುರುಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಸಹಿತೋಽವ್ಯಯಃ
ತಸ್ಥೌ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಂ ಹಿ ಮಹಾಮೋಹನಕೇ ಮುನೇ ॥

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಗುರುವಾದ ಮಹಾದೇವನು ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ನಳಿನಳಿ ತನ್ನ ನಳಿನಾಕ್ಷಿಯೊಡನೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಾಮಕೇಳಿಗೆ ಇಳಿದನು. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಆ ಬೇಟ ಕೂಟಗಳ ಸರಸಾಟ.

೧೪೭. ಮಹಾ ಮೋಹಸ್ಥಿತೇ ರುದ್ರೇ ಭುವನಾಶ್ಚೇಲು ರುದ್ಧತಾಃ
ಚುಕ್ಷುಭುಃ ಸಾಗರಾಸ್ಸಪ್ತ ದೇವಾಶ್ಚ ಭಯಮಾಗಮಾನ್ ॥

ಮಹಾದೇವ ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಣಯಲೀಲೆಯು ಹೀಗೆ ತುದಿಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ ನಡೆಯಲು ನೆಲವೆಲ್ಲವೂ ನಡುಗಿತು. ನಾಡುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪಿಸಿದವು. ಸಾಗರಗಳು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡವು. ಸುರರೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾದರು.

೧೪೮. ತತಃ ಸುರಾ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸದನಂ ಗತಾಃ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯೋಚುರ್ಮಹೇಶಾನಂ ಜಗತ್ಕ್ಷುಬ್ಧಂ ತು ಕಿಂತ್ವಿದಮ್॥

ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮಹೇಂದ್ರನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ''ಪ್ರಪಂಚದ ಈ ಪ್ರಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಆ ಹಂಸವಾಹನನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ''ರುದ್ರ ದೇವನು ತನ್ನ ರಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ರೌದ್ರರಭಸದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಇಂಥ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಈ ವಿಧಿಯ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಿಗೆ ನುಡಿದರು -

೧೪೯. ಸಮಾಪ್ತೇ ಮೋಹನೇ ಬಾಲೋ ಯಃ ಸಮುತ್ಪತ್ಸ್ಯತೇಽವ್ಯಯಃ
ಸ ನೂನಂ ದೇವರಾಜಸ್ಯ ಪದಮೈಂದ್ರಂ ಹರಿಷ್ಯತಿ ॥

''ದೇವೇಂದ್ರನೇ, ಬೇಗ ಹೊರಡು. ಮಹಾದೇವನ ಈ ಮಹಾವಿಹಾರವು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವರೀರ್ವರ ಈ ಕಾಮಕೇಳೀ ವಿಲಾಸವು ಕೊನೆಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ರುದ್ರಕುಮಾರನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇಂದ್ರಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.''

೧೫೦. ತತೋಽಮರಾಣಾಂ ವಚನಾದ್ದಿವ ಕೋಬಲಘಾತಿನಃ ।
ಭಯಾತ್ ಜ್ಞಾನಂ ತತೋ ನಷ್ಟಂ ಭಾವಿಕರ್ಮಪ್ರಚೋದನಾತ್॥

ತನ್ನ ಸುರ ಸಂಗಾತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ಜಂಘಾಬಲವೇ ಉಡುಗಿದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬಲ್ಲ ರುದ್ರ ಸಂತತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗದ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ವಿವೇಕ ಶಕ್ತಿಯು ಅಳಿಯಿತು. ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮಗಳು ಅವರವರ ಭವಿತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

೧೫೧. ತತಃ ಶಕ್ರಃ ಸುರೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ವಹ್ನಿನಾ ಚ ಸಹಸ್ರದೃಕ್
ಜಗಾಮ ಮಂದರಗಿರಿಂ ತಚ್ಛೃಂಗೇಷ್ವಪಿ ಸತ್ತಮ ॥

ಅನಂತರ ಸುರೇಂದ್ರನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಅಮರರೊಂದಿಗೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅವನು ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

೧೫೨. ಅಶಕ್ತಾಃ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ತದ್ಭವಾಜಿರಂ ।
ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತು ಸುಚಿರಂ ಪಾವಕಂ ತೇ ವ್ಯಸರ್ಜಯನ್ ॥

ಆದರೆ ಅದರ ಉತ್ತುಂಗವಾದ ಶೃಂಗಾಂಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯಾವ ಸುರ ಪುಂಗವನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಹಾದೇವನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳವಲ್ಲವೇ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಳಗಡೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಭವನ ಬಳಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದರು.

೧೫೩. ಸ ಚಾಭ್ಯೇತ್ಯ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಚ ನಂದಿನಂ ।
ದುಷ್ಪ್ರವೇಶಂ ಚ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಿಂತಾಂ ವಹ್ನಿಃ ಪರಾಂಗತಃ ।

ಅಗ್ನಿಯು ಆ ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಂದೀಶ್ವರ. ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು. ಕಣ್ಣ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗುವದು ಅಶಕ್ಯ ವೆನಿಸಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯು ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಸುಡತೊಡಗಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಚಿಂತೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿಹೋದ.

೧೫೪. ಸ ಚ ಚಿಂತಾರ್ಣವೇ ಮಗ್ನಃ ಪ್ರಾಪಶ್ಯತ್ ಶಂಭುಸದ್ಮನಃ
ನಿಷ್ಕ್ರಾಮಂತೀಂ ಮಹಾಪಂಕ್ತಿಂ ಹಂಸಾನಾಂ ವಿಮಲಾಂ ತಥಾ ॥

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸದನದಿಂದ ಅರಸಂಚೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಸಾಲು ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು ಆ ಅಗ್ನಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆಬಿದ್ದಿತು.

೧೫೫. ಅಸಾವುಪಾಯ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಹಂಸರೂಪೀ ಹುತಾಶನಃ ।
ವಂಚಯಿತ್ವಾ ಪ್ರತೀಹಾರಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಹರಾಜಿರಮ್ ॥

''ಆ ! ಇದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಅಗ್ನಿದೇವನು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ರಾಜಹಂಸದ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕುಳಿತ ನಂದೀಶ್ವರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಶಿವಮಂದಿರದ ಒಳಗೆ ತೂರಿಕೊಂಡು ಸಾರಿದನು.

೧೫೬. ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮೂರ್ತಿಶ್ಚ ಶಿರೋದೇಶೇ ಕಪರ್ದಿನಃ ।
ಪ್ರಾಹ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಗಂಭೀರಂ ದೇವಾ ದ್ವಾರಿ ಸ್ಥಿತಾ ಇತಿ ।

ಅಂತಃಪುರದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಂತೆಯೊಡನೆ ರತಿಲೀಲಾಲೋಲನಾದ ರುದ್ರದೇವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡನು ಮತ್ತು ವಿಲಾಸಲಾಲಸ

ನಾದ ಗೌರೀಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದಲೇ ನಕ್ಕು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ''ದೇವತೆಗಳು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತು ತಮಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ'' ಎಂದು ಪಿಸು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದನು.

೧೫೭. ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾತಲ್ಪಮುತ್ಥಾಯ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಗಿರೇಃ ಸುತಾಮ್ ।
ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತೋಽಜಿರಾತ್ ಶರ್ವೋ ವನ್ಹಿನಾ ಸಹ ನಾರದ ॥

ಈ ಸಮಾಚಾರವು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುವುದೊಂದೇ ತಡ, ಕೈಲಾಸಪತಿಯು ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರ ರಂಗಮಂಚದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದನು. ರತಿರಸಿಕಳಾದ ತನ್ನ ರಮಣೀ ಮಣಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಕೇಳಿ ಮಂದಿರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಂದನು.

೧೫೮. ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತೇ ಸುರಪತೌ ದೇವಾ ಮುದಿತ ಮಾನಸಾಃ ।
ಶಿರೋಭಿರವನೀಂ ಜಗ್ಮುಃ ಸೇಂದ್ರಾರ್ಕಶಶಿಪಾವಕಾಃ ॥

ಹೊರ ಬಂದ ಹರನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಿವ ನಿಂತ ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲೆಹಚ್ಚಿ ನಮಿಸಿದರು. ಆ ನಿಲಿಂಪರ ಗುಂಪನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನು ಕೇಳಿದನು.

೧೫೯. ತತಃ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸುರಾನಾಹ ವದಧ್ವಂ ಕಾರ್ಯಮಾಶು ವೈ ।
ಪ್ರಣಾಮಾವನತಾಃವೋ ಹಿ ದಾಸ್ಯೇಽಹಂ ವರಮುತ್ತಮಮ್ ॥

''ಸುರರೇ, ಬೇಗ ಹೇಳಿ, ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ? ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ? ಇಷ್ಟೇಕೆ ಬಾಗಿ ನಮಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದೀರಿ ? ನೀವು ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

೧೬೦. ಯದಿ ತುಷ್ಟೋಽಸಿ ದೇವಾನಾಂ ವರಂ ದಾತುಮಿಹೇಚ್ಛಸಿ ।
ತದಿಹ ತ್ಯಜ್ಯತಾಂ ತಾವನ್ಮಹಾಮೈಥುನಮೀಶ್ವರ ॥

ದೇವತೆಗಳು : ಮಹೇಶ್ವರನೇ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರೇರಿತ ನಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಈಗ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂತತ ಶೃಂಗಾರ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕು ಮಾಡು. ಇದೇ ನಾವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ವರ.

೧೬೧. ಏವಂ ಭವತು ಸಂತ್ಯಕ್ತೋ ಮಯಾ ಭಾವೋಽಮರೋತ್ತಮಾಃ ।
ಮಮೇದಂ ತೇಜ ಉದ್ರಿಕ್ತಂ ಕಶ್ಚಿದೇವ ಪ್ರತೀಚ್ಛತು ॥

ಈಶ್ವರ : ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ವಿಹಾರದ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಸ್ಥಳದಿಂದ ಚಲಿಸಿ ಈಗಾಗಲೇ ಉದ್ರಿಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಈ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

೧೬೨. ಇತ್ಯುಕ್ತಾಃ ಶಂಭುನಾ ದೇವಾಃ ಸೇಂದ್ರಚಂದ್ರದಿವಾಕರಾಃ ।
ಅಸೀದಂತ ಯಥಾ ಮಗ್ನಾಃ ಪಂಕೇಗಾವಸ್ತಥಾ ಸುರಾಃ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಶಂಭುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದರು. ಹುದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಹಸುಗಳಂತಾಯಿತು ಅವರ ಪಾಡು.

೧೬೩. ಸೀದತ್ಸು ದೇವತೇಷ್ವೇವಂ ಹುತಾಶೋಽಭ್ಯೇತ್ಯ ಶಂಕರಂ ।
ಪ್ರೋವಾಚ ಮುಂಚ ತೇಜಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರತೀಚ್ಛಾಮ್ಯೇವ ಶಂಕರ ॥

ಹೀಗೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾಗಿ ಸುರರೆಲ್ಲ ಖೇದದಿಂದ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಗ್ನಿಯು ಮತ್ತೆ ತಾನೇ ಮುಂದೆ ಬಂದನು.

೧೬೪. ತತೋ ಮುಮೋಚ ಭಗವಾನ್ ತದ್ರೇತಃ ಸ್ಕನ್ನಮೇವ ಚ ।
ಜಲಂ ತೃಷಾರ್ತೋ ವೈ ಯದ್ವತ್ ತೈಲಪಾನಂ ಪಿಪಾಸಿತಃ ॥

''ಶಂಕರನೇ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಬಿಡು. ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸಡಿಲುಬಿಟ್ಟನು. ಸ್ಖಲಿತವಾದ ಆ ಶೈವ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವಂತೆ ಗಟಗಟ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು ಆ ಅಗ್ನಿದೇವ.

೧೬೫. ತತಃ ಪೀತೇ ರೇತಸಿ ವೈ ಶಾರ್ವೇ ದೇವೇನ ವಹ್ನಿನಾ ।
ಸ್ವಸ್ಥಾಃ ಸುರಾಃ ಸಮಾಮಂತ್ರ್ಯಹರಂ ಜಗ್ಮುಃತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಮ್ ॥

ಹಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕರಿದ ಹುರಿದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಗಬಗಬ ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯುವಂತೆ ವೈಶ್ವಾನರನು ಆ ರುದ್ರನ ರೇತಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭವನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ತ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಇತ್ತ ಮಹಾದೇವನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತು ನುಡಿದನು -

೧೬೬. ದೇವಿ ದೇವೈರಿಹಾಗತ್ಯ ಯತ್ನಾತ್ ಪ್ರೇಷ್ಯ ಹುತಾಶನಮ್ ।
ತತಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನಿಷಿದ್ಧಶ್ಚ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಂ ತವೋದರಾತ್ ॥

''ದೇವಿ, ದೇವತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಹುಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಾರದು ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದಾರೆ''.

೧೬೭. ಸಾಪಿ ಭರ್ತುರ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕ್ರುದ್ಧಾ ರಕ್ತಾಂತಲೋಚನಾ ।
ಶಶಾಪ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ನಷ್ಟಪುತ್ರೋದ್ಭವಾ ಶಿವಾ ॥

ಪಶುಪತಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳ ಕಂಗಳು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿಯುಗುಳಿದವು. ಬಂಜೆತನ ಬಂತೆಂಬ ಕೋಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವಳು ಶಾಪ ಹಾಕಿದಳು.

೧೬೮. ಯಸ್ಮಾನ್ನೇಚ್ಛಂತಿ ತೇ ದುಷ್ಟಾ ಮಮ ಪುತ್ರಂ ಮಮೌರಸಂ ।
ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ನ ಜನಯಿಷ್ಯಂತಿ ಸ್ವಾಸು ಯೋಷಿತ್ಸು ಪುತ್ರಕಾನ್ ॥

''ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳೇ ಹುಟ್ಟದಂತೆ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ, ಅವರವರ ಮಡದಿಯರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟದಿರಲಿ.''

೧೬೯. ಏವಂ ಶಪ್ತ್ವಾ ಸುರಾನ್ ಗೌರೀ ಶೌಚಶಾಲಾಮುಪಾಗಮತ್ ।
ಆಹೂಯ ಮಾಲಿನೀಂ ಸ್ನಾತುಂ ಮತಿಂ ಚಕ್ರೇ ತಪೋಧನ ॥

ಹೀಗೆ ಸುರರನ್ನೆಲ್ಲ ಶಪಿಸಿ ಗೌರಿಯು ಸ್ನಾನದ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಮಾಲಿನಿ ಎಂಬ ತನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ಕರೆದು ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

೧೭೦. ಮಾಲಿನೀ ಸುರಭಿಂ ಗೃಹ್ಯ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಮುದ್ವರ್ತನಂ ಶುಭಾ ।
ದೇವ್ಯಂಗಮುದ್ವರ್ತಯತೇ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಕನಕಪ್ರಭಾ ॥

ಆಗ ಮಾಲಿನಿಯು ಘಮಘಮ ಸುಗಂಧವುಳ್ಳ ನುಣುಪಾದ ಮೈ ಉಜ್ಜುವ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾದೇವಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಯಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದಳು. ಅಭ್ಯಂಗ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕನಕದ ಕಾಂತಿಯು ಮಿಂಚಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಆ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದ ಮೈಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆತುಂಬಿ ಅದು ಆ ನೀರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹರದಾಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ಕೀಟವಿರ ಬಹುದೆಂದು ಪಾರ್ವತಿಯು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ.

೧೭೧. ತಸ್ಯಾಂ ಗತಾಯಾಂ ಶೈಲೇಯೀ ಮಲಾಚ್ಚಕ್ರೇ ಗಜಾನನಮ್

ಹೀಗೆ ಆ ಶಿವಸತಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಸುಗಂಧಿಪುಡಿಯನ್ನು ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ ಉಜ್ಜಿ ಮಾಲಿನಿಯು ಬೇರೆ ಸ್ನಾನದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೊರಬಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣೆಗೆ ತೆರಳಿದಳು. ಅವಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಶೈಲಸುತೆಯಾದ ಸತೀದೇವಿಯು ಆ ತನ್ನ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು.

೧೭೨. ಚತುರ್ಭುಜಂ ಪೀನವಕ್ಷಃ ಪುರುಷಂ ಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತಮ್ ।
ಕೃತ್ವೋತ್ಸಸರ್ಜ ತ ಭೂಮೌ ಸ್ಥಿತಾ ಭದ್ರಾಸನೇ ಪುನಃ ॥

ನಾಲ್ಕು ತೋಳು ಹರವಾದ ಎದೆ ಮಹಾಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ರಚಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಮತ್ತೆ ತಾನು ಭದ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದಳು.

೧೭೩. ಕಿಮರ್ಥಂ ಭೀರು ಶನಕೈರ್ಹಸಸಿ ತ್ವಮತೀವ ಚ ।
ಸಾಥೋವಾಚ ಹಸಾಮ್ಯೇವಂ ಭವತ್ಯಾಸ್ತನಯಃ ಕಿಲ ॥

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಲಿನಿಯು ಮರಳಿ ಬಂದು ಪಾರ್ವತಿಯ ತಲೆಗೆ ಚೂರ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿ ನೀರು ಹಾಕಿದಳು. ಜೀವಗೊಂಡು ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಕಾಳಿಯ ಕೊಳೆಯ ಕೂಸನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಲಿನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ''ನಗೆಯ ಕಾರಣವೇನು? ನೀನು ಏಕೋ ಬಹಳ ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ. ಏಕೆ?'' ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಕೇಳಿದಳು.

೧೭೪. ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ದೇವೇನ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನಂದಿಗಣಾಧಿಪಃ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಮಮ ಹಾಸೋಽಯಂ ಸಂಜಾತೋಽದ್ಯ ಕೃಶೋದರಿ॥

ಆಗ ಮಾಲಿನಿಯು ''ನಿನಗೆ ಗಂಡು ಮಗು ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಂಕರನು ನಿನಗೊಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಮಗನು ಆಗುವನೆಂದು ನಂದಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದನಂತೆ. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳು ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಬಾರದೆಂದು ಶಿವನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಅವನ ವಿಹಾರವನ್ನೇ ತಡೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಸಂಗವನ್ನು ನಿನಗೆ ಅವರು ಈಗ ತಡೆದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲವೇ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು.''

೧೭೫. ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚೋ ದೇವೀ ಸಸ್ನೌ ತತ್ರ ವಿಧಾನತಃ ।
ಸ್ನಾತ್ವಾರ್ಚ್ಯ ಶಂಕರಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಸಮಭ್ಯಾಗಾತ್ ಗೃಹಂ ಪ್ರತಿ ॥

ಮಾಲಿನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪುತ್ರ ಪ್ರಸವ ನಿಮಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಸ್ನಾನವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ದಳು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವಪ್ರಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ವಾಸಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದಳು.

೧೭೬. ಸ್ನಾತಸ್ತಸ್ಯ ತತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ಥಿತಃ ಸಮಲಪೂರುಷಃ ।
ಉಮಾಸ್ವೇದಭವಸ್ವೇದಂ ಜಲಭೂಮಿ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆ ಭದ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡನು. ಮಹಾದೇವಿಯ ಮೈ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಆ ಗಣಪತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಮೈ ಮೇಲೆ ಹರಿದ ಮಹಾದೇವರ ಬೆವರು ಮತ್ತು ಉಮಾದೇವಿಯ ಮೈ ಬೆವರು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಣ್ಣು ನೀರು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಮುಚಿತ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಗಣಪತಿಯು ಮೈದಾಳಿ ಎದ್ದು ಬಂದನು.

೧೭೭. ತತ್ಸಂಪರ್ಕಾತ್ ಸಮುತ್ತಸ್ಥೌ ಪೂತ್ಕೃತ್ಯ ಕರಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಅಪತ್ಯಂ ಹಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಚ ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಭುವನೇಶ್ವರಃ ॥

ತನ್ನ ಶುಂಡಾದಂಡದಿಂದ ಫೂತ್ಕರಿಸಿ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಆ ಬಾಲಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಹರನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಹಾದೇವನು ನಂದಿಗೆ, ಇವನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ ನನ್ನ ಮಗ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

೧೭೮. ರುದ್ರಃ ಸ್ನಾತ್ವಾರ್ಚ್ಯ ದೇವಾದೀನ್‌ವಾಗ್ಭಿರಗ್ನಿಂ ಪಿತೃನಪಿ ।
ಜಪ್ತ್ವಾ ಸಹಸ್ರನಾಮಾನಮುಮಾಪಾರ್ಶ್ವಮುಪಾಗತಃ ॥

ಅನಂತರ ರುದ್ರ ದೇವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥದಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

೧೭೯. ಪ್ರಾಹ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ಶೈಲೇಯಿ ತ್ವತ್ಸುತಂ ಗುಣಸಂಯುತಮ್ ।
ಯಃತ್ವದಂಗ ಮಲಾದ್ದಿವ್ಯಃ ಕೃತೋ ಜಗಮುಖೋ ನರಃ ।

ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ ''ಶೈಲ ನಂದಿನಿ, ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡು. ಒಳ್ಳೇ ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.'' ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಕೊಳೆಯಿಂದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪುರುಷನು ಮೈದಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಆನೆಯ ಮುಖ, ಮಾನವರ ದೇಹ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅದ್ಬುತ ಆಕಾರದ ಸದ್ಗುಣ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು'' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

೧೮೦. ತತಃ ಪ್ರೀತಾ ಗಿರಿಸುತಾ ತಂ ಪುತ್ರಂ ಪರಿಷಸ್ವಜೇ ॥

ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಪರ್ವತ ಪುತ್ರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ಆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಭರದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳು. ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಸಿದಳು. ಅದರಂತೆ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನಾದ ಸ್ಥಾಣುವು ಕೂಡಾ ಆ ಮಗನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿ ಉಮಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು-

೧೮೧. ನಾಯಕೇನ ವಿನಾ ದೇವಿ ಮಯಾ ಭೂತೋಪಿ ಪುತ್ರಕಃ ।
ಯಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಸ್ತತೋ ನಾಮ್ನಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವಿನಾಯಕಃ ॥

''ದೇವಿಯೇ, ನಾಯಕನಾದ ನನ್ನ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೇ ನೀನು ಈ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದಿದ್ದಿಯೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ವಿನಾಯಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಂಟಾಗುವದು.''

೧೮೨. ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ದೇವಾಶ್ಚ ದೇವಿ ಲೋಕಾಶ್ಚರಾಚರಾಃ ।
ಏಷ ವಿಘ್ನ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ದೇವಾದೀನಾಂ ಹನಿಷ್ಯತಿ ॥

''ಇವನು ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತ ಭಾವುಕರ ಸಹಸ್ರಾರು ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ದೇವಿ, ಇವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚರಾಚರವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಗೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಘಟೋದರ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗಣಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಸಹಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.

೧೮೩. ತೇ ಸರ್ವೇ ಪರಮೇಶೇನ ದೇವ್ಯಾಃ ಪ್ರೀತ್ಯೋಪಪಾದಿತಾಃ ।
ದೇವೀ ಚ ತಂ ಸುತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಾಂ ಮುದಮವಾಪ ಚ ॥

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಏರ್ಪಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ದೇವಿಯು ಕೂಡ ಸಹಾಯಕರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಗ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು.

೧೮೪. ರೇಮೇಽಥ ಶಂಭುನಾ ಸಾರ್ಧಂ ಮಂದಿರೇ ಚಾರುಕಂದರೇ ।
ಏವಂ ಭೂಯೋಽಭವದ್ದೇವೀ ಇಯಂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ವಿಭೋಃ ।

ಅನಂತರ ಪಾರ್ವತಿಯು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಂದರವಾದ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸಿದಳು.

೧೮೫. ಯಾ ಜಘಾನ ಮಹಾದೈತ್ಯೌ ಪುರಾ ಶುಂಭನಿಶುಂಭಕೌ ।
ಏತತ್ತವೋಕ್ತಂ ವಚನಂ ಸುಭಾಷ್ಯಂ ।

ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಸತಿದೇವಿಯು ಮತ್ತೆ ಈಗ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳೇ ಮುಂದೆ ಶುಂಭ, ನಿಶುಂಭರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಳು.

೧೮೬. ಯತೋದ್ಭವಃ ಪರ್ವತತೋ ಮೃಡಾನ್ಯಾಃ ॥
ಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಯಶಸ್ಯಂ ಚ ತಥಾಘಹಾರಿ ।
ಆಖ್ಯಾನಮೂರ್ಜಸ್ಕರಮದ್ರಿಪುತ್ರ್ಯಾಃ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ ಪರ್ವತ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜನಿಸಿದಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗಿರಿಕನ್ಯೆ ಗೌರಿಯ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸದ್ಗತಿಯು ಉಂಟಾಗಲಿ. ಇಂಥ ಪರ್ವತಪುತ್ರಿಯ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಉತ್ಕರ್ಷದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಕನ್ಯೆಯ ಜನ್ಮಾಂತರ ಎಂಬ
ಐವತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಸಿಂಹವಾಹನೆಯ ರಣೋತ್ಸಾಹ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೫

೧೮೭. ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ದನುರ್ನಾಮ್ನಾ ಭಾರ್ಯಾಸೀದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ।
ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರತ್ರಯಂ ಚಾಸೀತ್ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾದ್ಬಲಾಧಿಕಂ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ : ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಹೆಸರು ದನು. ಆ ಮುನಿಗೆ ಈ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಬಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದರು.

೧೮೮. ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಶುಂಭ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ನಿಶುಂಭಶ್ಚಾಪರೋಽಸುರಃ ।
ತೃತೀಯೋ ನಮುಚಿರ್ನಾಮ ಮಹಾಬಲಸಮನ್ವಿತಃ ॥

ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಹೆಸರು ಶುಂಭ. ಎರಡನೆಯವನೇ ನಿಶುಂಭ, ಮೂರನೇಯ ಮಗನೇ ನಮುಚಿ, ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ.

೧೮೯. ಯೋಽಸೌ ನಮುಚಿರಿತ್ಯೇವಂ ಖ್ಯಾತೋ ದನುಸುತೋಽಸುರಃ ॥
ತಂ ಹಂತುಮಿಚ್ಛತಿ ಹರಿಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಕುಲಿಶಂ ಕರೇ ॥

೧೯೦. ತ್ರಿದಿವೇಶಂ ಸಮಾಯಾತಂ ನಮುಚಿಸ್ತು ಭಯಾದಥ ।
ಪ್ರವಿವೇಶ ರಥಂ ಭಾನೋಃ ತತೋ ನಾಶಕದಚ್ಯುತಃ ॥

ದನುದೇವಿಯ ಮೂರನೇ ಮಗನಾದ ನಮುಚಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಇಂದ್ರನ ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆ. ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಬಂದ ದೇವೇಂದ್ರ. ವಜ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಸ್ವರ್ಗದೊಡೆಯನನ್ನು ಕಂಡು ನಮುಚಿಯು ಹೆದರಿದ. ಭಯಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ರಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಅಶಕ್ಯವಾಯಿತು.

೧೯೧. ಶಕ್ರಸ್ತೇನಾಥ ಸಮಯಂ ಪ್ರಚಕ್ರೇ ಸ ಮಹಾಮನಾಃ ।
ಅವಧ್ಯತ್ವಂ ವರಂ ಪ್ರಾದಾತ್ ಶಸ್ತ್ರೈರಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ನಾರದ ॥

೧೯೨. ತತೋಽವಧ್ಯತ್ವಮಾಜ್ಞಾಯ ಶಸ್ತ್ರೈರಸ್ತ್ರೈಶ್ಚನಾರದ
ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಭಾಸ್ಕರರಥಂ ಪಾತಾಲಮುದಯಾದಥ ॥

ಇದರಿಂದ ಭಾಸ್ಕರನ ತೇರಿನ ಪಯಣವೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ನಮುಚಿಯಿಂದ ತಡೆ ಉಂಟಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಚತುರಮತಿಯಾದ ಶಚೀಪತಿಯು ಆ ನಮುಚಿಯೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಶಸ್ತ್ರ ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೯೩. ಸ ನಿಮಜ್ಜನ್ನಪಿ ಜಲೇ ಸಾಮುದ್ರಂಫೇನಮುತ್ತಮಮ್ ।
ದದೃಶೇ ದಾನವಪತಿಃ ತಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯೇದಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಹೀಗೆ ''ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಇಂದ್ರನಿಂದ ವರರೂಪವಾದ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ನಮುಚಿ ದಾನವನು ಭಾಸ್ಕರನ ರಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು.

೧೯೪. ಯದುಕ್ತಂ ದೇವಪತಿನಾ ವಾಸವೇನ ವಚೊಽಸ್ತು ತತ್ ।
ಅಯಂ ಸ್ಪೃಶತು ಮಾಮ್ ಫೇನಃ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಗೃಹ್ಯ ದಾನವಃ॥

ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಳುಗಿದಾಗ ಸಾಗರದ ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಬುರುಗನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿದನು. ಬುರುಗನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ''ದೇವನಾಯಕನಾದ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಈ ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿ ನೋಡೋಣ.''

೧೯೫. ಮುಖನಾಸಾದಿಕರ್ಣಾದೀನ್ಸಮಾಪೂರ್ಯ ಯಥೇಚ್ಛಯಾ ।
ತಸ್ಮಿನ್ ಶಕ್ರೋಽ ಶೃಕದ್ವಜ್ರಮಂತರ್ಹಿತಮಪೀಶ್ವರಃ ॥

ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು, ಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬುರುಗನ್ನೇ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನಬಂದಂತೆಲ್ಲ ಆ ನೊರೆಯ ನೆರೆಯನ್ನು ಆಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಉಪಹಾಸಗೈಯತೊಡಗಿದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗೂಢವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಗಣ್ಣಿನ ಶಕ್ರನು ಆ ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ (ಗುಟ್ಟಾಗಿ) ವಜ್ರಾಯುಧದ ಸಾರವನ್ನು ಮರೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟನು.

೧೯೬. ತೇನಾಸೌ ರುದ್ಧನಾಸಾಸ್ಯಃ ಪಪಾತ ಚ ಮಮಾರ ಚ ।
ಸಮಯೇನ ತಥಾ ನಷ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಸ್ಪೃಶದ್ಧರಿಂ ॥

ಅದೇ ಬುರುಗಿನಿಂದ ನಮುಚಿಯ ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಮುಖಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಜ್ರದ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಭಯಂಕರ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿತು. ಕೂಡಲೇ ನಮುಚಿಯು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಅವನು ದೇವೇಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಟ್ಟು ಪಾಡಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕುಮಾರನಷ್ಟೇ! ಅವನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವು ಬಂದಿತು.

೧೯೭. ಸ ಚೈತತ್ತೀರ್ಥಮಾಸಾದ್ಯ ಸಾತಃ ಪಾಪಾದಮುಚ್ಯತ ।
ತತೋಽಸ್ಯ ಭ್ರಾತರೌ ವೀರೌ ಕ್ರುದ್ಧೌಶುಂಭನಿಶುಭಂಕೌ ॥

ಆ ನಮುಚಿದಾನವನನ್ನು ಕೊಂದಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇದರ ಪವಿತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು.

೧೯೮. ಉದ್ಯೋಗಂ ಸುಮಹತ್ ಕೃತ್ವಾ ಸುರಾನ್ ಬಾಧಿತುಮಾಗತೌ ।
ಸುರಾಸ್ತೇಽಪಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ವಿನಿರ್ಯಯುಃ ॥

ಅನಂತರ ನಮುಚಿಯ ಸಹೋದರರನಾದ ಶುಂಭ, ನಿಶುಂಬರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಜ್ಜುಗಿಸಿದರು. ವೀರರಾದ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ದಾನವವೀರರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಚಂಡ ಸೈನ್ಯವು ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

೧೯೯. ಜಿತಾಸ್ತ್ವಾಕ್ರಮ್ಯ ದೈತ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಬಲಾಃ ಸಪದಾನುಗಾಃ ।
ಶಕ್ರಸ್ಯಾಹೃತ್ಯ ಚ ಗಜಂ ಯಾಮ್ಯಂ ಚ ಮಹಿಷಂ ಬಲಾತ್॥

ದೈತ್ಯವೀರರು ಸುರರಾಜನ ಐರಾವತವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರು. ಯಮನ ಕೋಣ ವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

೨೦೦. ವರುಣಸ್ಯ ಮಣಿಂ ಛತ್ರಂ ಗದಾಂ ವೈ ಮಾಧವಸ್ಯ ಚ ।
ನಿಧಯಃಶಂಖ ಪದ್ಮಾದ್ಯಾಃ ಹೃತಾಸ್ತ್ವಾಕ್ರಮ್ಯ ದಾನವೈಃ ॥

ವರುಣನಮಣಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡರು. ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರವನ್ನು ಕಸಿದರು. ಮಾಧವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಗದೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದರು. ಇವಲ್ಲದೇಕುಬೇರನಶಂಖ, ಪದ್ಮ ಮುಂತಾದ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಎತ್ತಿಹಾಕಿದರು. ನಾರದರೇಹೀಗೆದೈತ್ಯವೀರರಾದಆಶುಂಭನಿ ಶುಂಭರುಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡುಭೂಲೋಕಕ್ಕೆಬಂದರು. ಆಗಇಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬೀಜ ಎಂಬ ದೈತ್ಯರ ದೊರೆ ಆಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು, ನೀನು ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

೨೦೧. "ತ್ರಿಲೋಕೀ ವಶಗಾಚಸ್ತೇಽನಯೋರ್ನಾರದ ದೈತ್ಯಯೋಃ
ಆಜಗ್ಮತುರ್ಮಹೀಪೃಷ್ಠಂ ದದೃಶಾತೇ ಮಹಾಸುರಂ

೨೦೨. ರಕ್ತಬೀಜಮಥೋಚುಃ ಕೋ ಭವಾನಿತಿ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ ।
ಸ ಚಾಹ ದೈತ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ವಿಭೋ ಸಚಿವೋ ಮಹಿಷಸ್ಯ ತು ॥

೨೦೩. ರಕ್ತಬೀಜೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ಮಹಾವೀರ್ಯೋ ಮಹಾಭುಜಃ ।
ಅಮಾತ್ಯೌ ರುಚಿರೌ ವೀರೌ ಚಂಡಮುಂಡಾವಿತಿಶ್ರುತೌ ॥

೨೦೪. ತಾವಾಸ್ತಾಂ ಸಲಿಲೇ ಮಗ್ನೌ ಭಯಾದ್ದೇವ್ಯಾ ಮಹಾಭುಜೌ ॥

೨೦೫. ಯಸ್ತ್ವಾಸೀತ್ ಪ್ರಭುರಸ್ಮಾಕಂ ಮಹಿಷೋ ನಾಮ ದಾನವಃ
ನಿಹತೋಽಸೌ ಮಹಾದೇವ್ಯಾ ವಿಂಧ್ಯಶೈಲೇ ಸುವಿಸ್ತೃತೇ ॥

ಅದಕ್ಕೆ ಆ ದೈತ್ಯನು ''ನಾನು ರಕ್ತಬೀಜ. ಪ್ರಭುಗಳೇ ಜಾತಿಯಿಂದ ನಾನೂ ದೈತ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಮಹಿಷಾಸುರನ ಮಂತ್ರಿ. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ, ಬಾಹುಶಾಲಿಯೂ ಆದ ನನಗೆ ರಕ್ತಬೀಜ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನಮ್ಮ ದೊರೆಯಾದ ಮಹಿಷಾಸುರನಿಗೆ ಚಂಡ, ಮುಂಡ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ವೀರಮಂತ್ರಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವಿಯ ಭಯದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದರು. ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ಮಹಿಷಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ವಿಂಧ್ಯಶೈಲದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದಳು.

೨೦೬. ಭವಂತೌ ಕಸ್ಯ ತನಯೌ ಕಿಂವಾ ನಾಮ್ನಾ ಪರಿಶ್ರುತೌ
ಕಿಂವೀರ್ಯೌ ಕಿಂಪ್ರಭಾವೌ ಚ ಏತಚ್ಛಂಸಿತುಮರ್ಹಥ ॥

ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು? ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಎಂಥದು? ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವು ಎಷ್ಟಿದೆ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿರಿ.

೨೦೭. ಶುಂಭ ಉವಾಚ - ಅಹಂ ಶುಂಭ ಇತಿಖ್ಯಾತೋ ದನೋಃ
ಶುತ್ರುದರ್ಪಹಾ ।
ನಿಶುಂಭೋಽಯಂ ಮಮ ಭ್ರಾತಾ ಕನೀಯಾನ್ ಔರಸಸ್ಸುತಃ ॥

ಶುಭನಾನುಶಂಭ. ದನುದೇವಿಯಔರಸಪುತ್ರ. ಇವನುನನ್ನ ಕೊನೆಯಸೋದರ. ಇಂದ್ರನಸೊಕ್ಕುಸದ್ದುಗಳನ್ನುಅಡಗಿಸಿದಇವನಹೆಸರುನಿಶುಂಭ, ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಮೊದಲಾದದೇವತೆಗಳುಎಲ್ಲರೂಕೂಡಿಏರಿಬಂದರೂಇವನೊಬ್ಬನೇಅನೇಕ ಬಾರಿಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂಸೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನುಆದೇವಿಯುಕೊಂದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಆಮಹಿಷನವೈರಿಗಳನ್ನುಸೇನಾಪರಿವಾರಸಹಿತವಾಗಿನಾವುಸಂಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದಆಮಹಿಷಾಸುರಮಾರಣದಸಂದರ್ಭವನ್ನುನಮಗೆತಿಳಿಸಿರಿ.

೨೦೮. ಇತ್ಥಂ ತಯೋಸ್ತು ವದತೋ ನರ್ಮದಾಯಾಸ್ತಟೇ ಮುನೇ
ಜಲವಾಸಾದ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತೌ ಚಂಡ ಮುಂಡೌ ಚ ದಾನವೌ ॥

ಶುಂಭನಿಶುಂಭರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನರ್ಮದೆಯ ನದೀ ನೀರಿನ ನಟ್ಟನಡುವೆ ದೇವಿಯ ಭಯದಿಂದ ಮುಳುಗಿದ ಚಂಡ, ಮುಂಡ ಎಂಬ ದಾನವರಿಬ್ಬರೂ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದರು.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದಾನವ ಧುರೀಣರೂ ರಕ್ತಬೀಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭರು ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ''ಇವರು ಯಾರು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

೨೦೯. ಏತಾವಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಾಂ ದುಷ್ಟಾಂ ಮಹಿಷಘ್ನೀಂ ನ ಸಂಶಯಃ
ಅಹಂ ವಿವಾಹಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರತ್ನಭೂತಾಂ ಜಗತ್ರಯೇ ॥

''ಇವನು ಶುಂಭ. ಇವನೊಬ್ಬನು ಇವನ ಕೊನೆಯ ತಮ್ಮನಾದ ನಿಶುಂಭ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವಘಾತಕರು. ಮಹಾಶೂರರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಾನು ಮಹಿಷನನ್ನು ಕೊಂದ ಆ ದುಷ್ಟ ದೇವಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೂರ್ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಒಂದು ರತ್ನದಂತೆ ಇದೆ. ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಗೆದ್ದು ಮದುವೆಯಾಗುವೆ.

೨೧೦. ನ ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ಭವತಾ ರತ್ನಾರ್ಹೋಽಸಿ ನ ಸಾಂಪ್ರತಮ್
ಯಃ ಪ್ರಭುಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸ ರತ್ನಾರ್ಹಃ ತಸ್ಮಾತ್ ಶುಂಭಾಯ ಯೋಜ್ಯತಾಮ್ ।

ಚಂಡ : ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ, ನ್ಯಾಯವೂ ಅಲ್ಲ. ನೀನು ಈಗ ಅಂಥ ರಮಣೀ ರತ್ನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹನಾಗಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ರತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ದಾನವನ ದೊರೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಶುಂಭನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡು.'' ಈ ಮಾತನ್ನು ಶುಂಭನಿಶುಂಭರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಳೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೋಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಕೌಶಿಕೀ ಎಂಬ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳೆಂದೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮಿಸುನಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮೋಹಕವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದನು.

೨೧೧. ಸ ಗತ್ವಾ ತದ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವ್ಯಾತ್ಯಯ ಮಹಾಸುರಃ
ನಿಶುಂಭಶುಂಭಾವಾಹೇದಂ ಮನ್ಯುನಾಭಿ ಪರಿಪ್ಲುತಃ ॥

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಂಭನು ಸುಗ್ರೀವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೈತ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ದಾನವ ದೂತನಾಗಿ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಿಯಾದ ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ಸುಗ್ರೀವನು ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಶುಂಭನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಲ್ಪಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರದಿಂದ ಕುಪಿತನಾಗಿಯೇ ಮರಳಿ ಬಂದು ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭರಿಗೆ ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಸುಗ್ರೀವ: ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾನು ಆ ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆನು. ದೈತ್ಯ ನಾಯಕನಾದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಅಂದೇ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

೨೧೨. ಯಾನಿ ಸ್ವರ್ಗೇ ಮಹೀಪೃಷ್ಠೇ ಪಾತಾಲೇ ಚಾಪಿ ಸುಂದರಿ ।
ರತ್ನಾನಿ ಸಂತಿ ತಾವಂತಿ ಮಮ ವೇಶ್ಮನಿ ನಿತ್ಯಶಃ ॥

''ಶುಂಭನು ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ದಾನ ದೊರೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದ್ದಾನೆ. 'ಈ ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಈಗ ನಾನೇ ಮಹಾಪ್ರಭು

ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ, ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ, ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ, ಇರುವ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ರತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮನೆ ಸೇರಿವೆ.

೨೧೩. ತ್ವಮುಕ್ತಾ ಚಂಡಮುಂಡಾಭ್ಯಾಂ ರತ್ನಭೂತಾ ಕೃಶೋದರೀ ।
ತಸ್ಮಾದ್ ಭಜಸ್ವ ಮಾಂ ವಾ ತ್ವಂ ನಿಶುಂಭಂ ವಾ ಮಮಾನುಜಮ್ ॥

ನಾರೀಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ರತ್ನ ಎಂದು ಚಂಡ ಮುಂಡರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು. ಇಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ನಿಶುಂಭನನ್ನಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗು.''

೨೧೪. ಯೋ ಮಾಂ ವಿಜಯತೇ ಯುದ್ಧೇ ಸ ಭರ್ತಾ ಸ್ಯಾನ್ಮಹಾಸುರ।
ಮಯಾ ಚೋಕ್ತಾವಲಿಪ್ತಾಸಿ ಯೋಜಯೇ ಜಯೇತ್ಸ ಸುರಾಸುರಾನ್॥

ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಿ ಅವಳು ಮಾತನಾಡಿದಳು. ''ಸುಗ್ರೀವನೇ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಶುಂಭನು ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು ಆದದ್ದು ನಿಜ. ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹನೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಅಂಥ ಸುಲಭದ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ. ಧೀರಳಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಗೆದ್ದವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಪತಿ ಎಂದು ವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೧೫. ಸ ತ್ವಾಂ ಕಥಂ ನ ಜಯತೇ ಸಾ ತ್ವಮುತ್ತಿಷ್ಠ ಭಾಮಿನಿ ॥

ಆ ದೇವಿಯ ಈ ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅವಳಿಗೇ ಹೇಳಿದೆ. ''ನೀನು ಬಹಳ ಮದಾಂಧಳಾಗಿರುವಿ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ವೀರಾಧಿವೀರರಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಬಂದ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಶಾಲಿಯಾದ ಆ ದಾನವ ಸಾಮ್ರಾಟನನ್ನು ನೀನೆಂತು ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲೆ? ಇಂಥ ವಿಶ್ವವಿಜಯಿಯಾದ ದೈತ್ಯನಾಯಕನು ಅಬಲೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರನೇ! ಆದುದರಿಂದ ಭಾಮಿನಿ, ಕೇಳು ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನನ್ನು ವರಿಸು.'' ಅನಂತರ ಆ ದೇವಿಯು ನನಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೨೧೬. ಸಾಥ ಮಾಂ ಪ್ರಾಹ ಕಿಂ ಕುರ್ಮೋ ಯದನಾಲೋಚಿತಃ ಕೃತಃ
ಮನೋರಥಸ್ತು ತದ್ಗಚ್ಛ ಶುಂಭಾಯ ತ್ವಂ ನಿವೇದಯ ॥

''ದೈತ್ಯನೇ, ಮಾಡುವದೇನು! ನಾನು ಮೊದಲು ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹಾಗೆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸುವದೆಂತು? ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದವರನ್ನೇ ವಿವಾಹ ವಾಗುವ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೀನು ಶಂಭುವಿಗೆ ತಿಳಿಸು.'' ಹೀಗೆ ದೇವಿಯು ನನಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಕೋಟಿ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ ಅವಳ ತೇಜಸ್ಸು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡು. ಆಗ ಶುಂಭನು ಧೂಮ್ರಲೋಚನ ಎಂಬ ದೈತ್ಯ ದೂತನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು-

೨೧೭. ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ ಗಚ್ಛ ತಾಂ ದುಷ್ಟಾಂ ಕೇಶಾಕರ್ಷಣ ವಿಹ್ವಲಾಮ್
ಸಾಪರಾಧಾಂ ಯಥಾ ದಾಸೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಶೀಘ್ರಮಿಹಾನಯ ॥

''ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನೇ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ಆ ದುಷ್ಟಳಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ದಾಸಿಯಂತೆ ಕೂದಲು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದು ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

೨೧೮. ಯಶ್ಚಾಸ್ಯಾಃ ಪಕ್ಷಕೃತ್ ಕಶ್ಚಿತ್ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಜನಃ ।
ಸ ಹಂತವ್ಯೋऽವಿಚಾರ್ಯೈವ ಯದಿಹ ಸ್ಯಾತ್ಪಿತಾಮಹಃ ॥

ಯಾರಾದರೂ ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅವನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಿರಲಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಬಂದರೂ ವಿಚಾರಿಸ ಬೇಡ. ಹೊಡೆದು ಕೊಂದುಬಿಡು.'' ಶುಂಭನ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನು ದೇವಿಯನ್ನು ಕೈಸೆರೆಗೊಂಡು ಕರೆತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕದನದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ನೂರು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೈನ್ಯ ಅವನ ಹಿಂದೆ. ಆರು ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಅವನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನು ಈ ಸೈನ್ಯಸನ್ನಾಹದೊಂದಿಗೆ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ನುಡಿದನು-

೨೧೯. ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮೂಢೇ ಭರ್ತಾರಂ ಶುಂಭಮಿಚ್ಛಸ್ವ ಕೌಶಿಕಿ ।
ನ ಚೇದ್ ಬಲಾನ್ನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಕೇಶಾಕರ್ಷಣ ವಿಹ್ವಲಾಮ್ ॥

''ಮೂಢಳೇ, ಬಾ, ನನ್ನೊಡನೆ ನಡೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಕೌಶಿಕಿಯೇ ಶುಂಭನನ್ನೇ ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂದಲು ಹಿಡಿದು ದರದರ ಎಳೆಯುತ್ತ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ.

೨೨೦. ಪ್ರೇಷಿತೋऽಸೀಹ ಶುಂಭೇನ ಬಲಾನ್ನೇತುಂ ಹಿ ಮಾಂ ಕಿಲ
ತತ್ರ ಕಿಂ ಹ್ಯಬಲಾ ಕುರ್ಯಾದ್ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು ॥

ದೇವಿ : ಶುಂಭನು ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದು ತರಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನಷ್ಟೆ! ನಾನಂತೂ ಅಬಲೆ. ಹೆಂಗಸಾದ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ನೀನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡು.

೨೨೧. ಏವಮುಕ್ತೋ ವಿಭಾವರ್ಯಾ ಬಲವಾನ್ ಧೂಮ್ರಲೋಚನಃ
ಹುಂಕಾರೇಣೈವ ತಂ ಭಸ್ಮಸಾಚ್ಚಕಾರಾಂಬಿಕಾ ತದಾ ॥

ಆಗ ಧೂಮ್ರಲೋಚನನು ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ತೋರಿಸಹೊರಟನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಅಂಬಿಕಾದೇವಿಯು ''ಹುಂ'' ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಗುಡುಗಿದಳು. ಅವಳ ಹುಂಕಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಕೌಶಿಕಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕ್ಷೇಪ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗಿ ಬಿದ್ದ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಾಹಾಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತು. ದೇವಿಯ ಹುಂಕಾರ ನಾದವು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಶುಂಭನ ಕಿವಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಚಂಡ,

ಮುಂಡ, ರುರು ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯವೀರರರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕಾಲಾಳು, ರಥ ಮೊದಲಾದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೌಶಿಕೀದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದರು. ಕೋಟಿಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕದನಕ್ಕಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ದೈತ್ಯರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಿಯ ವಾಹನವಾದ ಸಿಂಹವು ಕೆರಳಿನಿಂತಿತು.

೨೨೨. ಅಥ ಸಿಂಹೋ ಧುತಸಟಃ ಪಾಟಯನ್ ದಾನವಾನ್ ರಣೇ ।
ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ಕರಪ್ರಹಾರೇಣ ಕಾಂಶ್ಚಿದಾಸ್ಯೇನ ಲೀಲಯಾ ॥

ರಣೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅದರ ಕೂದಲುಗಳು ನಿಮಿರಿನಿಂತವು. ದಾನವರ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎರಗಿ ಅಸಂಖ್ಯ ದೈತ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ಉಗುರಿನ ಪಂಜರದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿತು.

೨೨೩. ತಾವಾರ್ತಂ ಸ್ವಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೋಪಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾಧರೌ ।
ಸಮಾದ್ರವೇತಾಂ ದುರ್ಗಾಂ ವೈ ಪತಂಗಾವಿವ ಪಾವಕಮ್ ॥

ಎಷ್ಟೋ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸೀಳಿ ಹಾಕಿತು. ಹಲವರನ್ನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸೀಳಿತು. ಕೈಯಿಂದ ಕೊಂದವರಿಗಂತೂ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ, ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ಗಂಟಲು ಹರಿದು, ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಿದು, ಕರುಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ದಾನವ ಸೈನಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ದೇವಿಯ ವಾಹನವಾದ ಸಿಂಹವು ಆಡ್ಡಾಡುತ್ತಲೇ ಕೊಂದು ಹಾಕಿತು. ಹೀಗೆ ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯ ಕಂದರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಸರಿಯೂ ಮತ್ತು ದೇವಿಯ ಅನುಚರವಾದ ಭೂತಗಳೂ ದೈತ್ಯರ ಸೇನೆಯನ್ನು ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಚಂಡ ಮುಂಡರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವರು ತುಟಿ ನಡುಗಿಸುತ್ತ ದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದರು. ಎರಡು ದೀಪದ ಹುಳುಗಳು ಅಗ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದತ್ತಿತ್ತು.

೨೨೪. ಭ್ರುಕುಟೀಕುಟಿಲಾದ್ದೇವ್ಯಾ ಲಲಾಟಫಲಕಾದ್ ದ್ರುತಮ್ ।
ಕಾಲೀ ಕರಾಲವದನಾ ನಿಸ್ಸೃತಾ ಯೋಗಿನೀ ಶುಭಾ ॥

ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಭಯಂಕರ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟುಹಾಕಿತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಮೂರು ಗೆರೆಗಳು ವಕ್ರವಾಗಿ ಮಣಿದವು. ಅವಳ ಲಲಾಟ ಫಲಕದ ವಕ್ರವಾದ ಭ್ರುಕುಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಓರ್ವ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಯೋಗಿನಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಬಂದಳು.

೨೨೫. ಕುಂಜರಂ ಸಹಯಂತ್ರೇಣ ಪ್ರಚಿಕ್ಷೇಪ ಮುಖೇಽಂಬಿಕಾ ।
ಸ ಚಕ್ರಕೂಬರರಥಂ ಸಸಾರಥಿಂ ತುರಂಗಮಮ್ ।
ಸಮಂ ಯೋಧೇನ ವದನೇ ಕ್ಷಿಪ್ಯ ಚರ್ವಯತೇಽಂಬಿಕಾ ।

ಕ್ರೂರ ಮುಖಮುದ್ರೆಯ ಆ ಕಾಳಿಯು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಘೋರ ಖಡ್ಗವನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೈತುಂಬ ನೆತ್ತರ ಮೆತ್ತಿ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ರಾಜರ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳ ಮಾಲೆಯು ಅವಳ ಕೊರಳಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಒರೆಹಿರಿದ ಝಳಪಿಸುವ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಅನೇಕ ದಾನವರ ರುಂಡಗಳನ್ನು ಚೆಂಡಾಡಿದಳು. ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅವಳು ಆನೆಗಳನ್ನು ತರಿದಳು, ರಥಗಳನ್ನು ಪುಡಿ

ಮಾಡಿದಳು. ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಸೆದು ಹಾಕಿದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಖಡ್ಗ, ಡಾಲು, ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಉಳಿದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪಕಪಕ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನತೊಡಗಿದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಆನೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿದಳು. ಕುದುರೆ ಸಾರಥಿ ಸಹಿತ ರಥಗಳನ್ನೇ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ನುರಿಸಿದಳು. ಅನೇಕ ರಥಿಕರು ರಥ, ಗಾಲಿ, ಈಸು, ನೊಗ, ಧ್ವಜ, ಆಯುಧ, ಸಾರಥಿ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಅವಳ ಭೀಕರವಾದ ಬಾಯಿ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನುಚ್ಚು ನೂರಾದರು.

೨೨೬. ಸಾ ಜಾತಾ ಸುತರಾಂ ರೌದ್ರೀ ತೈಲಾಭ್ಯಕ್ತಶಿರೋರುಹಾ ।
ಕೃಷ್ಣಾರ್ಧಮರ್ಧಶುಕ್ಲಂ ಚ ಧಾರಯಂತೀ ಸ್ವಕಂ ವಪುಃ ॥

ಆ ಭೈರವಿಯು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದೇ ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗದೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿದು ಯಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಸೈನ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಕುಳಿತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾದ ರುರು ದೈತ್ಯನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಹೋದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ತಲೆಬುರುಡೆಯ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯನ ತಲೆಗೆ ಬಲವಾದ ಏಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ರುರುದಾನವನು ಬುಡ ಕಡಿದ ಗಿಡದಂತೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದನು. ಆಗ ಆ ಕಾಳಿಯು ಕೈಯಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಸೀಳಿ ಆ ಚರ್ಮದಿಂದ ತನ್ನ ಜಡೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿದಳು. ಆ ಚರ್ಮದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಬಾರದೇ ಹಾಗೇ ಉಳಿದ ತನ್ನ ಕೆಲವು ಕೂದಲುಗಳ ಸೂಡನ್ನು ಚಟ್ಟನೆ ತಲೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಕಿತ್ತಿ ಎಸೆದ ಅವಳ ಆ ಜಡೆಗೂದಲಿನಿಂದ ಓರ್ವ ರಣಭೈರವಿಯು ಉದಿಸಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ಎಣ್ಣೆ ಬಸಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಅರ್ಧ ದೇಹವು ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನರ್ಧ ದೇಹವು ಬೆಳ್ಳಂಬಿಳಿದಾಗಿತ್ತು.

೨೨೭. ಪ್ರಾಹ ಗಚ್ಛಸ್ವ ಸುಭಗೇ ಚಂಡಮುಂಡಾವಿಹಾನಯ ।
ಸ್ವಯಂ ಹಿ ಮಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾವಾನೇತುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ॥

ನಾನು ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಓರ್ವ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ದೇವಿಯ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಳೀದೇವಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಚಂಡಮಾರಿ ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು 'ಶೋಭನಾಂಗಿಯೇ, ಚಂಡ ಮುಂಡ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

೨೨೮. ತತಸ್ತಾವಪಿ ಲಗೇನ ಪ್ರಧಾವತ್ ತ್ಯಕ್ತವಾಸಸಾ ।
ಸಾಧಿರುಹ್ಯ ಮಹಾವೇಗಂ ರಾಸಭಂ ಗರುಡೋಪಮಮ್ ॥

''ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಸಮರ್ಥಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಚಂಡಮುಂಡ ದೈತ್ಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಲು ಚಂಡಮಾರಿಯು ಧಾವಿಸಿದಳು. ಆಗ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದ ಆ ಚಂಡ-ಮುಂಡರಿಬ್ಬರೂ

ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲದೇ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿದರು. ಚಂಡಮಾರಿಯು ಗರುಡನಂತೆ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುವ ಒಂದು ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದಳು.

೨೨೯. ಸಾ ದದರ್ಶ ತದಾ ಪೌಂಡ್ರಂ ಮಹಿಷಂ ವೈ ಯಮಸ್ಯ ಚ ।
ಸಾ ತಸ್ಯೋತ್ಪಾಟಯಾಮಾಸ ವಿಷಾಣಂ ಭುಜಗಾಕೃತಿಮ್ ॥
ಸಂಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಕರೇಣೈವ ದಾನವಾನನ್ವಗಾಜ್ಜವಾತ್ ॥

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಮದೇವರ ಪೌಂಡ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೋಣವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಆ ಕೋಣದ ಹಾವಿನಾಕಾರದ ಕೋಡನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಕೊಂಡಳು. ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಟ್ಟೆ ಕಳೆದು ಓಡುತ್ತಿರುವ ದಾನವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿ ಹೋದಳು. ಆಗ ಚಂಡ ಮುಂಡರು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಓಡಿಓಡಿ, ಕಾಲು ಸೋತು ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರು. ಚಂಡಮಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ರಾಸಭಾರೂಢಳಾಗಿಯೇ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದಳು.

೨೩೦. ಭಯಾರ್ತಶ್ಚೈವ ಗರುಡೋ ಮಾಂಸ ಪಿಂಡೋಪಮೋ ಬಭೌ ।
ನ್ಯಪತಂಸ್ತಸ್ಯ ಪತ್ರಾಣಿ ರೌದ್ರಾಣಿ ಹಿ ಪತತ್ರಿಣಃ ॥

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗುವ ಗರುಡನು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಕರ್ಕೋಟಕವೆಂಬ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಎರಗಲು ಗರುಡನು ಗರಿ ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಈ ಚಂಡಮಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಭಯದಿಂದ ಮುದುರಿ ಮುದ್ದೆಯಾದನು. ಮಾಂಸ ಪಿಂಡದಂತ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೈಮುದುಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರ ಮೂಲಕ ಗರುಡ ದೇಹದ ಕೆಲವು ಗರಿಗಳು ಸಿಡಿದು ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದವು.

೨೩೧. ಖಗೇಂದ್ರ ಪತ್ರಾಣ್ಯಾದಾಯ ನಾಗಂ ಕರ್ಕೋಟಕಂ ತಥಾ ।
ವೇಗೇನಾಥಾಸರದ್ದೇವೀ ಚಂಡಮುಂಡೌ ಮಹಾಸರೌ ।
ಬದ್ಧ್ವಾ ಕರ್ಕೋಟಕೇನೈವ ಬದ್ಧ್ವಾ ವಿಂಧ್ಯಮುಪಾಗತಮ್ ॥

ಚಂಡಮಾರಿಯು ಆ ಗರುಡನ ಗರಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕರ್ಕೋಟಕ ಹಾವನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಚಂಡ ಮುಂಡರಿದ್ದ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಅರೆಚಣದಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕರ್ಕೋಟಕ ಹಾವಿನಿಂದಲೇ ಬಿಗಿದು ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತಂದಳು. (೨೩೧)

೨೩೨. ತಂ ಶೇಖರಂ ಶಿವಾ ಗೃಹ್ಯ ಚಾಮುಂಡಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ವಿಸ್ತೃತಂ।
ಬಬಂಧ ಪ್ರಾಹ ಚೈವೇನಾಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಸುಧಾರಣಮ್ ।

ಮತ್ತು ಕೌಶಿಕೀದೇವಿಗೆ ಅವರ ಚರ್ಮ ಸುಲಿದು ಕರುಳು ಹುರಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳ ಮಾಲೆ ಮಾಡಿ ನಡನಡುವೆ ಗರುಡಗರಿಗಳನ್ನು ಕುಚ್ಚಗಳಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಅರ್ಪಿಸಿದಳು. ಸಿಂಹದ ಚರ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಘರ್ಘರ ಎಂಬ ವಾದ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಮುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಆ ಚಂಡಿಕಾದೇವಿಗೆ ಚಂಡಮಾರಿಯು ಸಮರ್ಪಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಥದೇ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಧರಿಸಿದಳು.

ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಗರುಡಗರಿಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಳು. ದೈತ್ಯರ ರಕ್ತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಚಂಡಮುಂಡರ ರುಂಡಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಆ ದುರ್ಗೆಯು ತಲೆಕಿರೀಟವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹುಬ್ಬಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಶರ್ವೆಯೊಡನೆ ಚಂಡಮಾರಿಯು ಕೌಶಿಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ದೈತ್ಯರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಹಾವಿನಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಮುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶಿರೋಭೂಷಣವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಚಂಡಮುಂಡರ ಎರಡೂ ತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳನ್ನೂ ಕರ್ಕೋಟಕ ಹಾವಿನಿಂದ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಕಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಕೌಶಿಕಿಯು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ದುರ್ಗಿಗೇ ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅವಳ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದಳು.

೨೩೩. ಶೇಖರಂ ಚಂಡಮುಂಡಾಭ್ಯಾಂ ಯಸ್ಮಾದ್ಧಾರಯಸೇ ಶುಭಮ್
ತಸ್ಮಾತ್ ಲೋಕೇ ತವ ಖ್ಯಾತಿಶ್ಚಾಮುಂಡೇತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ನೀನು ಈ ದುಷ್ಟ ದಾನವರ ಸಂಹಾರರೂಪವಾದ ಘೋರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿ, ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನೀನೇ ಧರಿಸು. ಚಂಡಮುಂಡರ ಶಿರಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಮುಕುಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಚಾಮುಂಡಾ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗುವಿ.

೨೩೪. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ವಚನಂ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಂ ತಾಂ ಚಂಡಮುಂಡ
ಸ್ರಜಧಾರಿಣೀಂ ವೈ ॥ ದಿಗ್ವಾಸಸಂ ಚಾಭ್ಯವದ್ಭ್ರತೀತಾ
ನಿಷೂದಯಸ್ವಾರಿಬಲಾನ್ಯಮೂನಿ ॥

ಹೀಗೆ ಚಂಡಮುಂಡ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಿಗ್‌ದುಕೂಲಳಾಗಿಯೇ ನಿಂತ ಮೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಆ ದುರ್ಗೆಗೆ ಇಂತು ನುಡಿದು ''ಈ ಎಲ್ಲ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾದ ಚಾಮುಂಡಿಯು ಯಮನ ಕೋಣದ ಕೋಡಿನಿಂದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಗರೆದು ಘೋರವಾದ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಿದಳು. ಉಳಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದು ತೇಗಿದಳು. ಅನಂತರ ದುರ್ಗಿ ಹಾಗೂ ದೇವಿಯ ಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಭೂತಪರಿವಾರಗಳ ಹೊಡೆತ ಬಡೆತಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯ ದಾನವರೂ ಸೋತು ಸುಣ್ಣಾಗಿ ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಶರಣು ಬಂದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವಾಹನೆಯ ರಣೋತ್ಸಾಹ ಎಂಬ
ಐವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

—೦—

ಆರುಮುಖಗಳಿಂದ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದವ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೬

೨೩೫. ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಚಂಡಮುಂಡೌ ಚ ನಿಹತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೈನ್ಯಂ ಚ ।
ವಿದ್ರುತಮ್ ಸಮಾದಿದೇಶಾಬಲಂ ರಕ್ತಬೀಜಂ ಮಹಾಸುರಮ್ ।

ಚಂಡಮುಂಡ ದೈತ್ಯರು ಇಬ್ಬರೂ ಮಡಿದು ದೈತ್ಯ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲ ದುರ್ಗಿಯ ರಣರಭಸವನ್ನು ತಾಳದೇ ಹೆದರಿ ಚೆದರಿ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಶುಂಭನು ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ರಕ್ತಬೀಜನಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆದೇಶವಿತ್ತನು. ಮೂವತ್ತು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ದೈತ್ಯಸೇನೆಯು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆ ರಕ್ತಬೀಜ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

೨೩೬. ಮುಮೋಚ ಸಿಂಹನಾದಂ ವೈ ಕಾಲ್ಯಾ ಸಹ ಮಹೇಶ್ವರೀ ।
ನಿನದಂತ್ಯಾಸ್ತತೋ ದೇವ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೀ ಮುಖತೋಽಭವತ್ ॥

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏರಿಬರುವ ದೈತ್ಯರ ಸೇನಾಬಲವನ್ನು ಕಂಡು ಚಂಡೀದೇವಿಯು ಕಾಳೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದಳು. ಹಂಸವನ್ನು ಹೂಡಿದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಯು ಅಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಪಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯು ಎತ್ತನ್ನು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಆ ಬಳಿಕ ಹಾವುಗಳ ಕಡಗವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೌಮಾರೀ ದೇವಿಯು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಳು.

ಅವಳ ನಂತರ ನವಿಲನ್ನೇರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗರುಡಾರೂಢಳಾದ ವೈಷ್ಣದೇವಿಯು ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಳಾದಳು. ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಿಂದ ಉಗ್ರವಾದ ಒನಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ವಾರಾಹೀದೇವಿಯು ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತ ಉದ್ಭವಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಚಂಡೀದೇವಿಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರ ತಾರೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ನಿಮಿರಿನಿಂತ ಕೇಶಪಾಶಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ನಾರಸಿಂಹದೇವಿಯು ತನ್ನ ಚೂಪಾದ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಘೋರ ರೂಪವನಾಂತು ಉದಿಸಿಬಂದಳು.

೨೩೭. ಅಭ್ಯೇತ್ಯ ವಂದ್ಯ ಚೈವೇನಾಂ ಪ್ರಾಹ ವಾಕ್ಯಂ ತದಾಂಬಿಕಾಂ ।
ಸಮಾಯಾತೋಽಸ್ಮಿ ವೈ ದುರ್ಗೇ ದೇಹ್ಯಾ ಜ್ಞಾಂ
ಕಿಂಕರೋಽಸ್ಮಿತೇ । ತದ್ವಾಕ್ಯಸಮಕಾಲಂ ಚ

ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವಿಯರು ಅಸುರರ ಬಲವನ್ನು ಕಬಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಕ್ತಬೀಜನು ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಚಂಡಿಕಾದೇವಿಯು ನಿರ್ಭಯಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಗುಡುಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿದಳು. ಅದರ ನಾದನಿನಾದವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡಿತು. ಆ ಭೀಷಣ ನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳ

ಒಡೆಯನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅವನು ಬಂದ ಆ ಚಂಡಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ''ದುರ್ಗಾದೇವಿಯೇ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡು, ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

೨೩೮. ದೇವ್ಯಾ ದೇಹೋದ್ಭವಾಶುಭಾ ।
ಜಾತಾ ಸಾ ಚಾಹ ದೇವೇಶಂ ಗಚ್ಛ ದೌತ್ಯೇನ ಶಂಕರ ॥

ಹೀಗೆ ಶಿವನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಚಂಡಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಶಿವಾದೇವಿಯು ಉದಿಸಿ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೨೩೯. ಬ್ರೂಹಿ ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭಂ ಚ ಯದಿ ಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛಥ ।
ತದ್ಗಚ್ಛದ್ಧ್ವಂ ದುರಾಚಾರಾ ಸಪ್ತಮಂ ಹಿ ರಸಾತಲಂ ॥

ಶಂಕರನೇ ನೀನು ಈಗ ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗು. ಆ ಶಂಭುನಿಶುಂಭರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು, ''ಎಲೈ ದುರಾಚಾರಿಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ಈ ತಿರೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಿರಿ. ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯಿರಿ. ಏಳನೆಯ ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿರಿ. ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ದೇವತೆಗಳ ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ದೂರಾಗಲಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರು ಯಥಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಗರ್ವದಿಂದ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬನ್ನಿರಿ. ನನಗೇನೂ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನೇ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಮರ್ದಿಸಿ ಮರಣಗಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು.

೨೪೦. ಯತಸ್ತು ಸಾ ಶಿವಂ ದೌತ್ಯೇ ನ್ಯಯೋಜಯತ ನಾರದ
ತತೋ ನಾಮ ಮಹಾದೇವ್ಯಾಃ ಶಿವದೂತೀತ್ಯಜಾಯತ ॥

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಚಂಡಿಕೆಯು ಶಿವನನ್ನೇ ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಶಿವನೆ ದೂತನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಶಿವದೂತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಮಹಾದೇವನು ಶಿವದೂತಿಯ ವಚನದಂತೆ ಶುಂಭನಿಶುಂಬರ ಬಳಿಗೆಹೋಗಿ ಅವಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಉಸುರಿದನು. ಶಂಕರನ ಮುಖಾಂತರ ಬಂದ ಆ ದೇವಿಯ ಮಾತು ಗರ್ವೋಕ್ತಿ ಎಂದು ಆ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೂಂಕಾರಗೈಯುತ್ತ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀದೇವಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಶುಂಭನಿಶುಂಭರು ಬಾಣ, ಅಂಕುಶ, ಕೊಡಲಿ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಭುಶುಂಡಿ, ಖಡ್ಗ ಬರ್ಚಿ, ಚೂಪಾದ ಸರಳು ಸಳಿ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಘೋರಾಯುಧಗಳ ಮಳೆ ಯನ್ನೇ ಆ ದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಸಿದರು. ಅವಳಾದರೂ ತನ್ನ ಉತ್ತಮ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಇಬ್ಬರೂ ದೈತ್ಯರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದಳು. ಹಾಗೂ ರಣಧೀರಳಾದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರಿಯು ನೂರಾರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಳು. ಚಂಡಮಾರಿಯು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ, ಕೌಶಕಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ತಲೆಯಪರಟೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಜಲಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತುಳುಕಿಸಿಯೂ, ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯೂ ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ತಿವಿದೂ, ವೈಷ್ಣವಿಯೂ ತನ್ನ ತೇಜೋಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ,

ಕುಮಾರಿಯೂ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದಲೂ ಚಂಡಿಯು ವಜ್ರದಿಂದಲೂ, ವಾರಾಹಿಯು ಚಕ್ರದಿಂದಲೂ ನಾರಸಿಂಹಿಯು ಉಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿವದೂತಿಯು ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳಿಂದಲೂ, ಶಿವನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ, ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ಕೈ ಕೊಡಲಿಯಿಂದಲೂ ದಾನವರನ್ನು ಕದನದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು.

೨೪೧. ಏವಂ ದೇವ್ಯಾ ವಿವಿಧೈಸ್ತು ರೂಪೈಃ ನಿಪಾತಮಾನಾ
ದನುಪುಂಗವಾಸ್ತೇ
ಪೇತುಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಭುವಿ ಚಾಪಿ ಭೂತೈಃ ತೇ ಭಕ್ಷಮಾಣಾಃ
ಪ್ರಲಯಂ ಪ್ರಜಗ್ಮುಃ ॥

ಹೀಗೆ ದೇವಿಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು ಬಂದು ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಡವಿದ ಕೂಡಲೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಭೂತಗಳು ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತಲಿದ್ದವು.

೨೪೨. ಯೋ ರಕ್ತಬಿಂದುರ್ನ್ಯಪತತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ
ಸ ತತ್ಪ್ರಮಾಣಸ್ತ್ವಪರೋಽಪಿ ಜಜ್ಞೇ ॥

ದೇವತಾರೂಪಿಣಿಯರಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಾತೃದೇವಿಯರಿಂದ ಪ್ರಹಾರ ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ದೈತ್ಯರೂ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಮುಡಿಕೆದರಿ ರಕ್ತಬೀಜನಿಗೆ ಶರಣುಹೋದರು. ಆ ರಕ್ತಬೀಜನೂ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಶಿತವಾದ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿರಿದು ಆ ಮಾತೆಯರ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಭೂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓಡಿಸಿದನು. ಕೋಪದಿಂದ ಅವನ ಕೆಳದುಟಿ ಅದುರುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಶಕ್ತಿರೂಪಿಣಿಯರಾದ ಮಾತೆಯರು ಹದನವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆ ದೈತ್ಯನ ಮೇಲೆ ಮಳೆಗೆರೆದರು. ಅವನ ಮೈಯಿಂದ ಒಂದು ಹನಿ ರಕ್ತವು ಬಿದ್ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಕ್ತಬೀಜನಷ್ಟೇ ಆಳತೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಕ್ಕಸನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು.

೨೪೩. ತತಶ್ಚ ಮಾರೀ ಸ್ವಯಮಂಬಿಕಾಥ ಪ್ರಹನ್ಯತಾಂ
ಸಾಂಪ್ರತಮಿತ್ಯುವಾಚ ॥
ಪಿಬಸ್ವ ಚಂಡೇ ರುಧಿರಂ ತ್ವರಾ ತೇ ವಿತನ್ಯ ವಕ್ತ್ರಂ
ವಡವಾನಲಾಭಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಚಂಡಮಾರಿಯು ಚರ್ಮಮುಂಡಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ಎಲೈ ಚಂಡಿಯೇ, ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿತೆರೆದು ಈ ದಾನವರ ರಕ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು'' ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಚರ್ಮಮುಂಡಾಂಬಿಕೆಯು ಭಯಂಕರವಾದ ತನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದು ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಹಾಗೇ ನಿಂತಳು. ಆಗ ಅಂಬಿಕೆಯು ಆ ದಾನವನ ಕೇಶವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಶೂಲಾಯುಧದಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರಿದು ತನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಅವನ ರಕ್ತಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರೂ ಸಹ ಆ ಅವಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದರು.

೨೪೪. ತಥಾ ಪರೇ ವಿಲುಲಿತಕೇಶಪಾಶಾ ವಿಶೀರ್ಣಚರ್ಮಾಭರಣಾ ದಿಗಂಬರಾಃ ॥
ನಿಪಾತಿತಾ ಧರಣೀತಲೇ ಮೃಡಾನ್ಯಾ ಪ್ರದುದ್ರುವುರ್ಗಿರಿವರಮಾದಿದೈತ್ಯಾಃ ॥

ಉಳಿದ ರಕ್ತವೆಲ್ಲವೂ ಹೀಗೆಯೇ ನಾಶವಾಗಲಾಗಿ ಅವನೂ ಹೀನಬಲನಾದನು. ಆಗ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ದೇವಿಯು ಸುವರ್ಣಭೂಷಿತವಾದ ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಛೇದಿಸಿದಳು. ಆ ದಾನವನಾಥ ಹತನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದಾನಿಯರೆಲ್ಲರೂ ದೀನರಾಗಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕೂಗಿದರು. ''ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ, ಎಲೈ ಅಣ್ಣನೇ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ, ಎಲ್ಲ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನಿಲ್ಲು'' ಎಂದು ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಾನವರು ಕೆದರಿದ ಕೂದಲುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಮುರಿದು ಹೋಗಿರುವ ಚರ್ಮಾಯುಧವೇನು, ಆಭರಣಗಳೇನು ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ದೇವಿಯಿಂದ ಉರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು.

೨೪೫. ತಂ ಸ್ತಭಿತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸುರಾರಿಮಗ್ರೆ
ಪ್ರೋವಾಚ ದೇವೀ ವಚನಂ ವಿಹಸ್ಯ ॥
ಅನೇನ ವೀರ್ಯೇಣ ಸುರಾ ಜಿತಾಸ್ತ್ವಯಾ
ಅನೇನ ಮಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಸೇ ಬಲೇನ ।

ಆಗ ನಿಶುಂಭನು ಗುರಾಣಿ ಮತ್ತು ಭೂಷಣಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೀನನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಆ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ ರಥದ ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಗಳು ಮುರಿದುಹೋದರೂ ಕೋಪದಿಂದ ಮೃಡಾನಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಎದುರಾಗಿ ಬಂದನು. ಹಾಗೆ ಬಂದ ದಾನವನು ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ ಗುರಾಣಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ದೇವಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳ ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಆ ಮೋಹವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದುಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಆದರೂ ಅವಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲುಂಟಾದ ಸಂದೇಹದಿಂದ ವಿರಹಜ್ವರಪೀಡಿತನಾಗಿ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಈ ರೀತಿ ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ ನಿಂತ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಿಯು ನಗುತ್ತಾ ದಾನವನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ''ಈ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ನೀನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದು'' ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ''ಈ ಬಲದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ'' ಎಂದಳು.

೨೪೬. ಸುಕುಮಾರಶರೀರಾ ತ್ವಂ ಮಚ್ಛಸ್ತ್ರಪಾತನಾದಪಿ
ಶತಧಾ ಯಾಸ್ಯಸೇ ಭೀರು ಆಮಪಾತ್ರಮಿವಾಂಭಸಿ ॥

ಕೌಶಕಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಾನವನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ''ಮಾತಿನ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಿಂದ ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರಳಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಶಸ್ತ್ರ ಪತನದಿಂದ ಹಸಿಯಾದ ಮಣ್ಣಿನಪಾತ್ರೆಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಚೂರು

ಚೂರಾಗಿ ಹೋಗುವೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಹರಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.''

೨೪೭. ಮಮ ಖಡ್ಗನಿಪಾತಂ ಹಿ ನೇಂದ್ರೋ ಧಾರಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಃ ।
ನಿವರ್ತಯ ಮತಿಂ ಯುದ್ಧಾದ್ ಭಾರ್ಯಾ ಮೇ ಭವ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ॥

ಆದುದರಿಂದ, ''ಎಲೈ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೂ ತಕ್ಕಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದು. ನನ್ನ ಈ ಕತ್ತಿಯ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಇಂದ್ರನೂ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಈ ನನಗೆ ಪತ್ನಿಯಾಗು'' ಎಂದನು.

೨೪೮. ನಾಜಿತಾಹಂ ರಣೇ ವೀರ ಭವೇ ಭಾರ್ಯಾ ಹಿ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ।
ಭವಾನ್ ಯದೀಹ ಭಾರ್ಯಾರ್ಥೀ ತತೋ ಮಾಜಯ ಸಂಯುಗೇ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ನಿಶುಂಬನ ವಚನವನ್ನು ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯೂ ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ''ಎಲೈ ವೀರನೇ, ನಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಿತಳಾಗದೆ ಯಾರಿಗೂ ಭಾರ್ಯೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಭಾರ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸು'' ಎಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು. ದೇವಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ದಾನವನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ವೇಗದಿಂದ ಕೌಶಕಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೌಶಿಕಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಗರಿಗಳಿಂದ ವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ ಆರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದಳು. ದೇವಿಯ ಸಮರ ವ್ಯಾಪಾರವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಅಸುರನು ಶಕ್ತಿಗುರಾಣಿಗಳು ನಾವಾದ ಮೇಲೆ ಗದೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಬಂದನು. ಆ ಅಂಬಿಕೆಯು ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕೌಶಕಿಯನ್ನು ಧೃಡವಾದ ಅವನ ಕೈಯ್ಗಳನ್ನು ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆಯುಧದೊಡನೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದಳು. ಅದರಿಂದ ರೌದ್ರಾಕಾರನಾದ ಆ ಅಸುರನು ಭಯಂಕರಾಕಾರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಚಂಡಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾತೃಗಣಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಿಲಕಿಲ ಧ್ವನಿಮಾಡಿದರು.

೨೪೯. ಗಗನಸ್ಥಾ ತತೋ ದೇವಾ ಶತಕ್ರತು ಪುರೋಗಮಾಃ ।
ಜಯಸ್ವ ವಿಜಯೇತ್ಯೂಚುಃ ಹೃಷ್ಟಾಃ ಶತ್ರೌ ನಿಪಾತಿತೇ ॥

ಆಗ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶತ್ರುನಾಶದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ''ವಿಜಯೆಯೇ, ನೀನು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗು'' ಎಂದು ಉಚ್ಚಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿದರು. ಆಗ ಭೂತಸಂಘಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಿಜಯಾರ್ಥವಾದ ತೂರ್ಯಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದವು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆಗರೆದರು. ನಿಶುಂಭನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಮೇಲೆ ಶುಂಭನು ಬಹಳ ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟವಾಗಿ ವೃಂದಾಕರವೆಂಬ ತನ್ನ ಆನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪ್ರಾಸಾಯುಧಧಾರಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೨೫೦. ತಸ್ಯಾವರ್ಜಿತನಾಗಸ್ಯ ಶುಂಭಸ್ಯಾಪ್ಯುತ್ಪತಿಷ್ಯತಃ
ಶಿರಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ಬಾಣೇನ ಕುಂಡಲಾಲಂಕೃತಂ ಶಿವಾ ॥

ಹಾಗೆ ಗಜಾರೂಢನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ದಾನವರಾಜನಾದ ಶುಂಭನನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಿಯು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಳು. ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಆನೆಯ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಎರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮತ್ತೆರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕುಂಭಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಆ ಆನೆಯು ಕಾಲುಗಳೆರಡೂ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡಲಾಗಿ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆನೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ಅದನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶುಂಭನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದನು. ಆಗ ಕುಂಡಲಾಲಂಕೃತನಾದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ದೇವಿಯು ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದಳು. ದೇವಿಯಿಂದ ತಲೆಯು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಆ ಶುಂಭನು ತನ್ನ ಆನೆಯೊಡನೆ ಷಣ್ಮುಖನಿಂದ ಮಹಿಷನೊಡನೆ ನಾಶಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರೌಂಚವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು.

ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುರಾಸುರಿಪೂ ನಿಹತೌ ಮೃಡಾನ್ಯಾ ।
ಸೇಂದ್ರಾಃ ಸೂರ್ಯ ಮರುದಶ್ವಿವಸು ಪ್ರಧಾನಾಃ ॥
ಆಗತ್ಯತಂ ಗಿರಿವರಂ ವಿನಯಾವನಮ್ರಾಃ ।
ದೇವ್ಯಾಸ್ತದಾಶ್ರುತಿಸುಖಂ ತ್ರಿದಶಮೀರಯಂತಃ ॥

ಈ ರೀತಿ ಸುರಶತ್ರುಗಳಾದ ಶುಂಭ ನಿಶುಂಭರು ದೇವಿಯಿಂದ ಹತರಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ವಾಯು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು, ವಸುಗಳು ಇವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಲೆ ಬಾಗಿದವರಾಗಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರುತಿ ಸುಖವಾದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

೨೫೧. ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಭಗವತಿ ಪಾಪನಾಶಿನಿ ।
ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಸುರರಿಪುದರ್ಪಶಾತನಿ ॥

೨೫೨. ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಹರಹರರಾಜ್ಯದಾಯಿನಿ
ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಮುಖಭುಜಕಾರ್ಯಕಾರಿಣೆ ।

ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣಳಾಗಿಯೂ ಪಾಪನಾಶಕಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇವಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ದಾನವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಹರಿಹರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿದ ದೇವಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಯಜ್ಞ ಜೀವಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡಿದ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

೨೫೩. ನಮೋಸ್ತುತೇ ತ್ರಿದಶರಿಪುಕ್ಷಯಂಕರಿ
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಶತಮುಖಪಾದಪೂಜಿತೇ ।
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಮಹಿಷಾವಿನಾಶಕಾರಿಣೆ
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಹರಿಹಯಭಾಸ್ಕರಸ್ತುತೇ ॥

೨೫೪. ನಮೋಸ್ತುತೇಷ್ಟಾದಶ ಬಾಹುಶಾಲಿನಿ
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಶುಂಭನಿಶುಂಭಘಾತಿನಿ
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಚಾರ್ತಿಹರೇ ತ್ರಿಶೂಲಿನಿ
ನಮೋಸ್ತು ನಾರಾಯಣಿ ಚಕ್ರಧಾರಿಣಿ

ಸುರಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಿಸುತ್ತ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಪಾದಪೂಜೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಮಹಿಷನಾಶಕಳಾಗಿಯೂ, ಇಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರಿಂದ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಹದಿನಾರು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶುಂಭನಿಶುಂಭನಾಶಕಗಳಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಪೀಡೆಪರಿಹಾರಕಳಾಗಿಯೂ ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾರಾಯಣನ ಅಂಶವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಃ.

೨೫೫. ನಮೋಸ್ತು ವಾರಾಹಿ ಸದಾಧರಾಧರೆ
ತ್ವಾಂ ನಾರಸಿಹ್ಮೀಂ ಪ್ರಣತಾ ನಮೋಸ್ತುತೇ
ನಮೋಸ್ತುತೇ ವಜ್ರಧರೆ ಗಜಧ್ವಜೆ
ನಮೋಸ್ತು ಕೌಮಾರಿ ಮಯೂರವಾಹಿನಿ ॥

೨೫೬. ನಮೋಸ್ತು ಪೈತಾಮಹಹಂಸವಾಹನೆ ।
ನಮೋಸ್ತು ಮಾಲಾವಿಕಟೆ ಸುಕೇಶಿನಿ ॥
ನಮೋಸ್ತುತೇ ರಾಸಭಪೃಷ್ಠವಾಹಿನಿ ।
ನಮೋಸ್ತು ಸರ್ವಾರ್ತಿಹರೇ ಜಗನ್ಮಯೆ ॥

ಎಲೈ ಭೂಧಾರಿಣಿಯಾದ ವಾರಾಹಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಎಲೈ ನಾರಸಿಂಹಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಣಾಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲೈ ವಜ್ರಧಾರಿಣಿಯೇ, ಗಜವಾಹಿನಿಯೇ, ತೇಜಸ್ವಿನಿಯಾದ ಕೌಮಾರಿಯೇ ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

೨೫೭. ನಮೋಸ್ತು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಿ ಪಾಹಿ ವಿಶ್ವಂ ನಿಷೂದಯಾರಿಂ
ದ್ವಿಜದೇವತಾನಾಂ ।
ನಮೋಸ್ತು ತೇ ಸರ್ವಮಂಗಲ ತ್ರಿನೇತ್ರೆ ನಮೋ ನಮಸ್ತೆ
ವರದೇ ಪ್ರಸೀದ ॥

ಎಲೈ ಚತುರ್ಮುಖಹಂಸವಾಹಿನಿಯೇ, ನಿಬಿಡವಾದ ಮೂಲಾಧಾರಿಣಿಯಾದ ಸುಕೇಶಿನಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಎಲೈ ರಾಸಭವಾಹಿನಿಯೇ ಸರ್ವಪೀಡಾನಾಶಕನಾದ ಜಗನ್ಮಯಮೂರ್ತಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

೨೫೮. ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ತ್ವಂ ಮೃಡಾನೀ ವರಶಿಖಿಗಮನಾ ಶಕ್ತಿಹಸ್ತಾ ಕುಮಾರೀ।
ವಾರಾಹೀ ತ್ವಂ ಸುವಕ್ತ್ರಾ ಘುರುಘುರಿತರವಾ ತ್ವಂ
ತಥೈಂದ್ರೀ ಸವಜ್ರಾ
ತ್ವಂ ಮಾರೀ ಚರ್ಮಮುಂಡಾ ಶಿವಗಮನರತಾ
ಯೋಗಿನೀ ಯೋಗಸಿದ್ಧಾ

ಎಲೈ ವಿಶ್ವನಾಥಯೇ, ಜಗತ್ತನ್ನು ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ರಕ್ಷಿಸು. ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು. ಎಲೈ ಸರ್ವಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ, ತ್ರಿನೇತ್ರಳೇ, ವರ ಪ್ರದಳೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿರು.

೨೫೯. ಓಂ ನಮಸ್ತೇ ತ್ರಿನೇತ್ರೇ ಭಗವತಿ ತವ ಚರಣಾನುಚ್ಛ್ರಿತಾ ಯೇ ।
ಅಹರಹರ್ವಿನತ ಶಿರೋಧರಾಂಸನಮ್ರಾಃ ।
ನಹಿ ನಹಿ ಪರಮಸ್ಯಶುಭಂ ಸತತಂ ಸ್ತುತಿ ಬಲಕುಸುಮಕರಾಃ ಸಂತತಂ ಯೇ ॥

ಎಲೈ ದೇವಿಯೇ, ನೀನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾಗಿಯೂ, ಮೃಡಾನಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಯೂರವಾಹನೆಯಾಗಿಯೂ, ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಧಾರಿಣಿಯಾದ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ವಾರಾಹಿಯಾಗಿಯೂ, ಗರುಡವಾಹನೆಯಾದ ಶಾಙ್ಗಧಾರಿಯಾದ ವೈಷ್ಣವಿಯಾಗಿಯೂ, ಮುಖವಿಕಾರ ಹೊಂದಿ ಘುರಘುರ ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾರಸಿಂಹಿರೂಪಳಾಗಿಯೂ, ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಣಿಯಾದ ಐಂದ್ರಿಯಾದ ಚಂಡಮಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಶಿವಗಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ಚರ್ಮಮುಂಡಾರೂಪಳಾಗಿಯೂ, ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ಯೋಗಿನಿಯಾಗಿಯೂ ನಾನಾ ರೂಪದಿಂದಿರುವೆ.

೨೬೦. ಓಂ, ಏವಂ ಸ್ತುತಾ ಸುರವರ್ಯೈಃ ಸುರಶತ್ರುನಾಶಿನೀ
ಪ್ರಾಹ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಸುರಸಿದ್ಧ ಮಹರ್ಷಿವರ್ಯಾನ್ ।
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಯಾದ್ಭುತತಮೋ ಭವತಾಂ
ಪ್ರಸಾದಾತ್ಸಂಗ್ರಾಮಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸುರಶತ್ರುಜಯಃ ಪ್ರಮರ್ದಾತ್ ॥

ಮಹಾಮಹಿಮಳಾದ ತ್ರಿನೇತ್ರೆಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಯಾರು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೋ, ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಪುಷ್ಪಹಸ್ತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಅಮಂಗಲವೆಂಬುದೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

೨೬೧. ಇಮಾಂ ಸ್ತುತಿಂ ಭಕ್ತಿಪರಾ ನರೋತ್ತಮಾ
ಭವದ್ಭಿರುಕ್ತಾಮನುಕೀರ್ತಯಂತಿ ।
ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶೋ ಭವಿತಾ ನಸಂಶಯೋ
ವರಸ್ತಥಾನ್ಯೋ ವ್ರಿಯತಾಮಭೀಪ್ಸಿತಃ ॥

ಈಪ್ರಕಾರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸುರನಾಶಿನಿಯಾದ ದೇವಿಯು ನಗುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಸುರಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿಜಯವನ್ನೇ ನಾನು ಹೊಂದಿದೆನು.

ದೇವಾ ಉವಾಚ

೨೬೨. ಯದಿ ವರದಾ ಭವತೀ ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ದ್ವಿಜಶಿಶುಗೋ ಹಿತಾಯ ಯತಸ್ವ।
ಪುನರಪಿ ದೇವರಿಪೂನಪರಾಂಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರದಹ ಹುತಾಶನತುಲ್ಯಶರೀರೇ ॥

ಭಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರು ನಿಮ್ಮ ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪಠಣಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ನಾಶವು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದಳು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದೇವ್ಯುವಾಚ

೨೬೩. ಭುವೋ ವಧಿಷ್ಯಾಮಿ ಸುರಾರಿ ಮುತ್ತಮಂ ।
ಸಂಭೂಯನಂದಸ್ಯ ಗೃಹೇ ಯಶೋದಯಾ ।
ತತ್ರಾನತೀರ್ಣಾ ಲವಣಂ ತಥಾ ಪರೌ ಶುಂಭಂ
ನಿಶುಂಭಂ ದಶನಪ್ರಹಾರಿಣೀ ॥

ಎಲೈ ದೇವಿಯೇ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವರಪ್ರದಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಶುಗಳ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು. ಉಳಿದಿರುವ ದೇವಶತ್ರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಶರೀರವುಳ್ಳ ನೀನು ಭಸ್ಮ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

೨೬೪. ಭೂಯಸ್ಸುರಾಸ್ತಿಷ್ಯಯುಗೇ ನಿರಾಶನಾನ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ
ಮಾರೀಚಗೃಹೇ ಶತಕ್ರತೋಃ ।
ಸಂಭೂಯ ದೇವ್ಯಾ ಇತಿ ಸಪ್ತಧಾ ಮಯಾ
ಸುರಾನ್ ಭರಿಷ್ಯಾಮಿ ಚ ಶೋಕಸಂಕರ್ಯೆಃ ॥

ಆಗ ದೇವಿಯು ಪುನಃ ''ನಾನು ನಂದಗೋಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಯಶೋದೆಯ ಮಗಳಾಗಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಸುರಶತ್ರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಲವಣಾಸುರನನ್ನೂ ಶುಂಭನಿಶುಂಭರೆಂಬ ಇತರ ದೈತ್ಯರನ್ನು ದಾನವರನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೬೫. ಭೂಯೋವಿಪಕ್ಷ ಕ್ಷಪಣಾಯ ದೇವಾ
ವಿಂಧ್ಯೆ ಭವಿಷ್ಯಾಮ್ಯೃಷಿ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ।
ದುರ್ವೃತ್ತ ಚೇಷ್ಟಾನ್ವಿನಿಹತ್ಯ ದೈತ್ಯಾನ್ ಭೂಯಃ
ಸಮೇಷ್ಯಾಮಿ ಸುರಾಜಯಂಹಿ ॥

ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ, ಪುನಃ ನಾನು ಮಾರೀಚ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಸಪ್ತಮಾತೃಕಾ ರೂಪದಿಂದ ನಿಂತು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿರಶನರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಶೋಕಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೬೬. ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ವರ ಸುರಾಣಾಂ ಕೃತ್ವಾದಾ ಪ್ರಣಾಮಂ
ದ್ವಿಜಪುಂಗವಾನಾಂ ।
ವಿಸೃಜ್ಯ ಭೂತಾನಿ ಜಗಾಮ ದೇವೀ ಖಂ
ಸಿದ್ಧಸಂಘೈರನುಗಮ್ಯಮಾನಾ ॥

ಪುನಃ ನಾನು ಋಷಿಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶತ್ರುನಾಶ ಮಾಡಲು ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿರುವೆನು. ದುಷ್ಟರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ

೨೬೭. ಇದಂ ಪುರಾಣಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಂ ದೇವ್ಯಾ ಜಯಂ
ಮಂಗಲದಾಯಿಪುಂಸಾಂ ।
ಶ್ರೋತವ್ಯಮೇತನ್ನಿಯತೈಸ್ಸದೈವ ರಕ್ಷೋಘ್ನಮೇತದ್ಭಗವಾನುವಾಚ॥

ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆಂಗಣ್ಣುಳ್ಳ ಅಸುರನು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಆವರ್ಭವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುತ್ತೇನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ

೨೬೯. ಯದಾರುಣಾಕ್ಷೋ ಭವಿತಾ ಮಹಾಸುರಃ ತದಾ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ
ಹಿತಾಯ ದೇವತಾಃ ॥
ಮಹಾಲಿ ರೂಪೇಣ ವಿನಷ್ಟ ಜೀವಿತಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಮೇಷ್ಯಾಮಿ
ಪುನಸ್ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ।

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : ವರಪ್ರದಳಾದ ದೇವಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅಭಯಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಭೂತಗಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಪವಿತ್ರಕರವಾಗಿಯೂ, ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇವಿಯು ವಿಜಯ ಪ್ರಕಾಶ ವಾದ ಈ ಪುರಾಣವು ಪಠನಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮಂಗಳವಾದದ್ದು. ರಕ್ಷಪಿಶಾಚಾಕರ ನಿಖಿಲ ಪೀಡಾಪರಿಹಾರಕವಾದ ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯಮದಿಂದಿದ್ದು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯೂ ಇದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಆರುಮುಖಗಳಿಂದ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದವ ಎಂಬ
ಐವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

—○—

ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಜನನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೭

೨೮೯. ಕಥಂ ಮಹಿಷಃ ಸ ಕ್ರೌಂಚೋಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ತಂದೇನಸುವ್ರತ
ಏತನ್ಮೇ ವಿಸ್ತರಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕಥಯಸ್ವಾಮಿತದ್ಯುತೇ ॥

೨೯೦. ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಶೃಣಷ್ವ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಾಂ ಪುಣ್ಯಾಂ
ಪುರಾತನೀಮ್ । ಯಶೋವೃದ್ಧಿಂ ಕುಮಾರಸ್ಯ
ಕಾರ್ತಿಕೇಯಸ್ಯ ನಾರದ ॥

ಅನಂತರ ನಾರದರು ಪುಲಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲೈ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯೇ, ಕೌಂಚದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಆ ಮಹಿಷನು ಸ್ಕಂದನಿಂದ ಹೇಗೆ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಪುರಾತನವಾಗಿಯೂ, ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಎಂದು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ ಈ ಕಥೆಯು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಶಿವನು ಸೇರಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಾಹದಿಂದ ಸುರತಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಅವನ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯು ಹೀರಿದ್ದನು. ಆ ಶಿವನ ವೀರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ತೇಜೋಹೀನನಾಗುತ್ತ ಬಂದನು. ಅನಂತರ ಆ ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತ ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಕುಟಿಲೆಯೆಂಬ ಗಂಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ, ''ಎಲೈ ಕುಟಿಲೆ, ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ತೇಜಸ್ಸು ಧರಿಸಲಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು-ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಇದು ಸುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೀತು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು. ಈ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಧನ್ಯನಾದ ಮಗನು ಉಂಟಾಗುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದನು. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಕುಟಿಲೆಯು ಇದು ತನಗೆ ಅಭಿಮತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ನನ್ನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕಿಬಿಡು'' ಎಂದಳು. ನಂತರ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಶಾರ್ವ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕುಟಿಲೆಯು ಧರಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದಳು. ಈ ಕುಟಿಲೆಯೇ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಹೋದರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಶಾಪದಿಂದ ನದಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವಳು.

೨೯೧. ರೋಮಶ್ಮಶ್ರ್ವಕ್ಷಿಕೇಶಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇಜಾತಾ ಹಿರಣ್ಮಯಾಃ ।
ಹಿರಣ್ಯರೇತಾ ಲೋಕೇಕ್ಷು ತೇನಗೀತಶ್ಚ ಪಾವಕಃ ॥

ಅಗ್ನಿಯು ಸಹ ಮೊದಲು ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಸೌಂದರ್ಯಂತ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ತಾನು ಧರಿಸಿ ಕಾಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಅಲೆದನು. ಆಗ ಅಗ್ನಿಯ ಮಾಂಸ, ಮೂಳೆ ರಕ್ತ ಮೇದಸ್ಸು, ರೋಮಗಳು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಈಶ್ವರ ತೇಜಸ್ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಜ್ವಲಿಸಿದವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯರೇತಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಅದು ಮೊದಲು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಕುಟಿಲೆಯೂ ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಗರ್ಭರೂಪದಿಂದ ಐದುಸಾವಿರ ವರ್ಷಪರ್ಯಂತ ಧರಿಸಿದಳು. ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅದು ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳೂ ಅದನ್ನು ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಧರಿಸುತ್ತ ಚತುರ್ಮುಖಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ಹಾಗೆ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಬಂದು ಆ ಕುಟಿಲೆಯನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನು ನೋಡಿ, ''ಈ ಗರ್ಭವು ಯಾರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಕುಟಿಲೆಯೂ ಸಹ, ''ಶಂಕರನ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಹೀರಿದ ಅಗ್ನಿಯು ತಾನು ಧರಿಸಲಶಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ನಾನೂ ಕೂಡ ಐದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ದಿವಸಗಳು ತುಂಬಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಬೀಳುವಂತಿಲ್ಲ'' ಎಂದಳು.

೨೭೨. ಸಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಾಕ್ಯಂ ರೂಪಿಣೀಗಿರಿಮಾಗತಾ ।
ಆಗತ್ಯ ಗರ್ಭಂ ತತ್ಯಾಜ ಮುಖೇನೈವಾದ್ರಿನಂದಿನೀ ॥

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ''ನೀನು ಉದಯಗಿರಿಗೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ನೂರು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ ಶವಣವೆಂಬ ರೌದ್ರವಾದ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಿಡು. ಇದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ನಂತರ ಜನಿಸಿ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಲನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ'' ಎಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅದ್ರಿಕನ್ಯೆಯಾದ ಆ ಕುಟಿಲೆಯು ಚತುರ್ಮುಖನ ಮಾತಿನಂತೆ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅಘೋಮಯ ಮಂತ್ರಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪುನಃ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಳು. ಆ ಶರ್ವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರವಣಕ್ಷೇತ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಳೂ ಸಹ ಚಿನ್ನದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಳೆದವು. ಅನಂತರ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಕಮಲ ಲೋಚನನಾದ ಬಾಲಕನು ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ಆ ಶರವಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮುಖನಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ಮಹಾಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿನ ಅಂಗುಷ್ಠವನ್ನಿಟ್ಟು ಮೇಘಧ್ವನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೇಜಸ್ವಿನಿಗಳಾದ ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸ್ಕಂದನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ದಯೆಯಿಂದ ಅವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾನು ಮುಂದೆ ತಾನು ಮುಂದೆ ಎಂದು ಸ್ತನ್ಯ ಕೊಡಲು ಹೋರಾಡಿದರು. ಅವರ ಆ ವಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ಕಂದನೂ ಷಣ್ಮುಖನರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆರುಮುಖಗಳಿಂದ ಕ್ಷೀರಪಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳು ಶಿಶು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ಕಂದನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರು.

೨೭೩. ಅಬೀಭರಂಶ್ಚ ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಶಿಶು ಸಸ್ನೇಹಾಚ್ಚ ಕೃತ್ತಿಕಾಃ ।
ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಜಾತಃ ಸಬಲಿನಾಂ ವರಃ ॥

ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ, ಆ ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಬಾಲನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದನು.

ಬಲಾಢ್ಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಗ್ರೇಸರನಾದರು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಗುಹನು ಈಗ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ''ಗುಹನು ಯಾವನೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೊದಲು ನೀನು ಪಾನ ಮಾಡಿದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನ ತೇಜಸ್ಸು ಶರವಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕನಾಥನಾದ ಶಿಶುವಾಗಿ ಉದಯಿಸಿದೆ'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

೨೭೪. ಸಾಬ್ರವೀತ್ತನಯೋ ಮಹ್ಯಂ ಮಮೇತ್ಯಾಹ ಚ ಪಾವಕಃ
ವಿವದಂತೌ ದದರ್ಶಾಥ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರೀ ಜನಾರ್ದನಃ ॥

ಚತುರ್ಮುಖನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅಗ್ನಿಯು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಗುಹನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಓಡತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ವೇಗಶಾಲಿಯಾದ ಮೇಷವನ್ನೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕುಟಿಲೆಯು ನೋಡಿದಳು. ಆಗ ಅವಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ಕವಿಯೇ ಇದೆಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ವೇಗದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಅಗ್ನಿಯು ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಲು ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದನು. ಆಗ ಕುಟಿಲೆಯು ಅವನು ನನ್ನ ಮಗನೆಂದಳು. ಅಗ್ನಿಯೂ ನನ್ನ ಮಗನೆಂದು ವಿವಾದಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ವಿವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಇವರನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನಾರ್ದನನು ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ, ''ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ವಿವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನಿಗಾಗಿ ವಿವಾದವೆಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ಆಗ ವಾಸುದೇವನು ಈ ಪುತ್ರನು ರುದ್ರನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೀವು ಈ ವಿವಾದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಅವನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅದರಂತೆ ನೀವು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕುಟಿಲೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನೆಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಹರನು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷದಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಶಹಬಾಸ್ ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಶಿಸಿ ತಾನೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತನಾದನು. ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ವಿವಾದ ಹೇಳಿದನು.

೨೭೫. ತತೋಽಂಬಿಕಾ ಪ್ರಾಹ ಹರಂ ದೇವ ಗಚ್ಛಾವ ತಂ ಶಿಶುಮ್
ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಸಮಾಶ್ರಯೇದ್ಯಂ ಸ ಸ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ॥

ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಹರನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಪ್ರಭುವೇ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನೇ ಕೇಳಲು ಹೋಗೋಣ. ಆ ಶಿಶುವು ಯಾರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅವರ ಮಗು'' ಎಂದಳು.

೨೭೬. ದದೃಶುಃ ಶಿಶುಕಂ ತಂ ಚ ಕೃತ್ತಿಕೋತ್ಸಂಗ ಶಾಯಿನಮ್
ಯೋಗಾಚ್ಚತುಮೂರ್ತಿರಭೂತ್ ಶಿಶುತ್ವೇಽಪಿ ಚ ಷಣ್ಮುಖಃ ॥

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಶಂಕರನೂ, ಪಾರ್ವತಿ, ಕುಟಿಲಾ, ಅಗ್ನಿ ಇವರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾದೇವಿಗಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಶಿಶುವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಆ ಶಿಶುವು ಎಲ್ಲರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದು ಇವರನ್ನು ಆದರಿಸಲು ಷಣ್ಮುಖನಾಗಿ ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

೨೭೭. ಕುಮಾರಃ ಶಂಕರಮಗಾದ್ ವಿಶಾಖೋ ಗಿರಿಜಾಮಗಾತ್ ।
ಕುಟಿಲಾಮಭ್ಯಗಾತ್ ಶಾಖೋ ನೈಗಮೇಯೋಽಗ್ನಿಮಭ್ಯಗಾತ್ ।

ಆಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನೆಂಬಮೂರ್ತಿಯುಶಂಕರನಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿತು. ವಿಶಾಖವೆಂಬಮೂರ್ತಿಯುಗಿರಿಜೆಯನ್ನೂ, ಶಾಖವೆಂಬಮೂರ್ತಿಯುಕುಟಿಲೆಯಸಮೀಪವನ್ನೂ ಹೊಂದಿತು. ನೈಗಮೇಯ ಎಂಬ ಮೂರ್ತಿಯು ಅಗ್ನಿಯ ಸಮೀಪವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತು.

೨೭೮. ಏವಮೇಷ ಮಹಾಯೋಗೀ ಪೃಥ್ವಿವ್ಯಾಂ ಖ್ಯಾತಿಮೇಷ್ಯತಿ ।
ಷಡಂಶತ್ವಾತ್ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಷಣ್ಮುಖೋ ನಾಮ ಗೀಯತೇ ॥

ಅನಂತರ ರುದ್ರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಕುಟಿಲಾ ಅಗ್ನಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಷಣ್ಮುಖನು ಹರನ ಮಗನೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿ, ಹರನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರವರ ಪುತ್ರನ ವಿಶೇಷನಾಮಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ''ಕಾರ್ತಿಕೇಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇವನು ನಿಮ್ಮ (ಕೃತ್ತಿಕಾದೇವತೆಗಳ) ಪುತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕುಟಿಲೆಯ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಸ್ಕಂದನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗೌರಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಗುಹನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಮಹಾಸೇನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಈ ರೀತಿ ಮಹಾ ಯೋಗಿಯಾದ ಈ ಬಾಲಕನು ಆರು ನಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಷಡಂಶನಾದುದರಿಂದ ಷಣ್ಮುಖನೆಂದು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಹರನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಶಂಕರನನ್ನೂ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುಟಿಲೆ ಯನ್ನು ಕೃತ್ತಿಕಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು.

೨೭೯. ತದುತ್ತಿಷ್ಠ ವ್ರಜಾಮೋಽದ್ಯ ತೀರ್ಥಮೋಜಸಮವ್ಯಯಮ್ ।
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಮಭಿಷಿಂಚಾಮ ಷಣ್ಮುಖಮ್ ॥

ಸೂರ್ಯನಂತೆತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಷ್ಟು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ದೇವತೆಗಳು, ''ದಿವ್ಯಾಗ್ನಿ ರೂಪವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನಿಂದ ದೇವಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಏಳು, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಓಜಸತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡೋಣ. ಇವನೇ ದೇವತಾ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇನಾಪತಿ

ಯಾಗಿರಲಿ. ಇವನೇ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನೂ, ಕ್ರೂರವಾದ ತಾರಕಾಸುರನನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೇ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಶಂಕರನು ಹೇಳಲು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ ಮಹಾಫಲಪ್ರದವಾದ ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

೨೮೦. ತತೋಂಬುನಾ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರವಾಹಿನಾ ।
ನದೀಜಲೇನಾಪಿ ಮಹಾಫಲೇನ ॥
ಮಹೌಷಾಧಿಷ್ಟೇ ಸಹಸ್ರ ಮೂರ್ತಿಭಿಃ
ತಮಭ್ಯಷಿಂಚಂತ ಹರಾಚ್ಯುತಾದಯಃ ॥

ಅಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಜನಾರ್ದನ ಇವರನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟ ತೀರ್ಥದಿಂದಲೂ, ಫಲಪ್ರದವಾದ ಮಹಾನದಿ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ, ವನೌಷಧಿಗಳಿಂದಲೂ ಹರ ವಿಷ್ಣು ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ಗಂಧರ್ವರೂ, ಋಷಿಗಳೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ಗಾನಮಾಡಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರೆಲ್ಲರೂ ನರ್ತನ ಮಾಡಿದರು. ಅಭಿಷೇಕ ಹೊಂದಿದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಆಘ್ರಾಣ ಮಾಡಿದಳು. ಅಭಿಷೇಕದಿಂದ ನೆನೆದಿರುವ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಮುಖವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಯಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಆಘ್ರಾಣ ಮಾಡಿದ ಅದಿತಿಯಂತೆ ತೋರಿದಳು. ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಶಂಕರನೂ ಸಂತೋಷಗೊಂಡನು. ಆಗ ಕೃತ್ತಿಕಾ ಕುಟಿಲಾ ಇವರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು.

೨೮೧. ಸ್ಥಾಣುಬ್ರಹ್ಮಾ ಗಣಂ ಪ್ರಾದಾತ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಾದಾದ್ ಗಣತ್ರಯಮ್
ಸಂಕ್ರಮಂ ವಿಕ್ರಮಂ ಚೈವ ತೃತೀಯಂ ಚ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಷಕ್ತನಾದ ಗುಹನಿಗೆ ಶಂಕರನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಘಂಟಾಕರ್ಣ, ಲೋಹಿತಾಕ್ಷ, ನಂದಿಷೇಣ, ಕುಮುದಮಾಲಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪ್ರಮಥಗಣದ ವೀರರನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಹರನು ಈ ರೀತಿ ಗಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾಲ್ಕು ಗಣವನ್ನೂ, ವಿಷ್ಣುವು ಸಂಕ್ರಮ, ವಿಕ್ರಮ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂಬ ಮೂರು ಗಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಂದ್ರನು ಇತ್ಕೇಶ ಪಂಕರನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನು ದಂಡಕ ಪಿಂಜಲರನ್ನು, ಚಂದ್ರನು ಮಣಿವಸು ಮಣಿಗಳನ್ನೂ, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ವತ್ಸನಂದಿಗಳನ್ನು, ಅಗ್ನಿಯು ಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಜ್ವಲಿಸುವ ನಾಲಿಯುಳ್ಳ ಪುರನನ್ನೂ, ದಾತೃವು ಕುಂದ ಮುಕುಂದ ಕುಸುಮರೆಂಬ ಮೂರು ಅನುಚರರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು.

ತ್ವಷ್ಟನು ಚಕ್ರ ಅನುಚಕ್ರರನ್ನೂ, ಮೇಧಾ ದೇವತೆಯು ನಿಸ್ಥಿರ ಸುಸ್ಥಿರರನ್ನೂ ಪೂಷಾ ಎಂಬ ದೇವತೆಯು ಪ್ರಾಣಿತ ಚ ಕಾಲಿಕರೆಂಬವರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಹಿಮವಂತನು

ಸ್ವರ್ಣಮಾಲಾ, ಘನಾಹ್ವರೆಂಬ ಪ್ರಮಥರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಸರ್ಪಗಳು ವಿಂಧ್ಯವು ಅತಿಕೃಷ್ಣ ಪಾರ್ಷದರನ್ನೂ, ವರುಣನು ಸುವಚಸ ಅತಿವರ್ಚಸರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಸರ್ಪಗಳು ಸಂಗ್ರಹ ವಿಗ್ರಹರನ್ನೂ, ಅಂಬಿಕೆಯು ಜಯ ಪರಾಜಯ ಉನ್ಮಾದ ಶಂಕುವರ್ಣ ಪುಷ್ಪದಂತ ಎಂಬವರನ್ನೂ ವಾಯುವು ಘಸ ಅತಿಘಸರೆಂಬ ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂಶುಮಂತನು ಪರಿಘವಟಕ ಭೀಮ ದಾಹ ಅತಿದಹನರೆಂಬ ಐದು ಪ್ರಮಥಗಳನ್ನು ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಮನು ಪ್ರಮಥ ಉನ್ಮಾಥ ಕಾಲಸೇನ ಮಹಾಮುಖ ತಾಲಪುತ್ರ. ಕಾಲಜಂಘರೆಂಬ ಆರು ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಧಾತೃವು ಸುಪ್ರಭ ಶುಭಕರ್ಮರೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರರನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಮಿತ್ತನು ಸುವ್ರತ ಸತ್ಯಸಂಧರನೆಂಬ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಯಕ್ಷರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅನಂತ, ಶಂಕುಪೀಠ, ನಿಶುಂಭ, ಕುಮುದ, ಅಂಬುಜ, ಏಕಾಕ್ಷ, ಕುನಟೀ ಚಕ್ಷುಃ ಕಿರೀಟೀ ಕುಲಶೋಧರ ಸೂಚೀವಕ್ತ್ರ, ಕೋಕನದ, ಪ್ರಹಾಸ, ಪ್ರಿಯಕ ಎಂಬ ಹದಿನೈದು ಗುಣಗಳನ್ನು ಗುಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ಕಾಲಿಂದೀ ನದಿಯಿಂದ ಕುಲಕಂದನೂ, ನರ್ಮದೆಯಿಂದ ರಸೋತ್ಕಟನೂ, ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಯಾತ್ರನೂ, ತಮಸಾನದಿಯಿಂದ ಸೌದ್ರಿಕಂಪಕರಗಳೂ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟರು. ಶೀತಾನದಿಯು ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುವನ್ನೂ, ವಂಜುಲಾನದಿಯೂ ಸ್ಮಿತೋದರನನ್ನೂ, ಮಂದಾಕಿವಿಯು ಗಂಧನನ್ನೂ, ವಿಪಾಶಾನದಿಯು ಪ್ರಿಯಂಕರ ನನ್ನೂ, ನಿರಾವತಿನದಿಯು ಚತುರ್ದಂಷ್ಟ್ರನನ್ನೂ, ವಿಷೊತಸ್ತಾನದಿಯು ಪೋಡಶ ನನ್ನೂ, ಕೌಶಿಕೀನದಿಯು ಮಾರಿಜಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌತಮಿಯು ಕ್ರಥ ಕ್ರೌಂಚರುಗಳನ್ನೂ, ಬಾಹುನನದಿಯು ಶತಶೀರ್ಷನನ್ನೂ, ವಾಹಾನದಿಯು ಗೋನಂದ ನಂದಿಕರನ್ನೂ ಭೀಮರಥಿಯು ಭೀಮನನ್ನೂ, ಸರಯೂನದಿಯೂ ವೇಗಾರಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಕಾಲಿಯು ಅಷ್ಟಬಾಹುವನ್ನೂ, ಗಂಡಕಿಯು ಸುಬಾಹುವನ್ನೂ, ಮಹಾನದಿಯು ಚಿತ್ರದೇವನನ್ನೂ, ಶಿಪ್ರಾನದಿಯು ಚಿತ್ರರಥನನ್ನೂ, ಕುಹುವು ಕುವಲಯನನ್ನೂ, ಮಧೂಕೆದಯು ಮಧುವರ್ಣನನ್ನೂ, ಧೂತಪಾಪೆಯು ಜಂಬುಕನನ್ನೂ, ವೇತ್ರಾನದಿಯು ಶ್ವೇತಾನನನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು.

ವರ್ಣಾನದಿಯುಸ್ತುತನೆಂಬಪ್ರಮಥನನ್ನೂ, ರೇವಾನದಿಯುಸಾಗರವೇಗಿಯನ್ನೂ, ಕಾಂಚನೆಯು ಸಮರ್ಥನಾದ ಕಯುಕೇಕ್ಷನನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ವಿಮಲಾನದಿಯು ಗೃದ್ರವಕ್ತ್ರನನ್ನೂ, ಮನೋಹರೆಯೂಚಾರುಪತ್ರವನ್ನೂ, ಧೂತಪಾಪೆಮಾಹರಾವನನ್ನೂ, ಕರ್ಣಾನದಿಯುವಿದ್ರುಮಸನ್ನಿಭವನ್ನೂ ಓಷವತಿಯುಸುಪ್ರಸಾದ, ಸುವೇಣು, ಜಿಷ್ಣು ಇವರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ವಿಶಾಲಾವದಿಯುಯಜ್ಞಬಾಹುವನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯಶಾಖೆಗಳುಈ ರೀತಿಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವು. ಕುಟಿಲೆಯುಇಂದ್ರನಂತೆ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದಮೂವತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಜಟಾಧರೆಯುಕರಾಲ, ನೀತಿಕೇಶ, ಕೃಷ್ಣಕೇಶರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಕೃತ್ತಿಕಾದೇವಿಯರು, ಮೇಘನಾದ, ಚತುರ್ದಂಷ್ಟ್ರ, ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವ, ದಶಾನನ, ಸೋಮಾಪ್ಯಾಯನ ದೇವಯಾಜಿ, ಹಂಸಾಸ್ಯ, ಕುಂಡಜಠರ, ಮುದ್ಗಗ್ರೀವ, ಹಯಾನನ

ಕೂರ್ಮಗ್ರೀವರುಗಳನ್ನು ಪುತ್ರನಾದ ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಋಷಿಗಳು, ಸ್ಥಾಣುಜಂಘ, ಕುಂಭವಕ್ತ್ರ, ಲೊಹಜಂಘ, ಮಹಾನನ, ಪಿಂಡಾಕರ ಈ ಐದು ಜನಗಳನ್ನು ಸ್ಕಂದನಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಪೃಥುಕ ತೀರ್ಥವು ನಾಗಜಿಹ್ವ, ಚಂದ್ರಹಾಸ, ಪಾಣಿಕೂರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಕ, ಚಾಷವಕ್ತ್ರ, ಜಂಬೂಕ ಇವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಚಕ್ರತೀರ್ಥವು ಪಂಚಶಿವನೆಂಬ ಗಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವು. ಗಯಾಶಿರ ತೀರ್ಥವು ಬಂಧುದತ್ತನನ್ನೂ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥವು ಓಶನಶ ತೀರ್ಥವು ರುದ್ರನನ್ನೂ, ಇತರ ಮಾತೃಗಳು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಸೋಮತೀರ್ಥವು ವಸುಧಾಮನನ್ನೂ, ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥವು ನಂದಿನಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟವು.

ಇಂದ್ರತೀರ್ಥವು ವಿಶೋಕೆಯನ್ನೂ ಉದಪಾನ ತೀರ್ಥವು ಘನಸ್ವನೆಯನ್ನೂ, ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತತೀರ್ಥವು ನಾಲ್ಕುಜನ ಮಾತೃದೇವಿಗಳನ್ನೂ, ನಾಗತೀರ್ಥಗೀತಪ್ರಿಯಾ, ಮಾಧವೀ, ತೀರ್ಥನೇಮಿ, ಸ್ಮಿತಾನನ, ಏಕಚೂಡಾ ಎಂಬುವವರನ್ನೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವು ಫಲಾಸ್ಪದನನ್ನೂ, ದ್ವಿರದಪಾವನ ತೀರ್ಥವು ರೋಂಡೀ, ಸೇಂಡೀ, ಪೋಷಭೇದೀ ಎಂಬವರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಮಹೀದೇವಿಯು ಮೋಪಲೀಯೂ ಎಂಬವಳನ್ನೂ ಮಾನಸಹೃದವು ಶಾಲಿಕೆ ಯನ್ನು ಶತಾನಂದೆಯ ಶತಘಂಟೆಯನ್ನೂ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವೂ ಉಕ್ಷಗಖಲಮೇಖಲಾ ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಾಧವೀಯರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ದೇವಿಯು ಸುಷಮಾ, ಏಕಚೂಡಾ ಧಮಧಮಾ ಎಂಬವರನ್ನೂ ಉತ್ಯಾಥನಿಯು ವೇದಮಂತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಕೇದಾರೆಯು ಮಾತೃಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ರೌದ್ರಮಹಾಲಯವು ಸುನಕ್ಷತ್ರ, ಕಲಾಲೂ, ಸುಪ್ರಭಾತ, ಸುಮಂಗಲ, ದೇವಮಿತ್ರ, ಚಿತ್ರಸೇನ ಇವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಯೋಗವು ಕೊಟ್ಟಿರಾ. ಊರ್ಧ್ವವೇಣೀ, ಶ್ರೀಮತೀ, ಬಾಹುಪುತ್ರಿಕಾ, ಪತಿತಾ, ಕಮಲಾಕ್ಷೀ ಎಂಬ ಮಾತೃವರ್ಗ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು.

೨೮೨. ಗಣೈರ್ವೃತೋ ಮಾತೃಭಿರನ್ವಯಾತೋ ।
ಮಯೂರಸಂಸ್ಥೋ ವರ ಶಕ್ತಿ ಪಾಣಿಃ ॥
ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯೇ ಚ ಕೃತೋ ಭವೇನ
ರರಾಜ ಸೂರ್ಯೇವ ಮಹಾವಪುಷ್ಮಾನ್ ॥

ಸ್ವರಪಾಪವಿಮೋಚನಾ ತೀರ್ಥವು ಸುಂಯಾಮಾ, ಮಧುಪಿಂಗಾ, ಕ್ಷಾನ್ತಿ, ದಹ ಖೇಟಕರಾ ಇವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಸುಧಾಮ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಸಂತಾನಿಕ, ವಿಕಲಾ, ಕ್ರಮುಟಸಿನಿ ಜಲೇಶ್ವರೀ, ಕುರ್ಕುಕಾಂಬರ, ಲೋಹಮೇಖಲಾ ಇವರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿತು. ವಪುಷ್ಮತಿಯು ಲುಲ್ಮುಕಾಕ್ಷಿಯನ್ನೂ ಕೋಕತೀರ್ಥವು ಮಹಾಸನಿಯನ್ನೂ ರೌದ್ರ ತೀರ್ಥವು ಕರ್ಕಟಿಯನ್ನೂ, ಶ್ವೇತ ತೀರ್ಥವು ತುಂಡಾ ಎಂಬವಳನ್ನೂ ಮಾತೃಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗರುಡನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಮಯೂರನನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅರುಣನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ತಾಮ್ರಚೂಡನನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅಗ್ನಿಯು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಾರ್ವತಿಯು ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಗುಹನು ದಂಡವನ್ನೂ, ಕುಟಿಲೆಯು ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಯು ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಶಂಕರನು ಬಾವುಟವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಹಾರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿ

ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಪಾಣಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಯೂರವಾಹನನಾಗಿಯು ಇರುವ ಷಣ್ಮುಖನು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾತೃಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ರುದ್ರನಿಂದ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಜ್ವಲಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀ ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೇಳನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—೦—

ಮಹಿಷನ ಹನನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೮

೨೮೩. ಸೇನಾಪತ್ಯೇಭಿಷಿಕ್ತಸ್ತು ಕುಮಾರೋ ದೈವತೈರಥ ।
ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಭವಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗಿರಿಜಾಂ ಪಾವಕಂ ಶುಚಿಮ್ ॥

೨೮೪. ಷಟ್ ಕೃತ್ತಿಕಾಶ್ಚ ಸರಸಾಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಕುಟಿಲಾಮಪಿ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಇದಂ ವಚನಬ್ರವೀತ್॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :- ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಶಂಕರನನ್ನೂ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ, ಕೃತ್ತಿಕಾದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವ ಕುಟಿಲೆಯನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

೨೮೫. ನಮೋ ಭಗವತೀಂ ದೇವೀಮೋಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತಪೋಧನಾಃ ।
ಯುಷ್ಮತ್ ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಜೇಷ್ಯಾಮಿ ಶತ್ರೂ ಮಹಿಷತಾರಕೌ ॥

''ಪೂಜ್ಯಳಾದ ದೇವಿಗೂ ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿರುವ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಸುರಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವ ಮಹಿಷ ಮತ್ತು ತಾರಕಾಸುರ ನನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಇನ್ನೂ ಮಗುವಾಗಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ನಾನರಿಯನು. ಈ ಚತುರ್ಮುಖನ ಅನುಗ್ರಹವು ನನಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಲ್ಪಡಲಿ''. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿಯೇ ನಾವು ದಾನವರ ಭಯದಿಂದ ಪಾರಾದೆವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿರ್ಭಯರಾದರು. ಶಂಕರನೂ ಸಹ ಷಣ್ಮುಖನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕೂರಿಸಿದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಪುತ್ರನನ್ನು ''ನೋಡಿ ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಎಲೈ ಮಗನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಲೋಕಪೂಜ್ಯ ನಾಗಿರುವ ಈ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು'' ಎಂದಳು. ಆಗ ಗುಹನು ನಗುತ್ತ ''ಅಮ್ಮಾ ಇವನು ಯಾರು ? ನಮ್ಮಂತಹವರೆಲ್ಲರೂ ಇವನಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಇವನಾರೆಂಬುದು ನನಗೆ ಹೇಳು'' ಎಂದನು.

೨೮೬. ಕೇವಲಂ ತ್ವಿಹ ಮಾಂ ದೇವ ತ್ವತ್ಪಿತಾ ಪ್ರಾಹ ಶಂಕರಃ
ನಾನ್ಯಃ ಪರತರೋಽಸ್ಮಾದ್ಧಿ ವಯಮನ್ಯೇಚ ದೇಹಿನಃ ॥

ಆಗ ತಾಯಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ''ಮಗನೇ, ನಿನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಈ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗರುಡಧ್ವಜನು ಯಾರು, ಎಂತಹ ಮಹಿಮೆ ಉಳ್ಳವನೆಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನಿನಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಶಂಕರನು ''ಈ ಜನಾರ್ದನನಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಯು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೂ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಇವನಿಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಚೇತನರು ಮಾತ್ರವೇ'' ಎಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಳು.

೨೮೭. ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಗದಿತೇ ಸ್ಕಂದಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಜನಾರ್ದನಮ್ ।
ತಸ್ಥೌ ಕೃತಾಂಜಲಿ ಪುಟಸ್ತ್ವಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೇಽಚ್ಯುತಾತ್ ॥

ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸ್ಕಂದನು ಜನಾರ್ದನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಂಜಲಿಬಂಧ ಪೂರ್ವಕನಾಗಿ ಅವನ ಆಜ್ಞಾಪೇಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು.

೨೮೮. ಶೃಣು ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯತ್ಪ್ರಾಹ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ ।
ಸ್ಕಂದಸ್ಯ ವಿಜಯಾರ್ಥಾಯ ವಧಾಯ ಮಹಿಷಸ್ಯಚ ॥

ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿ ನಮ್ರನಾದ ಸ್ಕಂದನನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವಭೂತನಿಯಾಮಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಅವನಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಆಶಂಸನಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತನು. ಆಗ ನಾರದರು ಪುಲಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಕುರುತು ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಮಂಗಲಾಶಂಸೆಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ''ಕೇಳು ಪೂಜ್ಯನಾದ ಗರುಡಧ್ವಜನು ಮಹಿಷನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅದರಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಸ್ಕಂದನ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಈ ಮಂಗಲ ವನ್ನು ಹರಸಿದರು.

೨೮೯. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕುರುತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪದ್ಮಯೊನೇರಜೋಗುಣಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ಚಕ್ರಾಂಕಿತರೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೇ ವಿದಧಾತ್ವಜಃ ।

ಪದ್ಮಸಂಭವನಾಗಿಯೂ, ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿಯೂ, ಅವ್ಯಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಿಷ್ಣುವು ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

೨೯೦. ಸ್ವಸ್ತಿ ತೇ ಶಂಕರೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಪತ್ನೀಕೋ ವೃಷಧ್ವಜಃ ।
ಪಾವಕಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ತುಭ್ಯಂಚ ಕರೋತು ಶಿಖಿವಾಹನಃ ॥

ಭಕ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ಶಂಕರನು ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಅಗ್ನಿಯೂ ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡು.

೨೯೧. ದಿವಾಕರಃ ಸ್ವಸ್ತಿಕರೋಸ್ತು ತೇ ಸದಾ ।
ಸೋಮಃ ಸಭೌಮಃ ಸಬುಧೋ ಗುರುಶ್ಚ ॥

೨೯೨. ಕಾವ್ಯಸ್ಸದಾ ಸ್ವಸ್ತಿಕರೋಸ್ತು ತುಭ್ಯಂ ।
ಶನೈಶ್ಚರಃ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಂ ಕರೋತು ॥

ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಂಗಾರಕ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರ, ಶನಿ ಇವರು ನಿನಗೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಗಲವನ್ನೀಯಲಿ.

೨೯೩. ಮರೀಚಿ ರತ್ರಿಃ ಪುಲಹಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ।
ಕ್ರತುರ್ವಸಿಷ್ಠೋ ಭೃಗುರಂಗಿರಾಶ್ಚ ॥
ಮೃಗಾಂಕಜಸ್ತೇ ಕುರುತಾದ್ಧಿ ಮಂಗಲಂ ।
ಮಹರ್ಷಯಸ್ಸಪ್ತದಿವಿ ಸ್ಥಿತಾಶ್ಚ ಯೇ ॥

ಹಾಗೂ ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಹ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಕೃತು, ವಸಿಷ್ಠ, ಭೃಗು, ಅಂಗಿರಸ, ಬುಧ ಇವರೂ, ಗಗನದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೂ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

೨೯೪. ವಿಶ್ವೇಶ್ವಿನಾ ಸಾಧ್ಯ ಮರುದ್ಗುಣಾಗ್ನಯೋ ।
ದಿವಾಕರಾಃ ಶೂಲಧರಾ ಮಹೇಶ್ವರಾಃ ।
ಯಕ್ಷಾಃ ಪಿಶಾಚಾ ವಸವೊಥ ಕಿನ್ನರಾ ।
ಸ್ತೇಸ್ವಸ್ತಿ ಕುರ್ವಂತು ಸದೋದ್ಯತಾಸ್ತ್ವಮೀ ॥

ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದೇವತೆಗಳೂ ಸಾಧಾರಣ ಮರುತ್ತುಗಳೂ, ಅಗ್ನಿಗಳು, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು ಶೂಲಧಾರಿಗಳಾದ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರು, ಯಕ್ಷರು ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಕಿನ್ನರರು ಇವರು ಸಹ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

೨೯೫. ನಾಗಾಃಸುಮಪರ್ಣಾ ಸರಿತಃ ಸರಾಂಸಿ ।
ತೀರ್ಥಾನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಹ್ರದಾಃ ಸಮುದ್ರಾಃ ।
ಮಹಾಬಲಾ ಭೂತಗಣಾ ಗಜೇಂದ್ರಾಃ
ತೇಸ್ವಸ್ತಿ ಕುರ್ವಂತು ಸದೋತದ್ಯತಾಸ್ತ್ವಮೀ ॥

ಸರ್ಪಗಳು, ಗರುಡಪಕ್ಷಿಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು, ಪುಣ್ಯ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಭೂತಗಣಗಳು, ಗಣೇಶ್ವರರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

೨೯೬. ಸ್ವಸ್ತಿದ್ವಿ ಪಾದಿಕೆಷಭ್ಯಶ್ಚ ಚತುಷ್ಪಾದೇಭ್ಯ ಏವ ಚ ।
ಸ್ವಸ್ತಿತೇ ಬಹುಪಾದೇಭ್ಯಃ ಅಂಪಾದೇಭೋಸ್ತ್ವನಾಮಯಂ ॥

ಮತ್ತು ಎರಡುಪಾದವುಳ್ಳಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ನಾಲ್ಕುಪಾದವುಳ್ಳಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಬಹುಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಪಾದವಿಲ್ಲದಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂನಿನಗೆಮಂಗಲವಾಗಲಿ.

೨೯೭. ಪ್ರಾಗ್ದಿಶಂ ರಕ್ಷತಾದ್ವಜ್ರೀ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಂಡನಾಯಕಃ ।
ಪಾಶೀಪ್ರತಿಮವತು ಯಕ್ಷೇಶಃ ಪಾತು ಚೋತ್ತರಂ

ನನ್ನ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕನ್ನು ಇಂದ್ರನೂ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಯಮನೂ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕನ್ನು ವರುಣನೂ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕುಬೇರನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

೨೯೮. ವಹ್ನಿರ್ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವಾಂ ತು ಕುಬೇರೋ ದಕ್ಷಿಣಾಪರಾಂ ।
ಪ್ರತೀಚೀಮುತ್ತರಾಂ ವಾಯುಃ ಶಿವಃ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಮಪಿ ॥

ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯು ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕನ್ನು, ಕುಬೇರನು ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕನ್ನೂ, ವಾಯುವು ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕವನ್ನೂ, ಶಿವನು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕನ್ನೂ ನಿನಗಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

೨೯೮. ಉಪರಿಷ್ಟಾತ್ ಭುವಃಮಪಾತು ಹ್ಯಧಸ್ತಾಚ್ಚ ಧಾಧರಃ ।
ಮುಸಲೀ ಲಾಂಗಲೀ ವಜ್ರೀ ಧನುಷ್ಮಾನ್ ಇಂದ್ರಏವ ತು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಷಗಳು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಮಧ್ಯದ ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲಲಾಂಗಲಧಾರಿಯಾದ ರಾಮನೂ, ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾದ ಇಂದ್ರನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

೨೯೯. ವಾರಾಹೋಂಬುನಿಧೌ ಪಾತು ದುರ್ಗೆ ಪಾತು ನೃಕೇಸರೀ ॥

ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ನೃಸಿಂಹನೂ ದುರ್ಗಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಮವೇದಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ ಮಾಧವನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಆಶೀರ್ವಚವನ್ನು ಹೇಳಿ ಹರಸಿದ ಬಳಿಕ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ಕಂದನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ನೆಲದಿಂದ ನಭೋಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು. ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕಾಮರೂಪಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲಾ ಗಣಾಂಗಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರಿದರು. ಇದರಂತೆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ತವಕವುಳ್ಳ ಎಲ್ಲ ಮಾತೆಯರೂ ಆ ಸ್ಕಂದನೊಂದಿಗೆ ಆಗಸಕ್ಕೆ ಏರಿದರು. ಹೀಗೆ ಮುಗಿಲು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರ ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ಕಂದನು ''ಗಣಾಧೀಶರೇ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬೇಗನೆ ಯಾವದಾದರೂ ಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಿರಿ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಸ್ಕಂದನ ಸೇವಕ ವೃಂದವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಧ್ವನಿಯ ಸಮುದ್ರದರಂಧ್ರದಿಂದ ದಾನವರ ನಿವಾಸವಾದ ಪಾತಾಳಲೋಕದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಿಷ, ತಾರಕಾಸುರ, ವಿರೋಚನ, ಕುಂಭ ನಿಕುಂಭ ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯ ಧುರೀಣರೆಲ್ಲರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬೆರಗಾದರು. ''ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರವೇ ಬಿದ್ದಂತಿರುವ ಈ ಭಯಂಕರನಾದವು ಏನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು?'' ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಆಲೋಚನೆಗೈದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅಂಧಕಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ದಾನವ ಕುಲದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಅಂಧಕನ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆ ಭೀಕರಶಬ್ದದ ಬಗೆಗೆ ಗುಪ್ತವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಚಿಂತೆ ವಿಷಾದದ ಕಪ್ಪು ನೆಳಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

೩೦೦. ಮಂತ್ರಯತ್ಸು ಚ ದೈತ್ಯೇಷು ಪಾತಾಲಾತಂ ಸೂಕರಾನನಃ
ಪಾತಾಲಕೇತುಃ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋಽಥ ರಸಾತಲಮ್ ॥

ಹೀಗೆ ಆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪಾತಾಳಲೋಕದಿಂದ ಪಾತಾಳಕೇತು ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯರಾಜನು ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಹಂದಿಯ ಮೋರೆಯ ಆ ದಾನವ ದೊರೆಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಣ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ದನಿ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಅಂಧಕನ ಬಳಿಗೆ ಬಹಳ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ -

''ಎಲೈ ದೈತ್ಯರಾಜನೇ, ನಾನು ಗಾಲವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಅವರ ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಹಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ನನಗೆ ಬಾಣವು ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಅವನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಣದಿಂದ ದೇಹದ ಸಂಧಿ ಬಂಧವು ಭಿನ್ನವಾದುದರಿಂದ ಭಯಾರ್ತವಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿದೆನು. ಆಗ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಸೂಕರರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಓಡಿಬಂದನು. ಅವನು ಬರುವಾಗ ಕುದುರೆಗಳ ಕಾಲಿನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಬ್ಧವು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ನಾನು ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು.

೨೦೧. ಅನ್ಯೇ ಚೋಚು ರ್ವಯಂ ನೂನಂ ನಿಹನ್ಮೋ ಮಹಿಷಾಸುರಂ।
ತಾರಕಂ ಘಾತಯಾಮೋಽದ್ಯ ವದಂತ್ಯನ್ಯೇ ಸುತೇಜಸಃ ॥

ಆಗ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವೇಷ ಮತ್ತು ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ, ಕೆಲವರು ಪ್ರತಿಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಹಿಷನನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಾರಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುವೆಂದೂ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲೈ ದೊರೆಯೇ, ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಭಯವೇ ಆಯಿತು. ಆಗ ಆ ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದೆನು. ನಾನು ಭೂಮಿಯ ಗರ್ತವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದನು.

೨೦೨. ತತ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಾಂಧಕೋ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಾಹ ಮೇಘಸ್ವನಂ ವಚಃ ।
ನ ಭೇತವ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಯಂ ಗೊಪ್ತಾಸ್ಮಿ ದಾನವ ॥

ಆ ಭಯದಿಂದ ನನ್ನ ಹಿರಣ್ಯಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ ಎಂದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂಧಕನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, ''ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಡ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆ''ನೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷತಾರಕ ಬಲಿಪುತ್ರನಾದ ಬಾಣ ಇವರು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿಕರಗಳೊಡನೆ ಅಂಧಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಎಲ್ಲಿ ಆ ಗಣಗಳು ಭಯಂಕರವಾದ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೊ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ದೈತ್ಯರು ಆಯುಧ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆ ದೈತ್ಯ ಮುಖ್ಯರು ಷಣ್ಮುಖನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತೃಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ವೇಗದಿಂದ ಎರಗಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳಾದ ಸ್ಥಾಣುವು ಪರಿಘಾಯುಧಧಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಲರುದ್ರನು ಪಶುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಶತ್ರುಬಲವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಹಾಗೆ ಕಾದುತ್ತಿರುವ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಶೋದರನು

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿ ಹಿಡಿದು ಅಸುರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಜ್ವಾಲಾಮುಖನು ಭಯಂಕರವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ಅಸುರರನ್ನು ರಥ, ಗಜ, ಅಶ್ವಸಹಿತವಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾದ ತನ್ನ ಬಾಯನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು. ದಂಡಕನೂ ಕೋಪಗೊಂಡು ಪ್ರಾಸಾಯುಧ ಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾಸುರರನ್ನು ವಾಹನಸಹಿತವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಶಂಕುಕರ್ಣನು ಮುಸಲಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಲಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಪೌರುಷವಿಲ್ಲದ ರಾಜನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತೆ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗಣಾಧಿಪತಿಯಾದ ಪುಷ್ಪದಂತನು ಕತ್ತಿ ಗುರಾಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಾನವರನ್ನು ಎರಡಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಸೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪಿಂಗಲನು ದಂಡ ಮುಂಡರೊಡನೆ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಾನವರು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಸ್ರನಯನನು ಗಣಾಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿ ಶೂಲವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಗಜಾಶ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನಗಳೊಡನೆ ಅಸುರರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಭೀಮನು ಭಯಂಕರವಾದ ಶರವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಅಸುರರೆಲ್ಲರನ್ನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೊಡೆದು ನಾಶ ಮಾಡಿದನು. ಭಯಂಕರವಾದ ಶಕಟಚಕ್ರನೆಂಬ ಗಣವು ಮುದ್ಗರಾಯುಧವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ತ್ವರಿತನಾದನು. ಗಿರಿಭೇದೀಯು ಮಾವಟಿಗನೊಡನೆ ಆನೆಯನ್ನು ಅಂಗೈಯಿಂದಲೇ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಮಹಾವೇಗದಿಂದ ರಥಗಳೊಡನೆ ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ನಾಡೀ ಜಂಘನು ಮುಷ್ಟಿಪಾತಗಳಿಂದಲೂ ಮಂಡಿಯ ಪ್ರಹಾರದಿಂದಲೂ ವಜ್ರಸದೃಶ್ಯವಾದ ಕೀಲಾಯುಧಗಳಿಂದಲೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಕೂರ್ಮಗ್ರೀವನು ತಲೆಯಿಂದಲೂ, ಹಯಗ್ರೀವನು ಪಾದದಿಂದಲೂ ವಾಹನ ಸಹಿತರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಪಿಂಡಾಕರನು ಮುಖದಿಂದಲೂ, ಕಲಿಪ್ರಿಯನು ಕೊಂಬುಗಳಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿದ್ದ ದಾನವರನ್ನು ಸೀಳಿದರು. ಆ ರೀತಿ ತನ್ನ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಗಣಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಯೂಥಪತಿಗಳಾದ ಮಹಿಷನೂ, ತಾರಕನೂ ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖರಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಆಗ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ದಾನವರ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಬಹಳ ಕೋಪದಿಂದ ದಾನವರನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಂಸಾಸ್ಯನು ಪಟ್ಟಿಶಾಯುಧದಿಂದಲೂ ಷೋಡಾಶಾಸ್ಯನು ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಲೂ, ಶತಶೀರ್ಷನು ಖಡ್ಗದಿಂದಲೂ, ಶ್ರುತಾಯುಧನು ಗದೆಯಿಂದಲೂ, ವಿಶೋಕನು ಮುಸಲಾಯುಧದಿಂದಲೂ, ಬಂಧುದತ್ತನು ಶೂಲದಿಂದಲೂ, ಮಹಿಷನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಇತರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಶೂಲ, ಶಕ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಶರಿಂದಲೂ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಿಷನು ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ತಾರಕನನ್ನು ಭದ್ರಕಾಲಿಯೂ, ಉಲೂಖಲೆಯೂ ಅನೇಕಚೂಡೆಯೂ ಸಹ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಸೀಳಿದರು.

೩೦೩. ಮಹಿಷೋ ಗದಯಾ ತೂರ್ಣಂ ಪ್ರಹಾರೈಃ ಪ್ರಮಥಾನಪಿ
ಪರಾಜಿತ್ಯ ಪ್ರಯಾತ್ಯೇವ ಕುಮಾರಂ ಪ್ರತಿ ಸಾಯುಧಃ ॥

ಆ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಮಥರಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ತಾವು ಎದೆಗುಂದದೇ ಗಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡುಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತರು. ಆಗ ಮಹಿಷನು ಗದಾಧಾರಿಯಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಪ್ರಮಥಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿ ಆಯುಧಧಾರಿಯಾಗಿ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬಂದನು. ಹಾಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಿಷನನ್ನು ಸುಚಕ್ರಾಷನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೋಪದಿಂದ ಆ ಮಹಿಷನನ್ನು ತಡೆದನು.

೩೦೪. ಗದಾಂ ಛಿತ್ವಾ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾರಂ ಚಕ್ರಂ ಮಹಿಷ ಮಾದ್ರವತ್
ತತ ಉಚ್ಚುಕ್ರುಶು ರ್ದೈತ್ಯಾ ಹಾ ಹತೋ ಮಹಿಷಸ್ತ್ವಿತಿ ॥

ಗದಾಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಷ ಮತ್ತು ಸುಚಕ್ರಾಕ್ಷರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಲಘುವಾಗಿಯೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಯುದ್ಧ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಆಗ ಮಹಿಷನು ಗದೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಗಣಾಗ್ರಣ್ಯನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಸುಚಕ್ರಾಕ್ಷನೂ ತನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅವನ ರಥದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆ ಚಕ್ರವು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳುಳ್ಳ ಆ ಗದೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮಹಿಷನನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಆಗ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಹಾ ಮಹಿಷನು ಹತನಾದನು ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರಿಚಿದರು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಬಾಣನು ಪ್ರಾಸಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ವೇಗದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದನು. ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕೆಂಪಾದ ಅಚ್ಚುಳ್ಳ ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಐನೂರು ಮುಷ್ಟಿ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಐದುನೂರು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಚುಚಕ್ರಾಕ್ಷನನ್ನು ಬಾಣನು ಬಂಧಿಸಿಯೂ ಆಯಿತು. ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ಚುಕ್ರಾಕ್ಷನನ್ನು ಬಾಣನ ಬಂಧನದಿಂದ ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿಷ್ಪ್ರಯತ್ನನಾಗಿಯೂ, ನಿರ್ಗತಿಯಾಗಿಯೂ ಆದನು. ಹಾಗೆ ಬಾಣಾಸುರನಿಂದ ಬದ್ಧನಾದ ಸುಚಕ್ರಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮಕರಾಕ್ಷನು ಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದನು. ಗದೆಯಿಂದ ಬಾಣನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊಡೆದನು. ಬಾಣನೂ ಸಹ ಆ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ದೃಢಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಲಜ್ಜೆಗೊಂಡು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಂದನು. ಮಕರಾಕ್ಷನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣನು ಪರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿಯೇ ಆದನು.

೩೦೫. ತತಃ ಸ್ವ ಬಲಮೀಕ್ಷ್ಯೈದ ಪ್ರಭಗ್ನಂ ತಾರಕೋ ಬಲೀ
ಖಡ್ಗೋದ್ಯತಕರೋ ದೈತ್ಯಃ ಪ್ರದುದ್ರಾವಗಣೇಶ್ವರಾನ್ ।

ಎಲೈ ಸುಮುನಿಯೇ, ಆ ದೈತ್ಯಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಗ್ನರಾದ ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದ ಓಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ತಾರಕಾಸುರನು ಭಗ್ನವಾದ ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಖಡ್ಗಧಾರಿಯಾದ ಗಣಾಧಿಪರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಲು ವೇಗದಿಂದ ಬಂದನು.

ಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಯದಿಂದ ಭಗ್ನವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಷಣ್ಮುಖನು ಆ ಖಡ್ಗಧಾರಿಯಾದ ಆ ತಾರಕನಿಂದ ಹಂಸ ಹಂಸವಕ್ತ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಾಧಿಪರೂ ಮಾತೃವರ್ಗವೂ ಸಹ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಸ್ಕಂದನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಕ್ಕರು.

೩೦೬. ಭಗ್ನಾನ ಗಣಾನ್ವೀಕ್ಷ ಮಹೇಶ್ವರಾತ್ಮಜ
ತಂ ತಾರಕಂ ಸಾಸಿನಮಾಪಂತತಮ ॥
ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ಶಕ್ತ್ಯಾ, ಹೃದಯೇ ಬಿಭೇದ
ಸ ಭಿನ್ನ ಮರ್ಮಾ ನ್ಯಪಿತತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್ ॥

ಆಗ ಸ್ಕಂದನು ತಾರಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ತಾರಕನು ಮರ್ಮಭೇದಹೊಂದಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಭ್ರಾತೃವು ನಷ್ಟವಾದುದನು ತಿಳಿದು ಮಹಿಷನು ಬಹಳ ಭಯಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಮಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಓಡಿದನು. ಆಗ ಶೂರನಾದ ತಾರಕನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಮಹಿಷನು ಹಿಮಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಓಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಣನೂ ಭಯಪಟ್ಟು ಅಪರಾಧಿಯಾದ ದೈತ್ಯಬಲವು ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದನು.

ಆಗ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತಾರಕನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಹಿಷನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲು ತನ್ನ ಮಯೂರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಆ ಮಹಿಷನೂ ಸಹ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಮಯೂರವಾಹನನಾಗಿಯೂ ಶಕ್ತಿಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕುಮಾರನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೈಲಾಸವನ್ನೂ ಹಿಮಾಚಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕ್ರೌಂಚಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡ ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕ್ರೌಂಚವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭದ್ರವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿತು. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಅಂತಹ ಕ್ರೌಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಬಂಧುವನ್ನು ತಾನು ಹೇಗೆ ನಾಶಮಾಡಲಿ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತನು.

೩೦೭. ಗಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವೃದ್ಧಮಥಾಪಿ ಚಾಢ್ಯಂ
ಬಾಲಂ ಸ್ವ ಬಂಧುಂ ಲಲನಾಂ ಸುದುಷ್ಟಾಮ್ ॥
ಕೃತಾಪರಾಧಾಮಪಿ ನೈವ ವಧ್ಯಾದ್
ಆಚಾರ್ಯಮುಖ್ಯಾ ಗುರವಸ್ತಥೈವ ।

ಅನಂತರ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಹರನು ವಿಷ್ಣುವು ಇಂದ್ರನೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಇಂದ್ರನು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ಶೈಲಸಮೇತನಾದ ಈ ಮಹಿಷನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು. ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದೆಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ಆಗ ಷಣ್ಮುಖನು ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು. ''ಮಾತಾಮಹನಾದ ಹಿಮವಂತನಿಗೆ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಂಧುವಾಗಿಯೂ ತಾಯಿಗೆ ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕ್ರೌಂಚನನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನಾಶಪಡಿಸಲಿ. ವೇದಜ್ಞರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಯಾವ ಪುರಾತನವಾದ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಗಾಮಿಗಳಾಗುವರೋ, ಪಾಪಿಗಳೂ ಸ್ವರ್ಗಹೊಂದುವರೋ, ಅಂತಹ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಿ? ಆ ವಚನವೂ ಸಹ ಗೋವನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ, ವೃದ್ಧನನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯ

ಗುರು ಇವರನ್ನು ಸಹ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊಲ್ಲಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ?'' ಎಂದನು. ಎಲೈ ಸುರಾಗ್ರೇಸರರೇ, ಈ ರೀತಿಯಾದ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ನಾನು ಭ್ರಾತೃವಾಗಿಯೂ, ಮಾತುಲ (ಮಾವ) ಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕ್ರೌಂಚನನ್ನು ವಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ದೈತ್ಯನು ಗುಹೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು.

೩೦೮. ಶ್ರುತ್ವಾ ಕುಮಾರವಚನಂ ಭಗವಾನ್ ಮಹರ್ಷೇ
ಕೃತ್ವಾ ಮತಂ ಸ್ವಹೃದಯೇ ಗುಹಮಾಹ ಶಕ್ರಃ ॥
ಮತ್ತೋ ಭವಾನ್ ಮತಿಮಾನ್ ವದಸೇ ಕಿಮಿತ್ಥಂ
ವಾಕ್ಯಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಹರಿಣಾ ಗದಿತಂ ಹಿ ಪೂರ್ವಮ್

ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ''ಕುಮಾರ, ನನಗಿಂತಲೂ ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ ? ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿಯೇ? ಮೊದಲೇ ಹರಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ (ಕುರುದೇವ ಕಾರ್ಯಂ) ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೋ ?

೩೦೯. ನೈಕಸ್ಯಾರ್ಥೆ ಬಹೂನ್ ಹನ್ಯಾದಿತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಶ್ಚಯಃ ॥
ಏಕಂ ಹನ್ಯಾದ್ಬಹೂನಾಂ ಹಿ ನ ಪಾಪಿ ತೇನ ಜಾಯತೇ ।

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ. ನೋಡು, ಒಬ್ಬನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಬಹುಜನಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೋದರನಾಗಿಯೂ, ಏಕೋದರನಾಗಿಯೂ ನಮುಚಿಯನ್ನು ಮಯನೊಡನೆ ಕೊಂದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಅನೇಕರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರೌಂಚ ಸಹಿತನಾದ ಮಹಿಷನನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಅಗ್ನಿದತ್ತವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸು.

೨೧೦. ಶಕ್ರಃ ಪ್ರಾಹಾಥ ಬಲವಾನ್ ಜಾಯತೇ ಕೃತ್ತಿಕಾಸುತ ।
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಶೀಘ್ರತರಂ ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕ್ರೌಂಚಮೇವಹಿ ॥

ಇಂದ್ರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಗಣ್ಣುಳ್ಳ ಕುಮಾರನು ವೇಗದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಎಲೈ ಮೂಢನೇ, ನಿನ್ನ ಬಾಹುಬಲವು ಎಷ್ಟಿರಬಹುದು! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನನ್ನೇ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ'' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರನು ''ಗುಹ ನಾನು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದನು. (ನಿನ್ನಂತೆ ಇತರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಲ ಹೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೂಢವಾದ ನಿಂದೆ ತೋರುತ್ತದೆ.) ಆಗ ''ಗುಹನು ನೀನು ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬಾ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಾ'' ಎಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ''ಈ ಕ್ರೌಂಚಪರ್ವತವನ್ನು ಯಾರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರೇ ಬಲಶಾಲಿ'' ಎಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸ್ಕಂದನು ಮಯೂರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ

ಮಾಡಲು ಹೊರಟನು. ಇಂದ್ರನೂ ಆನೆಯಿಂದಿಳಿದು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಪಾದಗಳಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ಗುಹನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ''ಎಲೈ ಮೂಢನೇ, ಏಕೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತೆ ?'' ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ, ಇಂದ್ರನು ಕೌಟಿಲ್ಯದಿಂದ ''ನಾನು ಮೊದಲೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಬಂದೆನು'' ಎಂದನು. ''ನೀನೇ ಮೊದಲು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಬಂದೆಯಾ?'' ಎಂದು ಕುಮಾರನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

೩೧೧. ಅಥೋವಾಚ ಹರಿಃ ಸ್ಕಂದಂ ಪ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಸಿ ಪರ್ವತಂ ।
ಯೋಽಯಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಪೂರ್ವಂ ಸ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಬಲಃ ॥

ನಾನು ಮೊದಲು ನಾನು ಮೊದಲು ಎಂದು ವಿವಾದಮಾಡುತ್ತ ಶಂಕರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಇವರುಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಹರಿಯು ಸ್ಕಂದನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಆ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು. ಆ ಪರ್ವತವು ಯಾರು ಮೊದಲು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆಯೋ ಅವರೇ ಬಲಶಾಲಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದನು.

೩೧೨. ಏವಂ ಬ್ರುವಂತಂ ಕ್ರಾಂಚಂ ಸ ಕ್ರೋಧಾತ್ ಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾಧರಃ
ಬಿಭೇದ ಶಕ್ತ್ಯಾಕೌಟಿಲ್ಯಾನ್ಮಹಿಷೇಣ ಸಮಂ ತದಾ ॥

ಹರಿಯ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ಕಂದನು ಕ್ರೌಂಚಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ''ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದ''ರೆಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಕ್ರೌಂಚವು ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ಅನಂತರ ನೀನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿತು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಆ ಕ್ರೌಂಚನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪದಿಂದ ನಡುಗಿದ ತುಟಿಯುಳ್ಳ ಆ ಕುಮಾರನು ಕೌಟಿಲ್ಯವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮಹಿಷನೊಡಗೂಡಿದ ಕ್ರೌಂಚನನ್ನು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಭೇದಿಸಿದನು.

೩೧೩. ಸ್ವಮಾತುಲಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಬಲೀ ಕುಮಾರಃ
ಶಕ್ತಿಂ ಸಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ನಿಹಂತುಕಾಮಃ ॥
ನಿವಾರತಶ್ಚಕ್ರಧರೇಣ ವೇಗಾ -
ದಾಲಿಂಗ್ಯ ದೋರ್ಭ್ಯಾಂ ಗುರುರಿತ್ಯುದೀರ್ಯ ।

ಆಗ ಮಗನಾದ ಕ್ರೌಂಚನು ಹತನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಮವತ್ಪುತ್ರನಾದ ಸುನಾಭನು ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಬಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ ಮರುತ್ತುಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಗುಹನಿಂದ ಸತ್ತ ಮಹಿಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಆಗ ಓಡಿಬಂದ ಮಾವನಾದ ಸುನಾಭನನ್ನು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ನಾಶಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ಹರಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆ ಸುನಾಭನನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಗುರುಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಕೂಡದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ತಡೆದನು.

ಆಗ ಹಿಮವಂತನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುನಾಭನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಗರುಡವಾಹನನಾದ ಹರಿಯೂ ಸಹ ಮಯೂರವಾಹನನಾದ ಕುಮಾರನನ್ನು

ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು. ಅನಂತರ ಗುಹನು ಸುರಾಗ್ರಣ್ಯವಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನೇ'' ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾಗಿಯೂ ಭ್ರಾತೃವಾಗಿಯೂ ಮಾತುಲಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಕ್ರೌಂಚನು ನಷ್ಟನಾದನು. ಇಂತಹ ಅಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ನಾನು ಅನುತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾದ ಕಾಯಶೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು. ಆಗ ಹರಿಯು ಅವನ ಅನುತಾಪವನ್ನು ನೋಡಿ''ಕುಮಾರನೇ, ದುಃಖಪಡಬೇಡ. ಪೃಥೂದಕವೆಂಬಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಓಘವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದದರ್ಶನಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಸಕಲಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನಂತೆಪ್ರಕಾಶಹೊಂದಿಬೆಳಗುತ್ತಿಯೇಎಂದು''ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದನು. ಹೀಗೆಹರಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಕುಮಾರನುಪೃಥೂದಕತೀರ್ಥಕ್ಕೆಹೋಗಿಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಶಂಭುವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗಿಸೂರ್ಯನಂತೆಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ಹರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದಪರ್ವತಕ್ಕೆಹೊರಟುಹೋದನು.

೩೧೪. ತಮಾಹ ವಿಷ್ಣುಃ ವ್ರಜಃ ತೀರ್ಥವರ್ಯಂ
ಪೃಥೂದಕಂ ಪಾಪ ಹರಂ ಕುಮಾರ ॥
ಸ್ನಾತ್ವೌಘ ವತ್ಯಾಂ ಹರಮೀಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ
ಭವಿಷ್ಯಸೇ ಸೂರ್ಯ ಸಮ ಪ್ರಭಾವಃ ॥

ಸುಚಕ್ರನೇತ್ರನೂ ಸಹ ವಾಯು ಭಕ್ಷನಾಗಿ ಮಹಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕ್ರೌಂಚನಾಶಕನಾದ ಕುಮಾರನಂತೆ ತಾನೂ ಬಾಣನ ಬಾಹುವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಆಯುಧವು ವರರೂಪದಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಆಗಲಿ ನೀನು ಹೊರಡು, ನಿನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧಕ್ಕೆ ಆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿಸ್ಸಂಶಯ ವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಬಾಣಸುರನ ಬಾಹುವನ್ನು, ವನವನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಿಯೇ'' ಎಂದನು. ಶಂಭುವಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ವರವು ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಗಣೇಶ್ವರನಾದ ಆ ಸುಚಕ್ರನೇತ್ರನು ಸ್ಕಂದನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಅವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ತನಗೆ ದೊರೆತ ಶಂಕರಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ಕಂದನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಂಕರ ಪುತ್ರನಾದ ಷಣ್ಮುಖನ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮತ್ತು ತಾರಕಾಸುರ ಇವರು ಹತರಾದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಈ ಉಪಾಖ್ಯಾನವು ಕ್ರೌಂಚನ ವೃತ್ಯುವಿಗೆ ಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ, ಶರಣಾಗತರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪಾಪನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷನ ಹನನ ಎಂಬ ಐವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಮದಾಲಸಾ - ಋತುಧ್ವಜ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೫೯

ಉವಾಚ-ಯೋಽಸೌಮಂತ್ರಯತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋದೈತ್ಯಾನಾಂಶರತಾಡಿತಃ ॥
ಸ ಕೇನ ವದ ನಿರ್ಭಿನ್ನಃ ಶರೇಣಃ ದಿತಿಜೇಶ್ವರ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ

೩೧೫. ಆಸಿನ್ನೃಪೋರಘು ಕುಲೇ ರಿಪುಜಿನ್ಮಹರ್ಷೇ
ತಸ್ಯಾತ್ಮಜೋ ಗುಣಾಗಣೈಕನಿಧಿರ್ಮಹಾತ್ಮಾ ॥
ಶೂರೋಽರಿ ಸೈನ್ಯ ದಮನೋ ಬಲವಾನ್ ಸುಧೃಷ್ಟೋ
ವಿಪ್ರಾಂಧದೀನ ಕೃಪಣಾರ್ತಿ ಶಮಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್

೩೧೯. ಋತಧ್ವಜೋ ನಾಮ ಮಹಾಮಹೀಶಃ
ಸ ಗಾಲವಾರ್ಥೆ ತುರಗಾಧಿರೂಢಃ ॥
ಪಾತಾಲಕೇತುಂ ನಿಜಘಾನ ಪೃಷ್ಠೇ
ಬಾಣೇನ ಚಂದ್ರಾರ್ಧನಿಭೇನ ವೇಗಾಃ ।

''ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯಧುರೀಣರೆಲ್ಲ ಗುಪ್ತ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ನಡಿಸಿದಾಗ ಬಾಣ ನಟ್ಟು ಗಾಯಗೊಂಡ ಪಾತಾಳಕೇತು ಎಂಬ ದಾನವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ತಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿಗೆ ಅಂಥ ಭೀಕರ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೆತ್ತರು ಬಸಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ನಾರದರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುನಿಗಳು ನುಡಿದರು - ''ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಗಣಿಯಂತೆ ಇರುವ ಓರ್ವ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಆಗಿಹೋದನು. ಅವನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಬಲ್ಲ ಶೂರ ವೀರ ಧೀರನಾದ ಋತಧ್ವಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಲಿಷ್ಠ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನು ಧರಿಣೀ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕುರುಡ, ದರಿದ್ರ, ದೀನ, ಅನಾಥ ಊನ, ಹೀನ ಜನರ ದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಡವರ ಕೈವಾರಿಯಾದ ಈ ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ದಿನ ಕುದುರೆ ಏರಿ ಗಾಲವ ಋಷಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ತನ್ನ ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಾಕಾರದ ಬಾಣದಿಂದ ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿನ ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದನು.

ನಾರದ :- ಆ ನರನಾಥನು ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದೇಕೆ? ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿನನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದೇಕೆ?

೩೨೭. ನ ಚೇಸ್ಯತೇಽಸೌ ತಪಸೋ ವ್ಯಯಂಹಿ
ಶಕ್ನೋತಿ ಕರ್ತುಂ ತ್ವಥ ಭಸ್ಮಸಾತ್ ತಮ್ ।
ಆಕಾಶಮೀಕ್ಷಾಥ ಸ ದೀರ್ಘಮುಷ್ಣಂ
ಮುಮೋಚ ನಿಶ್ವಾಸಮನುತ್ತಮಂ ಹಿ ।

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಲವ ಋಷಿಯು ಉಗ್ರವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ತಪವನ್ನು ತಪಿಸುವ ಈ ಮಹಾ

ಮುನಿಯಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಗೆ ದುಷ್ಟನಾದ ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ತಪೋಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಈ ದುರುಳ ದಾನವನನ್ನು ಗಾಲವನು ಬಿರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಹಾಳಾಗುವದು ಎಂದು ಬಗೆದು ಅವನು ಕೋಪವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಶಾಪವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸಮರ್ಥನಾದರೂ ಶಪಿಸದೇ ಸಹನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಪಾತಾಳಕೇತುವಿನ ಉಪಟಳ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸಹಾಯನಾದ ಆ ಮುನಿಯು ಮುಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವೆತ್ತಿನೋಡಿ ನಿಡಿದಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

೩೧೮. ತತೋಽಂಬರಾದ್ ವಾಜಿವರಃ ಪಪಾತ
ಬಭೂವ ವಾಣೀ ತ್ವಶರೀರಿಣೀ ಚ
ಅಸೌ ತುರಂಗೋ ಬಲವಾನ್ ಕ್ರಮೇತ
ತ್ವಹ್ನಾ ಸಹಸ್ರಾಣಿತ ಯೋಜನಾನಾಮ್

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕುದುರೆಯೊಂದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆ ಅಶ್ವದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಶರೀರವಾಣಿ, ''ಈ ಬಲಿಷ್ಟವಾದ ಕುದುರೆಯು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಅಂತರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಬಲ್ಲದು.'' ಈ ಬಾನುಲಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಆ ಗಗನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಋತಧ್ವಜ ರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲು ಆದೇಶವಿತ್ತು ತಾನು ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆ ಋತಧ್ವಜರಾಜನು ಮುನಿಯ ತಪೋ ಭಂಗ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿನ ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ನಾರದ - ಆಕಾಶದಿಂದ ಒಂದು ಕುದುರೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ! ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆಗಸದಿಂದ ಆ ಅಶ್ವವನ್ನು ಯಾರು ಕಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅಶರೀರವಾಣಿ ಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿಷ್ಟೇ! ಹೀಗೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಶರೀರವಾಣಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಮಾತಾಡಿದವರು ಯಾರು?

೩೧೯. ವಿಶ್ವಾವಸುರ್ನಾಮ ಮಹೇಂದ್ರಗಾಯಕೋ
ಗಂಧರ್ವರಾಜೋ ಬಲವಾನ್ ಯಶಸ್ವೀ ॥
ನಿಸೃಷ್ಟವಾನ್ ಭೂನಿಲಯೇ ತುರಂಗಂ
ಋತಧ್ವಜಸ್ಯೈವ ಸುತಾರ್ಥಮಾಶು

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಇಂದ್ರನ ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಋತಧ್ವಜರಾಜನ ಕಡೆಗೆ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಸಿದ್ದನು.

ನಾರದ - ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಕೆಲಸ? ಅತ್ಯಂತ ವೇಗಗಾಮಿ ಯಾದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ವಿಶ್ವಾವಸು ಗಂಧರ್ವನಿಗೆ ಶೀಲ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಜನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮದಾಲಸಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಲಾವಣ್ಯರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ ಆ ಲಲನೆಯ ಚೆಲುವು ಚಾರಿಮೆಗಳು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದವು.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ಗಂಧರ್ವನಂದಿನಿಯು ಸ್ವರ್ಗದ ನಂದನ ವನದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಾತಾಳಕೇತುವು ಕಂಡು ಅವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದನು.

೩೨೦. ತಾಂ ನಂದನೀ ದೇವರಿಪುಸ್ತರಸ್ವೀ
ಸಂಕ್ರೀಡತೀಂ ರೂಪವತೀಂ ದದರ್ಶ
ಪಾತಾಲಕೇತುಸ್ಸ ಜಹಾರ ತನ್ವೀಂ
ತಸ್ಯಾರ್ಥತ ಸೋಽಶ್ವರಃ ಪ್ರದತ್ತಃ

ಪಾತಾಳ ಕೇತುವಿನಿಂದ ಮದಾಲಸೆಯನು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಧರ್ವ ರಾಜನು ತನ್ನ ವೇಗಗಾಮಿ ಅಶ್ವವನ್ನು ಆಗಸದಿಂದ ಇಳಿಸಿ ರಾಯ ಋತಧ್ವನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು.

ಆ ಋತಧ್ವಜನು ಪಾತಾಳಕೇತುವನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂದು ಗಂಧರ್ವನಂದಿನಿಯಾದ ಆ ಮದಲಾಸಿಯನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ವಿಶ್ವಾವಸುವಿಗೆ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಮದಾಲಸೆಯು ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ಣಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ದುರುಳ ದಾನವನ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವಭರಿತಳಾಗಿ ನೋಡಿದಳು.

ಅವರೀರ್ವರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅರಿತು ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಋತಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದನು. ಶಚೀಸುರೇಂದ್ರರಂತಿತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರ ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರಿಯರ ಆ ಒಲವಿನ ಜೋಡಿ.

ನಾರದ - ಅಂತೂ ಮಹಿಷನು ಮಡಿದ. ತಾರಕ ತೀರಿಕೊಂಡ. ಪಾತಾಲಕೇತು ಪ್ರಣಷ್ಟನಾದ ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯಧುರ್ಯರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಸತ್ತುಹೋದ ಬಳಿಕ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಪುತ್ರನಾದ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಮಹಿಷ ತಾರಕಾಸುರ ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ದಾನವನಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ಹೇವ ಹೊತ್ತು ಆ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯನು ಅಲ್ಪ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿನ ಅಗಳಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳಲೋಕದಿಂದ ಎದ್ದು ಮೇಲೆಬಂದನು. ನೆಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ಆ ನೃಶಂಸ ದಾನವನು ತಿರುಗಾಡಿದನು.

೩೨೧. ತತೋ ವಿಚರತಾ ತೇನ ಮಂದರೇ ಚಾರು ಕಂದರೇ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೌರೀ ಚ ಗಿರಿಜಾ ಸಖೀ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಾ ಶುಭ

ಒಂದು ದಿನ ಆ ದೈತೇಂದ್ರನು ಸುಂದರ ಕಂದರಗಳುಳ್ಳ ಮಂದಿರದ ಗಿರಿಗೆ ಬಂದನು. ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದೆಡೆ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆ ದಾನವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು.

೩೨೨. ತತೋऽಭೂತ್ ಕಾಮಬಾಣಾರ್ತಃ ಸಹಸೈವಂಧಕಾಸುರಃ
ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾರು ಸರ್ವಾಂಗೀಂ ಗಿರಿರರಾಜಸುತಾಂ ಮುನೇ

ಆ ಗಿರಿರಾಜನಂದಿನಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿ. ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೂ, ಚೆಲುವಿ, ಚಾರುಗಾತಿ. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೊದಲೇ ಕಾಮುಕನಾದ ಆ ಅಂಧಕನ ಮನಸ್ಸು ಮಾರುಹೋಯಿತು. ಕಾಮನ ಬಾಣಗಳು ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸದವು. ಕಾಮಾಂಧನಾದ ಅಂಧಕ ಮೋಹಾಂಧನಾಗಿ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದ.

೩೨೩. ಇಯಂ ಯದಿ ಭವೇನ್ನೈವ ಮಮಾಂತಃಪುರ ವಾಸಿನೀ
ತನ್ಮದೀಯೇನ ಜೀವೇನ ಕ್ರಿಯತೇ ನಿಷ್ಫಲೇನ ಕಿಂ ।

''ನಖಾಶಿಖಾಂತ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೂಸುವ ಈ ಚೆಲುವೆ ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು! ಇಂಥ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಈ ಬನಕ್ಕೇಕೆ ಬಂದಿಬಹುದು! ಈ ಚೆಲುವಿನ ಪುಥ್ಥಳಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೂ ವ್ಯರ್ಥ.

೩೨೪. ಯದಸ್ಯಾಃ ತನುಮಧ್ಯಾಯಾಃ ನ ಪರಿಷ್ವಂಗವಾನಹಮ್
ಅತೋ ಧಿಕ್ ಮಮ ರೂಪೇಣ ಕಿಂ ಸ್ಥಿರೇಣ ಪ್ರಯೋಜನಂ

ಈ ರೂಪವತಿಯಾದ ರಮಣೀಯನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಆನಂದ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ. ನನ್ನ ಯೌವನವೇ ವ್ಯರ್ಥ. ನನ್ನ ಜೀವನವೇ ನಿಷ್ಫಲ. (೩೨೪) ಈ ಚಿಗರೆಗಂಗಳ ಚೆಲುವೆಯೊಡನೆ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯನೇ ನನ್ನ ಬಂಧು. ಇವಳೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದವನೇ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಮಂತ್ರಿ ಯೋಗ್ಯ ಸೋದರ.'' ಹೀಗೆ ಅಸುರರ ಇಂದ್ರನಾದ ಅಂಧಕಾಸುರನ ಉದ್ಗಾರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಬುದ್ಧಿಯ ಸಾಗರದಂತಿರುವ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಎರಡೂ ಕಿವಿ ಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತಲೆಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿದನು.

೩೨೫. ಮಾಕುರುಷ್ವ ಸದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಸದ್ಯಃ ಕುಲವಿನಾಶಿನೀಮ್ ।
ಭವತಃ ಪರದಾರೇಯಂ ಮಾ ನಿಮಜ್ಜರಸಾತಲೇ ॥

''ದೈತ್ಯರಾಜ, ನೀನು ಇಂಥ ಮಾತನ್ನು ಆಡಬೇಡ. ಇವಳು ಜಗತ್ತಿನ ತಾಯಿ. ಲೋಕದೊಡೆಯನಾದ ಶಂಕರನ ಮಡದಿ. ಇವಳ ಮೇಲೆ ನೀನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ವಂಶವೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸವಾಗುವದು. ಇವಳು ಪರಸ್ತ್ರೀ. ಇವಳನ್ನು ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನರಕವಾಸವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

೩೨೬. ಕಿಂ ವ ಶ್ರುತೋ ದೈತ್ಯನಾಥೇನ ಕಿಂ ನು ।
ಗೀತಃ ಶ್ಲೋಕೋ ಗಾಧಿನಾ ಪಾರ್ಥಿವೇನ ॥
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೈನ್ಯಂ ವಿಪ್ರಯಾತಂ ಪ್ರಸಕ್ತಂ ॥
ಪಥ್ಯಂ ತಥ್ಯಂ ಸರ್ವಲೋಕೇ ಹಿತಂ ಚ ॥

ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಯಸುವದು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಕುತ್ಸಿತಕರ್ಮ ಎಂದು ನಿಂದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳು ಮಾಡಿ

ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ ನೀನು ಗಾಧಿರಾಜನ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಸೈನ್ಯವು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವನು ಸತ್ಯವೂ ಪಥ್ಯವೂ ಆದ ಈ ಹಿತ ನುಡಿಯನ್ನು ಆಡಿದನು.

೩೨೭. ವರಂ ಪ್ರಾಣಾಃ ತ್ಯಾಜ್ಯಾಃ ನ ಬತ ಪರಾಹಿಂಸಾತ್ವಭಿಮತಾ ।
ವರಂ ಮೌನಂ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಚ ವಚನ ಮುಕ್ತಂ ಯದನೃತಮ್॥
ವರಂ ಕ್ಲೀಬೈರ್ಭಾವ್ಯಂ ನಚ ಪರಕಲತ್ರಾಭಿಗಮನಂ
ವರಂ ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಿತ್ವಂ ನಚ ಪರಧನಾನಾಂ ಹಿ ಹರಣಮ್ ॥

ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಪರರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾತನಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತರೂ ಲೇಸು....ಸುಳ್ಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನುಡಿಯಬಾರದು.. ಷಂಡನಾಗಿರುವದೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಆದರೆ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಹೆರವರ ಹಣವನ್ನು ಕದಿಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವದು ಲೇಸು.

೩೨೮. ಪ್ರಲ್ಹಾದಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕ್ರೋಧಾಂಧೋ ಮದನಾತುರಃ ।
ಇಯಂ ಸಾ ಶತ್ರು ಜನನೀತ್ಯೇವ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರದುದ್ರುವೇ ॥

ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೊದಲೇ ಕಾಮಾಂಧನಾಗಿದ್ದ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಕ್ರೋಧಾಂಧನೂ ಆಗಿ ''ಓ! ಇವಳು ನಮ್ಮ ವೈರಿಗಳ ತಾಯಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋದನು. ಅವನ ಅನುಚರರಾದ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯ ವೀರರು ಕವಣೆಯಿಂದ ಬೀಸಿದ ಕಲ್ಲುಗಳಂತೆ ದೇವಿ ಇದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಆಗ ನಂದೀಶ್ವರನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಯ, ತಾರ ಮುಂತಾದ ದಾನವರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದನು. ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಅವನ ಹೊಡೆತ ತಾಳಲಾರದೆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚೆದರಿದರು. ಒಬ್ಬ ನಂದಿಯು ದೈತ್ಯ ವೃಂದವನ್ನೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಧಕನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಕ್ಕಿನ ಹಾರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆ ನಂದಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಬೀಳಿಸಿದನು.

೩೨೯. ಶೈಲೇಯಂ ಪತಿತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧಾವಮಾನಂ ತಥಾಂಧಕಮ್ ।
ಶತರೂಪಾಭವದ್ಗೌರೀ ಭಯಾತ್ತಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥

ಹೀಗೆ ನಂದಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೆಡಹಿ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂಧಕನನ್ನು ಕಂಡು ಗೌರಿಯು ಹೆದರಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೂರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತಳು.

೩೩೦. ನಪರಿಜ್ಞಾತವಾಂಸ್ತತ್ರ ಕಾತು ಸಾ ಗಿರಿ ಕನ್ಯಕಾ ।
ನಾತ್ರಾಶ್ಚರ್ಯಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಚತ್ವಾರೋಽಮೀ ಸದೈವ ಹಿ ॥

ನೂರಾರು ದೇವಿಯರ ಗುಂಪಿನ ನಟ್ಟನಡುವೆ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅಂಧಕನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಂಡಾನೆಯಂತೆ ಉದ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಸುತ್ತ ಕಡೆಗೂ

ಸುತ್ತಾಡಿದನು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ದೇವಿಯರೇದೇವಿಯರು. ಆಹೆಂಗಳೆಯರಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿ ಮೋಹಗೊಂಡ ಮಾನಿನಿ ಯಾರು ಎನ್ನುವದೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಅವನಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೇನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗಿತ್ತು, ವಿವೇಕನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಕುತರಹದ ಕುರುಡರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಾಲ್ವರಿಗೂ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೩೩೧. ನಪಶ್ಯತೀಹ ಜಾತ್ಯಾಂಧೋ ರಾಗಾಂಧೋऽಪಿ ನಪಶ್ಯತಿ ॥
ನ ಪಶ್ಯತಿ ಮದೋನ್ಮತ್ತ ಲೋಭಾಕ್ರಾಂತೋ ನ ಪಶ್ಯತಿ ॥

ಜಾತೀಯತೆಯ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಕುರುಡನಾದವನಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಮಾಂಧನಾದವನಿಗೂ ಏನೂ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಮದಾಂಧನಾದವನಿಗೂ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಲೋಭಾಕ್ರಾಂತನಾದವನೂ ಕುರುಡನೇ ಸರಿ. ಈ ನಾಲ್ಕು ತರಹದ ಅಂಧತ್ವಗಳೂ ಅಂಧಕಾಸುರನಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದವು, ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ವಿವೇಕದ ಕಣ್ಣು ಮೂಡೀತು ! ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಅಂಧತೆ ಯೆಂಬಂತಾಗಿ ಅವಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಅವನು ಕಾಮುಕನೇ ಅಲ್ಲವೇ! ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಾಮವಾಸನೆ ಹಿಂಗಲಿಲ್ಲ ''ಯಾರಾದರೇನು! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತರುಣಿಯರೇ ತಾನೇ! ಮೇಲಾಗಿ ಅವಳಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಚೆಲುವೆಯರೇ, ಆದುದರಿಂದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿಗೊಂಡರಾಯಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವನು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಯುವತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಓಡತೊಡಗಿದನು.

೩೩೨. ಪ್ರಧಾವನ್ನಾದದತ್ತಾಸಾಂ ಯುವತ್ಯ ಇತಿ ಚಿಂತಯನ್ ।
ತತೋ ದೇವ್ಯಾಃ ಸ ದುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಶತಾವರ್ಯಾ ನಿರಾಕೃತಃ
ಕುಟ್ಟಿತಃ ಪ್ರಬಲೈಃ ಶಸ್ತ್ರೈಃ ನಿಪಪಾತ ಮಹೀತಲೇ ॥

ಅವನ ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಶತಾವರೀ ದೇವಿಯು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಬಡಿದು ಅಂಧಕನ ನಡುನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು. ಅದನು ನೋಡಿ ನೂರು ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು. ಹೀಗೆ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಉರುಳಿಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದಾನವ ವೀರರು ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಅವರ ಯುದ್ಧದ ಸದ್ದುಗದ್ದಲದ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ನಂದೀಶ್ವರನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಏರಿ ಬರುವ ದೈತ್ಯವೀರರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಇಂದ್ರನಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಮಯನೇ ಮೊದಲಾದ ದೈತ್ಯರ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಗಣಾಧೀಶನಾದ ನಂದಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಆ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

೩೩೩. ದಾನವಾನ್ ಸಮಯಾನ್ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಪರಾಜಿತ್ಯ ಗಣೇಶ್ವರಃ
ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯಾಂಬಿಕಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾವವಂದೇ ಚರಣೌ ಶುಭೌ ॥

ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ಚೆದರಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಗಣಾಧಿತಿಯು ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳ ಚರಣಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪರೇ ಆದ ನೂರು ನಾರೀಮಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೩೩೪. ಯೂಯಂ ಹರಧ್ವಂ ಮಹೀಪೃಷ್ಠೇ ಪೂಜ್ಯಮಾನಾ ನರೈರಿಹ
ವಸತಿರ್ಭವತೀನಾಂ ಚ ಉದ್ಯಾನೇಕ್ಷು ವನೇಷು ಚ ॥
ವನಸ್ಪತಿಷು ವೃಕ್ಷೇಷು ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ವಿಗತಜ್ವರಾಃ ॥

''ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿರಿ. ವನ, ಉಪವನ ವೃಕ್ಷ ವನಸ್ಪತಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೆಲೆಸಿರಿ. ಪೂಜಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿರಿ.''

೩೩೫. ತತೋ ದುರಾತ್ಮಾಸ ತದಾಂಧಕೋ ಮುನೇ ।
ಪಾತಾಲಮಭ್ಯೇತ್ಯ ದಿವಾ ವ ಭುಂಕ್ತೇ ॥
ರಾತ್ರೌ ನ ಶೇತೇ ಮದನೇಷು ತಾಡಿತೋ ।
ಗೌರೀಂ ಸ್ಮರನ್ ಕಾಮಬಲಾಭಿಪನ್ನಃ ॥

ಪಾರ್ವತಿಯ ಈ ಆಜ್ಞೆ ಹೊತ್ತು ಆ ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾದ ನೂರು ನಾರೀಮಣಿಗಳು ಮಹಾದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಕಿನ್ನರರು ಅವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಅಂಧಕನಿಗೂ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗಿರಿಜೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಸೋತು ಸುಣ್ಣಾಗಿ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದಿತ್ತು, ಅದರಿಂಧ ಅವಮಾನಿತನಾದ ಆ ದೈತ್ಯನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಆದರೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಕಾಮಾಂಧನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಶಾಂತಿ ಎಲ್ಲಿ ! ಪಾರ್ವತಿಯ ರೂಪವು ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು, ಗಿರಿಜೆಯ ಆಕಾರವೇ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಮನಬಾಣದಿಂದ ತಾಡಿತನಾದ ಅವನಿಗೆ ಹಗಲು ಊಟವಿಲ್ಲ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲ. ಹಗಲಿರುಳೂ ಆ ದುರುಳನಿಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯದೇ ಚಿಂತೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮದಾಲಸಾ - ಋತುಧ್ವಜ ಎಂಬ ೪೫ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ರುದ್ರ ಜಪಿಸಿದ ಗಾಯತ್ರೀ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೦

೩೩೬. ಕ್ವಗತಃ ಶಂಕರೋ ಹ್ಯಾಸೀದ್ ಯೇನಾಂಬಾ ನಂದಿನಾ ಸಹ
ಅಂಧಕಂ ಯೋಧಯಾಮಾಸ ಏತನ್ಮೇ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ನಾರದ - ಪೂಜ್ಯರೇ, ಶಂಕರನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದನು ? ಅಂಧಕನ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಯಂ ಅಂಬಿಕೆಯು ತಾನೇ ನಂದಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಏಕೆ ಬಂದಿತು! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಹಾದೇವರು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಶೃಂಗಾರ ಕೇಳಿಗಿಳಿದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನಷ್ಟೇ! ಅದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ವೀರ್ಯ ಹಾನಿಯಾಗಿ ಅವನು ತೇಜೋಹೀನನಾದನು. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ವೀರ್ಯವೆಲ್ಲ ಪ್ರದೀರ್ಘವಿಹಾರದಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ತಾನು ತೇಜೋಹೀನನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ತೇಜೋಬಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದ ಶಿವೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ತಾನು ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು.

ವ್ರತದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟ ಮಹೇಶ್ವರನು ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ರೆಗಳ ಲಾಂಛನ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಕಡಗಗಳು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಶಂಖಗಳ ಸರಪಣಿ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯ ತಲೆಬುರುಡೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲು. ಒಂದು ತಾಣದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪೊತ್ತೇವಾಸ. ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲು, ಮರದಡಿ, ನದಿಯತಡಿ, ಎಲ್ಲಾಯಿತೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದು. ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹಾರ. ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸೇ ಆಹಾರ. ಅದೂ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ತೊರೆಯ ತೀರ್ಥವೇ ತಿನಿಸು, ಅದೇ ಉಣಿಸು. ಹೀಗೆ ಒಂಬೈನೂರು ವರ್ಷ ನಡೆಯಿತು ಶಂಕರನ ಈ ಉಗ್ರವ್ರತ. ಅನಂತರ ಅವನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಳ್ಳಿಯ ಬೇರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೀಟಾ ಎಂಬ ಯೋಗಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಹಿಮಾಚಲದ ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಪಂಗೈಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವು ವೀಟಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ತೇಜಃಪುಂಜದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶಂಕರನ ಜಟಾಮಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದ ವೀಟೆಯಿಂದ ಹಿಮಾಚಲದ ಗಿರಿಶೃಂಗವು ಒಡೆದುಸಿಡಿದು ನೆಲಸಮವಾಯಿತು. ಅದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಉಂಟಾದ ತೆಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಕೇದಾರ ತೀರ್ಥ ಎನಿಸಿತು. ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಶಿವನು ಇಂತು ವರ ಕೊಟ್ಟನು.

''ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆದ ಈ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಕಳ್ಳು ಕುಡಿಯದೇ ಮಾಂಸತಿನ್ನದೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದು ಪರಪಾಕ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾದೇವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕೇದಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವು ಅಚಲವಾಗಿ ನೆಲೆ

ನಿಲ್ಲುವದು. ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಎಳೆಸುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ತೃಪ್ತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತಪ, ಹೋಮ, ಜಪ ಏನೇ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯ, ಅನಂತ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವದು. ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ.'' ಹೀಗೆ ಹರನಿಂದ ವರ ಪಡೆದ ತೀರ್ಥವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. ಶಿವ ವಚನದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇದಾರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹರನು ಪಾಪನಾಶಿನಿಯೂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಿಯೂ ಆದ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋದನು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆ ಯಮುನೆಯ ಆಳವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಜಲ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆ ಗಿರೀಶನು ಗಾಯಿತ್ರೀ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಹೀಗೆ ಶಂಕರನು ನದೀ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ವರ್ಷ ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ಆದರೂ ಶಿವನು ಸಮಾಧಿ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಡುಗಿದನು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳು ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳು ಎಲ್ಲ ಕುಲ ಪರ್ವತಗಳು ನಕ್ಷತ್ರ ತಾರಾಗಣ ಸಹಿತವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷವು ಆಂಕಪಿಸಿದವು. ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಆಸನದಿಂದ ಹೊಯ್ದಾಡಿದರು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ''ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ. ಜನರಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಾಂತಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುರ ಲೋಕದ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ''ಈ ಲೋಕಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?'' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಆಗ ತಾವರೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಆ ವಿಧಾತನು ''ನನಗೂ ಈ ಲೋಕಕ್ಷೋಭದ ಕಾರಣ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದೇ ಯೋಗ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ?'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಚೀಪತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸುರರೆಲ್ಲರು ಪಿತಾಮಹನನ್ನೇ ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುರಾರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ನಾರದ - ದೇವರ್ಷಿಗಳೇ, ಈ ಮುರಾರಿಯೆಂದರೆ ಯಾರು? ಇವನೇನು ದೇವತೆಯೋ, ಯಕ್ಷನೋ, ಕಿನ್ನರನೋ, ದೈತ್ಯನೋ, ರಾಕ್ಷಸನೋ, ಮನುಷ್ಯನೋ? ಯಾರಿವನು ? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಸತ್ವರಜಸ್‌ತಮಸ್ ಎಂಬ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಿಸಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಆ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮುರಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ನಾರದ- ಆವಿಷ್ಣುಗೆಮುರಾರಿಎಂಬಹೆಸರುಏಕೆಬಂದಿತು? ಮುರಎಂದರೆಯಾರು? ಅವನುಯಾರಮಗಅವನನ್ನುವಿಷ್ಣುಏಕೆಸಂಹರಿಸಿದನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಓ! ಇದೊಂದು ಕೌತುಕದ ಕಥೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಮುರಾಸುರನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಆಖ್ಯಾನವೇ ಆಗಿದೆ. ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆ ಮುರಮರ್ಧನದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ದನು ಎಂಬ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಮುರನು ಔರಸ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ ಭೀಕರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೋದರರಾದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳ ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ಹತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಆ ಮುರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯ ಭೂತವು ಮನೆ ಮಾಡಿತು. ಭಯ ಭ್ರಾಂತನಾದ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಪರಿತೋಷಿತನಾದ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ''ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ'' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಆ ಮುರಾಸುರನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ಹೀಗೆ ವರ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು -

''ಪ್ರಭುವೇ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಲೇ ಮರಣಹೊಂದಬೇಕು. ಅವನು ಯಾವನೇ ಇರಲಿ. ದೇವನಿರಲಿ, ದಾನವನಿರಲಿ, ನನ್ನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹತನಾಗಿ ಬೀಳಬೇಕು.'' ಇದಕ್ಕೆ ಪಿತಾಮಹನು ''ತಥಾಸ್ತು, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವನು ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು.

ಆ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಮುರಾಸುರನು ಮೇರು ಮಂದರ ಹಿಮಾಚಲ ಮೊದಲಾದ ತಾಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷರನ್ನೂ ಕಿನ್ನರರನ್ನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದನು. ಯಾರೂ ಅವನೊಡನೆ ಕಾದಲು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಆ ಉದ್ಧಟ ದೈತ್ಯನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಮರಾವತಿಗೇ ಸಾರಿದನು. ಸ್ವಯಂ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕದನಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ವರದ ವಿಚಾರವು ಆ ಸುರಪತಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವನು ಇವನೊಡನೆ ಸಮರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಮುರಾಸುರನು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಆ ದೇವಪುರಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಅಮರೇಶ್ವರನಾದ ಇಂದ್ರನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹುಂಕರಿಸಿದನು. ''ಸಾವಿರ ಗಣ್ಣಿನ ಶಚೀಪತಿಯೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಾ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀನು ಹೊರಟುಹೋಗು'' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮುರಾಸುರನ ಈ ಬೆದರಿಕೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೆದರಿ ಹೋದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಹೊರಟನು. ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತ ಹಾಗೂ ವಜ್ರಾಯುಧ ಎರಡನ್ನೂ ಆ ದೈತ್ಯನು ಕಸಿದುಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದನು. ಬರಿಗೈ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಆ ನಾಕಲೋಕದ ಅರಸನು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಗರವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಅತ್ತ ಮುರದಾನವನು ಸ್ವರ್ಗದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿ ಲೋಕಗಳ ಮಹಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ಮಯ ತಾರ

ಮುಂತಾದ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಮಯಾಸುರನ ಈ ಸ್ವರ್ಗದ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುಮ್ಮಸದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಭೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯಗಳ ಬಾಗಿಲವೇ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಟ ಮುರಾಸುರನೊಂದಿಗೆ ದೇವಲೋಕದ ದಿವ್ಯಭೋಗ ಹಾಗೂ ಸಿರಿ ಸಂಪದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೊಂಡರು.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮುರ ಮಹಾರಾಜನು ಮಹೀತಳಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದನು. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಾನಂದ ಸ್ವೈರ ಸಂಚಾರಗೈಯುತ್ತ ಅವನು ಆನೆಯನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಸರಯೂ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಯೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಶೂರ ರಾಜನಾದ ರಘುರಾಜನು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಗಜಾರೂಢನಾದ ಮುರ ಪ್ರಭುವಿನ ಸವಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿತು. ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಆ ರಘುರಾಜನಿಗೆ ಮುರನು ಹೇಳಿದನು. ''ರಘುರಾಜನೇ, ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಾ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಜ್ಞವನ್ನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡುವದು ಬೇಡ.'' ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಆ ದೈತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಪುರೋಹಿತರಾದ ವಶಿಷ್ಠರು ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ಬಂದು ಚತುರತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು.

''ದೈತ್ಯರಾಜನೇ, ಭೂಲೋಕದ ಈ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ನಿನಗೆ ಎಂದೋ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಗೆದ್ದವರನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಗೆಲ್ಲುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವಿದೆ? ನೀನು ಈವರೆಗೆ ಗೆಲ್ಲದ ವೀರರೊಡನೆ ಹೋರಾಡು. ಹೊಡೆಯುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ಯಮನನ್ನಾದರೂ ತಡೆದು ತಗ್ಗಿಸಿ ಶಾಸನ ಮಾಡು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ತಲೆಬಾಗದ ಪ್ರಾಣಿಯೆಂದರೆ ಆ ಯಮನೊಬ್ಬನೇ. ನೀನು ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಗೆದ್ದಂತೆ.'' ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ವಶಿಷ್ಠರ ಈ ಜಾಣತನದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದಾನವ ದೊರೆಯು ಯಮಧರ್ಮನನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟನು. ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರವು ತಿಳಿಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮುರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವರದ ವಿಚಾರವು ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಕೋಣವನ್ನು ಏರಿದನು. ಕೇಶವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಭಗವಂತನ ಎದುರು ಮುರಾಸುರನ ಕುಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದನು. ಧರ್ಮರಾಜನ ದೀನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ''ಯಮನೇ, ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಯಮನು ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಸಂಯಮನಿ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಮಯಾಸುರನು ಯಮಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಯಮನು ಕೇಳಿದನು, ''ದಾನವೇಶ್ವರನೇ, ನೀನು ಏನು ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿರುವಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ವಚನದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.'' ಆಗ ಮುರನು ''ಯಮಧರ್ಮ, ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವಿ.

ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಜಾನಿಯಮನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.'' ದೈತ್ಯರಾಜನ ಈ ಕ್ರೂರ ಕಠೋರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮನು ಮೆತ್ತಗಾಗಿ ನುಡಿದನು, ''ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೇ ನಿಯಮಿಸು. ಈಗ ಜಗದ್ರಕ್ಷನು ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೇ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಮೊದಲಿನ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನ ಮಾತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತೇನೆ.'' ಆಗ ಮುರನು ಮತ್ತೆ ಕೌತುಕಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಕೇಳಿದನು - ''ಈವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಆಗಿದ್ದವನು ಯಾರು? ನಿನಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನನ್ನು ನಾನೇ ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದಿನ ನಿಯಮನ ಅಥವಾ ಅನಿಯಮನಗಳ ಸಮಾಚಾರವು ನೀನು ಗೆದ್ದ ಬಳಿಕವಲ್ಲವೇ? ಆ ಬಳಿಕ ನಿನಗೆ ಸರಿಕಂಡಂತೆ ಮಾಡಲು ಬರುವದು.

ಯಮ - ಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಮೊದಲು ನೀನು ಹಾಲಿನ ಕಡಲಿಗೆ ಹೋಗು, ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಲೋಕನಾಥನು ಜಗತ್ಕಾರಣನೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಹಾಲಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಮುರ- ಹಾಗಿದ್ದರೆನಾನು ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೇಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಮಾನವರನ್ನು ನಿಯಮನಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಯಾರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬೇಡ.

ಯಮ - ನೀನಂತೂ ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಅನುಚರನಾಗಿಯೇ ನಾನು ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಮನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವೆ. ಹೀಗೆ ಯಮದೇವರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಮುರದೈತ್ಯನು ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಆ ಹಾಲ್ಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಾವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನು.

ನಾರದ- ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಒಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೂ ಆದ ಆ ಭಗವಂತನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪನು ಹೇಗೆ ಆಗುವನು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಅವ್ಯಕ್ತನೂ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನು ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು - ''ಬರೀಶುಷ್ಕತರ್ಕದಿಂದ ಊಹಿಸಲು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಶಕ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದಮಿತ್ಥಂ'' ''ಇವನು ಹೀಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೇಳಲುಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೋಷಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ ಅವನು ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಶುದ್ಧ ವಸ್ತು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದುದರಿಂದ ಪರಮ ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯ, ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯ, ಶಾಂತ, ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಪರಾತ್ಪರನಾದ ಇವನೇ ಪರಮಾತ್ಮ ನಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ತೋರದಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ವಾಸುದೇವನು ದ್ವಾದಶ ಪತ್ರಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ನಾರದ - ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಶುಕ್ಲ? ಹೇಗೆ ಶಾಂತ? ಅವನು ಎಂತು ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯನು? ಅವನು ಹೇಗೆ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯ ? ಅವನು ದ್ವಾದಶ ಪತ್ರಾತ್ಮಕನು ಹೇಗೆ? ಆ ದ್ವಾದಶಪತ್ರಗಳು ಅಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ಎಲೆಗಳು ಯಾವುವು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಈ ವಚನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದರು. ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಕೇಳಿದರು. ಆ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ಮರಳಿ ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಕಥಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ನಾರದ - ಈ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನು? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ಧರ್ಮನಿಗೆ ಅಹಿಂಸಾ ಎಂಬ ಮಡದಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಚಾರ ಮಂಥನ ಮಾಡುವ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹಿರಿಯ ಮಗನೇ ಸನತ್ಕುಮಾರ. ಮರುಚಲಮಗ ಸನಾತನ, ಮೂರನೇಯವನು ಸನಕ, ಕೊನೆಯವನೇ ಸನಂದನ. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಧರ್ಮ ಪುತ್ರರು ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಕಪಿಲ, ಆಸುರಿ, ಪಂಚಶಿಖಾಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಯೋಗಯುಕ್ತರಾಗಿ ತಪೋನಿಧಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿರಿಯರಾದರೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಾನೇ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೌರವಿಸಿದನು. ಆಸನ ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಿಸಿದನು. ರಹಸ್ಯವಾದ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆ ಕಪಿಲಾದಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದನು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಮಲಕುಮಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಸನತ್ಕುಮಾರ ಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ''ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿತೋರಿಸುವಿ ಎಂದು ಭರವಸೆ ನನಗೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ - ದೇವತೆಗಳ ಅಧೀಶನೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಂತೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರನಿಗೂ ಶಿಷ್ಯನಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಅಂತರವೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ!

ಬ್ರಹ್ಮ - ಶಿಷ್ಯನಿಗೂ ಪುತ್ರನಿಗೂ ಅಂತರ ಉಂಟು. ಅವರವರ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಶಿಷ್ಯನ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಬೇರೆ, ಪುತ್ರನ ಧರ್ಮಕರ್ಮ ಬೇರೆ. ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಧರ್ಮಪುತ್ರನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶಿಷ್ಯನ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳೂ ಪುತ್ರನ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೂ ಮೇಳವಿಸಿದ್ದೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಪುತ್ ಎಂಬ ನರಕದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಪುತ್ರ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನ ಮಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿಸದೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಮೂಲವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವವನು ಶಿಷ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ನಾರದ - ಪುತ್ರನು ಪಾರುಮಾಡುವ ಆ ಪುತ್ ಎಂಬ ನರಕವು ಯಾವುದು? ಯಾವ ನರಕದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ ಮಗನು ? ಹಾಗೂ ಯಾವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದರೆ ಭಾತ್ರನು ಶಿಷ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ ?

ಬ್ರಹ್ಮ - ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಯೋಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಪುರಾಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಭಯಾಪಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೇ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದ ವಚನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಜಪಿಸಿದ ಗಾಯತ್ರೀ ಎಂಬ೬೦ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ವಾಸುದೇವನ ಉಪಾಸನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೧

ಬ್ರಹ್ಮ ಉವಾಚ

ಪರದಾರಾಭಿಗಮನಂ ಪಾಪಿನಾಮುಪಸೇವನಮ್
ಪಾರುಕ್ಷ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ನರಕಂಸ್ಮೃತಮ್ ॥

ಪುತ್ ಎಂಬ ನರಕದ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳ ಹೊರಟ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅದಕ್ಕೆ ಉಪೋದ್ಘಾತ ರೂಪವಾಗಿ ಇತರ ನರಕಗಳ ಬಗೆಗೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ನರಕಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ - ಹೆರವರ ಹೆಣ್ಣಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವದೂ, ಪಾಪಿಪುರುಷರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದೂ, ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಕುಟುಕನಂತೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವದೂ ನರಕದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಪಗಳಿಂದಾಗುವ ನರಕವು ಮೊದಲನೆಯ ನರಕ ಎನಿಸುವದು.

''ಫಲಸ್ತೇಯಂ ಮಹಾ ಪಾಪಂ ಫಲಹೀನಂ ತಥಾಟನಮ್
ಛೇದನಂ ವೃಕ್ಷಜಾತೀನಾಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ನರಕಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥

ಹಣ್ಣುಹಂಪಲ ಕದಿಯುವದು, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೇ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವದೂ, ತಣ್ಣೆಳಲು ತನಿವಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರಗೈಯುವ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವದೂ ಮಹಾಪಾಪ. ಇದರಿಂದಾಗುವ ನರಕವು ಎರಡನೆಯ ನರಕವಾಗಿದೆ. ನಿಷಿದ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದಾನ ಸ್ವೀಕಾರ, ಕೊಲ್ಲಬಾರದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು, ಬಂಧಿಸಬಾರದವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವದು, ಜಾತಿಬಾಂಧವ್ಯವಿಲ್ಲದವರೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವದೇ ಮುಂತಾದ ಪಾಪಗಳು ನಾಲ್ಕನೇ ನರಕದ ಪಾಪಗಳು. ಪ್ರಾಣಹತ್ಯಾ, ಮಿತ್ರರ ವಂಚನೆ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತು ಮಧೂರ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡದೇ ತಿನ್ನುವದು ಮತ್ತು ಪರಪೀಡೆ ಇವು ಐದನೆ ನರಕ ಕಾರಣೀಭೂತ ಪಾಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಯೂ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನೂ, ನಿಷಿದ್ಧ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದಿರುವದು, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವದು, ಜನರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವದು, ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವಾಹನವನ್ನು ಕದಿಯುವದು ಆರನೆಯ ನರಕ. ರಾಜರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು, ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವದು ಹಾಗೂ ರಾಜದ್ರೋಹ ಇವು ಏಳನೆಯ ನರಕ. ಅತೀ ಆಸೆ, ವಿಷಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಆಸಕ್ತಿ, ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಗೈಯುವದು ಉಗುಳುಸಿಡಿಸುತ್ತ ಮಾತಾಡುವದು ಎಂಟನೆಯ ನರಕ. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವವನ್ನು ಕದಿಯುವದು, ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದು, ಧರ್ಮ ಬಂಧು ಗಳೊಡನೆ ವಿರೋಧಿಸುವದು ಒಂಭತ್ತನೆಯ ನರಕ ಎನಿಸುವದು. ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದು, ಶಿಷ್ಟ ಜನರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು, ಕಲಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವದು, ಜನರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಇಟ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ಹತ್ತನೆಯ ನರಕಕ್ಕೆ ಸಾಧನ.

ಷಡಂಗ ಸಹಿತವಾದ ವೇದ ಓದಿದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ಅಥವಾ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡುವದು ಮತ್ತೂ ದೇವದೇವನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ, ಷಡ್ಗುಣ ಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅವನು ಗುಣಶೂನ್ಯ ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸುವದು ಹನ್ನೊಂದನೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪಗಳು. ಸಜ್ಜನರ ನಿಂದೆ ಅನಾಚಾರ ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡದಿರುವದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ನರಕ. ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗದ ವ್ಯರ್ಥ ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡುವದು, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವದೂ ಹದಿಮೂರನೆಯ ನರಕ. ಹೆರವರ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವದು, ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಚರಣೆ, ನಿಷಿದ್ಧ ಭಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಹೊಲ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಇಡುವದು ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ನರಕ. ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ, ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದಿರುವದು, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕಿಚ್ಚು, ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವದು, ಸುಳ್ಳಾಡುವದು ಹದಿನೈದನೆಯ ನರಕ. ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೈಗಳ್ಳತನ, ಅತಿಕೋಪ ವಿಷ ಹಾಕುವದು, ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಡುವದು, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಭೋಗಿಸುವದು ಹದಿನಾರನೆಯ ನರಕಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿದವರಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆ, ದ್ವೇಷ ಭಾವನೆ ಮತ್ತೂ ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಉನ್ಮತ್ತತನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪಗಳು ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನರಕಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬರುವ ನರಕಗಳಿಗೆ ಪುತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಈ ಪುನ್ನಾಮಕ ನರಕಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕಾದರೆ ದಂಪತಿಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರಿಗೇ ಒಳ್ಳೇ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಂತು ಅವರಿಂದ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತಂದೆ ತಾತಂದಿರನ್ನು ಪುನ್ನಾಮಕ ನರಕದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಇಂಥ ಪುತ್ ಎಂಬ ನರಕದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವದರಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ಪುತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕಾದ ಶೇಷ ಪಾಪಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದೇವತೆಗಳ ಋಷಿಗಳ ಮತ್ತೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಿತೃಗಳ ಹಾಗೂ ಬಂಧುಗಳ ತೀರಿಸಬೇಕಾದ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸದೇ, ಕೊಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇರುವದು, ಹೆರವರ ಹಣವನ್ನು ಕದಿಯಬಯಸುವದು, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದು, ವೇದವನ್ನು ಓದದಿರುವದು, ಗುರುವಿಗೆ ಎದುರು ವಾದಿಸುವದು, ಕೀಳು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಕೂಡುವುದು, ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಮಾರುವದು, ಚಂಡಾಲರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವದು, ತನ್ನ ದೋಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹುಳುಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವದು, ಅಸೂಯೆ ಪಡುವದು, ಬಿರುಸು ಮಾತು, ಪರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರವರ್ತನೆ, ವಿಲಾಸಲೋಲುಪತೆ, ತಾಳತಂತಿ ಬಾರಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಕೊಂಬುವದು, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸುವದು, ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಅಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದು, ನಿಷ್ಕರುಣಿಯಾಗಿರುವದು, ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿರುವದು, ನರಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಆ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಶಿಷ್ಯನು ದೇವರ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮತ್ತು ಕಲಿತ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಗುರುವಿನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನೀಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ದೋಷಗಳು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಬಂಧುಬಳಗ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೂ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶೇಷ ಧರ್ಮ. ಅದು ಪುತ್ರ ಧರ್ಮ.

ಪಂಡಿತನಾದವನು ಅಂಥ ಪುತ್ರನನ್ನೂ, ಇಂಥ ಶಿಷ್ಯನನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನೂ ಶೇಷ ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಪುತ್ರನು ಅಶೇಷ ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಪುತ್ರನೇ ಮೇಲು. ಪಿತಾಮಹನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ''ದೇವನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಎಂಬ ಮಾತು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವಾದ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿರಿ'' ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ''ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ದಾಯಾದಿ ಎನಿಸುವಿ'' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ - ದಾಯಾದಿ ಎಂದರೆ ಏನು? ದಾಯಾದಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂತಹದು? ನೀವು ನುಡಿದ ಆ ದಾಯಾದಿ ಶಬ್ದದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಿರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮ - ಮಕ್ಕಳು ಆರು ವಿಧ. ಔರಸ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ, ದತ್ತ, ಕೃತ್ರಿಮ, ಗೂಢೋತ್ಪನ್ನ, ಅಪವಿದ್ಧ ಎಂದು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದಾಯಾದರು ಇವರಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ಯೂ ಸಾಲ ಸೊತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಕುಲಾಚಾರ ಗೋತ್ರಾನು ವೃತ್ತಿಗಳು ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಅಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಕಾನೀನ, ಸಹೋಢ, ಕ್ರೀತ, ಪುನರ್ಭವ, ಸ್ವಯಂದತ್ತ ಪಾರಶವ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಆರು ಬಗೆಯ ಪುತ್ರರ ಪ್ರಭೇದವಿದೆ . ಇವರಿಗೆ ಸಾಲ ಸೊತ್ತು ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆ ಗೋತ್ರದ ಹೆಸರು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ - ಈ ಎಲ್ಲ ಪುತ್ರರ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮ - ಮಗನೇ, ನಿನಗೆ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಔರಸ ಮಗ ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇಂಥ ಮಗನೆಂದರೆ ''ಅತ್ಮಾ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸೀತ್'' ಎಂಬ ವಚನದಂತೆ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಂತೆ. ಔರಸ ಪುತ್ರನೆಂದರೆ ತನ್ನದೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷನಿಂದ ಪಡೆದ ಮಗ, ಗಂಡನು ಷಂಢನಿದ್ದರೆ, ತಲೆಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ದುರ್ವ್ಯಸನಿ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯು ಬೇರೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಕೂಡಿ ಪಡೆದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವನು ದತ್ತಕ ಪುತ್ರ. ಅವನು ಯಾರಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಮಗುವಿಗೆ ಗೂಢೋತ್ಪನ್ನ ಎನ್ನುವರು. ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೂಸನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬೇಡಿ ತಂದು ಬೆಳೆಸಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅವಿಪದ್ಧ ಪುತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಂತೆ ಕಾನೀನ ಎಂದರೆ ಕನ್ನೆಯಿದ್ದಾಗಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಗರ್ಭಿಣಿಯಿದ್ದಾಗಲೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ ಸಹೋಢ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಮಗು ಕ್ರೀತ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಪೌನರ್ಭವ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ಕ್ಷಾಮ, ಸಂಕಟ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದತ್ತಕಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ವಯಂದತ್ತ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಪಾರಶವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ನನಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಬೇಗ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಅಹಿಂಸೆಯರನ್ನು ನೆನಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂದರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ ''ಏನು ಅಪ್ಪಣೆ?'' ಎಂದು ಬಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಪುತ್ರನಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರನೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎದುರು ಸುಖಾಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

''ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನಾನು ಅವರ ಪುತ್ರನಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆ ವಿಧಾತನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದತ್ತಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ.'' ಆಗ ಅವನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರೂ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯನಾದ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ''ಪ್ರಭೋ, ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಮ್ಮ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ಈ ಸನತ್ಕುಮಾರನು

ಇಂದಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಿಮಗೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವಿನಯದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಆ ಸನತ್ಕುಮಾರನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ದ್ವಾದಶ ಪತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಚತುರ್ಮುಖನ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಪತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ವತ್ಸರರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವಯವಗಳಾಗಿ ಮೇಷಾದಿ ಮಾಸಗಳನ್ನು ರೂಪಣಮಾಡಿ ಚಾಂದ್ರಮಾಸ ದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮೇಷಾದಿ ಸೌರಮಾಸವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅವಯವವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವಾದಿ ವರ್ಣಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ವಾಸುದೇವ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವು ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮೋಪಾಸನ ರೂಪವೆಂಬುದನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ''ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ'' ಎಂಬ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ಒಂದೊಂದು ಪತ್ರ ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಓಂಕಾರ ವೆಂಬುದು ಶಿಖೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಮೊಲನೆಯ ಪತ್ರ. ವೈಶಾಖಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮೇಕ್ಷಮಾಸವೇ ಶಿರೋರೂಪಕವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಸಂವತ್ಸರ ರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ನಕಾರವು ಎರಡನೇಯ ಪತ್ರ. ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವೃಷಭಮಾಸವೇ ಆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಮೋಕಾರವು ಮೂರನೇಯ ಪತ್ರ. ಅದು ವತ್ಸರರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭುಜಯುಗ್ಮದಲ್ಲಿದೆ. ಆಷಾಢಮಾಸದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಿಥುನ ಮಾಸವು ಆ ಭುಜಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ.

ಭಕಾರವು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ನೇತ್ರಯುಗ್ಮ ರೂಪ. ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ಪತ್ರ. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಕರ್ಕಾಟಕ ಮಾಸವು ಆ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಗಕಾರವು ವತ್ಸರಪುರುಷನ ಹೃದಯರೂಪವಾದದ್ದು. ಇದು ಐದನೇ ಪತ್ರ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ ದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಿಂಹಮಾಸವು ಆ ಹೃದಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ವಕಾರವು ಕವಚರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆಶ್ವಯುಜಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕನ್ಯಾಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಆರನೇ ಪತ್ರಕ. ತೇಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮನೋರೂಪ ವಾದದ್ದು. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ತುಲಾಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಆ ವತ್ಸರ ಪುರುಷನ ಏಳನೇ ಪುತ್ರಕ. ನಕಾರವು ನಾಭಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಶ್ಚಿಕಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಎಂಟನೇ ಪತ್ರಕ. ಸುಕಾರವು ಆ ಪುರುಷನ ಜಘನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಪುಷಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧರ್ನುಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಒಂಭತ್ತನೇ ಪತ್ರಕ. ದೇಕಾರವು ಪಾದಯುಗ್ಮ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮಾಘಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಕರಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಹತ್ತನೆಯ ಪತ್ರಕ. ವಾಕಾರವು ಎರಡು ಮಂಡಿಗಳ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಫಾಲ್ಗುಣಮಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುಂಭಮಾಸವು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ಹನ್ನೊಂದನೇಯ ಪತ್ರಕ. ಯಕಾರವು ಪಾದದ್ವಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಚೈತ್ರ ಮಾಸದಿಂದದೊಡಗೂಡಿದ ಮೀನಮಾಸವು ಅದನ್ನು

ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಇದು ವತ್ಸರ ರೂಪಿಯಾದ ಆ ಕೇಶವನ ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಪತ್ರಕ. ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಗಳೆಂಬ ಅರಗಳುಳ್ಳ ಆ ಚಕ್ರವು ಆರುನಾಭಿ (ಆರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಅಂಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೇಖೆಯೂ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಅರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಆರು ರೇಖೆಯ ಮಧ್ಯ ಭಾಗವೇ ನಾಭಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿರುತ್ತದೆ) ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಅರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಅಂಶವು ವಿಭಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಏಕಮೂರ್ತಿಯೇ ತೋರಿ ಬರುವದು.

ಹೀಗೆ ತೋರಿಬರುವ ದ್ವಾದಶಪತ್ರಗಳುಳ್ಳ ರೂಪವೇ ಪರವಾಸುದೇವನ ಸ್ವರೂಪ. ಇಂತಹ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸನ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಪುನಃ ಮರಣವೇ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಜನ್ಮ ಮರಣ ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ). ಆ ವಾಸುದೇವನ ಎರಡನೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದರೋ ಸತ್ವಗುಣಪ್ರಚುರವಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕುವರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕು ಮುಖವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ರಮಣೀಯವಾದ ಅವಯವದ ಸನ್ನಿವೇಶವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆ ವಾಸುದೇವನ ಮೂರನೇ ಮೂರ್ತಿಯು ತಮೋಗುಣಮಯನಾಗಿಯೂ ಶೇಷರೂಪವಾಗಿಯೂ ಸಹಸ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವದು. ನಾಲ್ಕನೇಯ ಮೂರ್ತಿಯು ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಚುರವಾಗಿಯೂ ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿಯೂ, ನಾಲ್ಕು ಮುಖವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಭುಜದ್ವಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾಲಧಾರಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಾದಿ ಕರ್ತೃವಾಗಿ ಆದಿಪುರುಷರೂಪದಿಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಈ ಮೂರು ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಮರೀಚ್ಯಾದಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ಇಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ದಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಯು ಪರವಾಸುದೇವ ಮೂರ್ತಿಯೆಂತಲೂ,ಎರಡನೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಅದರಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ವ್ಯೂಹವಾಸುದೇವ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವೆಂತಲೂ ನಾಲ್ಕನೇಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಚತುರ್ಮುಖನೆಂತಲೂ, ಮೂರನೇಯ ಮೂರ್ತಿಯು ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯೆಂತಲೂ, ಪೌರಾಣಿಕರು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಭಗವಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ವಾಸುದೇವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.)

ಮುನಿವರ್ಯನೇ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ 'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ' ಎಂಬ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ಉಪಾಸ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನಪ್ರದ. ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಕ. ಇಂಥ ಚತುರ್ಭುಜವಾದ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಮುರಾಸುರನು ಯಮಧರ್ಮನ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದನು. ಆ ಮಧುಸೂದನನು ತನ್ನಡೆಗೆ ಬಂದ ಮುರಾಸುರನಿಗೆ ''ದೈತ್ಯನೇ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ''ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ'' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ ಮುರ ದಾನವ.

''ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಡುಗುವಿಯೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜ್ವರ ಬಂದವರಂತೆ ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಎದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಅಂಜುಬುರುಕ ರಣಹೇಡಿಯೊಡನೆ ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರೆ'' ಎಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ''ಎಲ್ಲಿ? ಯಾರ ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ ? ನನ್ನ ಎದೆಯೆಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ? ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಇನಿತೂ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಬೆದರಲಿಲ್ಲ. ಇಕೋ ನೋಡು, ನನ್ನ ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಿಲ್ಲ'' ಎನ್ನುತ್ತ ಆ ಮುರದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರದಂತೆ ಅವನು ಆಗ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಚಕ್ರವು ಬ್ರಹ್ಮವರದಿಂದಲೇ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಆ ದೈತ್ಯನ ಎದೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಸೀಳಿ ಹಾಕಿತು. ಮುರಾಸುರನು ತಾನು ಪಡೆದ ವರದಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವನ ವರವನ್ನು ಅವನಿಗೇ ಶಾಪವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಹದನವಾದ ಚಕ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುರಾರಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಪ್ರಭುವಿಗೆ ನರಸಿಂಹ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನ ಉಪಾಸನೆ ಎಂಬ ೬೧ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

—○—

ಮಂಕಣಮುನಿಯ ಕುಣಿತ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೨

ಪುಲಸ್ತ್ಯ -

ತತೋ ಮುರಾರಿಭವನಂ ಸಮಭ್ಯೇತ್ಯ ಸುರಾಸ್ತತಃ ।
ಊಚುರ್ದೇವಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಜಗತ್ಸಂಕ್ಷೋಭಕಾರಣಮ್ ॥

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮುರಾರಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆ ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ''ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಭಗವಂತನು ''ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಿವನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಚರಾಚರನಾದ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕ್ಷೋಭಗೊಂಡದ್ದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಆ ಹರನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಸುರಸತ್ತಮರೆಲ್ಲರೂ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರನ ಮಂದಿರವಾದ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಾಹನವಾದ ಎತ್ತೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನಂದಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆಗೂಡಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆ ಮಂದರಾಚಲವು ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಮೂಢ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ನುಡಿದನು -

''ಆ ಮಹಾದೇವನು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ! ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.''

ದೇವತೆಗಳು - ''ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗಂತೂ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಕಾಣಿಸಲೊಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣವೇನು? ನಮಗಂತೂ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆ ದೇವನನ್ನು ಕಾಣಲಾರದಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಏನು ನಿಮಿತ್ತವಿರಬಹುದು ?'' ಎಂದು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು.

ಆಗ ಜಗನ್ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ''ನೀವು ಆ ಶಂಕರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಸ್ವಾರ್ಥಾಂಧರಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಗರ್ಭಪಾತ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಪಾಪಿಷ್ಠರಾದ ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಕವು ಹಾಳಾಗಿ ಜ್ಞಾನವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ನಿಂತಿರುವ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕಾಣಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಆ ದೇವರ ದರ್ಶನವು ನಿಮಗೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀವು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಂಥ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರದಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ನಿಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಮೊದಲು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿಗೆ ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರ ಎಂಬ ಕಠಿಣ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಶಿವದೃಷ್ಟಿ ಮೂಡುವಷ್ಟು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವು ನಿಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನಿಗೆ ನೂರು ಕೊಡ ಹಾಲಿನಿಂದ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ, ಅನಂತರ ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಕೊಡ ಮೊಸರಿನಿಂದ ಆ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರಿ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಕೊಡ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರಿ. ಆ ಬಳಿಕ ಎಂಟು ಕೊಡ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಹದಿನಾರು ಪಂಚಗವ್ಯ ಕಲಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡಿರಿ. ಈ ಪಂಚಾಮೃತದ ಐದೂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಎರಡರಷ್ಟು ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧೋದಕಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡಿರಿ.

ಅನಂತರ ಗೋರೋಚನದಿಂದ ಆ ಶಿವನನ್ನು ನೂರಾ ಎಂಟು ಆವರ್ತಿ ಅನುಲೇಪಿಸಿ ಅರಿಷಿಣ ಕುಂಕುಮ ಚಂದನ ಶ್ರೀಗಂಧಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ ನೀವು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಕಮಲ ಮಂದಾರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾರಿಜಾತ ಮುಂತಾದ ಹೂಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕರ್ಪೂರ ಅಗರು ಚಂದನಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಧೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಋಗ್ವೇದೋಕ್ತ ಪದಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಶತರುದ್ರೀಯ ಮಂತ್ರಜಪವನ್ನು ಮಾಡಿ. ಹೀಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕ, ಶತಕುಂಭಾಭಿಷೇಕ, ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ, ಶಿವಪೂಜೆ, ಶತರುದ್ರ ಪಾರಾಯಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಶಿವದೃಷ್ಟಿ ಮೂಡಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆ ಮಹಾದೇವನು ಕಾಣಿಸುವನು.''

ವಾಸುದೇವ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳು ''ಭಗವಾನ್, ಈ ಶಿವಾರ್ಚನೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ದೇಹಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಪ್ತ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೇ! ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಕಾರ್ಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತನಾದ ಆ ಕೃಚ್ಛ್ರದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ವಾಸುದೇವ - ಮೂರು ದಿನ ಬರೇ ಬಿಸಿನೀರನ್ನೂ, ಅನಂತರ ಮೂರು ದಿನ ಕೇವಲ ಬಿಸಿಹಾಲನ್ನೂ, ಆ ಬಳಿಕ ಮೂರು ದಿನ ಬಿಸಿ ಆಕಳ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ, ಕುಡಿದು ಇದ್ದು ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನ ಬರಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಇರಬೇಕು. ಈ ಹಾಲು ನೀರು ತುಪ್ಪಗಳನ್ನಾದರೂಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಮೊದಲು ಮೂರು ದಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಪಲ ನೀರು ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಿನ ಎಂಟು ಪಲ ಹಾಲು, ಅದರ ನಂತರ ಆರು ಪಲ ನೀರು, ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಿನ ಎಂಟು ಹಾಲು, ಅದರ ನಂತರ ಆರು ಪಲ ತುಪ್ಪ. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಿ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ವಾಸುದೇವನ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳು ಅದರಂತೆ ತಪ್ತ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ದೂರಾಗಿ ದೇಹ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ''ಸ್ವಾಮಿನ್, ಆ ಶಂಭುವು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ''ಆ ಶಂಕರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ. ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ?'' ''ಎಲ್ಲಿ! ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಆ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕನು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೇ ಗೋಚರನಾಗ ಲೊಲ್ಲನು. ಸುರೇಶ್ವರನೇ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಆ ಮಹಾದೇವನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ''? ಎಂದು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ''ಇಕೋ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಶಂಕರನು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಅಮರರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ ಹರಿಯ ಹೃದಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಮೊಸರು ತುಪ್ಪ ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಸುಗಂಧಿ ಚಂದನ ಗೋರೋಚನಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿದರು. ಕಮಲ ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಮುಂತಾದ ಹೂಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿದರು, ಧೂಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿದರು, ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ನೂರಾ ಎಂಟು ಶಿವನಾಮಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ನಾರದ - ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ಹರಿಹರರನ್ನು ಒಂದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಮಹೇಶ ಮಾಧವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವರು ಮಿಲಿತ ದೇಹರಾದದ್ದು ಹೇಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಸತ್ವ ಮೂರ್ತಿಯು ಶಿವನು ತಮೋಮೂರ್ತಿ. ಇಂಥ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೆಡೆ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ - ದೇವತೆಗಳ ಈ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಭುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹರಹರರ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸರ್ವ ಆಯುಧಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಹರಹರೇಶ್ವರನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಳಿಸಿದನು.

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟ ಆ ಹರಿಹರೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮೂರು ಕಣ್ಣು. ಒಂದು ಕಡೆ ಬಂಗಾರದ ಕಡಗವಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹಾವಿನಕುಂಡಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ಕೇಶ ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮುಡಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ಮಿದುಗೂದಲು ಒಂದು ಭಾಗ ವೃಷಭ ಧ್ವಜ, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ಗರುಡ ಧ್ವಜ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರ ಹಾವು ಎರಡೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದೆಡೆ ಪೀತಾಂಬರವು ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಿಗದೊಗಲು ಮುಚ್ಚಿದ ಮೈ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿನಾಕ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಅಜಗವ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಲೆಬುರುಡೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಖ. ಹೀಗೆ ಹರಿಹರರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ''ಭಗವನ್, ನಮೋಸ್ತುತೇ, ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನೂ ನಾಶರಹಿತನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ'' ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಏಕೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಏಕರೂಪರನ್ನಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಎಲ್ಲ ಸುರರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣುರೂಪದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಶಂಭುವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ''ಸ್ಥಾಣು, ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಸುರರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನು ''ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಪ್ರಿಯ ಅತಿಥಿಯೇ, ಎದ್ದೇಳು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡಿದೆ. ನೀನು ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಾ. ನಮಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ಶಚೀಪತಿಯ ಈ ಸವಿನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪನೂ ನಿರಂಜನನೂ ಆದ ಆ ವೃಷಭಧ್ವಜ ಶಿವನು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದನು. ಮತ್ತೂ ''ಎಲ್ಲಾ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ'' ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ವಂದಿಸಿದನು. ಇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಆ ಹರನನ್ನು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಮ್ರರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು-

''ಮಹಾದೇವನೇ, ನೀನು ಈಗ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾವ್ರತವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗ ನೀನು ಕೈಕೊಂಡ ವ್ರತದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೇ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ವ್ರತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡು.'' ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ''ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ ಸುರಪುರದ ನಾಗರಿಕರೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭೂಕಂಪವಾಯಿತು. ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳು ನಡುಗಿದವು. ಸಾಗರಗಳೂ ತುಳುಕಿ ತೂಗಾಡಿದವು. ಆಗ ''ಇದು ಹೀಗೇಕೆ? ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಏಕೆ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿದೆ?'' ಎಂದು ಮಹಾದೇವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಕ್ಷೋಣೀಮಂಡಲದ ಈ ಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಂಚರಿಸಿದನು, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಬಂದನು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಮಹಾದೇವರು ಹುಡುಕುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಪ್ರಕ್ಷೋಭ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಓಘವತೀ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಶುಕ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಸುರೇಶ್ವರನಾದ ಮಹೇಶ್ವರನು ''ತಪೋನಿಧಿಯೇ, ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೋಭವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಇಂಥ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನೀನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡಿರುವಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ''ಮೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಮಹಾದೇವನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ದರ್ಶನವಿತ್ತದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಿನ್ನಿಂದ ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಸಂಜೀವಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.

''ತಪೋಧನನೇ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ಪರಿತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಂಜೀವಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನು ನೀನು ನನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿ!'' ಎಂದು ಹರನು ಹರಸಿದನು. ವರವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಹರನಿಂದ ವರವನ್ನೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ದೈತ್ಯಗುರು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಪಶ್ವರ್ಯಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದನು. ಇಷ್ಟಾದ ಬಳಿಕವೂ ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನವು ತಲೆದೋರಿತು. ಸಾಗರಗಳು ಮೇರೆ ಮೀರಿ ಭೋರ್ಗರೆದವು. ಕುಲಪರ್ವತಗಳು ಅಲ್ಲಾಡಿದವು. ಆಗ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಮತ್ತಾರದು ಈ ಕಾರಸ್ಥಾನ ಎಂದು. ಮಹಾದೇವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಕುಣಿಯುವ ಋಷಿಯೊಬ್ಬನು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಆಚೀಚೆ ತಿರುವುತ್ತ ತನ್ಮಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುಣಿತವು ವೇಗದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಕುಣಿತದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲು ಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಂಕಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದನು- ''ನೀನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವಿ? ನಿನ್ನ ಈ ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.'' ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು-

''ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳೂ ಕಳೆದವು. ಇಂದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಗಾಯವಾದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಶಾಕರಸವೇ ಸೋರತೊಡಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಭಾವಪರವಶನಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ'' ಆಗ ಮಹಾದೇವರು ''ಅಯ್ಯಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತುಸು ಇತ್ತ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು. ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಏಟ ಹಾಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಶುಭ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟರಿಂದ ನನಗೇನು ಸಂತೋಷೋದ್ರೇಕವಿಲ್ಲ.

ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮದವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಆಗಿರುವಿ. ಪ್ರಮತ್ತನೂ ಆಗಿರುವಿ.''

ಮಹಾದೇವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಂಕಣಮುನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಗರ್ವ ಇಳಿಯಿತು. ವಿನಯದಿಂದ ನಮ್ರನಾಗಿ ಆ ವೃಷಭಧ್ವಜನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಅಕಾಂಡ ತಾಂಡವ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿತು. ಆಗ ಶಂಭುವು ಅವನ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ''ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಇತರರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ದಿವ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಪೃಥೂದಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸುರಾಸುರ ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರ ಕಿನ್ನರರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥವಾಗಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಾನವೆಂದು ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪರೂಪ ಮಲವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಸುಪ್ರಭಾ, ಕಾಂಚನಾಕ್ಷೀ, ಸುವೇಣು, ವಿಮಲೋದಕಾ, ಮಹೋದರಾ, ಓಘನತೀನದಿ, ವಿಶಾಲಾ ಎಂಬ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಏಳೂ ಶಾಖಾಗಳು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸೋಮಪಾನದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾದೇವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಮಂಕಣ ಮುನಿಯು ಆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅನಂತರ ಶಂಭುವು ಭೂಮಿಕಂಪನವು ಕಡಿಮೆಯಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ನಿರ್ಜರಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಶಂಕರನು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ದರ್ಶನೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಸಿದೆನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಂಕಣಮುನಿಯ ಕುಣಿತ ಎಂಬ೭೨ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಡಂಡನಿಗೆ ದಂಡನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೩

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಗತೋಽಂಧಕಸ್ತು ಪಾತಾಲೇ ಕಿಮಚೇಷ್ಟತ ದಾನವಃ ।
ಶಂಕರೋ ಮಂದರಸ್ಥೋಽಪಿ ಯಚ್ಚಕಾರ ತದುಚ್ಯತಾಮ್ ॥

ಅನಂತರ ಪಾತಾಲಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು? ಮತ್ತು ಮಂದರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಶಂಕರನು ಏನು ಮಾಡಿದನು ? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ

ಪಾತಾಲಸ್ಥೋಽಂಧಕೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬಾಧ್ಯತೇ ಮದನಾಗ್ನಿನಾ ।
ಸಂತಪ್ತ ವಿಗ್ರಹಃ ಸರ್ವಾನ್ ದಾನವಾನಿದ ಮಬ್ರವೀತ್ ॥

ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಕಾಮಾಗ್ನಿಯ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದ ಎಲ್ಲ ದಾನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು - ''ಪರ್ವತಪುತ್ರಿಯಾದ ಆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯಾರು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತರು ವರೋ ಅವನೇ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಗೆಳೆಯ. ಅವನೇ ನನಗೆ ತಕ್ಕ ತಮ್ಮ. ಯೋಗ್ಯ ಅಣ್ಣ. ಶ್ಲಾಘ್ಯ ತಂದೆ.'' ಕಾಮಾಂಧನಾದ ಅಂಧಕನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಮೋಡ ಗುಡುಗಿದಂತೆ ಗಂಭೀರ ಕಂಠದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ''ವೀರನೇ, ನೀನು ಹಿಡಿದುತರಲು ಹೇಳಿದ ಆ ಗಿರಿಯ ಮಗಳು ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ತಾಯಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ನಿನಗೆ ತಂದೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು -

ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಮೊದಮೊದಲು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಅವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಆಗ ಹರನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಅಂಧಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತೂ ಈ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು.

''ದೈತ್ಯರಾಜನೇ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಿತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಗಳು ಆಟವಾಡುತ್ತ ಬಂದು ಉನ್ಮೀಲಿತವಾದ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಳು. ನನ್ನ ತ್ರಿಲೋಚನಗಳೂ ಆಮೀಲಿತವಾದ ಕೂಡಲೇ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೂತ್ತವೇ ಧುತ್ತೆಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಆ ಅಂಧಕಾರದ ಬಸಿರಿನಿಂದಲೇ ಈ ಅಂಧಕನು ಉದಿಸಿಬಂದನು. ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಭೀಕರನೂ ಮೇಘದ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುವವನೂ ಆದ ಈ ಅಂಧಕನು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಗನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನನ್ನು ನೀನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಇವನು ಮುಂದೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಇವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಭಯಾಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜನರ ದ್ವೇಷಮಾಡಿ ಹಿಂಸಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ ಅಥವಾ ಮೂರುಲೋಕದ ತಾಯಿಯಾದ ಜಗದಂಬೆಯನ್ನು ಕಾಮಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಬಯಸಿದರೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಕೊಲ್ಲತೊಡಗಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಇವನನ್ನು ಆಗಲೇ ನಾನೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿ ಶಂಭುವು ಸ್ವಸ್ಥಾನವಾದ ಮಂದರಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ದೈತ್ಯರಾಜನೇ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಗದಂಬೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ನಿನಗೆ ತಂದೆಯಾದ ಮಹಾದೇವನ ಮಡದಿಯಾದುದರಿಂದ ತಾಯಿಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು. ನಿನಗಂತೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಂದೆ ಶಿವ. ಖಾಸ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಿ. ನೀನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಿ. ಸದ್ಗುಣಿಯಾಗಿರುವಿ. ಇಂಥ ಯೋಗ್ಯನಾದ ನೀನೂ ಸಜ್ಜನನು. ಇಂಥ ಹೇಯವಾದ ಪಾಪವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಕುಚ್ಛಿತವಾದ ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಎಳೆದುತರುವ ದುಸ್ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬಾರದು. ಈ ಪಾರ್ವತಿಯ ಗಂಡನಾದ ಭವನು ಮೂರುಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಎಂದಿಗೂ ಗೆಲ್ಲಲಾರೆ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಮಡದಿಯನ್ನು ಬಯಸುವದು ಮಹಾಮೂರ್ಖತನವಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೂ ದೇವಿಯ ಅನುಚರರಾದ ರುದ್ರಗಣಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲದೇ ನಿನಗೆ ಅವಳ ಬಳಿಹೋಗುವದೇ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಯಸಿದ ಹೆಣ್ಣು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಭೋರ್ಗರೆವ ಭೀಕರಸಾಗರವನ್ನು ಬರಿದೋಳಿನಿಂದ ಈಸಿ ದಾಟಬಹುದು. ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಬಹುದು. ಮೇರು ಮಂದರಗಿರಿಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಇಡಬಹುದು. ಆದರೆ ತ್ರಿಶೂಲ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಶಂಕರನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಂದಲೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಭವಾನಿಯನ್ನಂತೂ ಪಡೆಯುವದು ಅತ್ಯಂತ ಅಶಕ್ಯ. ಅಸಂಭಾವಿತ. ನೀನು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಪರಸ್ತ್ರೀಕಾಮುಕನಾದ ದಂಡ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಕಥೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ! ಹಿಂದೆ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನಾಸನ್ನಾಹವುಳ್ಳ ದಂಡ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅರಜಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರಾಯದ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಅಸುರ ರಾಜನಾದ ವೃಷಪರ್ವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವನ ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರೋಪಚಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಇತ್ತ ಅರಜೆಯು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಗ್ನಿಯ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ಒಂದು ದಿನ ದಂಡ ಮಹಾರಾಜನು ಗುರುಗಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ''ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ''ದಾನವರ ದೊರೆಯಾದ ವೃಷಪರ್ವನ ಮನೆಗೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ''ಹಾಗಾದರೆ ಗುರುಶುಕ್ರರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈಗ ಯಾರು ಇರುತ್ತಾರೆ'' ಎಂದು ಮರಳಿ ಕೇಳಿದ ಮಹಾರಾಜ. ''ಗುರುಪುತ್ರಿಯಾದ ಅರಜಾ ಈಗ ಅವರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ'' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯಾದ ಗುರುಗೃಹದ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು. ಆ ಆಚಾರ್ಯ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ತವಕ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ದಂಡ ದೊರೆಗೆ. ಅವನು

ನೇರವಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನೇನೋ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಮಗ. ಆದರೆ ದುರ್ವಿಧಿ ಅವನನ್ನು ದುರ್ಮಾರ್ಗದ ಎಡೆಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಮದಿಂದ ಅವನ ವಿವೇಕದ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಯಿತು. ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದ ಸೇವಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಗೆಳೆಯಂದಿರನ್ನು ಮತ್ತು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರರನ್ನೂ ತಿರುಗಿಹೋಗಲು ಹೇಳಿದನು. ತನ್ನ ರಾಜ ದರ್ಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿವೇಕಿನಿಯಾದ ಆ ಗುರು ಪುತ್ರಿಯು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಸಂತಸದಿಂದ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದಳು. ಸೋದರ ಭಾವದಿಂದ ಆದರ ಮಾಡಿದಳು. ಅತಿಥಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದಳು.

ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕಾಮಬಾಧೆ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಆ ಅರಜೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ''ಬಾಲೆಯೇ, ಕಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಚಾರು ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ನಾನು ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಕಾಮದ ಉರಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಲಿಂಗದ ತಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಶಾಂತಗೊಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸಂತಪ್ತವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸು.'' ಎಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾದರೂ ಖಚಿತವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

''ಮೂಢನಾದ ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕುಕವಿದಿದೆ. ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಸ್ವಭಾವವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ! ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರೆ ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಾನು. ನೀನಾಗಿ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು 'ಅಣ್ಣ' ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದೆ. ಮೂರ್ಖನೇ, ಈ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯಬೇಡ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಗುರುಪುತ್ರಿಯಲ್ಲವೇ! ಈ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸೋದರಿಯಾಗಬೇಕು.'' ಆಗ ಕಾಮಾತುರನಾದ ದಂಡರಾಜನು ''ತರಳೆಯೇ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯು ಇಂದೇ ಈಗಲೇ ಸುಡುತ್ತಲಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಲಿ!'' ಎಂದು ಕಾಮಕಿಂಕಾರವನ್ನು ತೋರಿದನು.

''ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತುಸು ತಾಳು. ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆ ಕಾಯುತ್ತಲಿರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತಂದೆ ಬಂದುಬಿಡುವರು. ಅವರನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳು. ನಿನ್ನಂಥ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ನನ್ನ ತಂದೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದುಕೊಡುವರು'' ಎಂದು ಅರಜೆಯು ಆ ಆತುರನಾದ ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ಕಾಮಾತುರನಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಾಳುವ ಅಥವಾ ಅವಳ ಹಿತನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆ ಅಬಲೆಯನ್ನು ಅವಸರಪಡಿಸುತ್ತ ''ಕೃಶಾಂಗಿಯೇ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ

ಬರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನಾನು ಕಾಯಲಾರೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಕದಾಚಿತ್ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸದೇ ವಿಘ್ನಕಾರಿಯೇ ಆಗಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನೀನು ಈ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಣಿಸು, ತೋಷಿಸು.''

ಆಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳಾದ ಅರಜೆಯು ಆ ದಂಡದೊರೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು- ''ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂಗನೆಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸ್ವಂತಂತ್ರರೇ ಸರಿ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾರೆ. ನೀನು ಈಗ ಏನಾದರೂ ದುಸ್ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಬಂಧು ಭೃತ್ಯ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಶಾಪದಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ತಂಟೆಗೆ ಬಾರದೇ ತಿರುಗಿಹೋಗು.''

ಹೀಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೇಳುವ ಆ ವಿಪ್ರಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಚತುರೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದನು - ''ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಹರೆಯದ ಸಿರಿ ರೂಪಸಿರಿ ಎರಡೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಅರಳಿದ ಕಮಲದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ತಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಲಾವಣ್ಯವು ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಗೆಳತಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆ ಕಮಲಗಣ್ಣಿನ ಹೆಣ್ಣು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಿಗೆ ಇಳಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುರಥ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ತಿಳಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳೆಯುವ ಆ ತರಳೆಯ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸು ಮುಗ್ಧವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ತುಳುಕಿಸುತ್ತ ಅವನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹರೆಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಎವ್ವೆ ಪಿಳುಕಿಸದೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ರಾಜಕುಮಾರನ ಎತ್ತರ ನಿಲುವು ಸ್ಪೃಹಣೀಯ ಚೆಲುವು, ರಾಜ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಧೀರ ನೋಟಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ನೋಟ, ಕುಡಿನೋಟಗಳಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ''ಸಖಿಯರೇ, ಈ ರಾಜಕುಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೂ ಇವನು ಅರಸುಮಗ. ಮೇಲೆ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ. ತಾನಾಗಿ ಬೇಡಿ ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಲವಿನಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನುಡಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ''ಮನಬಂದವರಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೊಡುವಷ್ಟು ನೀನು ಪ್ರೌಢಳಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನಬಂದವರಿಗೆ ಮೈ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಎಂದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಬದುಕಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮಹಾ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ. ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತ. ಅಂಥ ತಂದೆ ಇರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ಕೇಳದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಅಧಿಕಾರ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಯೋಗ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ'' ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು.

ಅವರು ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಕಾಮನ ಬಾಣದಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಅವನೂ ಮುಗುದೆಗೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನುಡಿದನು - ''ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ತರಳೆಯೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮೋಡಿ ಮಾಡಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಮೋಹ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕುಡಿನೋಟಗಳು ಬಾಣದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಶಯನ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯೇ, ಕಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತೇನೆ.''

ಅವನ ಈ ದೀನ ನುಡಿಯನ್ನು ಆ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಬಾಲೆಯು ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದರೂ ಕೇಳದೆ ತನ್ನನ್ನು ಆ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಸ್ವಸಂತೋಷ ಪೂರ್ವಕ ಮಾತಿನಿಂದ ನೀಡಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಆ ಸುರಥ ದೊರೆಯ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಿತು'' ಎಂದು ದಂಡರಾಜನು ಅರಜೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ''ಸುಂದರಿಯೇ, ಅದರಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸು. ಇದರಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಖವಾಗುವದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದಂಡರಾಜನ ದೃಷ್ಟಾಂತೋದಾಹರಣ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿವೇಕವತಿಯಾದ ಆ ಅರಜೆಯು ಇಂತು ಸರಿಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು. ''ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾದ ಆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಈಗ ಹೇಳಿದೆ. ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು'' -

''ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿ ಸುರಥರಾಜನಿಗೆ ಆತ್ಮನಿವೇದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳಷ್ಟೆ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಂದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಕ್ರೂರ ಶಾಪವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ''ಮೂಢಳೇ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಕನ್ಯಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಆಗದಂತೆ ಹೋಗಲಿ. ನಿನಗೆ ಗಂಡನ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ. ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗ್ಯವೂ ಉಳಿದ ಸಂಸಾರದ ಸುಖವೂ ನಿನಗೆ ಎಂದಿಗೂ ದೊರಕದಂತಿರಲಿ.''

ತಂದೆಯು ಹೀಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಇನ್ನೂ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಸಂಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದದ ಆ ಸುರಥ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯ ನದಿಯು ಪ್ರವಾಹವು ಹದಿಮೂರು ಹರದಾರಿ ದೂರ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳವಿನಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನು ದೂರ ದೂರ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆಬಂದು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಶೀತೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ತಲೆಗೆ ತಣ್ಣೀರು ತಟ್ಟಿದರು. ಮೈಗೆ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರು. ಏನಾದರೂ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಸತ್ತೇಹೋದಳು ಎಂದು

ತಿಳಿದು ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಗೊಂಡರು. ಅವಳ ಮುಂದಿನ ದೇಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳ್ಳು ತರಲು ಅವಸರದಿಂದ ಅಡವಿಯ ಒಳಗೆ ಹೋದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ತ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನದೀ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಬಂದ ತಂಪು ಗಾಳಿಗೆ ಅರಿವು ತಿರುಗಿತು. ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಬೆದರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಆ ಬಾಲೆ ಸಂಭ್ರಾಂತಳಾಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲನೂ ಇಲ್ಲ, ಮೆಚ್ಚಿನ ಮೈತ್ರಿಣಿಯರೂ ಇಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿಯ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ಅವಳ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ಮತ್ತೆ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಹರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಜುಗುಪ್ಸೆ ಮೂಡಿತು.''ಬದುಕಿಯಾದರೂ ಮಾಡುವದೇನು! ತನ್ನ ಮನದನ್ನನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ದ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೂ ಹರಿದು ಹೋದರಾಯಿತು'' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡಳು. ಕೂಡಲೇ ಕಾಂಚನಾಕ್ಷೀ ಎಂಬ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕವಲು ನದಿಯ ತೆರೆಗಳು ಆ ತರಳೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವೀಚಿಮಾಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡಿಸುತ್ತ ದೂರ ಸಾಗಿಸಿದವು. ಕಾಂಚನಾಕ್ಷಿಯ ವೇಗವುಳ್ಳ ನೀರಿನ ಓಘದಿಂದ ತೆರೆಗಳ ಯತಲೆಗುಂಟ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ದೇಹವು ಹೊರಟಿತು. ಕಾಂಚನಾಕ್ಷಿಯ ನದೀಪ್ರವಾಹವು ಅವಳನ್ನು ಸುದೂರದವರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಗೋಮತಿ ಎಂಬ ಶಾಖಾನದಿಯ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತಂದುಹಾಕಿತು. ಗೋಮತಿ ನದಿಯಾದರೂ ಈ ಭಗ್ನ ಪ್ರೇಮಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಪಾಡನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತರಂಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ತೇಲಿಸುತ್ತಲೇ ಘೋರಾರಣ್ಯದ ವಿಪಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿರ್ಜನ ಏಕಾಂತ ತೀರಕ್ಕೆ ತಂದುಹಾಕಿತು. ಅವಳು ತಲುಪಿದ ಆ ನದೀ ತಟಕಾತೀರದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ಹುಲಿ ಗಳೆಷ್ಟೋ! ಘೋರ ಸಿಂಹಗಳೆಷ್ಟೋ! ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೇಳದೇ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಪುರುಷನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ನೀಡಿದ ಪರಿಣಾಮ ಅವಳಿಗೆ ಏನಾಯಿತು ಗೊತ್ತೇ? ಗಂಡ ನೀರಿನ ಪಾಲಾದ. ಹೆಂಡತಿ ಅಡವಿ ಪಾಲಾದಳು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ದಂಡರಾಜ, ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಾನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಎಂದೂ ಕೊಡಲಾರೆ. ನಮ್ಮ ಶೀಲ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಅಂಥ ನಾರೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ನಾನು ಬಿಡಲಾರೆ. ನನ್ನನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆ.'' ಅರಜೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ದಂಡರಾಜನು ಉಪಹಾಸದ ನಗೆಯನ್ನು ನಕ್ಕು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಾಶಕ್ಕೇ ಕಾರಣವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದನು -

''ತೆಳ್ಳಗಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳ ಅರಜೆಯೇ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗೋಮತಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಹಾಗೂ ಅವಳ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮನದನ್ನನಾದ ಸುರಥನ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮುಂದೆ ಏನಾದವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.'' ಕೇಳು - ಸುರಥರಾಜನು ನದೀಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಬಳಿಕ ನದಿಗೆ ಹಾರಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಘೋರಾರಣ್ಯದ ನದೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಳಷ್ಟೇ! ಗಗನ ಸಂಚಾರಿಯಾದ ಓರ್ವ ಯಕ್ಷನು ಮುಗಿಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ನಭಸ್ಥಳದಿಂದ

ನೇರವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಆ ನದೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಅನಾಥಳಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮಾತನಾಡಲೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಸೋತು ಸುಣ್ಣಾಗಿ ಆ ತೊರೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಳಲುಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಮೈಚೆಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಯಕ್ಷನು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಉಪಚರಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದನು. ಅವಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದನು-

''ಸುಂದರಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸುರಥನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀಲಗಣ್ಣಿನ ನಾರಿಯೇ, ನೀನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಬೇಗನೆ ಮಿಲನ ಹೊಂದುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಗನೇ ಹೊರಡು.'' ಆ ಯಕ್ಷನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೆ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿತು. ಉತ್ಸಾಹವಾಯಿತು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನದಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಲದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಯಮುನಾ ನದಿಗೆ ಹೋದಳು. ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಖಿನ್ನಳಾಗಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ತೀರದ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಲು ನೀರನ್ನು ವೈಯ್ಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಋತಧ್ವಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪೂಜಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಪಾಶುಪತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷನಾದ ಆ ತಪೋಧನನು ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀರಿಗೆ ಇಳಿದ ಆ ಆಚಾರ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮುದುಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ಕಾಮ ಮೂಲಕನಾಗಿ ದುರ್ದೆಶೆಗೆ ಈಡಾಗಿ ಅಳುಮೋರೆಯಿಂದ ನಿಂತ ಆ ಅಬಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ತಪೋಧನನು ''ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು ಇವಳು!'' ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಪಾಶುಪಾತಾಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು -

''ಮಗಳೇ, ನೀನು ಯಾರು? ದೇವಕನ್ಯೆಯಂತಿರುವ ನೀನು ಯಾರ ಮಗಳು? ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೇ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಕಾಡಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರುವಿ?'' ಆಗ ಆ ತಳೋಧರಿಯು ಆ ಋತುಧ್ವಜ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಕರುಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರುಣಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ತೀರ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೆರಳಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು : ''ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕಷ್ಟೇ! ಅಂಥ ವರನು ತಾನಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನೊಡನೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸದೆ ತಾವಾಗಿ ಕೂಡಲಿರುವ ಆ ಪತಿಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ಗೋಳಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪಾಪಿಯಾದ ಆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಕೂಡಲೇ ಕೋತಿಯಾಗಲಿ.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಆ ಪೂಜಾರಿಯು ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನು. ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ದೇವರಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ, ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ಅಳುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು. ''ಕಲ್ಯಾಣಿಯೇ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮಹಾದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ನೀನು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಂದರಮಾಲಿ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನ ಮಗಳಾದ ವೇದಾವತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಅಂಜನ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಯಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ದಮಯಂತಿಯೂ ಪರ್ಜನ್ಯನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ದೇವವತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು. ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರಿ ತೀರ್ಥದ ಪವಿತ್ರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಮಹಿಳೆಯರೂ ಮಿಲಿತರಾದಾಗ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಪುನರ್ಮಿಲನವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.''

ಪಾಶುಪತಾಚಾರ್ಯ ಋತಧ್ವಜಮುನಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕವು ಉತ್ಕಟವಾಯಿತು. ಅವಳು ಅವಸರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವತಾಗಣ ನಿಯಮಕನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನನ್ನು ಕೇವಲ ಕಂದಮೂಲಫಲಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆರಾಧಿಸ ತೊಡಗಿದಳು. ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಡಿಯಿಂದ ಶುಚಿರ್ಭೂತಳಾಗಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇತ್ತ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಋತಧ್ವಜ ಆಚಾರ್ಯರು ದೀನದಲಿತಳಾದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುಇಟ್ಟನು.

ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ತ್ರಿದಶೋಽಸುರೋವಾ
ಯಕ್ಷೋಽಥ ಮರ್ತ್ಯೋ ರಜನೀಚರೋ ವಾ
ಇದಂ ಹಿ ದುಃಖಂ ಮೃಗಶಾವನೇತ್ರ್ಯಾಃ
ನಿಮಾರ್ಜಯೇದ್ ಯಃ ಸ್ವ ಪರಾಕ್ರಮೇಣ ॥

''ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಈ ಚಿಗರಿಗಂಗಳ ಚೆಲುವೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸುವ ವೀರನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಾಗಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ.'' ಹೀಗೆ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಆ ತಪೋಧನನು ಆ ಪದ್ಯದಿಂದ ದೀನ ದುಃಖಿತರ ಬಗ್ಗೆ ತನಗಿರುವ ದಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ''ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹಾಗೂ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಮುನಿವೃಂದದಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಪಯೋಷ್ಣೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಈ ಅನಾಥಳಾದ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಬಾಲೆಯದೇ ಚಿಂತೆ. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯದೇ ಆಲೋಚನೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಡಂಡನಿಗೆ ದಂಡನೆ ಎಂಬ ೬೩ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ವೇದವತಿಯ ವ್ಯಥೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೪

ಚಿತಾಂಗದಾಯಾಸ್ತ್ವರಜೇ ಸತ್ಯಾ ಯಥಾಸುಖಮ್ ।
ಸ್ಮರಂತ್ಯಾ ಸುರಥಂ ವೀರಂ ಮಹಾನ್ ಕಾಲಃ ಸಮತ್ಯಗಾತ್ ॥

ದಂಡ : ಅರಜೇಯೇ, ಆ ಭೈರವಾಚಾರ್ಯನಾದ ಋತಧ್ವಜನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಸಪ್ತಗೋದಾವರೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಪತಿ ಸುರಥನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲವೂ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಅವಳ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕೋತಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ತಾನು ವಾಸಮಾಡಿದ ಮೇರುಶಿಖರದಿಂದ ವಿಧಿಯ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ನೆಲೆದ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ಬಿದ್ದ ಭೂಭಾಗವು ಶಾಲೂಕಿನೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಘೋರವಾದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು.

ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ರುಚಿಕರವಾದ ಹಣ್ಣು. ಕುಡಿಯಲು ರುಚಿ ರುಚಿ ನೀರು. ವಿಹರಿಸಲು ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಅನೇಕ ಗಿಡಗಂಟಿಗಳು. ಇಂಥ ರಮ್ಯ ವನದಲ್ಲಿ ಆ ಕಪಿಯು ಕಂದಮೂಲ ಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಬಹುಕಾಲಗಳವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ದೈತ್ಯಪತಿಯಾದ ಆ ಕಂದರನು ವೇದವತಿ ಎಂಬ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ತಂದೆಯೊಡನೆ ಬಂದ ದಾನವಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಾಲೂಕಿನೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕಪಿಯು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಅವಳ ತಂದೆ ಕಂದರ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೇ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆಯ ಬಂದನು. ಆಗ ಆ ಕಪಿಯು ಆ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಾರಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಯಮುನಾನದೀ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿರ್ಜನವಾದ ಒಂದು ಋಷಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿತು. ಕಂದರ ದೈತ್ಯರ ಮಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಗೊಂಡು ಹೊರಟ ಆ ಕೋತಿಯ ಬೆನ್ನು ಬಿಡದೇ ತಾನೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಚತುರ ಕೋತಿಯು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಗುಹೆಯ ಮರಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಆಳಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಂದರ ದೈತ್ಯನು ಆ ಕೋತಿಯು ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿಸುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ತನ್ನ ಮಗಳೂ ಅದರೊಡನೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೃತಳಾದಳು'' ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ದುಃಖಪಡುತ್ತ ತನ್ನ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡ ಆ ವಾನರವೂ ಕೂಡ ನದೀ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹ ವೇಗದಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಶಿವ ಎಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಹರಿದು ಬಂದಿತು. ನಿಬಿಡ ಜನದಟ್ಟಣಿಯುಳ್ಳ ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ತಾನೂ ಆ ದೈತ್ಯಸುಂದರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಂದ ಕಪಿಲಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ವೇಗದಿಂದ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಕಪಿಯು ಕಪಿಲವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಕನ ಎಂಬ ಯಕ್ಷರಾಜನು ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಆ ಯಕ್ಷಕುಮಾರಿಯ ಹೆಸರು ದಮಯಂತಿ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಪಿಯು ಇವಳೇ ''ವೇದವತಿ'' ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿತು.

''ನಾನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಈಸಿ ಬಂದದ್ದೂ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು'' ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಡುಕುತ್ತ ಆ ದಮಯಂತಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಓಡಿಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಭ್ರಾಂತಳಾದ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುವ ಹಿರಣ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ನದಿ ಪಾಲಾದ ಮಗಳು ಅದರ ಆಳವಾದ ನೀರನ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂಜನ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಬಹುಶೋಕ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ನಿವಾಸವಾದ ಅಂಕನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು.

ಇತ್ತ ಹಿರಣ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹರಿದುಹೋದ ಆ ದಮಯಂತಿಯು ಸೆಳವಿನ ಗುಂಟ ತೇಲುತ್ತ ಕೋಸಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮುನ್ನಡೆದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಆಲದ ಮರವು ಕಂಡಿತು. ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳಲು ಆ ಹೆಮ್ಮರವು ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಈಶ್ವರನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ದಟ್ಟ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರಿ ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಂದು ಧನಿ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು.

''ನ ಸೋऽಸ್ತಿ ಪುರುಷಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಯಸ್ತಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ತಪೋಧನಂ
ಯಥಾ ಸತ ನಯಸ್ತುಭ್ಯಂ ಯದ್ಬದ್ಧೋ ವಟಪಾದಪೇ ॥''

''ನಾನು ಈ ವಟವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಬಂಧನದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಪಸ್ವಿಯಾದ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ!'' ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಈ ಕೆಲವೇ ಅಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಗಟ್ಟಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಸಿ ನುಡಿಯುವ ಆ ಅದೃಶವಾಣಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಿಡದಡಿಯ ನಿಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ದಮಯಂತಿಯು ಕೇಳಿ ಬೆರಗುವಡೆದು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಎಡಕೆ ಬಲಕೆ ಹುಡುಕುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಆ ಗಿಡದ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷದ ಒಂದು ಕೂಸನ್ನು ಕೇಶರ ಬಣ್ಣದ ಜಡೆಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕೂಸು ''ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ ಕಿರುಚುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದಮಯಂತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಗಿ ''ಮಗು, ಯಾವ ಪಾಪಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಳು'' ಎಂದು ಕರುಣೆದುಂಬಿ ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗು ''ಮಹಾನುಭಾವಳೆ ಒಂದು ದುಷ್ಟ ಕಪಿಯು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಜಟಾಪಾಶಗಳಿಂದ ಈ ಹೆಮ್ಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನ ತಪೋ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈಗ ಹೇಗೋ ಜೀವ ಹಿಡಿದು ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನದೊಂದು ಕಥೆಯೇ ಬೇರೆ ಇದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಪುರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ಭಕ್ತರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪೂಜಿಸಿ ಆರಾಧಿಸುವ ಋತಧ್ವಜ ಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ನಿರಂತರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗೈಯುವ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಆ ಕೂಸು ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಭೃಂಗಗಳು ಮುತ್ತುವಂತೆ ಅವನ ಮಿದುಳಿಗೆ ಮುಕುರಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಅಸಾಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಆ ಬಾಲ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದಿಸಿದನು ಅವ ತಂದೆ. ತಂದೆಯಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ಮಗನೇ ನಾನು. ನನ್ನನ್ನು 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಶಿಶು' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಮಿಸಿ ನಿಂತ ಋತಧ್ವಜಮುನಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು.

''ಮಂಗಳಪ್ರದನೇ, ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯೇ ಆಗಿರುವಿ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಐದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ನೀನು ಬಾಲಕನಾಗಿಯೇ ಇರುವಿ ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಕುಮಾರನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಿ. ಅದರ ಅನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ವರುಷ ಯೌವನದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವಿ. ಅನಂತರ ನಾಲ್ವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವೆ. ಇದು ನಿನ್ನ ಈ ಜನ್ಮದ ಆಯುಷ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ದುಃಖದುರಾವಸ್ಥೆಗಳು ಕಾದಿವೆ. ನೀನು ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಐದುನೂರು ವರ್ಷ ಬಲವಾದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಕುಮಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ನಿನ್ನದಾಗುವದು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೆಟ್ಟ ಕೂಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುವದು. ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗ ಬೇಕಾಗುವದು. ಇದಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬವಣೆಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸ ಬೇಕಾಗುವದು.''

ನನ್ನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಹಣೆಬರಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಭವಿಷ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಆ ಸತ್ಯವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಐದು ವರ್ಷದ ಮಗು ಇದ್ದಾಗಲೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಹಿರಣ್ವತೀ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಬಂದಾಗ ನನಗೊಂದು ಕೋತಿಯ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಅದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ''ಮೂರ್ಖನೇ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರಿಸಿದ ವೇದವತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇಟ್ಟಿರುವಿ?'' ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ನುಡಿದು ತೇಜಸ್ವಿ ಬಾಲಕ ನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಮತ್ತು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಈ ಗಿಡದ ಹಾಗೂ ನನ್ನದೇ ಬಳ್ಳಿಜಡೆಗಳಿಂದ ಈ ಹೆಮ್ಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಲತಾಪಾಶ ಮತ್ತ ನನ್ನ ಜಡೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕಗ್ಗಂಟಿನ ಜಟಿಲ ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ದುಷ್ಟ ಕಪಿಯು ಯಾರೂ ತೆಗೆಯದಂತೆ ಬಂಧರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವದು.

ಈ ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವನ್ನು ಎಂಟೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಒಳಗೆ ಪೋಣಿಸಿ ಹೆಣಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮೇಲಿನಿಂದಾಗಲೀ ಕೆಳಗಿನಿಂದಾಗಲಿ ಭೇದಿಸುವದು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹಿರಿಮರದ ತುಟ್ಟತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಆ ದುಷ್ಟ ಕೋತಿಯು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನು ತಿಳಿದು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು ನೀನು ಯಾರು? ತಂದೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಈ ಭೀಕರ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದೆ? ಇಂಥ ಚೆಲುವೆಯಾದ ನಿನಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮುಂತಾದವರ ವಿಯೋಗ ವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳು.'' ವೃಕ್ಷಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಶಬದ್ಧನಾದ ಆ ಬಾಲಯೋಗಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದಮಯಂತಿಯು ತನ್ನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು -

''ಅಂಜನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯಕ್ಷ ಒಡೆಯನೇ ನನ್ನ ತಂದೆ. ಪ್ರಮ್ಲೋಚೆ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ನನ್ನ ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ದಮಯಂತಿ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಗೆ ನನ್ನ ಜಾತಕವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮಗಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಆ ಮುನಿಯು ನನ್ನ ಜಾತಕ ನೋಡಿ ''ಇವಳು ಸಮ್ರಾಟನ ಮಹಿಷಿ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕನ್ಯೆಯು ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಯು ಈ ಭವಿಷ್ಯವಚನವನ್ನು ನುಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನರಿಗಳು ಅಮಂಗಳ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದವು. ಆ ಶಕುನ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಯು ಮತ್ತೆ ''ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಆದರೆ ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಇವಳ ಜೀವನವೇ ಸಾವು ಬದುಕುಗಳ ಸಂಶಯದ ಜೋಕಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಜೀಕಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವದು.''

ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಎದುರು ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಣಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಆ ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಈ ಹಿರಣ್ವತೀ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟನು. ಈ ಹಿರಣ್ವತೀ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಈ ಕಪಿಯು ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹಾರಿಬಂದಿತು. ಆಗ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಭ್ರಾಂತಳಾದ ನಾನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವ ಮಹಾನದಿ ಎನಿಸಿದ ಈ ಹಿರಣ್ವತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬಿದ್ದೆನು. ಅನಂತರ ಇದರ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದ ಗುಂಟ ತೇಲುತ್ತ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರ ಶೂನ್ಯವಾದ ಈ ಗಹನ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.'' ದಮಯಂತಿಯು ತನ್ನ ಆತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದ ಬಾಲತಪಸ್ವಿ ಜಾಬಾಲಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಇಂತು ನುಡಿದನು - ''ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಈಗ ಯಮುನಾನದೀ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಶಿವಪೂಜೆಗಾಗಿ ತಪ್ಪದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಈ ಬಂಧನ ಸಮಾಚಾರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಥಿಸು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವದು, ಬೇಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು.''

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದಮಯಂತಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಳು. ತನ್ನ ಮತ್ತು ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯು ಹೇಗಾದೀತು ? ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ ಅವಳ ನಡಿಗೆ ಚುರುಕಾಗಿತ್ತು. ವೇಗ ಗಮನದಿಂದ ಅವಳು ದೂರದ ದಾರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಯಮುನೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೂಜೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ತಲುಪಿದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅವಳು ಬರೀ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಹೇಗೋ ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಆ ಶಿವಮಂದಿರವನ್ನು ಅಂತು ಇಂತು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದೇವೇಶನಾದ ಶ್ರೀಕಂಠಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ದೇವರ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವು ಕಾಣಿಸಿತು -

ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ತ್ರಿದಶೋಽಸುರೋ ವಾ
ಯಕ್ಷೋಽಥ ಮರ್ತ್ಯೋ ರಜನೀಚರೋ ವಾ॥
ಇದಂ ಚ ದುಃಖಂ ಮೃಗಶಾವ ನೇತ್ರ್ಯಾ
ನಿಮಾರ್ಜಯೇದ್ಯಃ ಸ್ವಪರಾಕ್ರಮೇಣ.

ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ, ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ದಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆ! ಈ ಶ್ಲೋಕಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ದಮಯಂತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಜಾಬಾಲಿಯು ತನಗೆ ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಬರೆದಿರಿಸಿದಳು.

''ಮುದ್ಗತೇನಾಸ್ಮಿ ಗದಿತಾ ರಾಜಪತ್ನೀ ಭವಿಷ್ಯಸಿ
ಸಾ ಚಾವಸ್ಥಾಮಿಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾಂ ತ್ರಾತುಮೀಶ್ವರಃ ॥

ಇವಳು ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗುವಳೆಂದು ಮುದ್ಗಲ ಋಷಿಯು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ನಾನಂತೂ ಈಗ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವನಾದರೂ ಸಮರ್ಥ ಮನುಷ್ಯನು ಬಂದು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅದೇ ಶಿಲಾಫಲಕದ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿಟ್ಟು ದಮಯಂತಿಯು ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಮದತುಂಬಿದ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಕುಕಿಲುತ್ತಿದ್ದವು. 'ಜಾಬಾಲಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಋತಧ್ವಜ ಮಹರ್ಷಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು' ಎಂದು ಅವಳು ಆ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಋಷಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಮೋರೆ ಒಣಗಿಸಿ ಕುಳಿತ ವೇದವತಿಯನ್ನು ಕಂಡಳು. ಬಾಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಒಳನಟ್ಟಿದ್ದವು. ನಾಲಿಗೆ ಒಣಗಿತ್ತು. ದುಃಖಾರ್ತಳಾದ ಅವಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ದಯನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಗುಹಾ ವಾಸಿನಿಯಾದ ವೇದವತಿಯು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಯಕ್ಷಪುತ್ರಿ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ''ಇವಳು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು?'' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಇವಳು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವಳು

ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ನೋಟದ ವಿನಿಮಯವಾದ ಬಳಿಕ ಮರುಚಣದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದರು. ಹೀಗೆ ಗಾಢಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಸ್ನೇಹ ದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಲಲನಾಮಣಿಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರ, ಕಥೆ, ವ್ಯಥೆ, ಹೇಳುತ್ತ ಹರಟೆಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. ದೇವರ ಗದ್ದುಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕರಿಕಲ್ಲಿನ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ದಮಯಂತಿಯು ಕೊರೆದಿಟ್ಟ ಪದ್ಯವು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

''ಮುದ್ಗಲೇನಾಸ್ಮಿಗದಿತಾ ರಾಜಪತ್ನೀ ಭವಿಷ್ಯಸಿ
ಸಾ ಚಾವಸ್ಥಾಮಿಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾಂ ತ್ರಾತುಮೀಶ್ವರಃ ॥

ತಾಪಸೋತ್ತಮನಾದ ಋತಧ್ವಜಮುನಿಯು ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅದರ ಭಾವಾರ್ಥ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಲೋಚನೆಗೈದನು. ಅವನ ಒಳಗಣ್ಣಿಗೆ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವೂ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅನಂತರ ಅವನ ಅಂದಿನ ಶ್ರೀಕಂಠಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯು ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದಲೇ ಪೂರೈಯಿಸಿತು. ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ ಆ ಋತಧ್ವಜ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನೇರವಾಗಿ ಆಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು-

''ಮಹಾರಾಜನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದ ನನ್ನ ಸದ್ಗುಣಿ ಮಗನನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕೋತಿಯು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಶಕುನಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥ. ನನ್ನ ಪುತ್ರನ ಬಂಧಮೋಚನೆಯನ್ನು ಬೇರಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಳಿಸು.'' ಆಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಮಹಾರಾಜನು ಈ ತಾಪಸೋತ್ತಮನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶಕುನಿಯೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಚಿರಂಜೀವಿಯೂ ನನ್ನ ಶೂರ ಸಹೋದರನೂ ಆದ ಶಕುನಿಯು ಋತಧ್ವಜ ಮಹರ್ಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಡಿಮಿಡಿಗಳಿಂದ ದಿಗಂತರಾಲವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಆ ಎತ್ತರ ವಟ ವೃಕ್ಷದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ಜಡೆಯ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಋಷಿಪುತ್ರನನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರ ಶಕುನಿಯು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಮುನಿಯ ಜಡೆಯನ್ನೇ ಅವನಿಗೆ ಪಾಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಲತಾಪಾಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸೆದು ಹುರಿಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಮರದ ಮೇಲ್ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬಾಗಿ ಹೆದೆ ಏರಿಸಿ ತನ್ನ ಕೈ ಚಳಕದಿಂದ

ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ಬಳ್ಳಿ ಬಿಳಲುಗಳ ಪಾಶಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಐದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆ ಕೋತಿಯು ಹಾಕಿದ ಬಂಧನವು ಶತಮಾನಗಳ ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಹುರಿಗೊಂಡು ಕಗ್ಗಂಟಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲು ಬಾರದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರ ಶಕುನಿಯು ತನ್ನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆ ಋಷಿಯ ಸುತ್ತಲಿನ ಲತಾಪಾಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತರಿದು ಹರಿದು ಹಾಕಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪಾಶಗಳ ಯಂತ್ರಬಂಧನದ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬದ್ಧನಾದ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿ ಬಂದ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರಲು ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬಿಳಲನ್ನೇ ಹಗ್ಗದಂತೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿದನು. ತಂದೆಯು ಬಂದಿದ್ದರೂ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಋತಧ್ವಜನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಆ ಘೋರಪಾಶದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಯಂತ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಜಟಾಪಾಶಗಳನ್ನು ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣೆದು ಹುರಿಗೊಳಿಸಿದ ಆ ಯಂತ್ರ ಬಂಧನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಡಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತ ಶಕುನಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಕೂಡ ಜಾಬಾಲಿಯನ್ನು ಜಟಾಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ತಾನೇ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಣವನ್ನು ಹೆದೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ ಸರ ಎಂದು ಆ ಮರ ಏರಿದನು. ಅವನಿಗೂ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದ ಜಟಾಪಾಶಗಳಿಂದ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಋತಧ್ವಜ ಋಷಿಯೊಡನೆ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದನು. ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಣಹೂಡಿ ಚಪಲತೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಾಕಾರದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶರಗಳಿಂದ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಮುನಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದ ಆಲದಗಿಡದ ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆ ಟೊಂಗೆಯೊಡನೆ ಬಿಳಲು ಹಾಗೂ ಜಟಾಪಾಶಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಜಾಬಾಲಿ ತಪೋಧನನು ಆ ಗಿಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಕುನಿಯು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಾಣಗಳ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಶೂರನಾದ ರಾಜಪುತ್ರನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಭಾರವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತ ಜಾಬಾಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಋತಧ್ವಜಮುನಿಯು ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಬಂದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯ ವ್ಯಥೆ ಎಂಬ ೬೪ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

